

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

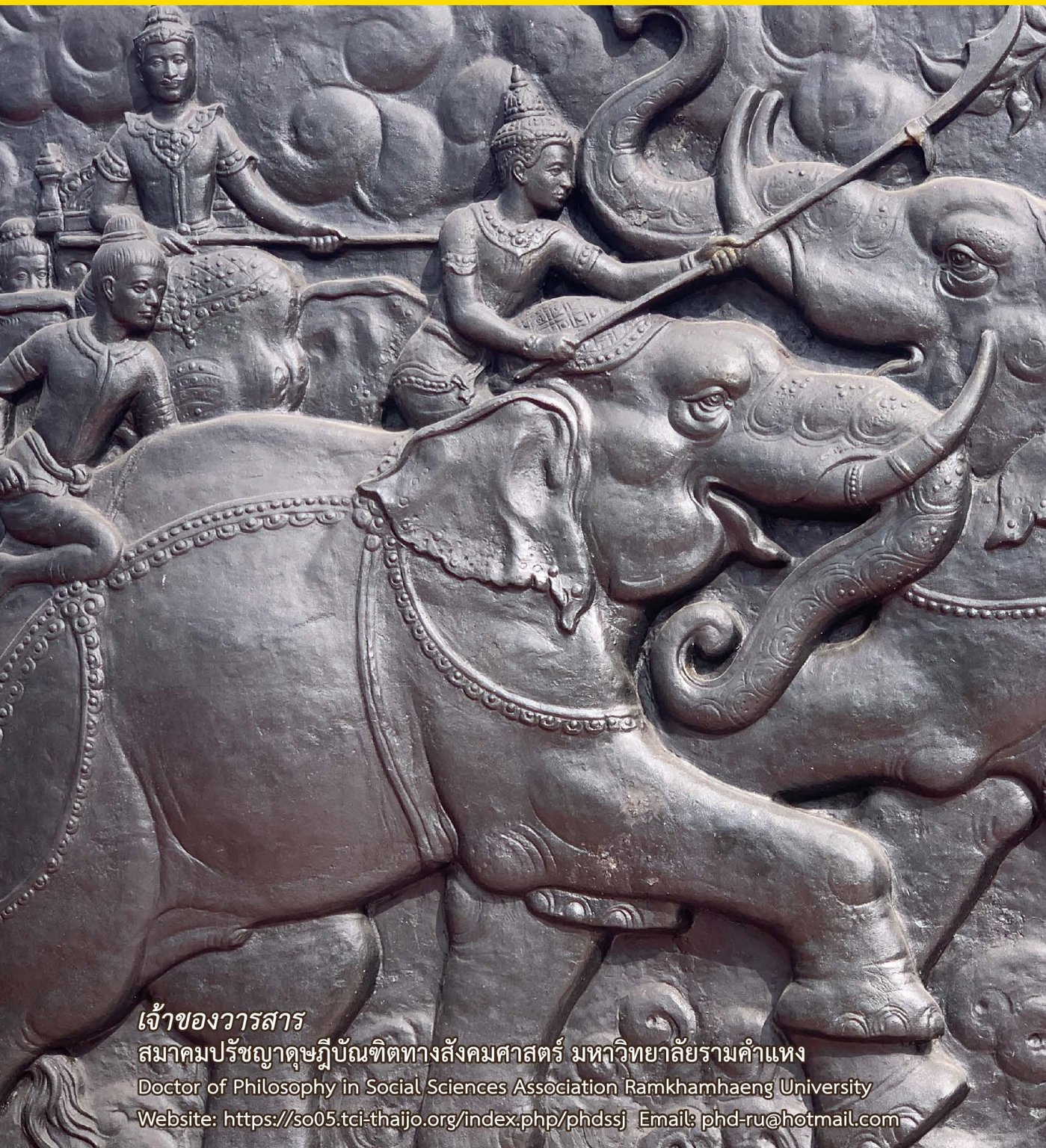
วารสาร

ดุขฎฐิบัณทิตทางสังคคคาสตร

Ph.D. in Social Sciences Journal

ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2568

ISSN 2985-0029 (Print)
ISSN 2985-0037 (Online)
DOI: 10.14456/phdssj

เจ้าของวารสาร

สมาคมปรัชญาดุขฎฐิบัณทิตทางสังคคคาสตร มหาวิตทยาลัยรามคัาแหง

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association Ramkhamhaeng University

Website: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj> Email: phd-ru@hotmail.com

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association Ramkhamhaeng University

นโยบายข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมล หรือข้อมูลส่วนบุคคล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารนี้
จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่เปิดเผย
เพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 1 สาขาสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์
รองศาสตราจารย์ สุขสมัย สุทธิชัย
นาวาอากาศเอก ดร.อัมพร เพ็ชรราช

ดร.สมศักดิ์ ไตรรักษา

รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
นายกสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อดีตนายกสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

รองบรรณาธิการ

ดร.ดารารพร คงจา

สมาคมศิษย์เก่าพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขมี งามมีศรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิกาญจน์ สานนท์

คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

ดร.ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

ดร.ศฤงคาร คล้ายแขก

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ครีเอชั่น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

บทบรรณาธิการ

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ฉบับนี้เป็น ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 เป็นฉบับส่งท้ายปี 2568 ซึ่งฉบับนี้พยายามจะให้เร็วขึ้นกว่าเดิม เพราะมีเจ้าของบทความ และนักวิจัยหลายท่านรอคอยบทความ เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ทัน ในฉบับหน้า ทางวารสารมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา และการอ้างอิงท้ายบทความ ที่ผ่านมาจากกองบรรณาธิการให้ท่านแปลการอ้างอิงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ แต่หลายครั้งที่เจ้าของบทความแปลไม่ตรงกับต้นฉบับเดิม โดยการใช้แปลจากโปรแกรมแปลภาษา ทำให้ผู้ที่สนใจบทความนั้นๆ ที่ต้องการจะค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ไม่สามารถค้นหาได้

เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องการแปลอ้างอิงดังกล่าว ทางกองบรรณาธิการจึงให้เจ้าของบทความตั้งแต่ฉบับที่จะตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2569 คือ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ต้องอ้างอิงตามต้นฉบับทุกรายการ เพียงแต่เรียงลำดับตามตัวอักษรให้ถูกต้อง และการอ้างอิงภาษาไทยก่อน ตามด้วยภาษาอังกฤษ และการยกตัวอย่างในการอ้างอิง ในคำแนะนำท้ายวารสาร ทางกองบรรณาธิการได้จัดทำใหม่เพื่อให้เป็นตัวอย่างในการอ้างอิงให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้เจ้าของบทความดูเป็นแนวทางของรูปแบบการอ้างอิงที่ถูกต้องตาม APA 7 ต่อไป

อ.นน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

สารบัญ

บทความวิชาการ

ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	613
--	-----

เกษรินทร์ พูลทรัพย์, ชัยฤทธิ์ ทองรอด, สุนันทา เสถียรมาศ

บทความวิจัย

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่	627
--	-----

สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์

ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล	646
---	-----

สุพัตรา มินเสน, กนกอร บุญมาเกิด

มาตรการทางกฎหมายในการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติกรณีศึกษา น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	663
---	-----

รัชณี สุขสวัสดิ์, ขวัญทยา บุญเชิด

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	677
---	-----

ฐิติพงศ์ ศุภวัฒน์ภิญโญ, นลินรัตน์ รักกุล, อุทุมพร อินทจักร์

รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร	696
---	-----

สวรรค์ แสงสุข, ชมสุภา ศุภทกะ, กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์, ดวงเดือน จันทร์เจริญ

การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร	713
---	-----

เอกลักษณ์ เทพนิกร, สุเชาวน์ มีหนองหว่า, รัชยา ภักดีจิตต์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย	732
--	-----

โยธกา สีไลไพร, สุรมน จันทร์เจริญ

บุพปัจจัยในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-Sport ของนักศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2	749
---	-----

วิชา ชันคำ, ณธกร คุ่มเพชร, มุกด์ตรา ทองเวส, สุภกร ต้นรวารุณชัย

กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและการขับเคลื่อนพฤติกรรมบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก	766
---	-----

จุฑาทิพย์ เดชยางกูร

สารบัญ

ปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง
แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ศึกษากรณีการสมรสเท่าเทียม783
วายุภักษ์ ทาบุญมา, วิมลรัตน์ แซ่หลี่

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยว
และการโรงแรม798
กิตติยา แก้วสะเทือน, ญาดา ชอบทำดี, ชาคกริต อ่องทุน, วิสัญ อ่างเฮ้า

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย
ในยุค Next Normal813
ณัฐณภัทร วัฒนเดชาสกุล, สุธีรา ดีวิฑ

การสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2538-2566827
วัฒนวุฒิ พิลารัตน์ศิริสุข

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการ
องค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขัน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนิน
กิจการของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก843
วิภาญดา เกตุวัฒนา, วงศ์ธีรา สุวรรณิน, จักร ดิงศรัทีย

ผลกระทบของการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลต่อความภักดีของผู้ใช้แพลตฟอร์ม
ตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานคร857
บุณณะ คงสว่าง, ประยงค์ มีใจซื่อ, สนิทนุช นิยมศิลป์

ตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความ
อยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร873
รตนาวดี ทองสุโขติ, ธัญนันท์ บุญอยู่

แบบจำลองสมการโครงสร้างสู่นวัตกรรมกระบวนวิจัยเชิงบริหารธุรกิจ888
ธนัชพร แก้วฉืด

Guidelines for the Training of Film and Television Production Personnel
in Higher Education Institutions in Hebei Province People's Republic
of China904
Wang Li, Pimporn Charuchit, Suchada Bubpha

Utilizing Artificial Intelligence (AI) Tools for Improving Academic
Writing: Thai EFL Learners' Perspectives917
Patcharaphan Susamawathanakun

ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการทำนาข้าว แบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

เกษรินทร์ พูลทรัพย์¹ ชัยฤทธิ์ ทองรอด² สุนันทา เสถียรมาศ³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยใช้กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ได้สังเคราะห์มาจากการค้นคว้าผ่านเอกสาร ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะของนวัตกรรม ด้านการเผยแพร่ข่าวสารและการสื่อสาร ด้านศักยภาพของผู้รับนวัตกรรม ด้านศักยภาพของผู้เผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรม ด้านระบบสังคมและการเมือง และด้านเศรษฐกิจและการเงิน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประเทศไทยมีแนวทางหรือมีนโยบายในการส่งเสริมที่ดี แต่ยังไม่สามารถนำแนวทางหรือนโยบายไปปฏิบัติให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งเกิดจากปัจจัยดังนี้ (1) ด้านลักษณะของนวัตกรรม พบว่าโครงการส่งเสริมยังมีเป้าหมายไม่ชัดเจน ขาดหน่วยงานรับรองผลผลิตข้าวคาร์บอนต่ำที่เป็นรูปธรรม (2) ด้านการเผยแพร่ข่าวสารและการสื่อสาร พบว่าการส่งเสริมยังอยู่ในวงแคบ ไม่สามารถบังคับให้เกิดการขยายผลได้มากนัก (3) ด้านศักยภาพของผู้รับนวัตกรรม พบว่ายังขาดการตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และขาดความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ (4) ด้านศักยภาพของผู้เผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรม พบว่ายังขาดความร่วมมืออย่างจริงจังในการนำแนวทางหรือนโยบายไปปฏิบัติ (5) ด้านระบบสังคมและการเมือง พบว่ายังขาดการสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงาน และ (6) ด้านเศรษฐกิจและการเงิน พบว่าระบบสนับสนุนทางการเงินยังไม่โปร่งใส ไม่น่าเชื่อถือเพียงพอ และมีความเสี่ยงสูงสำหรับเกษตรกร

คำสำคัญ: การพัฒนาที่ยั่งยืน; การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ; การส่งเสริมการทำนาข้าว;
การปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹ หลักสูตรการจัดการดุสิตบัณฑิต สาขานวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
96 หมู่ 3 ถนนพหลโยธินสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kedsarin.pho@rmutr.ac.th

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Factors Influencing Innovation Adoption to Promote Low-Greenhouse Gas Emissions Rice Cultivation

Kedsarin Phoosup¹ Chairit Thongrawd² Sunanta Satieramas³

Abstract

This academic article aims to analyze the factors influencing innovation adoption to promote low-greenhouse gas emissions rice cultivation by using a conceptual framework of factors influencing innovation adoption synthesized from documentary research. The framework comprises six dimensions: innovation characteristics, innovation dissemination and communication, adopters' capacity, promoters' capacity, socio-political systems, and economic and financial factors.

Findings are as follows: Thailand has established sound policies and initiatives, but the practical implementation and tangible results are still lacking. Several factors contribute to this gap: (1) Innovation Characteristics: Promotion projects often lack clear objectives and a certification system for low-carbon rice. (2) Dissemination and Communication: Promotional efforts are limited in scope, hindering widespread adoption. (3) Adopters' Capacity: Farmers lack awareness of climate change and in-depth knowledge of relevant technologies. (4) Promoters' Capacity: There is a lack of concerted efforts to implement policies and initiatives. (5) Socio-political Systems: Insufficient incentives for farmers and practitioners. (6) Economic and Financial Factors: Financial support systems are opaque, unreliable, and pose high risks for farmers.

Keywords: Sustainable Development; Climate Change; Promotion of Rice Cultivation; Greenhouse Gas Emissions

Type of Article: Academic Article

¹ Doctor of Management in Innovative Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin 96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand
Corresponding Author E-mail: kedsarin.pho@rmutr.ac.th

^{2,3} Rattanakosin College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทนำ

ปัจจุบันโลกของเราได้ประสบกับปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเกิดอุทกภัยร้ายแรง การเกิดไฟป่าที่รุนแรง ภัยแล้งรุนแรงและส่งผลให้เกิดการขาดแคลนอาหาร ในหลายประเทศทั่วโลก และกว่าทศวรรษที่ผ่านมา มนุษยชาติยังต้องเผชิญกับปัญหาโรคระบาดที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงสิ่งมีชีวิตใหญ่เล็กบนโลกต่างได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติเช่นกัน สถานการณ์นี้เรียกว่า สถานการณ์โลกแปรปรวน มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและรูปแบบของสภาพอากาศในระยะยาวทั่วโลก ทำให้ชั้นบรรยากาศ มหาสมุทร และพื้นดินอุ่นขึ้น (United Nations Development Programme, 2023) เกิดจากการที่อุณหภูมิเฉลี่ยของโลก สูงขึ้น ที่เรียกกันว่า ภาวะโลกร้อน (global warming) โดยมีสาเหตุมาจาก 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงของดวงอาทิตย์และวงโคจรโลก การระเบิดของภูเขาไฟ เป็นต้น และ (2) ปัจจัยจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การเผาเชื้อเพลิงฟอสซิล การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์ล้วนทำให้ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (GHGs) ในชั้นบรรยากาศเพิ่มสูงขึ้น จนก่อให้เกิดเป็นภาวะเรือนกระจก (greenhouse effect) ซึ่งก๊าซเรือนกระจก คือก๊าซในชั้นบรรยากาศที่มีคุณสมบัติ ในการดูดซับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ ทำให้ความร้อนถูกกักไว้ภายในชั้นบรรยากาศ ก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ก๊าซมีเทน (CH₄) และก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) (Bhatia, Jain, & Pathak, 2012)

โลกไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่ภาวะโลกร้อนเท่านั้น โลกของเรากำลังเข้าสู่ยุคภาวะโลกเดือด (global boiling) เมื่ออุณหภูมิเฉลี่ยของโลกได้เพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรมมากถึง 1.5 องศาเซลเซียส ทำให้ประชาคมโลก ตระหนักถึงผลกระทบมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ความร่วมมือเกิดผลเป็นรูปธรรม ประชาคมโลกได้มีการจัดทำอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change--UNFCCC) ขึ้น และมีการประชุมภายใต้อนุสัญญานี้ที่เรียกว่า การประชุมภาคี (Conference of the Parties--COP) โดยการประชุมครั้งที่ 28 เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2566 ณ ประเทศดูไบ มีข้อตกลงในการ เน้นย้ำถึงเป้าหมายการรักษาระดับไม่ให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียส และตระหนักว่าจะต้อง ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง ร้อยละ 43 ภายในปี พ.ศ. 2573 และร้อยละ 60 ภายในปี พ.ศ. 2578 (United Nations, 2023) โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศของสหประชาชาติที่ได้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ด้วย เช่นกัน และได้ประกาศเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกที่ร้อยละ 30-40 จากกรณีพื้นฐาน พ.ศ. 2573 และ ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี พ.ศ. 2564 -2573 เพื่อบรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีมาตรการต่าง ๆ ครอบคลุม ทุกภาคส่วน ทั้งภาคพลังงาน ภาคอุตสาหกรรม ภาคขนส่ง ภาคเกษตรกรรม และภาคการจัดการของเสีย

จากข้อมูลขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ชี้ให้เห็นว่าภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่ ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากภาคพลังงาน โดยมีแหล่งที่มาจากการเผาปลูกพืช มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.57 โดยแหล่งที่มาของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดมาจากการทำนาข้าว ซึ่งมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าร้อยละ 50.58 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของภาคเกษตรกรรม (Thailand Greenhouse Gas Management Organization, 2023) ประเทศไทยจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริม

การทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขึ้น อย่างไรก็ตามการบริหารงานราชการในปัจจุบันยังเป็นไปในลักษณะการสั่งการ โครงการที่เกิดขึ้นเป็นการเสนอให้ทำตามแบบแผนและกระบวนการที่ได้ออกแบบมาแล้ว ซึ่งหากต้องการนำมาขยายผลให้เกิดขึ้นจริงอย่างแพร่หลายในทางปฏิบัติ จะเกิดความท้าทายต่าง ๆ ขึ้น มากมาย บทความนี้จึงทำการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการของภาครัฐให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ได้รับการยอมรับจากเกษตรกรมากขึ้น และทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบันได้ โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง โดยแนวคิดนี้มีหลักการสำคัญใน 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) มิติเศรษฐกิจ: เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน การสร้างงาน การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การส่งเสริมการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบริโภคอย่างรับผิดชอบ (2) มิติสังคม: มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การส่งเสริมการศึกษา สุขภาพ และความเท่าเทียมกัน การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ และ (3) มิติสิ่งแวดล้อม: เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การลดมลพิษ การจัดการขยะอย่างถูกวิธี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน (United Nations Thailand, 2024)

ทั้งนี้ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทั้ง 3 มิติ โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรมสีเขียว โดยมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมคาร์บอนต่ำ และภาคการเงินและการลงทุนที่เกื้อหนุนอุตสาหกรรมสีเขียวในหมู่วิสัยกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาคอุตสาหกรรมเกษตรจึงได้เกิดโครงการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขึ้น

แนวคิดการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

1. ความหมายของการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

Institute for Sustainable Development of Natural Resources and Environment (2023) ได้ให้ความหมายของ “นาข้าวลดโลกร้อน” ว่าเป็นการทำนาวิธีใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดน้ำ ลดต้นทุน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในความหมายเดียวกัน สามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “การทำนาข้าวแบบคาร์บอนต่ำ” ซึ่งหมายถึง กระบวนการทำนาข้าวด้วยเทคนิคและเทคโนโลยีที่สามารถช่วยให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณที่น้อยลง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า “การทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก” หมายถึง กระบวนการผลิตข้าวแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สามารถช่วยลดโลกร้อนโดยการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยออกมาสู่ชั้นบรรยากาศได้ มีเป้าหมายหลักเพื่อลดการปล่อยก๊าซมีเทน (CH₄) ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีศักยภาพในการกักเก็บความร้อนสูงกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถึง 28 เท่า พร้อมกันนั้นยังสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุนได้อีกด้วย โดยเทคนิคและเทคโนโลยีที่สำคัญมีดังนี้ (1) การปรับระดับพื้นที่นาด้วยเทคโนโลยีระบบแสงเลเซอร์ (laser land levelling) (2) การดูแลด้วยการจัดการน้ำในนาแบบเปียก

สลับแห้ง (Alternate Wetting and Drying--AWD) (3) การดูแลด้วยการจัดการธาตุอาหารพืชและการใช้ปุ๋ย (site specific nutrient management) และ (4) การจัดการฟางและตอซัง (straw and stubble management)

2. ความสำคัญของการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

จากการเก็บข้อมูลขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก พบว่าในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากถึง 372,716.86 กิกะกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ($GgCO_2eq$) หรือคิดเป็นประมาณ 372.72 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ซึ่งปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทยมาจาก 4 ภาคส่วนหลัก เรียงตามลำดับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก คือ (1) ภาคพลังงาน คิดเป็นปริมาณร้อยละ 69.96 ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของประเทศ (2) ภาคเกษตรกรรม คิดเป็นปริมาณร้อยละ 15.23 (3) ภาคกระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นปริมาณร้อยละ 10.28 และ (4) ภาคการจัดการของเสีย คิดเป็นปริมาณร้อยละ 4.53 ซึ่งจะพบว่าภาคเกษตรกรรมนั้นเป็นภาคการผลิตที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากภาคพลังงาน (Thailand Greenhouse Gas Management Organization, 2023) โดยแหล่งที่มาของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตรกรรมมาจาก 4 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) การเพาะปลูกพืช คิดเป็นร้อยละ 77.57 ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของภาคเกษตรกรรม (2) การทำปุ๋ยคอก คิดเป็นร้อยละ 22.43 (3) การเผาไหม้ชีวมวลจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 2.92 และ (4) การใส่ปุ๋ยยูเรีย คิดเป็นร้อยละ 2.86 (Environment and Pollution Control Office 4, 2023) ในส่วนของการเพาะปลูกพืชนั้น พบว่าแหล่งที่มาของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาจากการทำนาข้าวมากที่สุด เนื่องจากประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก โดยในปี พ.ศ. 2562 พบว่าการทำนาข้าวมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าร้อยละ 50.58 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของภาคเกษตรกรรม หรือคิดเป็นร้อยละ 8 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของประเทศ ซึ่งคิดเป็นประมาณ 28.71 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2022)

วิธีการทำนาข้าวแบบดั้งเดิมนั้นนับเป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ ทั้งนี้สาเหตุมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมาก การเผาฟางข้าว และสาเหตุหลักที่สำคัญคือการใช้ปุ๋ยอย่างสิ้นเปลือง ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการทำนาข้าวแบบดั้งเดิมที่มีน้ำท่วมขังตลอดเวลา จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อจุลินทรีย์ที่ทำหน้าที่ย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ และการย่อยสลายนั้นจะปล่อยก๊าซมีเทน (CH_4) ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ (Srisurat, 2009) ซึ่งส่งผลให้การทำนาข้าวแบบดั้งเดิมมีการปลดปล่อยก๊าซมีเทนในปริมาณมาก ซึ่งก๊าซมีเทนเป็นหนึ่งในก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจกในอัตราที่สูงกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ถึง 28 เท่า ดังนั้นหากสามารถเร่งจัดการกับก๊าซมีเทนได้ จะทำให้สามารถช่วยลดการเกิดภาวะเรือนกระจกและช่วยลดโลกร้อนได้อย่างรวดเร็ว

จากการที่การทำนาข้าวแบบดั้งเดิมนั้น เป็นกระบวนการผลิตที่ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกสูงที่สุดของการผลิตภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ข้าวที่ได้จากกระบวนการผลิตที่ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกสูงนี้จะถูกกีดกันทางการค้าได้ในอนาคต เช่น การกำหนดมาตรฐานคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ และการใช้ฉลากลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ นั้นหมายถึง ประเทศไทยจะประสบปัญหาการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศได้ในอนาคต

แนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม

จากการสังเคราะห์บทความวิชาการและบทความวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามี 6 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ดังนี้

1. ด้านลักษณะของนวัตกรรม

Rogers and Shoemaker (1971) ที่ได้รับปัจจัยด้านลักษณะของนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมไว้ 5 ลักษณะ คือ (1) ความได้เปรียบเชิงเทียบ คือการที่ผู้รับนวัตกรรมทำการเปรียบเทียบกับนวัตกรรมกับสิ่งเดิมหรือวิธีปฏิบัติแบบเดิม แล้วคิดว่านวัตกรรมนั้นดีกว่า ให้ประโยชน์ได้มากกว่าสิ่งเดิมหรือวิธีปฏิบัติแบบเดิม (2) ความเข้ากันได้ คือการที่ผู้รับนวัตกรรมมองเห็นว่านวัตกรรมนั้นเข้ากันได้กับความเชื่อ ค่านิยม ประสพการณ์ และความต้องการของตน (3) ความสลับซับซ้อน คือการที่ผู้รับนวัตกรรมเห็นว่านวัตกรรมนั้นยากแก่การเข้าใจ และการนำไปใช้ยากน้อยเพียงใด (4) ความสามารถในการนำไปทดลองใช้ คือการที่ผู้รับนวัตกรรมจะสามารถนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ได้ก่อนในปริมาณน้อย ๆ และ (5) ความสามารถสังเกตได้ คือการที่ผู้รับนวัตกรรมจะสามารถสังเกตเห็นและรับรู้ผลของการใช้นวัตกรรมได้อย่างง่ายเพียงใด

2. ด้านการเผยแพร่ นวัตกรรมและการสื่อสาร

การเผยแพร่ นวัตกรรมและการสื่อสาร เป็นขั้นตอนหลังจากการเกิดนวัตกรรมและต้องการนำนวัตกรรมนั้นไปใช้ปฏิบัติในกลุ่มผู้รับนวัตกรรม (Sothanasatian, 1990) เป็นขั้นตอนการนำเสนอ นวัตกรรมต่อผู้รับนวัตกรรม ผ่านการสื่อสารทางช่องทางต่าง ๆ ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวมถึงการเลือกใช้ช่องทางหรือวิธีการที่ใช้ในการเผยแพร่และสื่อสารนวัตกรรมออกไปสู่กลุ่มผู้รับนวัตกรรมที่เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ นวัตกรรม การเข้าถึงนวัตกรรม รวมไปถึงมีผลต่ออัตราการยอมรับนวัตกรรมในที่สุด (Caffaro et al., 2020; Rogers & Shoemaker, 1971)

3. ด้านศักยภาพของผู้รับนวัตกรรม

Rogers and Shoemaker (1971) ได้แบ่งประเภทผู้รับนวัตกรรมตามระดับความเร็วในการยอมรับนวัตกรรม โดยแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ชอบของใหม่ กลุ่มที่รับเร็วส่วนแรก กลุ่มที่รับเร็วส่วนมาก กลุ่มที่รับช้าส่วนมาก และกลุ่มที่ล่าช้า ซึ่งคนในระบบของสังคมส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มที่รับเร็วส่วนมากและกลุ่มที่รับช้าส่วนมาก ถัดมาคือกลุ่มที่ล่าช้า กลุ่มที่รับเร็วส่วนแรก และกลุ่มที่ชอบของใหม่ ตามลำดับ โดยปัจจัยที่ส่งผลถึงระดับความเร็วในการยอมรับนวัตกรรม คือ ความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับความรู้และการศึกษา (Chen & Chen, 2022) ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ความเข้าใจในเทคโนโลยี (Hou et al., 2019) ระดับความชอบความเสี่ยง (Channa et al., 2021) ความเชื่อและทัศนคติ ระดับความเป็นผู้นำ พฤติกรรมการสื่อสาร และสถานะและความสัมพันธ์ทางสังคม (Rogers & Shoemaker, 1971)

4. ด้านศักยภาพของผู้เผยแพร่และส่งเสริม นวัตกรรม

ระดับความพยายามของผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ นวัตกรรม นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม โดยระดับความพยายามนั้นจะไม่ส่งผลอย่างเป็นเส้นตรงต่ออัตราการยอมรับนวัตกรรม ความพยายามนั้นจะส่งผลต่ออัตราการยอมรับน้อยในระยะแรก แต่อัตราการยอมรับนวัตกรรมจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อระดับความพยายามนั้นมีมากถึงระดับหนึ่ง (Rogers & Shoemaker, 1971) ซึ่งแนวคิดข้างต้นนี้สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้จากกระบวนการแพร่กระจายของนวัตกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นรับรู้: Awareness เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับรู้เป็นครั้งแรกว่ามีแนวความคิดหรือนวัตกรรม (2) ขั้นสนใจ: Interest เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดความสนใจและมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรม (3) ขั้นประเมิน: Evaluation เกิดขึ้นเมื่อบุคคลประเมินนวัตกรรมกับสถานการณ์ของตนโดยทำการทดลองในระดับความคิด และถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่ นวัตกรรมนั้น

มีประโยชน์กับตนก็จะตัดสินใจในขั้นทดลองต่อไป (4) ขั้นทดลอง: Trial เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ทดลองรับนวัตกรรมเพียงบางส่วนหรือทดลองทำในปริมาณน้อยก่อน เพื่อประเมินว่านวัตกรรมนั้นได้ผลลัพธ์อย่างไร และ (5) ขั้นยอมรับ: Adoption เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับผลการทดลองทำในขั้นก่อนหน้า และนำนวัตกรรมมาใช้อย่างเต็มที่ (Rogers, 1983) จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมนั้นมีลำดับขั้นตอนที่ค่อยเป็นค่อยไป ตั้งแต่ขั้นรับรู้จนถึงขั้นยอมรับ ดังนั้นผู้เผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรมต้องเป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่มีศักยภาพสูง ทั้งในด้านองค์ความรู้ในนวัตกรรม มีการทำงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงต้องมีความพยายามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์จนถึงขั้นเกิดการยอมรับนวัตกรรมได้ในที่สุด

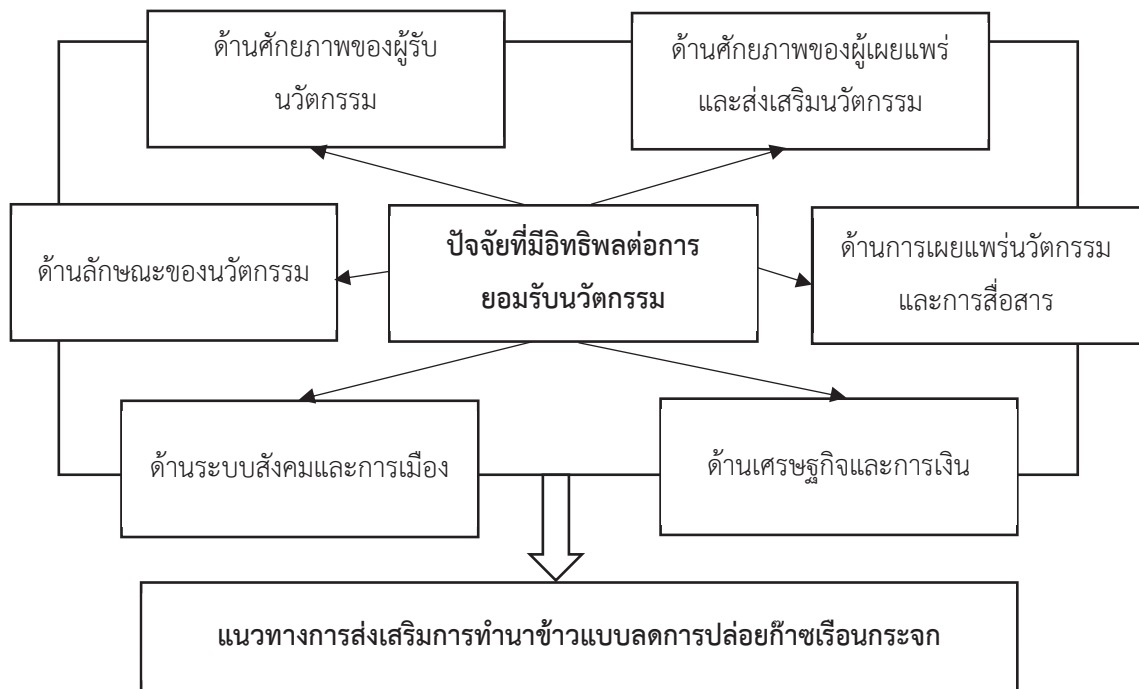
5. ด้านระบบสังคมและการเมือง

Sothanasatian (1990) กล่าวว่า นวัตกรรมอาจจะถูกพัฒนาขึ้นเองหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศ แต่หากต้องการให้เกิดการยอมรับ จำเป็นจะต้องมีการปรับนวัตกรรมนั้น ๆ ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้ให้มากที่สุด และในบริบทของสังคมและการเมือง ‘ผู้นำ’ มักมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจมากที่สุด ตามที่ Rogers and Shoemaker (1971) ได้ระบุไว้ว่าการตัดสินใจของผู้ที่มีอำนาจจะทำให้เกิดอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่เร็วที่สุดเพราะมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจน้อยที่สุด ในขณะที่การตัดสินใจโดยกลุ่มจะทำให้เกิดอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่ช้ากว่า นอกจากนี้ปัจจัยทางการเมือง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับยังสามารถช่วยลดข้อจำกัดต่าง ๆ ช่วยเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล รวมทั้งช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมได้อีกด้วย (Hou et al., 2019) อีกประเด็นหนึ่งคือในระบบสังคมที่มีบรรทัดฐานตามประเพณี จะมีอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่ต่ำกว่า เพราะคนในสังคมมีทัศนคติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้ามในระบบสังคมที่มีบรรทัดฐานตามแบบทันสมัยจะมีอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่สูงกว่า

6. ด้านเศรษฐกิจและการเงิน

นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีในปัจจุบันมักจะถูกคิดค้นมาเพื่อการค้า ผู้ที่จะยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีมาใช้จึงจำเป็นต้องมีศักยภาพทางการเงิน ดังนั้นความสามารถในการลงทุนในนวัตกรรมของผู้รับนวัตกรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งยวดในการยอมรับนวัตกรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมทางการเกษตร จะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่ทำฟาร์มขนาดเล็กส่วนมากมักจะมิชอบจำกัดในการลงทุนมากกว่าเกษตรกรที่ทำฟาร์มขนาดใหญ่ เนื่องจากฟาร์มขนาดเล็กมีความเสี่ยงมากกว่าฟาร์มขนาดใหญ่ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการของการประหยัดต่อขนาดในการผลิต (economies of scale) (Saqib et al., 2016) นอกจากนั้นยังพบว่านโยบายการประกันภัยพิผลทางการเกษตร มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนและการยอมรับนวัตกรรมของเกษตรกร (Visser et al., 2020)

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์การส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ผลการวิเคราะห์

ประเทศไทยได้ส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2566 ได้ดำเนินงาน “โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดภาวะโลกร้อนจากการทำนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ โครงการ “ไทย ไรซ์ นามา” (Thai Rice Nationally Appropriate Mitigation Action) และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและความมั่นคงของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2566 ได้มีการพัฒนาร่าง “โครงการเพิ่มศักยภาพการปลูกข้าวที่เท่าทันต่อภูมิอากาศ: Thai Rice GCF (Strengthening Climate-Smart Rice Farming Project)” และร่าง “โครงการเพิ่มศักยภาพห่วงโซ่มูลค่าของข้าวที่เท่าทันต่อภูมิอากาศ” เพื่อยื่นขอทุนสนับสนุนจากกองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund–GCF) โดยมีระยะเวลาดำเนินงานโครงการ 5 ปี เริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2566 ถึงปี พ.ศ. 2571 (Thai-German Cooperation, 2021; 2023) จากการศึกษาค้นคว้าผ่านเอกสารต่าง ๆ ของโครงการสามารถวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยในปัจจุบันต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านลักษณะของนวัตกรรม

ประเทศไทยมีการส่งเสริมการใช้เทคนิคและเทคโนโลยีในการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในโครงการ “ไทย ไรซ์ นามา” ซึ่งเป็นเทคนิคและเทคโนโลยีที่ครอบคลุมกระบวนการทำนาข้าวตั้งแต่

เริ่มต้นกระบวนการจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ใน 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ (Green News, 2019)

1. เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่นาด้วยระบบแสงเลเซอร์ (laser land levelling)

เป็นการปรับพื้นที่นาให้เรียบเสมอกันด้วยระบบแสงเลเซอร์ (laser land leveling) เป็นการปรับพื้นนาในสภาพดินแห้ง แม้จะมีต้นทุนค่าปรับพื้นที่ที่สูงกว่าการปรับโดยใช้ระดับน้ำเป็นเกณฑ์ หรือการปรับพื้นนาในสภาพมีน้ำท่วมขัง แต่วิธีนี้เป็นวิธีการปรับพื้นที่นาที่มีประสิทธิภาพดีที่สุด จะทำให้การใช้ทรัพยากรน้ำมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อน้ำครอบคลุมได้เท่ากันทั่วทั้งแปลงนาจะส่งผลให้สามารถลดปริมาณการใช้น้ำได้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ลดต้นทุนการใช้สารปราบวัชพืช น้ำมัน ค่าแรงงาน รวมทั้งต้นข้าวมีความสม่ำเสมอ ส่งผลให้ได้ผลผลิตเท่ากันทั่วทั้งแปลง ทั้งนี้จะสามารถคืนทุนค่าปรับพื้นที่ได้ภายใน 3 ฤดูปลูก

2. การจัดการน้ำในนาแบบเปียกสลับแห้ง (Alternate Wetting and Drying--AWD)

เป็นเทคโนโลยีการปลูกข้าวด้วยการควบคุมระดับน้ำ โดยใช้การให้น้ำเป็นรอบเวรในช่วงการเจริญเติบโตทางลำต้นและใบจนกระทั่งข้าวเริ่มกำเนิดช่อดอก เป็นเทคโนโลยีที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และลดปริมาณน้ำที่ใช้กับการปลูกข้าวได้ร้อยละ 20-50 และสามารถลดต้นทุนค่าเชื้อเพลิงได้กว่าร้อยละ 3 ทั้งนี้รายงานผลการวิจัยของกรมการข้าว ระบุว่า การจัดการน้ำในนาข้าวที่เหมาะสมจะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้

3. การจัดการธาตุอาหารพืชและการใช้ปุ๋ย (site specific nutrient management)

เป็นการจัดการธาตุอาหารของข้าวโดยการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มธาตุอาหารที่ข้าวขาดแคลน ให้ข้าวได้รับทุกธาตุอย่างเพียงพอและสมดุล ส่งผลให้ได้ผลผลิตข้าวที่สูงขึ้นและจะส่งผลดีด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยมีหลักการในการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง 4 ประการ ได้แก่ (1) ชนิดปุ๋ยที่ถูกต้อง (right kind) (2) อัตราปุ๋ยที่ถูกต้อง (right rate) (3) ใช้ปุ๋ยให้ถูกจังหวะเวลา (right time) และ (4) ใส่ปุ๋ยในบริเวณที่ถูกต้อง (right place) นอกจากนี้การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราที่เหมาะสมจะช่วยลดการปล่อยก๊าซมีเทนในนาข้าวได้

4. การจัดการฟางและตอซัง (straw and stubble management)

การเผาฟางในนาข้าวก่อให้เกิดความเสียหายหลายประการ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมที่แย่ลงจากฝุ่นควัน ดินเสื่อมโทรมจากการสูญเสียธาตุอาหารในดิน และภาวะเรือนกระจกจากการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในทางกลับกันการทำนาแบบไม่เผาตอซังจะช่วยในการอนุรักษ์ดิน ไม่ทำให้ดินเสื่อมและทำให้โครงสร้างของดินดีขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการจัดการฟางและตอซังที่เหมาะสม โดยการเอาฟางออกจากแปลงนาก่อนการเตรียมดิน ด้วยการอัดฟางก้อนเป็นอาหารสัตว์หรือเป็นวัสดุเพาะ และไถกลบตอซังข้าวก่อนการเตรียมดิน ทั้งนี้การไถกลบตอซังแล้วปล่อยทิ้งไว้ 1 เดือนก่อนการเตรียมดิน มีแนวโน้มให้ผลผลิตข้าวสูงกว่าข้าวที่ปลูกในแปลงที่มีการเผาฟาง โดยการไถกลบตอซังแล้วปล่อยทิ้งไว้ 15 วัน ในสภาพดินแห้งถึงขั้นก่อนเตรียมดินปลูกข้าวจะสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวลงได้ในฤดูที่ 2 และฤดูต่อ ๆ ไป โดยข้าวให้ผลผลิตไม่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์เทคนิคและเทคโนโลยีทั้ง 4 ข้อข้างต้น พบว่า มีผลลัพธ์เชิงบวกในการยอมรับนวัตกรรมในด้านมีความได้เปรียบเชิงเทียบ เนื่องจากจะสามารถช่วยให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น และสามารถลดต้นทุนของชาวนาได้ในระยะยาว แต่่นวัตกรรมทั้ง 4 ข้อ มีผลลัพธ์ในเชิงลบในการยอมรับนวัตกรรมในด้านความเข้ากันได้ ความสลับซับซ้อน ความสามารถในการนำไปทดลองใช้ และความสามารถสังเกตได้ เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่มีขั้นตอนและกระบวนการที่มากขึ้น ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจในตัวเทคโนโลยีและการนำมาประยุกต์ใช้

อีกทั้งชาวนายังอาจไม่สามารถนำมาทดลองใช้ได้จริง เนื่องจากขาดความรู้และเงินทุน ชาวนายังไม่เห็นผลของการนำไปใช้ในเชิงประจักษ์ รวมไปถึงยังขาดหน่วยงานรับรองผลผลิตข้าวคาร์บอนต่ำที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ด้านการเผยแพร่นวัตกรรมและการสื่อสาร

สำหรับโครงการ “ไทย ไรซ์ นามา” เป็นการจัดทำในแปลงนาสาธิตจำนวน 7 แห่ง ในพื้นที่ 6 จังหวัด นำร่องของโครงการ ได้แก่ ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และสุพรรณบุรี และในโครงการ Thai Rice GCF ซึ่งเป็นโครงการต่อขยาย จะมีการขยายพื้นที่เพิ่มเติมไปอีก 15 จังหวัด ครอบคลุมภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ (peer-to-peer learning) และการประชาสัมพันธ์เรื่องการทำนาที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ และเท่าทันต่อภูมิอากาศภายในภูมิภาคอาเซียนผ่านโครงข่ายของภาคีพันธมิตรของโครงการ ยกตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมเสริมในการประชุมชาวนานาชาติเพื่อแบ่งปันและถ่ายทอดการถอดบทเรียนในการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ และยังมีการตีพิมพ์องค์ความรู้และบทเรียนของโครงการผ่านวารสารวิชาการหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น รวมไปถึงมีการจัดกิจกรรมเยี่ยมชมพื้นที่ของโครงการในประเทศสำหรับหน่วยงานภาครัฐของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียนที่สนใจ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานภาครัฐของแต่ละประเทศอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น เป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่มและเป็นการสื่อสารในระดับภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งยังไม่ใช่การเผยแพร่นวัตกรรมและการสื่อสารนวัตกรรมไปยังผู้รับนวัตกรรมโดยตรง เช่น การตีพิมพ์องค์ความรู้และบทเรียนของโครงการผ่านวารสารวิชาการหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมเสริมในการประชุมชาวนานาชาติ เป็นการเลือกใช้ช่องทางหรือวิธีการที่ใช้ในการเผยแพร่และสื่อสารนวัตกรรมที่กลุ่มชาวนานั้นเข้าถึงได้ยาก ทำให้ผู้รับนวัตกรรมหรือผู้ที่จะนำนวัตกรรมไปใช้เกิดการรับรู้ในนวัตกรรมนั้นได้น้อย

3. ด้านศักยภาพของผู้รับนวัตกรรม

ในโครงการของภาครัฐทั้ง 3 โครงการที่กล่าวมา มีการอบรมให้ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของชาวนาในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การปรับระดับพื้นที่นาด้วยระบบเลเซอร์ การใช้ปุ๋ยได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ การวิเคราะห์ดินก่อนปลูกข้าว การจัดการฟางและตอซัง การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ทนทานต่อภัยแล้ง รวมไปถึงมีการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ผ่านวิทยากรชาวนาในกลุ่มนาแปลงใหญ่และศูนย์ข้าวชุมชน การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความแม่นยำและอำนวยความสะดวกในการทำนา และการให้ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างศักยภาพและยกระดับของผู้ให้บริการในการใช้เทคโนโลยีและแนวทางปฏิบัติในการทำนาที่เท่าทันต่อภูมิอากาศ

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าผู้รับนวัตกรรมซึ่งก็คือชาวนาและผู้ให้บริการนั้น ส่วนมากจะจัดอยู่ในกลุ่มที่รับนวัตกรรมช้าส่วนมากและอยู่ในกลุ่มที่ล้าหลัง ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านศักยภาพของชาวนาส่งผลในเชิงลบต่อการยอมรับนวัตกรรม ทั้งในด้านระดับความรู้และการศึกษา ความเข้าใจในเทคโนโลยี และความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล จึงทำให้การอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและยังไม่เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ นอกจากนี้ชาวนายังมีระดับความชอบความเสี่ยงต่ำ และมีความเชื่อและทัศนคติแบบยึดหลักประเพณี รวมไปถึงชาวนาส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีโอกาสในการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ ส่งผลทำให้ขาดการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี ยิ่งไปกว่านั้นโครงการที่ส่งเสริมโดยภาครัฐดังกล่าว ยังขาดการให้ความรู้และขาดการเน้นให้มีความตระหนักถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญมากที่สุดอีกด้วย

4. ด้านศักยภาพของผู้เผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรม

โครงการของภาครัฐทั้ง 3 โครงการที่กล่าวมา ได้มีการเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐผ่านการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น มีการจัดการฝึกอบรมเพื่อเป็นวิทยากรถ่ายทอด (training of trainer) ให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อจะได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวนาในพื้นที่ มีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในด้านการดำเนินการและรายงานการปฏิบัติงาน แก่บุคลากรภาครัฐทั้งในสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการข้าว รวมไปถึงการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับหน่วยงานภาครัฐภายในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมนั้นมีลำดับขั้นตอนที่ค่อยเป็นค่อยไป ตั้งแต่ขั้นรับรู้จนถึงขั้นยอมรับ และแม้ว่าผู้เผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรมจะเป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงในด้านองค์ความรู้ในนวัตกรรม แต่ยังขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ขาดการประสานงานและการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนในการสั่งการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และล่าช้า รวมถึงการขาดการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และขาดความพยายามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้การเผยแพร่และส่งเสริมนวัตกรรมล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมได้ยากขึ้นในที่สุด

5. ด้านระบบสังคมและการเมือง

แผนการดำเนินงานทั้ง 3 โครงการ แสดงให้เห็นว่าภาครัฐมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งในเชิงนโยบายและการสนับสนุน เช่น ส่งเสริมการพัฒนานโยบายโดยยึดหลักของการตลาด ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานข้าวยั่งยืน สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาโมเดลธุรกิจและโลจิสติกส์ ที่ช่วยส่งเสริมความเชื่อมโยงทางการตลาดระหว่างชาวนากับภาคเอกชน (ผู้รับซื้อข้าว และผู้รับซื้อหรือแปรรูปฟางข้าว) รวมถึงสนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์การลงทุนในเทคโนโลยีต่าง ๆ ในระดับกระทรวง

จะเห็นได้ว่าการกำหนดเป็นนโยบายนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการเผยแพร่และการนำไปใช้ในนวัตกรรมต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐมีการปรับนวัตกรรมให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังเป็นในลักษณะของการสั่งการให้ทำตามแบบแผน ยังขาดการสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงาน ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากในระบบสังคมไทยที่มีบรรทัดฐานตามประเพณีจะมีอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่ต่ำ เนื่องจากกลุ่มคนส่วนมากในสังคมมีทัศนคติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง

6. ด้านเศรษฐกิจและการเงิน

มีการสนับสนุนเงินทุน (upfront financing) และการอุดหนุนเงินทุน (subsidy) ให้แก่ชาวนาและผู้ให้บริการเทคโนโลยี มีการพัฒนาแบบจำลองธุรกิจการเกษตร พัฒนาการเข้าถึงเครื่องมือทางการเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการพัฒนาโครงการค้ำประกันเงินทุน ที่สำคัญคือมีการถ่ายโอนความเสี่ยงจากผลกระทบที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศในการผลิตข้าวผ่านการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร รวมถึงมีการปรับปรุงโครงสร้างของการประกันภัยพืชผลให้ครอบคลุมและโปร่งใสมากขึ้น มีการจัดตั้งกลไกการบริหารเงินทุนเพื่อเกษตรกรไทยสีเขียว (Thai Green Farmers Facility) ผ่านกองทุนสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีพันธมิตรของโครงการในด้านการเงิน ตลอดจนมีการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางการเงินและธุรกิจผ่านการพัฒนาหลักสูตรทางการเงินและธุรกิจสำหรับเกษตรกร

จะเห็นว่าโครงการได้วางแผนกลไกทางการเงินไว้อย่างเป็นระบบ แต่ปัจจัยที่สำคัญคือ ระดับการยอมรับความเสี่ยงด้านการเงินของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการทำนาส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นการทำนาแปลงเล็ก ซึ่งจะมีความเสี่ยงในการลงทุนที่สูงกว่า และนอกจากนี้ราคาขายผลผลิตยังเป็นไปตามกลไกการตลาด และถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ ชาวนาไม่มีอำนาจหรือสิทธิในการต่อรองราคา รวมไปถึงนโยบายการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรและการค้ำประกันเงินกู้ของรัฐบาลยังไม่โปร่งใส และยังไม่มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมทั้ง 6 ด้าน พบว่า ประเทศไทยมีแนวทางหรือมีนโยบายในการส่งเสริมที่ดี แต่ยังสามารถนำแนวทางหรือนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมในเชิงประจักษ์ได้ไม่มากนัก เริ่มตั้งแต่ (1) โครงการส่งเสริมยังมีเป้าหมายไม่ชัดเจน เพียงแต่เป็นเป้าหมายในภาพกว้างเท่านั้น เช่น เป็นการระบุจำนวนจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ แต่ไม่ระบุขนาดพื้นที่หรือจำนวนไร่เป้าหมายให้ชัดเจน (2) การส่งเสริมยังอยู่ในวงแคบ ยังไม่สามารถบังคับให้เกิดการขยายผลได้มากนัก เนื่องจากการยอมรับนวัตกรรมยังเป็นไปตามความสมัครใจของเกษตรกร (3) ขาดหน่วยงานรับรองผลผลิตข้าวคาร์บอนต่ำที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (4) ยังขาดความร่วมมืออย่างจริงจังจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการนำแนวทางหรือนโยบายไปปฏิบัติ (5) ขาดความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับเทคนิคและเทคโนโลยีต่าง ๆ และการส่งเสริมความรู้และการตระหนักรู้ยังไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ ไปจนถึง และ (6) ขาดทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องมือและเทคโนโลยีไม่เพียงพอและมีประสิทธิภาพต่ำ ระบบสนับสนุนทางการเงินไม่โปร่งใส และมีความเสี่ยงสูงสำหรับเกษตรกร รวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นปัจจัยหลักในการทำนามีไม่เพียงพอ เช่น น้ำไม่เพียงพอในหน้าแล้ง ดินไม่ดีตามธรรมชาติของพื้นที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การปรับเปลี่ยนวิธีการทำนาแบบดั้งเดิมมาเป็นวิธีการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกนั้นคือการที่เกษตรกรหรือชาวนาจะต้องยอมรับนวัตกรรมอย่างหนึ่งมาใช้ ซึ่งจะเกิดความท้าทายต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เช่น การนำเทคนิค เทคโนโลยี และแนวทางใหม่ ๆ มาใช้อาจต้องใช้เงินลงทุนล่วงหน้า ซึ่งเกษตรกรอาจไม่สามารถลงทุนได้ และประเด็นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมไปสู่วิธีการปฏิบัติแบบใหม่ที่ไม่คุ้นเคยอาจทำให้เกิดการยอมรับได้ยาก ดังนั้นภาครัฐจะต้องศึกษาความต้องการของเกษตรกร ศึกษาปัจจัยกีดขวางหรือข้อจำกัดต่าง ๆ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่จะสนับสนุนให้สามารถนำแนวทางที่กำหนดมาใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ เช่น ปัจจัยด้านความชัดเจนของตัวนโยบาย ด้านศักยภาพและความสามารถในการบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่ ด้านศักยภาพและความพร้อมของชาวนา และด้านความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ เป็นต้น แล้วจึงทำการวิเคราะห์ความต้องการและปัจจัยเหล่านั้น เพื่อกำหนดแนวทางหรือวิธีการการทำนาข้าวแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม พร้อมกับมีการกำหนดแนวทาง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมาตรการการส่งเสริมที่เหมาะสม ที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงานได้ และจะส่งผลให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

References

- Bhatia, A., Jain, N., & Pathak, H. (2012). *Greenhouse gas emission from Indian agriculture*. In Pathak, H., & Aggrawal, P.K. *Low Carbon Technologies for Agriculture: A Study on Rice and Wheat Systems in the Indo-Gangetic Plains*. Indian Agricultural Research Institute, New Delhi - 110 012.
- Caffaro, F., Cremasco, M. M., Roccato, M., & Cavallo, E. (2020). Drivers of farmers' intention to adopt technological innovations in Italy: The role of information sources, perceived usefulness, and perceived ease of use. *Journal of Rural Studies*, 76, 264–271.
- Channa, H., Ricker-Gilbert, J., Groote, H. D. D., & Bauchet, J. (2021). Willingness to pay for a new farm technology given risk preferences: Evidence from an experimental auction in Kenya. *Agricultural Economics*, 52, 733–748.
- Chen, Z. & Chen, F. (2022). Socio-economic factors influencing the adoption of low carbon technologies under rice production systems in China. *Carbon Balance and Management*, 17(19), 1-15.
- Environment and Pollution Control Office 4. (2023). *Thailand activities' greenhouse gas emission*. Retrieved from <https://epo04.pcd.go.th/th/news/detail/144165/> [In Thai]
- Green News. (2019). *New rice cultivation method to decrease global warming – increase farmers' income by 'Thai rice NAMA' project*. Retrieved from <https://greennews.agency/?p=19235> [In Thai]
- Hou, L., Chen, X., Kuhn, L., & Huang, J. (2019). The effectiveness of regulations and technologies on sustainable use of crop residue in Northeast China. *Energy Economics*, 81, 519-527.
- Institute for Sustainable Development of Natural Resources and Environment. (2023). *Innovative rice cultivation to enhance productivity, reduce water usage, lower costs, and decrease greenhouse gas emissions*. Retrieved from <https://hub.mnre.go.th/th/knowledge/detail/63627> [In Thai]
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2022). *Thailand's Fourth Biennial Update Report*. Ministry of Natural Resources and Environment.
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations*. The Free Press.
- Rogers & Shoemaker. (1971). *Communication of Innovations: A Cross-Cultural Approach*. The Free Press.
- Saqib, S. E., Ahmad, M. M., Panezai, S., & Rana, I. A. (2016). An empirical assessment of farmers' risk attitudes in flood-prone areas of Pakistan. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 18, 107–114.

- Srisurat, S. (2009). A greenhouse gas emissions reduction: Methane from rice framing. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 12(1), 115-122. [In Thai]
- Thai-German Cooperation. (2021). *Factsheet: Strengthening climate-smart rice value chains project*. Retrieved from <https://www.asean-agrifood.org/factsheet-strengthening-climate-smart-rice-value-chains-th/> [In Thai]
- Thai-German Cooperation. (2021). *Factsheet: Thai Rice NAMA project*. Retrieved from <https://www.asean-agrifood.org/factsheet-thai-rice-nama-th/> [In Thai]
- Thai-German Cooperation. (2023). *Factsheet: Strengthening climate-smart rice farming project*. Retrieved from <https://newwebs2.ricethailand.go.th/upload/doc/7293/1672892387.pdf> [In Thai]
- Thailand Greenhouse Gas Management Organization. (2023). *Climate change actions*. Retrieved from http://lowcarboncity.tgo.or.th/uploads/docs/124_20230623120017_2.pdf [In Thai]
- United Nations. (2023). *COP 28: What was achieved and what happens next? UN Climate Change Conference*. Retrieved from <https://unfccc.int/cop28/5-key-takeaways#end-of-fossil-fuels>
- United Nations Development Programme. (2023). *Climate change dictionary: An everyday guide to climate change*. Retrieved from <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/climate-dictionary-everyday-guide-climate-change>
- United Nations Thailand. (2024). *Our work on the sustainable development goals in Thailand*. Retrieved from <https://thailand.un.org/th/sdgs>
- Visser, M., Jumare, H., & Brick, K. (2020). Risk preferences and poverty traps in the uptake of credit and insurance amongst small-scale farmers in South Africa. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 180, 826–836.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อและผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ (2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ และ (3) ศึกษาแนวทางการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการตลาดไร้รอยต่อ สำหรับอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ จำนวน 380 แห่ง และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา สถิติที่ใช้ในสมมุติฐาน คือ Structural Equation Modeling

ผลการวิจัยพบว่า ตามสมมุติฐานการวิจัย (1) คุณภาพบริการโลจิสติกส์ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ (2) ระบบโลจิสติกส์ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ (3) การตลาดแบบไร้รอยต่อส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน (4) การตลาดแบบไร้รอยต่อส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ และ (5) ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการตลาดแบบไร้รอยต่ออาศัยระบบเทคโนโลยีขั้นสูง ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) และระบบบูรณาการข้อมูลผู้บริโภค การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้กับธุรกิจมีส่วนในการวางแผนและกำหนดนโยบายขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินขององค์กรต่อไป

คำสำคัญ: การตลาดแบบไร้รอยต่อ; ผลการดำเนินงานขององค์กร; อุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

111/3-5 หมู่ 2 ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: sudarat.pi@ssru.ac.th

Causal Factors of Omni Channel Affecting the Business Performance of the Modern Retail

Sudarat Pimonrattanakan¹

Abstract

This research article aims to study (1) explore the causal factors influencing seamless marketing and business performance in the modern retail industry (2) examine the impact of these causal factors on business performance in the modern retail industry and (3) identify seamless marketing strategies that affect the business performance of the modern retail industry in Thailand. To lead to the creation of policy recommendations and seamless marketing guidelines for the modern retail industry in Thailand. This research a mixed-method approach, combining quantitative and qualitative research. Data was collected using a questionnaire with a sample size of 340 participants, and the qualitative research was conducted using phenomenological methods. The statistics used to test the hypotheses include Structural Equation Modeling (SEM).

Findings are as follows: (1) logistics service quality significantly affects seamless marketing (2) logistics systems significantly impact seamless marketing (3) seamless marketing contributes to competitive advantage (4) seamless marketing influences business performance and (5) competitive advantage affects business performance. This includes policy recommendations to support technological infrastructure, seamless marketing using advanced technology systems, such as artificial intelligence (AI), big data analytics, and consumer data integration systems. Government support for infrastructure development will help increase business competitiveness and contribute to organizational planning and policy making to create efficiency and effectiveness in organizational operations.

Keywords: Omni Channel; Business Performance; Modern Retail Industry

Type of Article: Research Article

¹ College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University
111/3-5 Sector 2, Khlong Yong, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170, Thailand
Corresponding Author Email: sudarat.pi@ssru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทยระหว่างปี 2564-2566 มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการขยายตัวของยอดขายเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1.5-2.5 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ (Krungsri Research, 2025) การเติบโตดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาคธุรกิจค้าปลีกในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม แม้ภาคธุรกิจค้าปลีกจะสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันที่รุนแรงจากคู่แข่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจ E-commerce ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อรูปแบบการค้าปลีกแบบดั้งเดิม รวมถึงแนวโน้มการตลาดที่มุ่งเน้นการปรับแต่งสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคแต่ละบุคคล (customization) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ภาคธุรกิจค้าปลีกจำเป็นต้องพิจารณาและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ขณะที่ความสำคัญของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (omni channel) นั้นมีความสำคัญกับผู้ประกอบการที่เป็นธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ในการสร้างประสบการณ์ซื้อสินค้าแบบไร้รอยต่อมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อสินค้า ในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การตลาดแบบไร้รอยต่อ (omni-channel marketing) เป็นกลยุทธ์สำคัญของธุรกิจค้าปลีกในการสร้างประสบการณ์การซื้อสินค้าที่ลื่นไหล และไม่มีข้อจำกัดในทุกช่องทาง (Rungruangjit, 2022) รวมถึงธุรกิจค้าปลีกในปัจจุบันการตลาดแบบไร้รอยต่อเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างมากในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมของผู้บริโภคมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แนวคิดนี้มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงและเป็นหนึ่งเดียวกันสำหรับลูกค้าผ่านทุกช่องทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ ออฟไลน์ หรืออุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ (Payne, Frow, & Eggert, 2020) อีกทั้งธุรกิจควรใช้ระบบบริหารจัดการความสัมพันธ์ลูกค้า เพื่อให้สามารถติดตามและปรับแต่งการสื่อสารกับลูกค้าให้เหมาะสมรวมถึงการใช้ข้อมูลลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าจากทุกช่องทางเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างประสบการณ์แบบบูรณาการ (McKinsey & Company, 2023) รวมถึงการผสานเทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสาร โดยการนำเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง มาใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับแต่งประสบการณ์ของลูกค้าให้ตรงตามความต้องการ (Davenport, Guha, Grewal, & Bressgott, 2020) รวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับแนวคิดแบบไร้รอยต่อ โดยองค์กรต้องปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับแนวทางการตลาดแบบบูรณาการ โดยให้ทีมงานทุกฝ่ายทำงานร่วมกันเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่นให้กับลูกค้า (Kotler, Kartajaya, & Setiawan, 2021)

การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยเชิงสาเหตุ เช่น เทคโนโลยี คุณภาพบริการ และการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการตลาดแบบไร้รอยต่อในอุตสาหกรรมค้าปลีก ธุรกิจที่สามารถบูรณาการช่องทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจของลูกค้า แต่ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจ

จากเหตุผลดังกล่าว การวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกสำหรับผู้ประกอบการในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีความยั่งยืน ผลการศึกษายังสามารถเป็น

แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของผู้ประกอบการในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการให้บริการ โลจิสติกส์ ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ การดำเนินกลยุทธ์การตลาดแบบไร้รอยต่อ ตลอดจนการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและประสิทธิภาพของธุรกิจค้าปลีก อันจะช่วยขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการตลาดแบบไร้รอยต่อสำหรับอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่ (1) คุณภาพบริการโลจิสติกส์ (2) ระบบโลจิสติกส์ (3) การตลาดแบบไร้รอยต่อ (4) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ (5) ผลการดำเนินงานของธุรกิจ
2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ในครั้งนี้คือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย มีทั้งหมด จำนวน 17,341 แห่ง (Krungrsri research, 2025) หน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ของการวิจัยครั้งนี้เป็นระบบองค์กร (organization) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 แห่ง
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา การวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทย
4. ขอบเขตด้านเวลาระยะเวลาในการศึกษา ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนธันวาคม 2566-สิงหาคม พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ

1.1 ผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางการตลาดแบบไร้รอยต่อมาใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มความตระหนักถึงความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์อย่างไร้รอยต่อจะช่วยให้อุตสาหกรรมค้าปลีกสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

1.2 ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้เป็นแนวในการบริหารจัดการความสัมพันธ์กับซัพพลายเออร์ภายในโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพบริการโลจิสติกส์และการบูรณาการโซ่อุปทานผ่านการวางแผนร่วมกันระหว่างคู่ค้า ทั้งนี้การแบ่งปันเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของโซ่อุปทานให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและพัฒนาไปสู่การเติบโตที่ยั่งยืนในอนาคต

2. ประโยชน์เชิงนโยบาย

2.1 ผู้บริหารระดับสูงของอุตสาหกรรม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้มีศักยภาพในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนผ่านการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านคุณภาพบริการโลจิสติกส์และระบบโลจิสติกส์ร่วมกับการตลาดแบบไร้รอยต่อ การบูรณาการแนวคิดเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ทำให้กระบวนการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2.2 ผู้บริหารระดับสูงสามารถกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์โดยการนำหลักการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มาใช้ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวควรอยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพบริการโลจิสติกส์

คุณภาพของบริการโลจิสติกส์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม E-commerce โดยเฉพาะในด้านความน่าเชื่อถือ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า ในบริบทของ E-commerce ที่ต้องการความเร็วในการส่งมอบสินค้า ความสามารถในการตอบสนองต่อคำสั่งซื้อและการจัดส่งที่รวดเร็วตามความคาดหวังของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ (Pham & Le, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจแบบ B2C ซึ่งมีการแข่งขันด้านระยะเวลาการส่งสินค้าภายในวันเดียว ดังนั้น ความรวดเร็วในการจัดส่งจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคและความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการ นอกจากนี้ ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพบริการโลจิสติกส์ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว รวมถึงการตอบข้อซักถามและการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า (Liu, Wang, & Chen, 2022) นอกเหนือจากประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ความมั่นใจในบริการยังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ระยะยาวระหว่างลูกค้าและผู้ให้บริการโลจิสติกส์ สุดท้าย ด้านการดูแลเอาใจใส่ (empathy) เป็นปัจจัยที่ช่วยให้บริการโลจิสติกส์สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการให้บริการที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการพิเศษของลูกค้า ตลอดจนการสื่อสารที่ดี ซึ่งช่วยส่งเสริมประสบการณ์การใช้บริการที่ดีขึ้นและสร้างความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว (Wu, Zhou, & Han, 2024)

ระบบโลจิสติกส์

ระบบโลจิสติกส์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การดำเนินงาน และการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดสิ้นสุด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าในเวลาที่เหมาะสมและในสภาพที่เหมาะสม (Daftari, 2024) อีกทั้งระบบโลจิสติกส์ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานช่วยให้ระบบโลจิสติกส์สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพในการลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร (Zhang, 2021)

การตลาดแบบไร้รอยต่อ

การตลาดแบบไร้รอยต่อ (omni-channel marketing) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการรวมช่องทางออนไลน์และออฟไลน์เข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถได้รับข้อมูลและบริการที่สอดคล้องกันในทุกช่องทางการติดต่อ ซึ่งสามารถเห็นได้จากการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างระบบ CRM (customer relationship management) กับแอปพลิเคชันมือถือ หรือการรวมข้อมูลการขายจากร้านค้าและเว็บไซต์ (McKinsey & Company, 2023) แนวทางการตลาดแบบไร้รอยต่อนี้ยังหมายถึงการผสมรวมช่องทางการตลาด การสื่อสาร และการขาย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่นในทุกจุดสัมผัส (touchpoints) ของลูกค้า ตัวอย่างเช่น เมื่อลูกค้าค้นหาสินค้าผ่านเว็บไซต์ พวกเขาสามารถซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันมือถือ หรือแม้แต่เดินเข้าร้านค้าเพื่อรับสินค้าได้โดยสะดวก การผสมรวมนี้ทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงความต่อเนื่องและความสะดวกสบายในการใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับการตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ (Kotler, Kartajaya, & Setiawan, 2021)

ความได้เปรียบในการแข่งขัน

ความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถอยู่รอด เติบโต และประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน โดยเป็นความสามารถขององค์กรในการพัฒนาสินค้า บริการ หรือกระบวนการดำเนินงานให้เหนือกว่าคู่แข่งในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ต้นทุนที่ต่ำกว่า การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า หรือการมีนวัตกรรมที่โดดเด่นกว่า (Singh & Sushil, 2020) จากแนวคิดในยุคปัจจุบันนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์ได้ถูกพัฒนาเพิ่มเติมในรูปแบบของ dynamic capabilities หรือความสามารถพลวัต ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีความสามารถในการรับรู้ การปรับตัว และปรับโครงสร้าง เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธุรกิจ (Teece, 2021) โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและข้อมูลเป็นแนวคิดหลักในการสร้างความแตกต่าง

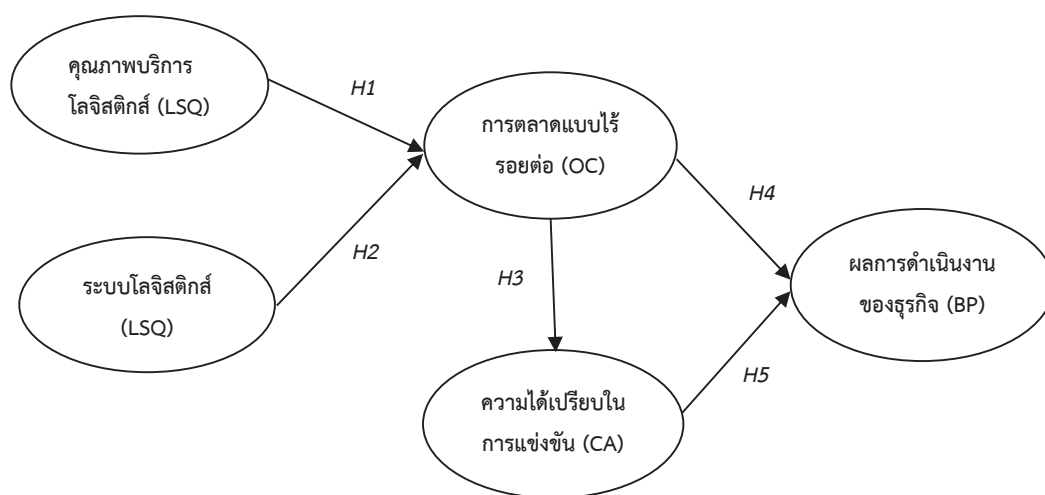
ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ความสามารถทางดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) เช่น ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร การมีความสามารถทางดิจิทัลที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Marino-Romero, Palos-Sanchez, & Velicia-Martin, 2023) ในบริบทของธุรกิจเอสเอ็มอีประเภทภัตตาคารและร้านอาหาร ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัล สามารถช่วยให้ธุรกิจเข้าถึงตลาดใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า การพัฒนาและปรับใช้กลยุทธ์ทางธุรกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นหนึ่งในแนวทางที่ช่วยลดต้นทุนและความเสี่ยง อีกทั้งยังช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานที่ดีที่สุดในแง่ธุรกิจ (Jardon & Martinez-Cobas, 2022)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการวิจัย ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

- สมมุติฐานที่ 1 (H1): คุณภาพบริการโลจิสติกส์ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ
- สมมุติฐานที่ 2 (H2): ระบบโลจิสติกส์ส่งผลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ
- สมมุติฐานที่ 3 (H3): การตลาดแบบไร้รอยต่อส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน
- สมมุติฐานที่ 4 (H4): การตลาดแบบไร้รอยต่อส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ
- สมมุติฐานที่ 5 (H5): ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) การวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ธุรกิจอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of Analysis) คือ ระดับองค์กร และมีวิธีวิทยาที่นำมาใช้ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย มีจำนวน 17,341 แห่ง (Krungsri research, 2025) ซึ่งแบ่งเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ของการวิจัยครั้งนี้เป็นระบบองค์กร (organization)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือผู้บริหารระดับสูงอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดตัวอย่าง คือ 10 - 20 เท่าต่อตัวแปรสังเกต 1 ตัวแปร (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 19 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่างคือ จำนวน 190-380 แห่ง ดังนั้นงานวิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 แห่ง ทำให้มีขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (proportional stratified random sampling) ชั้นที่ 1 แบ่งเขตและอำเภอตามที่ตั้ง และครอบคลุมพื้นที่ และครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ชั้นที่ 2 สุ่มเลือกเขตและอำเภอจากที่ตั้ง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือกลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหารระดับสูงของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายการตลาด ผู้จัดการทั่วไปและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายปิด แบ่งเป็น 6 ตอน ซึ่งในตอน 1-2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check List) และสำหรับตอนที่ 3-5 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ของ Likert (1967) และตอนที่ 6 เป็นคำถามแบบปลายเปิด ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ ตอนที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อด้านคุณภาพบริการโลจิสติกส์และระบบโลจิสติกส์ ตอนที่ 4 ด้านการตลาดแบบไร้รอยต่อ ตอนที่ 5 ผลลัพธ์ของการตลาดแบบไร้รอยต่อ และตอนที่ 6 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (1) การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมถึงการนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงข้อความ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าระหว่าง .67-1.00 ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของ Hair et al. (2010) ดังนั้นสามารถนำข้อคำถามดังกล่าวมาใช้ได้ (2) การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือผ่านการทดลอง (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารในอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่จำนวน 30 คน จากนั้นใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1984) โดยกำหนดว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความน่าเชื่อถือ จากผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และจากการทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่แบ่งตามรายด้านมีค่าระหว่าง 0.972 ถึง 0.975 ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ ดังนั้นแบบสอบถามดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis--SEM)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้วยการวิเคราะห์แบบ Path Analysis โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis--SEM) และพิจารณาค่า χ^2/df มีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนี CFI มีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนี RMSEA และดัชนี RMR มีค่าต่ำกว่า 0.05 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งถือว่ารูปแบบนั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair et al., 2010)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยใช้กำหนดผู้ให้ข้อมูล (key informants) และตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) โดยวิธีการคัดเลือกด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์ เพราะสามารถตีความหมายได้เป็นอย่างดี (Phothisita, 2021) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ผู้บริหารระดับสูงของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมค้าปลีกในประเทศไทย ขนาดกิจการที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างกันตามจำนวนพนักงานคือ 1-50 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 คน จำนวนพนักงาน 51-100 คน จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน และจำนวนพนักงานมากกว่า 100 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 2 คน

เครื่องมือวิจัย

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพการดำเนินวิธีการโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิกับผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ ตอนที่ 4 เกี่ยวกับผลลัพธ์ของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ และตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ โดยใช้วิธีวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา ที่เน้นการหาความหมายโดยการมองผ่านจากสิ่งที่ปรากฏ ไปยังความหมายที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งนั้น โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่ได้ประสบเป็นหลัก (Phothisita, 2021)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขออนุญาตหน่วยงานพร้อมกับแจ้งให้หน่วยงานรับทราบ นัดวันเวลา ที่จะเชิญผู้ให้ข้อมูลร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ บันทึกเสียงคำสนทนา พร้อมกับจดบันทึกรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลทั้งนี้ไม่มีการอ้างชื่อผู้ให้ข้อมูลเพียงแต่ระบุเป็นข้อมูลมาจากกลุ่มสนทนาใด ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่เท่าใด เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา (phenomenological approach) เป็นแนวทางในการศึกษาถึงความเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ โดยผ่านกระบวนการการรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล ที่มีความเข้มงวดในการวิเคราะห์และการตีความ โดยมีการกลั่นกรองอย่างมีระบบ (Phothisita, 2021) การสร้างความเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบสามเส้า นำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ มาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาสร้างข้อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหารระดับสูงสุดสหกรณ์ค้าปลีกสมัยใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 380 คน ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.16 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.47 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.26 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.11 และส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการฝ่ายการตลาด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.21

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ พบว่าลักษณะการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วน คิดเป็นร้อยละ 84.47 จำนวนบุคลากรทั้งหมดของธุรกิจในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีพนักงานน้อยกว่า 50 คน คิดเป็นร้อยละ 78.16 ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบัน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.58

มีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในภาพรวมระดับมาก และรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านคุณภาพบริการโลจิสติกส์ ด้านระบบโลจิสติกส์ ด้านการตลาดแบบไร้รอยต่อ ด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน และด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการศึกษาความคิดเห็นรายด้านในภาพรวม

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านคุณภาพบริการโลจิสติกส์	4.13	0.60	มาก
2	ด้านระบบโลจิสติกส์	4.06	0.69	มาก
3	ด้านการตลาดแบบไร้รอยต่อ	4.10	0.62	มาก
4	ด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน	4.04	0.57	มาก
5	ด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ	4.04	0.55	มาก
รวม		4.07	0.60	มาก

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติพหุตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์ path analysis เพื่อทำการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยเพื่อตรวจสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง จากการทดสอบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตทั้งจำนวน 19 ตัวแปร จำนวน 171 คู่ มีความสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.473-0.886 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้องมีค่าไม่เกิน .90 รวมทั้งการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรเหล่านี้ด้วยค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) และค่า bartlett's test of sphericity เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวแปร พบว่า ค่า KMO ที่ได้คือ 0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.8 มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบได้มาก ดังนั้น ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมพหุจึงมีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลการวัดและโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้น (Hair et al., 2010) แสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกต

	LSQ1	LSQ2	LSQ3	LS1	LS2	LS3	LS4	OC1	OC2	OC3	OC4	CA1	CA2	CA3	CA4	BP1	BP2	BP3	BP4
	4.25	4.25	4.18	4.04	4.08	4.06	4.04	4.10	4.13	4.09	4.07	4.06	4.09	3.97	4.03	3.98	4.00	4.01	4.19
SD	0.67	0.67	0.70	0.68	0.66	0.70	0.71	0.69	0.70	0.68	0.64	0.62	0.60	0.66	0.60	0.65	0.67	0.64	0.47
LSQ1	1	0.861 ^{***}	0.836 ^{***}	0.626 ^{***}	0.647 ^{***}	0.663 ^{***}	0.658 ^{***}	0.594 ^{***}	0.613 ^{***}	0.661 ^{***}	0.663 ^{***}	0.522 ^{***}	0.583 ^{***}	0.473 ^{***}	0.541 ^{***}	0.509 ^{***}	0.522 ^{***}	0.612 ^{***}	0.553 ^{***}
LSQ2		1	0.873 ^{***}	0.630 ^{***}	0.649 ^{***}	0.641 ^{***}	0.645 ^{***}	0.625 ^{***}	0.631 ^{***}	0.670 ^{***}	0.654 ^{***}	0.535 ^{***}	0.592 ^{***}	0.481 ^{***}	0.520 ^{***}	0.499 ^{***}	0.496 ^{***}	0.588 ^{***}	0.544 ^{***}
LSQ3			1	0.645 ^{***}	0.685 ^{***}	0.698 ^{***}	0.676 ^{***}	0.652 ^{***}	0.660 ^{***}	0.688 ^{***}	0.679 ^{***}	0.537 ^{***}	0.613 ^{***}	0.511 ^{***}	0.561 ^{***}	0.520 ^{***}	0.539 ^{***}	0.605 ^{***}	0.565 ^{***}
LS1				1	0.820 ^{***}	0.779 ^{***}	0.727 ^{***}	0.667 ^{***}	0.668 ^{***}	0.704 ^{***}	0.698 ^{***}	0.602 ^{***}	0.596 ^{***}	0.501 ^{***}	0.566 ^{***}	0.590 ^{***}	0.568 ^{***}	0.640 ^{***}	0.542 ^{***}
LS2					1	0.886 ^{***}	0.796 ^{***}	0.740 ^{***}	0.756 ^{***}	0.762 ^{***}	0.741 ^{***}	0.642 ^{***}	0.657 ^{***}	0.565 ^{***}	0.609 ^{***}	0.628 ^{***}	0.616 ^{***}	0.696 ^{***}	0.593 ^{***}
LS3						1	0.811 ^{***}	0.752 ^{***}	0.778 ^{***}	0.751 ^{***}	0.723 ^{***}	0.603 ^{***}	0.647 ^{***}	0.538 ^{***}	0.587 ^{***}	0.590 ^{***}	0.616 ^{***}	0.678 ^{***}	0.592 ^{***}
LS4							1	0.861 ^{***}	0.868 ^{***}	0.761 ^{***}	0.735 ^{***}	0.621 ^{***}	0.642 ^{***}	0.522 ^{***}	0.609 ^{***}	0.600 ^{***}	0.624 ^{***}	0.688 ^{***}	0.598 ^{***}
OC1								1	0.803 ^{***}	0.745 ^{***}	0.709 ^{***}	0.593 ^{***}	0.603 ^{***}	0.517 ^{***}	0.573 ^{***}	0.546 ^{***}	0.568 ^{***}	0.647 ^{***}	0.556 ^{***}
OC2									1	0.760 ^{***}	0.718 ^{***}	0.594 ^{***}	0.641 ^{***}	0.502 ^{***}	0.585 ^{***}	0.547 ^{***}	0.601 ^{***}	0.646 ^{***}	0.571 ^{***}
OC3										1	0.874 ^{***}	0.673 ^{***}	0.703 ^{***}	0.615 ^{***}	0.654 ^{***}	0.609 ^{***}	0.614 ^{***}	0.708 ^{***}	0.624 ^{***}
OC4											1	0.795 ^{***}	0.784 ^{***}	0.687 ^{***}	0.714 ^{***}	0.648 ^{***}	0.668 ^{***}	0.739 ^{***}	0.648 ^{***}
CA1												1	0.824 ^{***}	0.701 ^{***}	0.716 ^{***}	0.653 ^{***}	0.642 ^{***}	0.690 ^{***}	0.600 ^{***}
CA2													1	0.777 ^{***}	0.792 ^{***}	0.678 ^{***}	0.712 ^{***}	0.718 ^{***}	0.651 ^{***}
CA3														1	0.863 ^{***}	0.700 ^{***}	0.717 ^{***}	0.683 ^{***}	0.589 ^{***}
CA4															1	0.799 ^{***}	0.805 ^{***}	0.745 ^{***}	0.628 ^{***}
BP1																1	0.870 ^{***}	0.733 ^{***}	0.596 ^{***}
BP2																	1	0.770 ^{***}	0.609 ^{***}
BP3																		1	0.790 ^{***}
BP4																			1

**p-value < 0.01

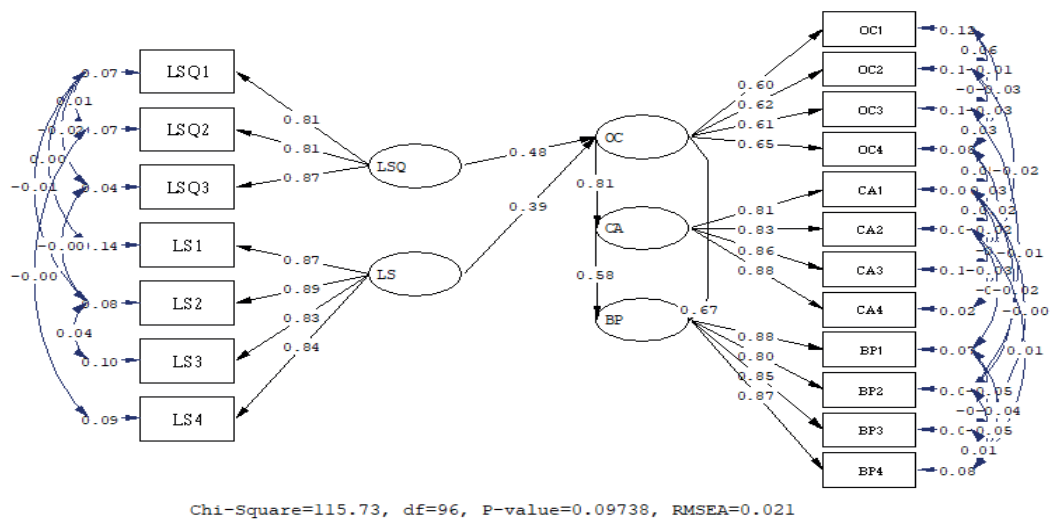
ผลการวิเคราะห์โมเดล ผลการตรวจสอบพบว่า ค่า chi-square = 115.73 มีค่า p-value เท่ากับ .09 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (AGFI) เท่ากับ 0.94 ดัชนีทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่บ่งบอกได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair et al., 2010) แสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	ค่าที่คำนวณได้	แปลผล
Chi-square	115.73	ผ่านเกณฑ์
Chi-square/df	1.20	ผ่านเกณฑ์
df	96	ผ่านเกณฑ์
p-value	0.09	ผ่านเกณฑ์
CFI	0.99	ผ่านเกณฑ์
GFI	0.96	ผ่านเกณฑ์
AGFI	0.94	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	0.02	ผ่านเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ดัชนีทุกค่าได้ผ่านเกณฑ์ที่บ่งบอกได้ว่ามีความกลมกลืนและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่

ผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรสาเหตุและผลลัพธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ มีค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมโดยแบ่งตามสมมุติฐานการวิจัย ดังตาราง 4

ตาราง 4

อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE)

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ตัวแปรผล								
	การตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC)			ความได้เปรียบในการแข่งขัน (CA)			ผลการดำเนินงานขององค์กรที่ยั่งยืน (BP)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
คุณภาพการบริการโลจิสติกส์ (LSQ)	0.48**	-	0.48**	-	0.38**	0.38**	-	0.43**	0.43**
ระบบโลจิสติกส์ (LS)	0.39**	-	0.39**	-	0.31**	0.31**	-	0.35**	0.35**
การตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC)	-	-	-	-	0.81**	0.81**	0.32**	0.67**	0.99**
ความได้เปรียบในการแข่งขัน (CA)	-	-	-	-	-	-	0.58**	-	0.58**

** $p < .01$

ค่าที่คำนวณได้ของ R^2 สำหรับตัวแปรผลแต่ละตัวคือ การตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC) $R^2 = 0.3849$ ความได้เปรียบในการแข่งขัน (CA) $R^2 = 0.8626$ ผลการดำเนินงานขององค์กรที่ยั่งยืน (BP) $R^2 = 1.4650$ จากภาพ 2 และตาราง 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการบริการโลจิสติกส์ (LSQ) มีอิทธิพลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.48 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.48 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการบริการโลจิสติกส์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ ดังนั้น จึงสามารถยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ได้

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ระบบโลจิสติกส์ (LS) มีอิทธิพลต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.39 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.39 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบโลจิสติกส์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ ดังนั้น จึงสามารถยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ได้

3. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.81 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.81 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การตลาดแบบไร้รอยต่อมีผลกระทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงสามารถยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3 ได้

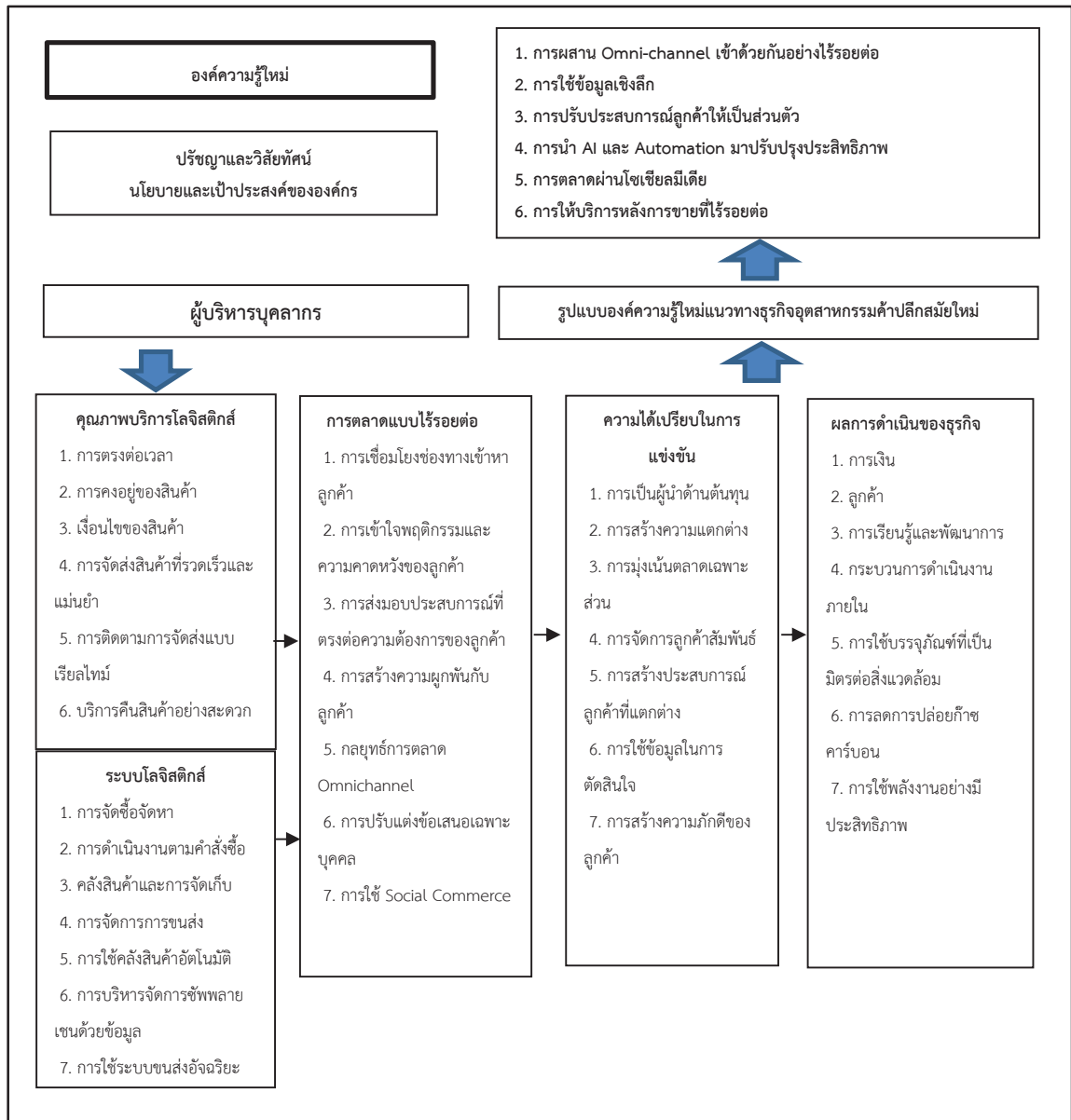
4. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การตลาดแบบไร้รอยต่อ (OC) ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.32 ค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.67 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.99 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตลาดแบบไร้รอยต่อมีผลกระทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงสามารถยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4 ได้

5. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.58 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.58 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความได้เปรียบทางการแข่งขันมีผลกระทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 5 ได้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่ามีความคิดเห็นตรงกันเชิงเนื้อหาที่ผู้ประกอบการมีความเข้าใจ โดยมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ เพื่อให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

ภาพ 3 รูปแบบองค์ความรู้ใหม่ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่

จากภาพ 3 รูปแบบองค์ความรู้ใหม่ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของอุตสาหกรรมค้าปลีกสมัยใหม่ ได้มีการส่งเสริมและขับเคลื่อนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณภาพการบริการโลจิสติกส์ที่เน้นการติดตามการจัดส่งแบบเรียลไทม์และการให้บริการคืนสินค้าอย่างสะดวกมีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้า ในการจัดการระบบโลจิสติกส์ที่มีคุณภาพจะช่วยให้สามารถลดต้นทุนการดำเนินงาน เพิ่มความยืดหยุ่น และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์กรในระยะยาว การเสริมสร้างประสบการณ์ของลูกค้าและช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คุณภาพในการให้บริการโลจิสติกส์จึงไม่ใช่แค่เรื่องของขนส่งสินค้าเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการสินค้าคงคลัง การจัดส่งที่ตรงเวลา การรักษาคุณภาพของสินค้า และการให้ข้อมูลที่โปร่งใสเกี่ยวกับสถานการณ์จัดส่ง

2. ระบบโลจิสติกส์ที่นำการใช้คลังสินค้าอัตโนมัติ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และระบบขนส่งอัจฉริยะ รวมถึงการนำเทคโนโลยีอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และระบบการจัดการดิจิทัลมาใช้ สามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน ช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ รวมถึงการมุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายการจัดส่งที่ยืดหยุ่น การจัดการสินค้าคงคลังที่แม่นยำและการให้บริการที่เน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้ธุรกิจค้าปลีกสามารถแข่งขันและเติบโตอย่างยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ทำให้สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว

3. การตลาดแบบไร้รอยต่อ (omni-channel marketing) โดยการนำกลยุทธ์ Omni-channel และการใช้ Social Commerce มาผสานเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ เป็นการรวมเอากระบวนการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และการตลาดที่มีความยืดหยุ่นเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีและต่อเนื่องให้กับลูกค้า การมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการช่องทางการขาย การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบริการลูกค้าที่ใส่ใจ การสร้างประสบการณ์การตลาดแบบไร้รอยต่อไม่ใช่เพียงการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า แต่ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจในระยะยาว ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต การผสานรวมทั้งสององค์ประกอบนี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้าในทุกจุดสัมผัส (touchpoint)

4. ความได้เปรียบทางการแข่งขันสามารถสร้างได้ผ่านการพัฒนาประสบการณ์ลูกค้าที่แตกต่าง โดยการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและการส่งเสริมความภักดีของลูกค้า เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้า การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การลงทุนในเทคโนโลยีและการพัฒนาบุคลากร การใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความต้องการของลูกค้า และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดอย่างรวดเร็ว ช่วยให้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในระยะยาวและรักษาความเป็นผู้นำในตลาดได้อย่างยั่งยืน โดยการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกลยุทธ์การตลาด เพื่อสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่ดีกว่าและตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล ที่มีการแข่งขันสูงอย่างต่อเนื่อง

5. ผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินความสำเร็จขององค์กรจากหลายด้าน ตั้งแต่การบริหารกระบวนการปฏิบัติการ การเงิน การตลาด การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ไปจนถึงการบริหารทรัพยากรบุคคล ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างผลการดำเนินงานที่ดี ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตในระยะยาวของธุรกิจ

การอภิปรายผล

1. คุณภาพบริการโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ทั้งนี้คุณภาพของบริการโลจิสติกส์ส่งผลเชิงบวกต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมค้าปลีก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Chen, Yang, and Liu (2022) ที่แสดงถึงการนำเทคโนโลยีทันสมัย เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการลดข้อผิดพลาดในการจัดส่งและเพิ่มความรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระบบโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ทั้งนี้ระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพช่วยสนับสนุนการตลาดแบบไร้รอยต่อได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Crainic and Montreuil (2024) ที่แสดงถึงการนำเทคโนโลยีทันสมัยในการจัดการคลังสินค้าและการขนส่ง เช่น ระบบยานพาหนะอัตโนมัติ (autonomous vehicles) และ IoT ซึ่งช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาการรอคอยสินค้าได้

3. การตลาดแบบไร้รอยต่อมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ทั้งนี้การตลาดแบบไร้รอยต่อเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Verhoef and Kannan (2021) โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมค้าปลีกและอีคอมเมิร์ซ การบูรณาการช่องทางการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ช่วยให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ Blut, Wang, and Schoefer (2022) ที่แสดงถึงการนำเทคโนโลยีเช่น Big Data และ AI ช่วยให้อุปกรณ์สามารถปรับกลยุทธ์การตลาดได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มยอดขายและความพึงพอใจของลูกค้า

4. การตลาดแบบไร้รอยต่อมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ทั้งนี้ผลการดำเนินงานของธุรกิจสามารถเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Jain, Sudhir, and Talukdar (2023) เมื่อธุรกิจนำกลยุทธ์การตลาดแบบไร้รอยต่อมาใช้ ตัวอย่างเช่น ธุรกิจที่บูรณาการช่องทางการขายหลายช่องทางสามารถเพิ่มยอดขายได้ถึงร้อยละ 20 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kotler, Kartajaya, and Setiawan (2021) การตลาดแบบไร้รอยต่อเป็นการผสานรวมช่องทางการตลาด การสื่อสาร และการขาย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่นในทุกจุดสัมผัส การผสานรวมนี้ทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงความต่อเนื่องและความสะดวกสบายในการใช้บริการ สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าและผลการดำเนินงานธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 ทั้งนี้การสร้างความสามารถในการแข่งขันช่วยให้ธุรกิจสามารถยืนหยัดในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Jardon and Martinez-Cobas (2022) ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถช่วยให้ธุรกิจเข้าถึงตลาดใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า อีกทั้งยังช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานที่ดีที่สุดให้แก่ธุรกิจ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Singh and Sushil (2020) ความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถอยู่รอด เติบโต และประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน โดยเป็นความสามารถขององค์กรในการพัฒนาสินค้าบริการในด้านต้นทุนที่ต่ำกว่า การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า หรือการมีนวัตกรรมที่โดดเด่นกว่า

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ผลกระทบของเทคโนโลยีเกิดใหม่ต่อการตลาดแบบไร้รอยต่อ เทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น Metaverse, ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Blockchain กำลังมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรมค้าปลีก การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีเหล่านี้ต่อการออกแบบและการบูรณาการระบบการตลาดแบบไร้รอยต่อ เพื่อให้ธุรกิจค้าปลีกสามารถเข้าใจศักยภาพของเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยให้ธุรกิจสามารถพัฒนาและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

1.2 การบูรณาการการตลาดแบบไร้รอยต่อเข้ากับแนวทางการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมค้าปลีก การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างหลักการตลาดแบบไร้รอยต่อและความยั่งยืน เพื่อช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีความใส่ใจในด้านสิ่งแวดล้อม การบูรณาการดังกล่าวจะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างกลยุทธ์ที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในแง่ของบริการที่สะดวกและไร้รอยต่อ แต่ยังสามารถสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความแตกต่างในผลกระทบของการตลาดแบบไร้รอยต่อระหว่างภูมิภาคมีความสำคัญ เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค การวิจัยนี้มุ่งเน้นสำรวจว่าปัจจัยเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการดำเนินการตลาดแบบไร้รอยต่ออย่างไร การศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้ธุรกิจค้าปลีกที่ดำเนินงานในหลายภูมิภาคสามารถทำความเข้าใจถึงความแตกต่างในแต่ละภูมิภาค และสามารถปรับกลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้บริโภคในแต่ละภูมิภาค

1.4 การวิเคราะห์ผลกระทบของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่มีต่อสุขภาพจิตของผู้บริโภคเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากแม้ว่าการตลาดแบบไร้รอยต่อจะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและประสิทธิภาพในการเข้าถึงสินค้าและบริการ แต่การเชื่อมโยงหลายช่องทางการตลาดอาจนำไปสู่การเกิดความเครียดจากการบริโภคที่มากเกินไป การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาผลกระทบดังกล่าว และเสนอแนะแนวทางที่ธุรกิจสามารถสร้างกลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสุขภาพจิต ทั้งนี้เพื่อให้ธุรกิจสามารถรักษาความพึงพอใจของผู้บริโภคและเสริมสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

References

- Blut, M., Wang, C., & Schoefer, K. (2022). The role of digital technologies in omnichannel retailing. *Journal of Business Research*, 142, 202-212.
- Chen, Y., Yang, X., & Liu, Z. (2022). Enhancing logistics service quality in the era of AI and automation, *Computers & Industrial Engineering*, 166, 107984.
- Crainic, T. G., & Montreuil, B. (2024). The influence of autonomous vehicles on urban logistics systems, *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 170, 103976.
- Cronbach, L. J. (1984). A research worker's treasure chest. *Multivariate Behavioral research*, 19(2-3), 223-240.
- Davenport, T. H., Guha, A., Grewal, D., & Bressgott, T. (2020). How artificial intelligence will change the future of marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(1), 24-42.
- Daftari, A. (2024). Logistics 4.0: A systematic investigation leading to an innovative logistics system. *International Journal of Management and Commerce Innovations*, 12(1), 151–157.
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper saddle River, Pearson Education International.
- Jain, V., Sudhir, K., & Talukdar, D. (2023). The role of seamless customer experience in enhancing business performance. *European Journal of Marketing*, 57(4), 895-913.
- Jardon, C. M., & Martinez-Cobas, X. (2022). Trust and opportunism in the competitiveness of small-scale timber businesses based on innovation and marketing capabilities. *Business Strategy & Development*, 5(1), 69-79.
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2021). *Marketing 5.0: Technology for humanity*. Wiley & Son.
- Krungsri research. (2025). *Retail trends in Thailand*. Retrieved from <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/modern-trade-2024-2026>. [In Thai]
- Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale, in attitude theory and measurement*. Wiley & Son.
- Liu, X., Wang, Y., & Chen, Z. (2022). Timeliness and customer satisfaction in last-mile delivery. *International Journal of Logistics Management*, 34(2), 140-155.
- Marino-Romero, J. A., Palos-Sanchez, P. R., & Velicia-Martin, F. (2023). Improving KIBS performance using digital transformation: study based on the theory of resources and capabilities. *Journal of Service Theory and Practice*, 33(2), 169-197.
- McKinsey & Company. (2023). *The future of customer experience: Prioritizing omnichannel strategies*. Retrieved from <https://mckinsey.com>.

- Payne, A., Frow, P., & Eggert, A. (2020). The customer value proposition: evolution, development, and application in marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(1), 1-23.
- Pham, T., & Le, K. (2021). Logistics service quality and customer satisfaction in E-commerce. *Journal of Business Research*, 123, 78-89.
- Phothisita, C. (2021). *The art and science of qualitative research*. Chulalongkorn University. [In Thai]
- Rungruangjit, W. (2022). The moderating role of seamless shopping experience and perceived consistency on shopping satisfaction: fast fashion retailing industry context. *Journal of International Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 8(1), 234-248. [In Thai]
- Singh, S., & Sushil. (2020). Dynamic capabilities for managing product innovations. *Global Journal of Flexible Systems Management*, 21(1), 1-14.
- Teece, D. J. (2021). *Dynamic capabilities and strategic management: organizing for innovation and growth* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Verhoef, P. C., & Kannan, P. K. (2021). Omnichannel retailing: Challenges and opportunities. *Journal of Retailing*, 97(1), 4-12.
- Wu, S., Zhou, L., & Han, M. (2024). Building trust in logistics services through assurance practices. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 36(1), 55-73.
- Zhang, Y. (2021). Sustainable logistics systems: a conceptual paper. *International Journal of Circular Economy and Waste Management*, 1(2), 41-48.

ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงาน วิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล

สุพัตรา มินเสน¹ กนกอร บุญมาเกิด²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลทางตรงต่อทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน และความพึงพอใจในงาน และส่งผลทางอ้อมต่อความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน และการคงอยู่ของพนักงาน (2) ทุนทางจิตวิทยาส่งผลทางตรงต่อความผูกพันในงานและความพึงพอใจในงาน และส่งผลทางอ้อมต่อความผูกพันในงานและการคงอยู่ของพนักงาน (3) ความผูกพันในงานส่งผลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานและการคงอยู่ของพนักงาน และส่งผลทางอ้อมต่อการคงอยู่ของพนักงาน และ (4) ความพึงพอใจในงานส่งผลทางตรงต่อการคงอยู่ของพนักงาน

คำสำคัญ: ระบบการปฏิบัติงานที่ดี; ทุนทางจิตวิทยา; ความผูกพันในงาน; ความพึงพอใจในงาน;
การคงอยู่ของพนักงาน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: supattraminsen@gmail.com

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

The Structural Equation Model of Factors Affecting Retention of Small Enterprises Employees in Manufacturing Sector in Metropolitan Regions

Supattra Minsen¹ Kanokorn Boonmakerd²

Abstract

This research article aimed to study the causal influence of factors affecting retention of small enterprises employees in manufacturing sector in Metropolitan regions. It is quantitative research. Samples in this study were 400 samples of small enterprises employees in manufacturing sector in Metropolitan regions, were registered as juristic people with the department of industrial works. The research tool in this study was a questionnaire and statistics used in this study included means, standard deviation and Structural Equation Modelling program.

Findings are as follows: (1) the high performance work system had a direct effect on psychological capital, job engagement and job satisfaction; and had an indirect effect on job engagement, job satisfaction and employee retention; (2) the psychological capital had a direct effect on job engagement and job satisfaction; and had an indirect effect on job satisfaction and employee retention; (3) the job engagement had a direct effect on job satisfaction and employee retention; and had an indirect effect on employee retention; and (4) the job satisfaction had a direct effect on employee retention.

Keywords: High Performance Work System; Psychological Capital; Job Engagement; Job Satisfaction; Employee Retention

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Business Administration, Southeast Asia University
19/1 Phet Kasem Road, Nong Khang Phlu, Nong Khaem, Bangkok 10160, Thailand
Corresponding Author Email: supattraminsen@gmail.com

² Graduate School, Southeast Asia University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ได้มีการมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคใหม่ การวัดอิทธิพลของทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพขององค์กรย่อมมีความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เป็นพันธมิตรของการจัดการเชิงกลยุทธ์ผ่านตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพที่ให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของธุรกิจในระยะยาวและสามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างเหนือจากคู่แข่งได้ (Zuhri, Erlina, & Mardiana, 2023) ในปี 2563 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ทำการสำรวจข้อมูลของจำนวนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 3,143,442 ราย ขยายตัวจากปีก่อนถึงร้อยละ 0.95 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.54 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศ โดยเป็นวิสาหกิจขนาดย่อมถึง 415,673 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.26 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะแรงงานที่เป็นภาคการผลิตส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงักและคนส่วนใหญ่ต้องอยู่ที่บ้านมากขึ้น อีกทั้งการปิดประเทศและจำกัดการเดินทาง ทำให้หลายธุรกิจจำเป็นต้องปิดกิจการและเลิกจ้างพนักงาน ทำให้แรงงานที่ถูกเลิกจ้างเหล่านี้ผันตัวมาเป็นผู้ประกอบการ และเมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัววิสาหกิจขนาดย่อมจำแนกตามการจัดตั้งกิจการจะพบว่า การจดทะเบียนนิติบุคคลมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มธุรกิจ พบว่า ในช่วงครึ่งแรกของปี 2564 วิสาหกิจขนาดย่อมมีจำนวนการจ้างงานมากที่สุดถึง 5,274,773 คน รองลงมา คือ วิสาหกิจขนาดกลาง จำนวน 4,241,617 คน (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2021)

นอกจากนี้แล้วสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังได้ทำการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ ในปี 2563 ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อม พบว่า วิสาหกิจขนาดย่อมมีการจ้างงานในภาคการผลิตสูงถึงร้อยละ 42.38 ของการจ้างงานทั้งหมด และการจ้างงานโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการใช้ทักษะฝีมือถึงร้อยละ 48 แต่อย่างไรก็ตามจากการสำรวจยังพบว่า วิสาหกิจขนาดย่อมต้องประสบปัญหาด้านแรงงานต่าง ๆ มากมาย โดยปัญหาที่เกิดขึ้นสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือถึงร้อยละ 22.91 รองลงมา คือ ปัญหาค่าจ้างงานที่สูงถึงร้อยละ 14.54 ปัญหาการลาออกอยู่ที่ร้อยละ 10.57 ปัญหาการขาดงานและมาสายอยู่ที่ร้อยละ 6.61 และปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่ำกว่ามาตรฐานถึงร้อยละ 9.69 (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2022) วิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลเป็นธุรกิจที่มีรายได้ สิ้นทรัพย์และพนักงานจำนวนน้อย ดำเนินธุรกิจโดยผู้ประกอบการรายย่อยที่มีความเป็นอิสระในการผลิตสินค้า ไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มธุรกิจใด ใช้เงินลงทุนต่ำ ซึ่งหลัก ๆ เป็นเงินทุนของเจ้าของธุรกิจเองหรือเงินทุนจากการกู้ยืมสินเชื่อจากธนาคาร และจากการสำรวจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า วิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่ปริมณฑลมีทุนจดทะเบียนสูงรองจากกรุงเทพมหานคร โดยในปี 2566 ได้มีทุนจดทะเบียนอยู่ที่จำนวน 2,958,643 ล้านบาท มีรายได้รวมจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 974,347 ล้านบาท ในปี 2565 มาเป็น จำนวน 986,898 ล้านบาท ในปี 2566 ซึ่งอัตราการเติบโตของรายได้รวมเป็นลำดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร (Department of Business Development, 2024) จึงทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล” และจากผลการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณของสำนักงานส่งเสริม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแสดงให้เห็นว่า วิสาหกิจขนาดย่อมจำเป็นต้องมุ่งเน้นหาวิธีการสร้างแรงงานที่มีทักษะฝีมือเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับหาวิธีที่จะธำรงรักษาพนักงานที่เป็นทักษะฝีมือแรงงานให้คงอยู่ในองค์กรได้อย่างยาวนาน (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2022)

จากการศึกษางานวิจัยของ Obeng, Zhu, Quansah, Ntarmah, and Cobbinah, (2021) ที่กล่าวว่า การที่องค์กรจะธำรงรักษาให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรได้นั้น จำเป็นที่องค์กรต้องมุ่งสร้างกระบวนการทำงานที่เป็นระบบการปฏิบัติงานที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือก การฝึกอบรม การประเมินผลงาน และการให้ค่าตอบแทนที่จะสามารถสร้างให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Alam & Asim, 2019) โดยอาศัยทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร เพื่อรักษาพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานสูง โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนในการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อให้พนักงานเกิดการรับรู้ถึงสภาวะทางอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความผูกพันในงานและความพึงพอใจทางบวกกับงานและองค์กรที่จะส่งผลให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรได้ (Huang, Zou, Wang, Amdu, Guo, & Wang, 2023) อีกทั้งการสร้างความผูกพันในงานที่เป็นความมุ่งมั่นในการเพิ่มพูนทักษะและความพึงพอใจในงานที่เป็นทัศนคติ สภาวะทางความคิด อารมณ์ และสภาพจิตใจของพนักงานที่มีต่องานและองค์กรที่ทำให้พนักงานเกิดการแสดงออกตามสภาวะทางความรู้สึกที่เป็นความเชื่อหรือความคิดของพนักงานจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานในองค์กร และพร้อมที่จะคงอยู่ในองค์กรอย่างแท้จริง โดยที่ไม่คิดจะลาออกจากองค์กร (Amarneh, Raza, Matloob, Alharbi, & Abbasi, 2021)

การที่วิสาหกิจขนาดย่อมต้องประสบปัญหาด้านแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือ ค่าจ้างงาน การลาออกของพนักงาน การขาดงานและมาสาย และการที่พนักงานเกิดพฤติกรรมการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่ำกว่ามาตรฐาน จึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ที่จะมุ่งศึกษาในประเด็นที่ว่า จะอย่างไรให้พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลคงอยู่ในองค์กรให้ยาวนาน โดยอาศัยปัจจัยที่มุ่งเน้นระบบการปฏิบัติงานที่ดี ทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน และความพึงพอใจในงานมาเป็นปัจจัยสนับสนุนการวิจัยที่ศึกษาถึง “ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล” เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในแต่ละมิติที่เกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานที่ดี ทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน และความพึงพอใจในงานที่ทำให้พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลคงอยู่ในองค์กร ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาระบบการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อให้พนักงานเกิดทุนทางจิตวิทยาและความผูกพันที่สามารถทำให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรสูงขึ้น ประกอบกับเมื่อพนักงานได้รับการส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในงานก็จะสามารถสร้างให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้มุ่งเน้นตัวแปรแฝงอันประกอบด้วย (1) ระบบการปฏิบัติงานที่ดี (High Performance Work System--HPWS) (2) ทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital--PC) (3) ความผูกพันในงาน (Job Engagement--JE) (4) ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction--JS) และ (5) การคงอยู่ของพนักงาน (Employee Retention--RE)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมและในพื้นที่เขตปริมณฑล ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีโรงงานจำนวน 371 แห่ง และมีจำนวนทั้งสิ้น 4,987 คน (Department of Industrial Works, 2023) กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 400 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Marsh, Hau, Balla, and Grayson (1998) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและแบบง่าย

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้แก่ผู้ศึกษาและผู้สนใจทั่วไปในการศึกษาถึงองค์ความรู้ทางวิชาการอันเกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานที่ดี ทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน และการคงอยู่ของพนักงาน
2. เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาระบบการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อให้เกิดทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันที่ทำให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรสูงขึ้น และเมื่อพนักงานเกิดความพึงพอใจในงานก็จะสามารถสร้างให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับเช่นกัน
3. เป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการบริบทขององค์กรให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรสูงขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระบบการปฏิบัติงานที่ดี (High Performance Work System--HPWS)

ระบบการปฏิบัติงานที่ดีเป็นระบบผสมผสานของการนำทรัพยากรมนุษย์ไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของพนักงานที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง (Obeng et al., 2021) ตลอดจนสร้างให้พนักงานเกิดสมรรถนะหลักที่นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น โดยองค์กรที่ใช้ระบบการปฏิบัติงานที่ดีจะมีการนำแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบผสมผสานความรู้ ทักษะ และความสามารถที่นำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานและความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Maung, 2020) ซึ่งระบบการปฏิบัติงานที่ดีตามแนวคิดของ Choudhary and Parbha (2023) จะประกอบด้วย การคัดเลือก (selection) การฝึกอบรม (training) การประเมินผลงาน (performance appraisal) และการให้ค่าตอบแทน (compensation) และ

จากการศึกษาของ Cizreliogllar and Babayigit (2022) ได้กล่าวว่า ทูทางจิตวิทยาเป็นตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างระบบการปฏิบัติงานที่ดี โดยระบบการปฏิบัติงานที่ดีที่มุ่งเน้นถึงความพึงพอใจของพนักงานจะก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับปรุงทุนทางจิตวิทยา และส่งเสริมทัศนคติที่เป็นความผูกพันในงานเชิงบวกของพนักงานในระดับที่สูงขึ้น (Alam & Asim, 2019) นอกจากนี้ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลกระทบทงตรงต่อความพึงพอใจในงานของพนักงานและความผูกพันในงาน โดยได้รับการสนับสนุนผลักดันจากปัจจัยทุนทางจิตวิทยาในระดับที่เพิ่มขึ้นที่ปัจจัยขององค์กรจะเป็นประเด็นสำคัญทางการจัดการที่ทำให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรในระดับที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน (Amarneh et al., 2021)

ทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital--PC)

ทุนทางจิตวิทยาเป็นภาวะทางจิตวิทยาเชิงบวกในกระบวนการเติบโตและพัฒนาของแต่ละบุคคล ที่รวมถึงความสามารถในการทำงาน ความคิดเชิงบวก ความหวัง และความยืดหยุ่น (Shukla & Alam, 2022) ซึ่งในระดับองค์กรถือว่า ทุนทางจิตวิทยาเป็นลักษณะของความสามารถในการแข่งขัน มูลค่าเพิ่ม ความเป็นอิสระในระดับหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการกระตุ้นศักยภาพการพัฒนาของแต่ละบุคคลและสามารถนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรในภาวะการแข่งขันที่รุนแรง (Liu & Xie, 2020) หากผู้นำองค์กรสามารถจัดการทุนทางจิตวิทยาให้มีประสิทธิภาพได้ ในอนาคตองค์กรก็จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้เช่นกัน โดยการศึกษาแนวคิดของ Da, Zhu, Cen, Gong, Siu, and Zang (2021) ได้แบ่งองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาไว้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ ความคาดหวัง (hope) การมองโลกในแง่ดี (optimism) ความเชื่อในความสามารถของตนเอง (self-efficacy) และความยืดหยุ่น (resilience) และจากการศึกษาของ Kurt and Demirbolat (2019) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่เป็นทุนทางจิตวิทยาที่ดีต่อองค์กรก็จะสามารถสร้างความผูกพันในงานของพนักงานได้ นอกจากนี้ Cizreliogllar and Babayigit (2022) ได้กล่าวว่า ทุนทางจิตวิทยาสามารถนำไปสู่ความพึงพอใจของพนักงานที่ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจและการได้รับการตอบสนองต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่องค์กรจัดสรรให้ตามหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน อีกทั้งทุนทางจิตวิทยาที่แข็งแกร่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจในงานโดยทั่วไปให้กับบุคคลที่ทำงาน และเมื่อความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้นระดับความสุขในเชิงอัตวิสัยของพนักงานก็จะดีขึ้นด้วยเช่นกัน (Obeng et al., 2021)

ความผูกพันในงาน (Job Engagement--JE)

ความผูกพันในงานเป็นค่านิยมทางร่างกาย ความคิด และอารมณ์ของพนักงานในองค์กร ซึ่งได้พัฒนาจากจิตวิทยาเชิงบวก และปัจจุบันได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์กร โดยความผูกพันในงานที่มีชีวิตชีวา มีพลังงาน และมีความเพียรพยายามที่แข็งแกร่งและเต็มใจที่จะทุ่มเททำงานหนัก ด้วยการอุทิศตนให้กับการทำงาน (Huang et al., 2023) ตลอดจนสร้างศักยภาพในการทำงาน การแก้ปัญหา การสื่อสารกับผู้อื่น และการพัฒนาบริการใหม่ ๆ ได้ (Pompuang, Buresuwan, Samswang, & Lupanachokdee, 2019) โดยการศึกษาแนวคิดของ Huang et al. (2023) ได้แบ่งองค์ประกอบของความผูกพันในงานไว้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความขยันขันแข็ง (vigor) การอุทิศตน (dedication) และความเป็นหนึ่งเดียวกับงาน (absorption) และจากการศึกษาของ Qureshi (2019) ได้กล่าวว่า ความผูกพันในงานในระดับที่เพิ่มขึ้นจะสามารถตอบสนองต่อการรับรู้ว่ามีประสิทธิภาพที่รักษาให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรได้ เช่นเดียวกับ Kossyva, Theriou, Aggelidis, Sarigiannidis, and Chatzoudes (2021) ที่กล่าวว่า ความผูกพันในงานทางความคิด อารมณ์

ความกระตือรือร้น และพฤติกรรมที่พนักงานมีต่องานของตนในระดับที่สูงก็จะสามารถรักษาให้พนักงานคงอยู่ในองค์กร และส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในระดับที่สูงขึ้นที่จะสามารถผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานตามที่องค์กรได้มอบหมายให้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Li, Naz, Khan, Kusi, & Murad, 2019)

ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction--JS)

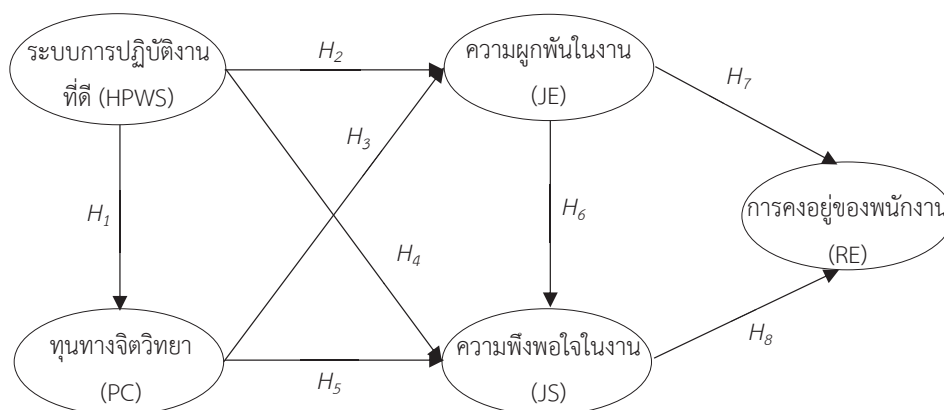
ความพึงพอใจในงานเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่สนุกสนานในเชิงบวก ซึ่งเกิดจากการประเมินตนเองของบุคคลอันเกี่ยวกับงาน สถานการณ์ หรือประสบการณ์การทำงานที่แสดงออกผ่านการประเมินทางอารมณ์และปัญญาที่เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน (Cizreliogllar & Babayigit, 2022) ที่เป็นความรู้สึกพึงพอใจและความสำเร็จที่เกิดจากนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ การจ่ายค่าตอบแทน การกำกับดูแล ความชัดเจนของงาน และการเติบโตในอาชีพการงาน ซึ่งพนักงานจะสัมผัสได้เมื่อทำงานที่ตนรู้สึกว่าการงานของตนมีคุณค่าที่จะทำ (Alam & Asim, 2019) โดยการศึกษาแนวคิดของ Heriyati and Ramadhan (2012) ได้แบ่งองค์ประกอบของความพึงพอใจในงานไว้เป็น 2 องค์ประกอบ คือ ความพึงพอใจภายในและความพึงพอใจภายนอก และจากการศึกษาของ Maung (2020) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจที่เป็นความรู้สึกที่ดี ที่สะท้อนถึงความเชื่อมโยงทางอารมณ์ของพนักงานกับงานของตนและกับแง่มุมต่าง ๆ ของงาน จึงทำให้ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่องานของพนักงานจะสามารถรักษาให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Rosyadi, Hayati, and Mardiana (2023) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานที่จะสามารถปรับปรุงองค์กรให้มีสมรรถนะหลักที่นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานจะสามารถสร้างให้พนักงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจและรักษพนักงานให้คงอยู่ในองค์กรอย่างยั่งยืน (Soonchan & Boonyoo, 2021)

การคงอยู่ของพนักงาน (Employee Retention--ER)

การคงอยู่ของพนักงานเป็นอัตราที่พนักงานเข้าและออกจากองค์กรหรือเป็นระยะเวลาที่พนักงานมีแนวโน้มที่จะอยู่กับองค์กร (Alam & Asim, 2019) ถ้าองค์กรจัดกิจกรรมธำรงรักษาพนักงานเป็นอย่างดี และพยายามรักษาทั้งพนักงานที่เหมาะสมกับการทำงาน พนักงานก็ย่อมจะได้รับความปลอดภัยทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่อาจเป็นผลต่อการปฏิบัติงานโดยตรง แต่ในทางตรงข้ามถ้าองค์กรละเลยเรื่องการธำรงรักษาไปพนักงานย่อมแสวงหาองค์กรใหม่ที่สามารถคุ้มครองได้ดีกว่า (Kossyva et al., 2021) เช่นเดียวกับมุมมองของ Fahad, Adhikara, and Purwati (2021) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จในการธำรงรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรจำเป็นที่ผู้บริหารควรพัฒนากลวิธีในการสร้างแรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดความจงรักภักดีให้ความช่วยเหลือสนับสนุนพนักงานในการปรับตัวให้สอดคล้องและเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรได้โดยเร็ว การสร้างความรักและความผูกพันต่อองค์กรให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและมุ่งมั่นที่จะทำงานด้วยความภาคภูมิใจในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร (Amarneh et al., 2021)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ดังแสดงได้ตามภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

- สมมุติฐานที่ 1 (H_1): ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลต่อทุนทางจิตวิทยา
- สมมุติฐานที่ 2 (H_2): ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลต่อความผูกพันในงาน
- สมมุติฐานที่ 3 (H_3): ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน
- สมมุติฐานที่ 4 (H_4): ทุนทางจิตวิทยาส่งผลต่อความผูกพันในงาน
- สมมุติฐานที่ 5 (H_5): ทุนทางจิตวิทยาส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน
- สมมุติฐานที่ 6 (H_6): ความผูกพันในงานส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน
- สมมุติฐานที่ 7 (H_7): ความผูกพันในงานส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงาน
- สมมุติฐานที่ 8 (H_8): ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ที่มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริณทลที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีโรงงานจำนวน 371 แห่ง และมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น 4,987 คน ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี จำนวน 199 คน นครปฐม จำนวน 1,192 คน ปทุมธานี จำนวน 525 คน สมุทรปราการ จำนวน 1,556 คน และสมุทรสาคร จำนวน 1,515 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริณทล ที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 400 คน จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรนั้น ผู้วิจัยได้นำวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับ proper solution และ non-convergence นั้น ๆ โดยใช้แนวคิดของ Marsh et al. (1998) ซึ่งได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ยต่อตัวแปรแฝงที่ว่า จำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ย

เกิดจากยอดรวมจำนวนตัวชีวิต (p) หาดด้วยจำนวนตัวแปรแฝง ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวชีวิตจำนวน 41 ตัว และตัวแปรแฝงจำนวน 5 ตัว ดังนั้นค่าของจำนวนตัวชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 8.20 จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำระดับชั้นจำนวนตัวชีวิตเฉลี่ยในระหว่างระดับที่ 6-12 มาเป็นเกณฑ์การคำนวณกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เพื่อให้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ Proper Solution และ Non-Convergence นั้น (Piriyakul, 2021) ผู้วิจัยจะกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 100 ตัวอย่างก็สามารถแทนประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้ถึงร้อยละ 100 แต่เพื่อความเหมาะสมของประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่ากับ 400 ตัวอย่าง เพื่อที่จะมีผลให้ได้ Proper Solution ของขนาดตัวอย่างที่ร้อยละ 100 และไม่มี Non-Convergence เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนการสุ่มตัวอย่งนั้นผู้วิจัยได้เลือกแผนการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ คือ นนทบุรี จำนวน 16 คน นครปฐม จำนวน 95 คน ปทุมธานี จำนวน 42 คน สมุทรปราการ จำนวน 125 คน และสมุทรสาคร จำนวน 122 คน และได้ทำการจัดสรรจำนวนตัวอย่างตามจำนวนประชากรแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) กับประชากรตัวอย่างที่มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาได้จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการทำงาน จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2-6 แบบสอบถามในการประเมินระบบการปฏิบัติงานที่ดี พุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน และการคงอยู่ของพนักงาน ซึ่งแบบสอบถามในแต่ละส่วนจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) ที่มีให้เลือกตอบได้เพียง ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ตรวจสอบก่อนสำรวจจริงด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของข้อความในแต่ละข้อว่า ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ (subject matter specialists) จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ถ้อยคำ และความเที่ยงตรง ความสอดคล้องจากเนื้อหาในส่วนของนิยามเชิงทฤษฎี นิยามเชิงปฏิบัติการ และตารางแสดงประเด็นหลักและประเด็นย่อย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.60-1.00 ที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ต่อมาผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขไปทดลองใช้ (try out) กับพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติเหมือนกับตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน ก่อนนำไปใช้จริงกับผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่ได้อยู่ระหว่าง 0.771-0.877 (Cronbach & Meehl, 1955) และระยะที่ 2 ตรวจสอบหลังจากสำรวจจริงด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (convergent validity) และค่าความผันแปรสกัดได้เฉลี่ย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อถือได้ (CR) อยู่ในช่วง 0.877-0.939 (ค่า CR ที่ยอมรับได้ คือ ≥ 0.60) แบบสอบถามมีค่าความผันแปรสกัดได้เฉลี่ย (AVE) อยู่ในช่วง 0.506-0.587 (ค่า AVE ที่ยอมรับได้ คือ ≥ 0.50) แสดงว่า ตัวแปรมาตรวัด (Manifest Variable--MV) มีความเที่ยงตรงเชิงเหมือน ซึ่งข้อคำถามหรือตัวแปรมาตรวัดทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ศึกษาสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดตัวแปรในกลุ่มเดียวกัน และสามารถสะท้อนพฤติกรรมสู่ตัวชี้วัด

ตัวแปรได้ดี ส่วนค่า Loading อยู่ในช่วงระหว่าง 0.564-0.970 (ค่า loading ที่ยอมรับได้ คือ มีค่าบวกและมีค่ามากกว่า 0.707 ซึ่งก็มีบางกรณีมีค่าต่ำกว่า 0.707 ถือว่า เป็นค่าที่ยอมรับไม่ได้ จึงจำเป็นต้องตัดทิ้งไป)

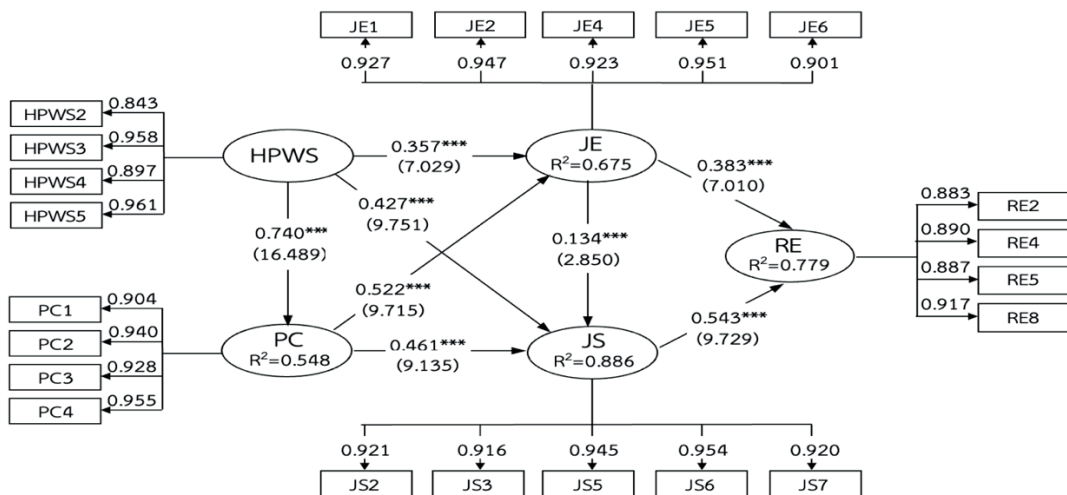
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ได้เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2567 ซึ่งก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลกับพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงและอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์และสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการตอบแบบสอบถามการวิจัย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้นและไม่มีการเปิดเผยชื่อของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งเสนอผลโดยภาพรวม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปตามความจริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดด้วยตนเอง เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่นำมาประมวลผลนั้นเป็นข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องและอยู่ในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด จากนั้นจึงนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่าง ๆ ซึ่งจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ (1) สถิติเชิงพรรณนา เป็นสถิติที่ใช้บรรยายคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์สถิติค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ (2) สถิติเชิงอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (inferential statistic) เป็นการนำวิธีการสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วย โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวน 400 คน จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-20,000 บาท และมีระยะเวลาในการทำงานอยู่ที่ 11-15 ปี โดยมีระดับความคิดเห็นของปัจจัยความผูกพันในงาน ทักษะทางจิตวิทยา ระบบการปฏิบัติงานที่ดี การคงอยู่ของพนักงาน และความพึงพอใจในงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 4.46 4.40 4.38 4.30 และ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.469 0.478 0.476 0.589 และ 0.572 ตามลำดับ ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากภาพ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง คือ (1) ระบบการปฏิบัติงานที่ดี (HPWS) ส่งผลทางตรงต่อทุนทางจิตวิทยา (PC) ความผูกพันในงาน (JE) และความพึงพอใจในงาน (JS) และส่งผลทางอ้อมต่อความผูกพันในงาน (JE) ความพึงพอใจในงาน (JS) และการคงอยู่ของพนักงาน (RE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.740 0.357 0.427 0.386 0.441 และ 0.756 ตามลำดับ (2) ทุนทางจิตวิทยา (PC) ส่งผลทางตรงต่อความผูกพันในงาน (JE) และความพึงพอใจในงาน (JS) และส่งผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในงาน (JS) และการคงอยู่ของพนักงาน (RE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.522 0.461 0.070 และ 0.488 ตามลำดับ (3) ความผูกพันในงาน (JE) ส่งผลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน (JS) และการคงอยู่ของพนักงาน (RE) และส่งผลทางอ้อมต่อการคงอยู่ของพนักงาน (RE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.134 0.383 และ 0.073 ตามลำดับ และ (4) ความพึงพอใจในงาน (JS) ส่งผลทางตรงต่อการคงอยู่ของพนักงาน (RE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.543

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถแสดงผลการสรุปสมมติฐานการวิจัยได้ดังตาราง 1

ตาราง 1

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

อิทธิพลของตัวแปร	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test statistics	ผลลัพธ์
H1: HPWS → PC	0.740***	16.489	สนับสนุน
H2: HPWS → JE	0.357***	7.029	สนับสนุน

ตาราง 1

สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย (ต่อ)

อิทธิพลของตัวแปร				สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test statistics	ผลลัพธ์
H3:	HPWS	→	JS	0.427***	9.751	สนับสนุน
H4:	PC	→	JE	0.522***	9.715	สนับสนุน
H5:	PC	→	JS	0.461***	9.135	สนับสนุน
H6:	JE	→	JS	0.134***	2.850	สนับสนุน
H7:	JE	→	RE	0.383***	7.010	สนับสนุน
H8:	JS	→	RE	0.543***	9.729	สนับสนุน

หมายเหตุ *** หมายถึง $p\text{-value} \leq .01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตาราง 1 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยได้ คือ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุควบคู่กับการพิจารณาค่า t-test statistics พบว่า สนับสนุนสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้ง 8 สมมุติฐาน เพราะค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของทั้ง 8 สมมุติฐานการวิจัยนี้ได้ค่า t-test statistics มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 2.58

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ศึกษาถึงอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) ระบบการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลทางตรงต่อทุนทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน และความพึงพอใจในงาน และส่งผลทางอ้อมต่อความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน และการคงอยู่ของพนักงาน (2) ทุนทางจิตวิทยาส่งผลทางตรงต่อความผูกพันในงานและความพึงพอใจในงาน และส่งผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในงานและการคงอยู่ของพนักงาน (3) ความผูกพันในงานส่งผลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานและการคงอยู่ของพนักงาน และส่งผลทางอ้อมต่อการคงอยู่ของพนักงาน และ (4) ความพึงพอใจในงานส่งผลทางตรงต่อการคงอยู่ของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากระบบการปฏิบัติงานที่ดีที่เป็นระบบการคัดเลือก การฝึกอบรม การประเมินผลงาน หรือการให้ค่าตอบแทน เป็นต้น เมื่อองค์กรได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนก็จะส่งผลให้พนักงานรับรู้ได้ถึงทุนทางจิตวิทยาที่เป็นสภาวะทางจิตใจที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเกิดความรู้สึกผูกพันในงานที่ก่อให้เกิดความขยันในการทำงาน โดยพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อทำงานให้เกิดความสำเร็จ อีกทั้งพร้อมที่จะคงอยู่ในองค์กรอย่างยาวนาน โดยที่ไม่คิดที่จะออกไปไหน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Obeng et al. (2021) ที่พบว่า พนักงานที่คงอยู่ในองค์กรจำเป็นต้องสร้างระบบการปฏิบัติงานที่ดีที่ก่อให้เกิดการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมาใช้

เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรและรักษาพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานสูงที่เอื้อให้พนักงานเกิดการรับรู้ถึงสภาวะทางอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในทางบวกกับงานและองค์กรที่ส่งผลให้พนักงานคงอยู่ในองค์กร (Huang et al., 2023) อีกทั้งสร้างความผูกพันในงานให้เกิดความคิดที่เป็นความรู้สึที่ต้องการคงไว้ซึ่งการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (Amarneh et al., 2021) เพื่อสร้างความแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร และเมื่อองค์กรสามารถสร้างระบบการปฏิบัติงานที่ดีที่เป็นรูปแบบของกิจกรรม หน้าที่ และกระบวนการที่แตกต่างกันได้แล้วก็จะสามารถมุ่งเป้าไปสู่การพัฒนาและรักษาพนักงานขององค์กรให้คงอยู่ (Soonchan & Boonyoo, 2021) การมีส่วนร่วมที่จะสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต่อพฤติกรรมความผูกพันในงานของพนักงานให้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กรไปสู่การพัฒนาทักษะของพนักงานที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นแก่พนักงานภายในองค์กรที่เพิ่มขึ้น (Peprah, 2020) และเมื่อความเท่าเทียมที่เป็นการสนับสนุนด้านการจัดการให้พนักงานผูกพันในงานควบคู่กับระบบการปฏิบัติงานที่ดีจะทำให้พนักงานตอบสนองต่อการรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้พนักงานเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กรพร้อมกับคงอยู่ในองค์กร เพื่อสร้างผลลัพธ์ของงานให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีต่อไป (Qureshi, 2019)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล ซึ่งสามารถให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาข้อมูลของระบบการปฏิบัติงานที่ดี พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลควรมุ่งเน้นส่งเสริมพนักงานให้ได้รับความรู้ความสามารถในการทำงานด้วยการดำเนินงานด้านการพัฒนาการจัดอบรมและสนับสนุนหลักสูตรการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ การให้หรือร่วมมือกับหน่วยงานพันธมิตร หรือหน่วยงานอื่นภายนอก เพื่อให้พนักงานสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีและนำไปสู่การคงอยู่ขององค์กรด้วยใจสมัคร

จากผลการศึกษาข้อมูลของทุนทางจิตวิทยา พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลควรมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม เพื่อสร้างความประทับใจในการทำงานและลดความกดดันในการทำงาน และควรมีการกำหนดแผนการทำงานที่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

จากผลการศึกษาข้อมูลของความผูกพันในงาน พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลควรมุ่งเน้นยกระดับความผูกพันในงานของพนักงานที่มีต่อองค์กร เพื่อรักษาพนักงานที่มีความสามารถและมีศักยภาพให้สามารถเติบโตเส้นทางความก้าวหน้าเคียงคู่กับองค์กร รวมถึงการจัดการทำระบบการปฏิบัติงานที่ดีให้มีการวางแผนชัดเจน เพื่อเตรียมพัฒนาศักยภาพให้เกิดความมุ่งมั่น เต็มความสามารถ เต็มเวลาและพร้อมจะอยู่กับองค์กรอย่างยาวนาน

จากผลการศึกษาข้อมูลของความพึงพอใจในงาน พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดย่อมภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑลควรมุ่งเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานภายในองค์กร พร้อมกับให้พนักงานมีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน เพื่อให้พนักงานเกิดคุณค่าในตนเอง และพร้อมคงอยู่ในองค์กรทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ศึกษาถึงภาพรวมของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการกำหนดขอบเขตของพนักงานแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายสำนักงาน ฝ่ายการตลาด และฝ่ายการเงิน เป็นต้น หรือพนักงานภาคธุรกิจบริการ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานแต่ละฝ่ายหรือพนักงานภาคธุรกิจบริการได้อย่างชัดเจนขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ศึกษาถึงภาพรวมของตัวแปรระบบการปฏิบัติงานที่ดี ทิศทางจิตวิทยา ความผูกพันในงาน และความพึงพอใจในงานที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความสมดุลในงานและชีวิต คุณภาพชีวิตในงาน และความไว้วางใจในแต่ละตัวแปรและแต่ละองค์ประกอบ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อม ภาคธุรกิจการผลิตในพื้นที่เขตปริมณฑล

References

- Alam, A., & Asim, M. (2019). Relationship between job satisfaction and turnover intention. *International Journal of Human Resource Studies*, 9(2), 163-194.
- Amarneh, S., Raza, A., Matloob, S., Alharbi, R. K., & Abbasi, M. A. (2021). The influence of person-environment fit on the turnover intention of nurses in Jordan: The moderating effect of psychological empowerment. *Nursing Research and Practice*, 14(3), 1-14.
- Choudhary, M., & Prabha, G. (2023). The Bhagavad Gita's educational philosophy: Nurturing holistic growth, self-realization, and ethical values. *Bhartiyam International Journal of Education & Research*, 12(5), 23-33.
- Cizreliogllar, M. N., & Babayigit, M. V. (2022). Effects of high-performance work system on job satisfaction: The mediating role of psychological capital in the hotel employees of north cyprus. *Journal of Tourism and Services*, 24(13), 43-70.
- Cronbach, L. J., & Meehl, P. E. (1955). Construct validity in psychological tests. *Psychological Bulletin*, 52(4), 281-302.
- Da, S., Zhu, Z., Cen, H., Gong, X., Siu, O. L., & Zang, X. (2021). Psychological capital, positive affect, and organizational outcomes: A three-wave cross-lagged study. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 15(1), 1-13.
- Department of Business Development. (2024). *Statistics and ranking*. Retrieved from <https://datawarehouse.dbd.go.th/stats>. [In Thai]
- Department of Industrial Works. (2023). *Factory Information by Area*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/search-factory/>. [In Thai]
- Fahad, M. F., Adhikara, A., & Purwati, W. (2021). The importance of job satisfaction in mediating employee retention at Dewi Sri Hospiatl. *International Journal of Nursing and Health Serices*, 4(6), 621-630.
- Huang, M., Zou, L., Wang, P., Amdu, M. K., Guo, T., & Wang, X. (2023). The moderated-mediation effect of job engagement and psychological capital focus in the relationship between hotmel employees' family incivility on and workplace well-being. *Austin Journal of Business Administration and Management*, 7(1), 1-10.
- Kossyva, D., Theriou, G., Aggelidis, V., Sarigiannidis, L., & Chatzoudes, D. (2021). Retention of generation Y employees through high performance work systems, change management and employee engagement. *European Research Studies Journal*, 24(4), 66-86.
- Kurt, N., & Demirbolat, A. O. (2019). Investigation of the relationship between psychological capital perception, psychological well-being and job satisfaction of teachers. *Journal of Education and Learning*, 8(1), 87-99.

- Li, C., Naz, S., Khan, M. A. S., Kusi, B., & Murad, M. (2019). An empirical investigation on the relationship between a high-performance work system and employee performance: Measuring a mediation model through partial least squares-structural equation modeling. *Psychology Research and Behavior Management*, 12, 397-416.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Liu, M., & Xie, Z. (2020). The impact of high-performance work system on new generation employees' turnover intention: Psychological capital as mediator and perceived organizational support as moderator. *American Journal of Industrial and Business Management*, 10(02), 360-373.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Balla, J. R., & Grayson, D. (1998). Is more ever to much? The number of indicators per factor in confirmatory factor analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 33, 181-220.
- Maung, K. M. (2020). The effects of high-performance work systems on employee job satisfaction and performance (Case of Banking industry in Myanmar). *South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law*, 21(5), 240-247.
- Obeng, A. F., Zhu, Y., Quansah, P. E., Ntarmah, A. H., & Cobbinah, E. (2021). High-performance work practices and turnover intention: Investigating the mediating role of employee morale and the moderating role of psychological capital. *SAGE*, 12(1), 1-22.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2021). *SME situation report 2021*. Retrieved from https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2564/P_405145_2.pdf. [In Thai]
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2022). *MSME situation report 2022*. Retrieved from https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20220930104334.pdf. [In Thai]
- Peprah, E. O. (2020). The impact of high-performance work systems on employee engagement: The moderating role of organizational justice. *Business Excellence and Management*, 10(4), 5-22.
- Piriyakul, M. (2021). Sample size determination for structural equation modeling (SEM). *The Journal of Industrial Technology*, 17(3), 232-246. [In Thai]
- Pompuang, L., Buresuwan, P., Sarnswang, S., & Lupanachokdee, W. (2019). A causal model of psychological capital and job resources, with work engagement as a mediator, affecting flow at work of teachers under the secondary educational service area 3 office. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(1), 119-130.

- Qureshi, T. M. (2019). Talent retention using high performance work systems. *The International Journal of Organizational Innovation*, 12(2), 10-19.
- Rosyadi, R. Z., Hayati, K., & Mardiana, N. (2023). Elevating success: The impact of a high-performance work system and job satisfaction on employee performance at the bank. *International Journal of Asian Business and Management*, 2(5), 699-710.
- Shukla, A., & Alam, J. (2022). Impact of psychological capital on job performance and satisfaction. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, 6(4), 1339-1345.
- Soonchan, A., & Boonyoo, T. (2021). Effects of human resource management towards organizational loyalty of the Thai Bar under the Royal Patronage Officials. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(12), 225-238. [In Thai]
- Zuhri, A., Erlina, R., & Mardiana, N. (2023). The effect of high-performance work system and organizational support on employee performance and job satisfaction as a mediation variable. *International Journal of Social Science and Education Research Studies*, 3(10), 2131-2136.

มาตรการทางกฎหมายในการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กรณีศึกษาน้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รัชณี สุขสวัสดิ์¹ ขวัญทยา บุญเชิด²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้แก่ ปัญหาคุณสมบัติของผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ ปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน และปัญหาความรับผิดชอบและโทษทางอาญาและทางแพ่ง ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคแรกและวรรคท้าย โดยกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตลอดอายุของผู้ได้รับอนุญาต ส่วนจะตกทอดไปยังทายาทหรือไม่นั้นให้พิจารณาว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตทำผิดเงื่อนไขหรือไม่ ถ้าผิดเงื่อนไขในการอนุญาตรัฐสามารถเพิกถอนสิทธิได้ทันที พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคแรกและวรรคสาม ในกรณีถ้าไม่สามารถสำรวจแล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวัน และ/หรือมีการสำรวจตกหล่นไม่ครบถ้วนหรือประชาชนมีข้อพิพาทในการครอบครอง ให้มีการขยายระยะเวลาดังกล่าว

คำสำคัญ: การครอบครองและทำประโยชน์; อุทยานแห่งชาติ; พื้นที่ทับซ้อน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 หมู่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Ratchanee.suk@sru.ac.th

The Legal Measures on Possession and Utilization in a National Park: A Study of Areas in Phurin Waterfalls, Klong Sa Sub District, Kanchanadit District, Surat Thani

Ratchanee Suksawat¹ Kwantaya Buncherd²

Abstract

This research article aims to study the problems of possession and utilization in Phurin Waterfall, Khlong Sa Subdistrict, Kanchanadit District, Surat Thani Province and to solve such problems by creating appropriate legal measures. The researcher used the qualitative research approach by collecting data through documentary research and in-depth interviews. Data were analyzed using the techniques of content analysis.

Findings are as follows: Phurin waterfall, located in Klong Sa Sub District, Kanchanadit District, Surat Thani Province encounter the problems related to possession and utilization on the area in accordance with the Reserved Forest Act B.E. 2507 (1964), the National Parks Act B.E. 2562 (2019) and the Wild Animal Reservation and Protection Act B.E. 2562 (2019). According to the problems, there are issues relating to the qualification for individuals who can possess and utilize the reserved forest and the national parks, the right of habitation and utilization on the Phurin waterfall; and the civil and criminal liabilities and penalties. Therefore, the Reserved Forest Act B.E. 2507 (1964) and the Wild Animal Reservation and Protection Act B.E.2562 (2019) regarding Section 121 in the first and last paragraph should be amended. With this, permanency of the right of utilization and the right of habitation should be allowed, however, the devolution of the rights depends on the performance of the person who is allowed to execute the rights. If the person does not follow the rules of the rights, the rights shall be repealed immediately. Furthermore, Section 64 in the first and the third paragraph of the National Parks Act B.E.2562 (2019) that imposes the duration for surveying within two hundred forty days; and/or in the case when the survey is not completed within the certain duration; or the issue of the question is still on the dispute process, should be extended.

Keywords: Possession and Utilization; National Park; Overlapping Territorial Claims Area

Type of Article: Research Article

^{1,2} Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University

272 Surat-Nasan Road Tambon Khuntale, Muang, Suratthani Province, 84100, Thailand

Corresponding Author Email: Ratchanee.suk@sru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่คุ้มครองที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติร่วมกับการอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์กับมนุษย์ควบคู่ไปด้วย อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยจะช่วยรักษาสภาพสมดุลธรรมชาติ ช่วยให้การระบบการทางนิเวศวิทยาดำเนินไปตามปกติ ช่วยให้การดำรงชีพของมนุษย์ดำรงอยู่เป็นปกติสุขบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับกับเทือกเขาสูงชันสลับซับซ้อน เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัด (เทือกเขาบรรทัด) ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในเขตอำเภอกาญจนดิษฐ์และอำเภอลิขิต (National Park Office, 2024) น้ำตกภูรินอยู่ในความรับผิดชอบของพื้นที่บ้านสวนปราง และน้ำตกภูริน บ้านสวนปรางเป็นพื้นที่สวนและคุ้มครองสัตว์ป่าด้วย โดยมีสำนักงานอนุรักษ์พื้นที่ 5 สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีพื้นที่บางส่วนเป็นป่าสงวน พื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทำให้เกิดความหลากหลายของกฎหมายในการบังคับใช้และในบางส่วนเป็นพื้นที่ทับซ้อนกัน ทำให้พื้นที่น้ำตกภูริน บ้านสวนปราง มีลักษณะเฉพาะทั้งในหน่วยงานที่เข้ามาดูแล กฎหมายที่บังคับใช้คนละฉบับ จนกระทั่งส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวบ้านสวนปรางในชุมชนพื้นที่น้ำตกภูรินที่อยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป และไม่สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาเชิงพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถเกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม แม้ภาครัฐจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่อุทยานที่เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้านสวนปรางในพื้นที่น้ำตกภูรินและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่กลับพบว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติของชาวบ้านสวนปรางในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูริน ว่ามีปัญหอะไรบ้าง เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้นด้วยการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการระงับไว้ก่อน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักความยินยอม รวมทั้งศึกษาปัญหาของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ได้แก่ (1) ปัญหาคุณสมบัติของผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วย ปัญหาการสำรวจพื้นที่ครอบครองและทำประโยชน์ ปัญหาเงื่อนไขในการได้รับการครอบครองและทำประโยชน์ และปัญหาการอนุญาตของรัฐ (2) ปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ประกอบด้วย ปัญหาความบริสุทธิ์ในสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ ปัญหาสิทธิในการทำประโยชน์ในที่ดิน และ (3) ปัญหาความรับผิดชอบและการลงโทษทางอาญาและทางแพ่ง ประกอบด้วย ปัญหาการทับซ้อนระหว่างอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ และปัญหาแนวเขตการครอบครองและทำประโยชน์ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและสร้างมาตรการกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน โดยมีผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ และชาวบ้านที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตน้ำตกภูริน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะการครอบครองและทำประโยชน์ของชาวบ้านสวนปรางในเขตพื้นที่อุทยานเขตน้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ได้แนวทางแก้ไขปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (environmental conservation)

การอนุรักษ์ เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เพื่อให้ยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติยังคงดำรงอยู่ ซึ่งแนวคิดในการอนุรักษ์เริ่มก่อตัวขึ้นเนื่องจากสังคม เริ่มตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ อันเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่เริ่มเห็นถึงผลกระทบทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเมื่อมีการทำกิจกรรมทางทรัพยากรธรรมชาติที่มากขึ้นจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จึงทำให้มนุษย์มีการผลักดันให้เกิดหลักการเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดี โดยตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ (Ruangpanit, 2013)

2. หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง “การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน โดยไม่สูญเสียความสามารถของคนรุ่นอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง” (Summary of the main points from the academic seminar on the topic “communities and sustainable environmental problem management,” 2020) โดยดำเนินการจำกัดและให้พื้นที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมีเงื่อนไขอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ระหว่างรัฐและประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงามควรค่าแก่การรักษาตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. หลักการระวังไว้ก่อน (precautionary principle)

หลักการระวังไว้ก่อน คือ หลักการในการระมัดระวังความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติในอนาคตเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสรรพสัตว์และสิ่งแวดล้อม (Pinitpuvadol, Neamhom, & Rajapongsa, 2016) ซึ่งหลักการระวังไว้ก่อนก่อกำเนิดจากหลายกรณีที่เกิดขึ้นไม่สามารถระบุสาเหตุของผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ว่าเกิดขึ้นจากกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดได้

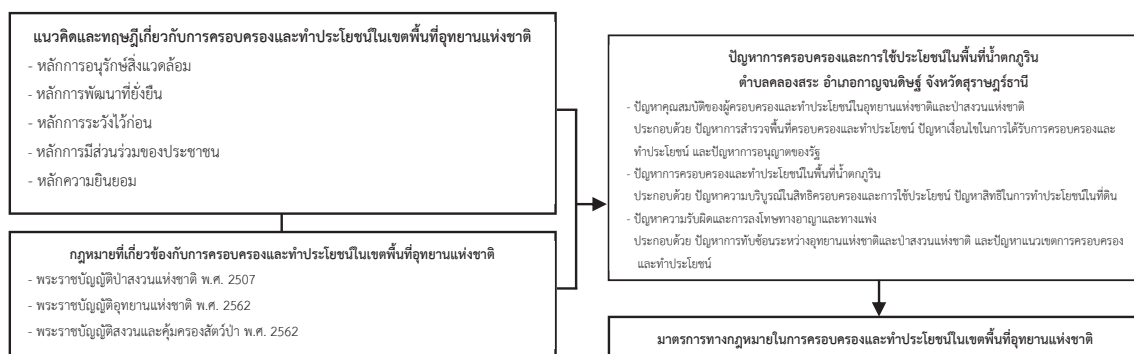
4. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (participation principle)

หลักการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบในการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมนั้น ได้แก่ การร่วมกันสรรหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีต่างๆ การควบคุมและบริหารจัดการทำการใดการหนึ่ง รวมถึง การติดตามประเมินผลและการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการโครงการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน หากการดำเนินโครงการของรัฐสอดคล้องกับวิถีชีวิตจะเกิดผลดีอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อนโครงการของรัฐในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย (Bunnag, 2011)

5. หลักความยินยอม (volenti non fit injuria)

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติตอนใดให้คำจำกัดความคำว่า ความยินยอมในคดีอาญาหรือความยินยอมของผู้เสียหายไว้โดยตรง และไม่มียกเว้นแต่ที่จะได้กล่าวไว้โดยชัดแจ้งว่าความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญาทำให้ไม่เป็นความผิด (Tingsabadh, 1977) แต่ในทางปฏิบัติย่อมเป็นที่รับรู้กันว่า “ความยินยอม” เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในฐานะของ “หลักกฎหมายทั่วไป” ซึ่งศาลไทยนำมาปรับใช้และตีความว่าเป็น “เหตุยกเว้นความผิด” ให้กับการกระทำในหลาย ๆ กรณีได้

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

เมื่อภาครัฐได้มีมาตรการทางกฎหมายและนโยบายในการจัดการอยู่อาศัยและทำกินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จนกระทั่งต่อมาได้มีการออกกฎหมายในการแก้ไขปัญหาสิทธิการอยู่อาศัยและการทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ผลจากการแก้ไขกฎหมายนี้ พบว่า ไม่อาจแก้ไขปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ของชาวบ้านสวนปรางในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างยั่งยืนได้ และอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชุมชนบ้านสวนปราง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนสวนปรางได้

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการดังนี้

การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดังที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตของการวิจัย เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและสร้างมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) ผู้วิจัยนำผลการวิจัยเอกสารซึ่งเป็นประเด็นปัญหามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งจำนวน 15 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นมาตรการทางกฎหมายในการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการครอบครองและทำประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติกรณีศึกษาบ้านน้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ปัญหาคุณสมบัติของผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ

พบว่า การอนุญาตให้ครอบครองและทำประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติในการสำรวจข้อมูลการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ประเด็นปัญหาในคุณสมบัติของบุคคลที่อาจครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูรินเห็นว่าการอนุญาตให้ครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูรินต้องมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 การอนุญาตให้ครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูรินมีลักษณะเป็นการผ่อนปรนในการแก้ไขปัญหาการใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทำให้เกิดปัญหาซึ่งในอดีตนั้นการประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยมิได้มีการสำรวจชุมชนหรือประชากรในพื้นที่อย่างจริงจังก่อนประกาศ

เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยประชาชนในพื้นที่สวนปราง ซึ่งได้เข้าครอบครองก่อนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทำให้เกิดปัญหาสิทธิการครอบครองและการทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตก ภูริน เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และมาตรา 121 ตามพระราชบัญญัติ สวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

1.1.1 ปัญหาการสำรวจพื้นที่ที่ครอบครองและทำประโยชน์ พบว่า กำหนดระยะเวลาในการสำรวจที่แน่นอนต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 การสำรวจ ที่ต้องทำเร่งรีบภายในกรอบระยะเวลาของกฎหมายเป็นผลการสำรวจไม่ครบถ้วนและถูกต้อง

1.1.2 ปัญหาเงื่อนไขในการได้รับการครอบครองและทำประโยชน์ พบว่า ประชาชนพื้นที่น้ำตก ภูริน บางส่วนได้ครอบครองมาก่อนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติจะประกาศใช้บังคับ ซึ่งตามพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคสาม และพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคสาม ซึ่งกำหนดเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ นั้น ปัญหาระยะเวลาในการสำรวจแต่เดิมตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2508 ไม่มีกฎหมายบัญญัติ ให้มีการสำรวจแต่อย่างใด และเมื่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับได้บัญญัติหลักเกณฑ์ ในการสำรวจและรวมทั้งมีระยะเวลาด้วยนั้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่น้ำตกภูริน ยังคงมีการสำรวจตกหล่นอยู่ อันส่งผลให้ประชาชนที่ตกหล่นจากการสำรวจไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขการได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยและทำการทำกินใน พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคสองและวรรคสาม และ พระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคสองและวรรคสามนั่นเอง

1.1.3 ปัญหาการอนุญาตของรัฐ พบว่า ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคสอง และตามพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคสอง การ อนุญาตให้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน เป็นการเรื่องการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายในอุทยาน แห่งชาตินั้นเอง เนื่องจากเมื่อพ้นระยะเวลาสำรวจกล่าวคือเมื่อพ้นกำหนดเวลาสองร้อยสี่สิบวันแล้วและรัฐบาลมี แผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่ มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น จะเห็นว่าข้อยกเว้นในการครอบครองและใช้ ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูรินนั้นก็ควรอยู่ในลำดับศักดิ์เดียวกันโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เพื่อ มิให้ลำดับศักดิ์แห่งกฎหมายในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีความขัดแย้งกันเองและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุญาตครอบครองหรือทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน

1.2 ปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ พบว่า พื้นที่น้ำตกภูริน บ้านสวนปรางเป็นอุทยานแห่งชาติ และเป็นเขตป่าไม้ด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวัน และการทำมาหากิน เนื่องจากชาวบ้านไม่ทราบว่าพื้นที่ใดบ้างเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติและพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ป่าไม้ เพราะการกระทำผิดทางกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกัน กับทั้งไม่ได้กำหนดเขตพื้นที่อุทยานไว้อย่างชัดเจน ระหว่างพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ทับซ้อนกันเป็นผลให้ชาวบ้านไม่ทราบแนวเขตแน่นอนว่าที่ดิน ที่เป็นป่าสงวนหรือเขตพื้นที่อุทยาน ส่งผลให้ต่อวิถีชีวิตเกิดปัญหาการครอบครอง และการทำประโยชน์ในพื้นที่

น้ำตกภูรินเป็นอย่างมาก

1.2.1 ปัญหาความบริบูรณ์ในสิทธิครอบครองและใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน พบว่า สิทธิในการอนุญาตให้ครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูรินไม่ใช่สิทธิในการอาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ แต่เป็นเพียงข้อยกเว้นในการบังคับใช้กฎหมายในการอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยมีเงื่อนไขในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนเท่านั้น เป็นเรื่องที่รัฐอนุญาตให้อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ของรัฐ มีลักษณะเป็นการยินยอมตามหลักความยินยอมส่วนปัญหาสิทธิครอบครองในที่ดินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พบว่า กรรมสิทธิ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ และรัฐมีอำนาจอนุญาตให้อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ สิทธิที่ได้อาศัยหรือทำกินในพื้นที่น้ำตกซึ่งเป็นพื้นที่อุทยานมีลักษณะการอาศัยหรือทำกินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นให้อาศัยหรือทำกินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 หรือตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งที่ดินที่ได้รับการอนุญาตให้อาศัยหรือทำกินดังกล่าวจึงมีอาจมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินแต่อย่างใด จะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่น้ำตกภูรินไม่อาจมีสิทธิครอบครองในที่ดินที่รัฐอนุญาตให้อาศัยหรือใช้ประโยชน์ เพียงแต่มีสิทธิอยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์เท่านั้น

1.2.2 ปัญหาสิทธิในการทำประโยชน์ในที่ดินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พบว่า การช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคสองและตามมาตรา 121 วรรคสอง ประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าสิทธิในการอยู่อาศัยหรือทำกินเป็นสิทธิในการทำประโยชน์หรือไม่ ซึ่งผลจากการศึกษา พบว่า

(1) สิทธิในการอยู่อาศัย สิทธิอาศัยในพื้นที่รัฐ เป็นสิทธิอีกประเภท สิทธิอาศัยในพื้นที่ดินของรัฐย่อมไม่อาจได้มาโดยผลของการทำนิติกรรมระหว่างคู่สัญญา อันเป็นสิทธิอาศัยระหว่างเอกชนกับเอกชนได้ แต่สิทธิอาศัยในพื้นที่ของรัฐเป็นกรณีที่รัฐเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้สิทธิแก่ประชาชนโดยอาศัยกฎหมาย กล่าวคือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 64 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มาตรา 121 ดังนั้นสิทธิอาศัยในพื้นที่ของรัฐเป็นแต่เพียงให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยไม่มีกรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครอง แต่เป็นการครอบครองเฉพาะอยู่อาศัยเท่านั้น ประเด็นต่อมาสิทธิอาศัยดังกล่าวตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 64 แห่ง และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มาตรา 121 ดังกล่าวมีขอบระยะเวลาแห่งสิทธิอาศัยหรือไม่เมื่อรัฐอนุญาตให้อาศัยในพื้นที่ของรัฐซึ่งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติแล้วมีขอบระยะเวลาหรือไม่และปัญหาในตัวบุคคลที่อาศัย สามารถจำหน่ายสิทธิได้หรือไม่

(2) สิทธิทำกิน สิทธิทำกินในพื้นที่รัฐเป็นสิทธิที่รัฐอนุญาตให้ประชาชนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินเข้ามาทำกินซึ่งเป็นสิทธิรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ดินของรัฐที่รัฐอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติและตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า คำว่า “ใช้ประโยชน์” มีความหมายกว้างอันรวมถึงอยู่อาศัยและทำกินด้วย ฉะนั้นการใช้ประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่น้ำตกภูรินจะใช้ประโยชน์ได้เฉพาะกรณีอยู่อาศัยและทำกินเท่านั้น ไม่สามารถใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ เป็นการใช้ประโยชน์

อันมีข้อจำกัดนั่นเอง จะเห็นว่ากฎหมายตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้สิทธิในการอยู่อาศัยและทำกินเพื่อการเกษตร เมื่อให้สิทธิแล้วจะจำกัดสิทธิด้วยในการอยู่อาศัยและทำกินเพื่อการเกษตร

1.3 ปัญหาความรับผิดชอบและการลงโทษทางอาญาและทางแพ่ง พบว่า ในปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติมาตรา 64 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มาตรา 121 ยังไม่แล้วเสร็จ ผู้ที่ได้แจ้งการครอบครองที่ดินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามบทบัญญัติดังกล่าว ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งสัตว์ป่า ไม้ ดิน หิน กรวด หวาย แร่ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือการกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ และการกระทำความดังกล่าวยังไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข ก็ตามต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 40 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 97 ส่วนในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 64 และมาตรา 121 ดังกล่าวเป็นหลักความยินยอมโดยให้ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินหรือที่อาศัย รัฐจึงอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานได้ เมื่อได้พิจารณาคุณสมบัติเสร็จสิ้นแล้ว แต่ต่อมาเมื่อประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินกระทำฝ่าฝืนต้องได้รับโทษคดีใช้ค่าเสียหาย และนอกจากนี้ยังมีความรับผิดชอบและโทษตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

1.3.1 ความรับผิดชอบและโทษทางอาญาและทางแพ่ง ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พบว่า รัฐอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ของรัฐอันเป็นพื้นที่อุทยานตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคสี่ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคสี่ เป็นไปตามหลักความยินยอม หลักความยินยอมเป็นหลักในการยกเว้นความผิด เป็นไปตามหลักความยินยอมไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำให้เป็นละเมิด ความยินยอมเป็นหลักกฎหมายทั่วไป หลักความยินยอมไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา และสามารถนำมาใช้กับกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย เป็นหลักที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดและหลักนี้ไม่ได้นำมาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด รวมถึงให้ใช้กับพระราชบัญญัติอุทยาน พ.ศ. 2562 มาตรา 64 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 ด้วย การที่สามารถกระทำก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งสัตว์ป่า ไม้ ดิน หิน กรวด หวาย แร่ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือการกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการไม่ต้องรับโทษ แต่ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบทางแพ่งอยู่ตามแห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 40 ประกอบแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 97 ด้วย

1.3.2 ความรับผิดชอบและโทษทางอาญาและทางแพ่ง ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พบว่ามีประเด็นปัญหาขอยกเว้นโทษในพื้นที่ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พื้นที่ที่เป็นป่าสงวนตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนในพื้นที่น้ำตกภูรินได้กระทำก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งสัตว์ป่า ไม้ ดิน หิน กรวด ททราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบแล้วก็ไม่ได้รับความยกเว้นโทษแต่อย่างใด ประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติไม่ได้สิทธิและไม่ได้รับการยกเว้นโทษแต่ประการใด ทำให้ผู้ที่ครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผลาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่ (1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตริ กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20 หรือ (2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และต้องรับโทษทางอาญาตามมาตรา 33/3 ผลการเป็นพื้นที่ทับซ้อนประชาชนน้ำตกภูริน บ้านสวนปรางทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน การพื้นที่ที่มีความทับซ้อนกันทำให้เกิดปัญหาต่างๆ จากการอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ที่มีความทับซ้อนมากกว่าในพื้นที่ไม่มีความทับซ้อน และปัญหาที่สำคัญประชาชนบ้านสวนปรางยังไม่ทราบถึงสิทธิในที่ดินของตนเอง ในการอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่บางส่วนทราบแต่ไม่ทราบว่ามีการทับซ้อนหรือไม่ ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถจะใช้สิทธิทางกฎหมายได้อย่างเต็มที่

1.3.3 ปัญหาการทับซ้อนระหว่างอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ พบว่า น้ำตกภูริน บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี บางส่วนเป็นพื้นที่ทับซ้อนกันระหว่างพื้นที่อุทยานแห่งชาติและพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มีหน่วยงานที่ดูแลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในส่วนของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ มีหน่วยงานที่ดูแลกรมป่าไม้ น้ำตกภูริน บ้านสวนปรางในส่วนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติอยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในการดูแลของพื้นที่อนุรักษ์ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยพบแนวทางแก้ไขปัญหาการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

2.1 ปัญหาคุณสมบัติของผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิและจำกัดสิทธิในเวลาเดียวกัน หลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวทำให้มีขั้นตอนในการพิจารณาองค์ประกอบในการเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่อาจครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน

2.1.1 ปัญหาการสำรวจพื้นที่ครอบครองและทำประโยชน์ในการให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ กำหนดระยะเวลาคราวละไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี ควรที่จะให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตลอดอายุของผู้ที่ได้รับอนุญาต ส่วนจะตกทอดไปยังทายาทหรือไม่นั้น พิจารณาว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตทำผิดเงื่อนไขและทายาททำผิดเงื่อนไขหรือไม่ ถ้าทำผิดเงื่อนไขในการอนุญาตรัฐสามารถเพิกถอนสิทธิได้ทันที อันทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนยังคงมีที่อยู่และทำกินต่อไปได้ มีที่ทำกินตามความคุ้มครองของรัฐต่อไป

2.1.2 ปัญหาเงื่อนไขการได้รับการครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่ ในการให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ กำหนดระยะเวลาคราวละไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี ควรที่จะให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตลอดอายุของผู้ที่ได้รับอนุญาต ส่วนจะตกทอดไปยังทายาทหรือไม่นั้น พิจารณาว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตทำผิดเงื่อนไขและทายาททำผิดเงื่อนไขหรือไม่ ถ้าทำผิดเงื่อนไขในการอนุญาตรัฐสามารถเพิกถอนสิทธิได้ทันที อันทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนยังคงมีที่อยู่และทำกินต่อไปได้ มีที่ทำกินตามความคุ้มครองของรัฐต่อไป

2.1.3 ปัญหาการอนุญาตของรัฐ ข้อยกเว้นในการครอบครองและใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูรินนั้นก็ควรอยู่ในลำดับศักดิ์เดียวกันโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เพื่อมิให้ลำดับศักดิ์แห่งกฎหมายในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีความขัดแย้งกันเองและเพื่อให้บรรลู่วัตถุประสงค์ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านที่เข้ามาครอบครองและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่หลากหลายเนื่องจากเป็นชาวบ้านที่ต่างคนต่างมาจากต่างอำเภอ ต่างจังหวัด เป็นต้น จึงต้องพิจารณาอนุญาตการครอบครองและใช้ประโยชน์ในส่วนนี้ด้วย เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

2.2 ปัญหาการครอบครองและทำประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน เป็นพื้นที่ที่ให้สิทธิตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 แต่ประชาชนในพื้นที่ที่ถูกจำกัดสิทธิในคราวเดียวกัน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ดินของรัฐ มีอาจมีกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองเทียบเท่าที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้น การจำกัดสิทธิต่าง ๆ และการอนุญาตให้สิทธิจึงต้องเร่งทำ

2.3 ปัญหาความรับผิดชอบและโทษทางอาญาและทางแพ่ง ในเรื่องความรับผิดชอบการยกเว้นโทษ การอนุญาตให้ทำกินและอาศัยในพื้นที่น้ำตกภูริน เป็นหลักความยินยอมให้ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินเข้าไปอยู่อาศัยได้ และหากการกระทำใด ๆ ที่มีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติผู้กระทำจะมีความผิด แต่ได้รับการยกเว้นโทษตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคท้าย และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคท้ายแห่ง หลักการอนุญาตทำให้ไม่มีความผิดมาแต่ต้น แล้วจะยกเว้นโทษอย่างไร จึงเห็นว่าควรแก้ไขให้ใช้คำว่า “ผู้นั้นไม่มีความผิด” ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายอย่างแท้จริง

2.3.1 ปัญหาการทับซ้อนระหว่างอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ น้ำตกภูรินมีหน่วยงานที่ดูแลสองหน่วยงาน การดูแลอาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและการใช้สิทธิอาศัยหรือการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อันนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่และประชาชนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอภิปรายผล

ปัญหาความบริบูรณ์ในสิทธิครอบครองและใช้ประโยชน์ในพื้นที่น้ำตกภูริน ที่ดินที่อยู่ภายใต้กฎหมายแต่ละฉบับไม่ว่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ล้วนแต่เป็นที่ดินของรัฐ เพียงแต่รัฐอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาทำกินและอยู่อาศัยเท่านั้น การเข้ามาทำกินและอยู่อาศัยจึงต้องมีขอบเขตหรือถูกจำกัดโดยกฎหมายแต่ละฉบับ และสิทธิในการอาศัยและทำกินในที่ดินของรัฐดังกล่าว เป็นสิทธิเฉพาะตัวตลอดจนผู้สืบสิทธิที่จะรับสืบทอดจากผู้มีสิทธิตามกฎหมายแล้ว ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิอาศัยหรือทำกินด้วย สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

ปัญหาสิทธิในการทำประโยชน์ที่ดินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 การช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น ตามมาตรา 64 วรรคสองและตามมาตรา 121 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และความรับผิดชอบและโทษทางอาญาและทางแพ่ง มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และมาตรา 121 ดังกล่าวเป็นหลักความยินยอม โดยให้ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินหรือที่อาศัย รัฐจึงอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานได้ เมื่อได้พิจารณาคุณสมบัติเสร็จสิ้นแล้ว แต่ต่อมาเมื่อประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินกระทำฝ่าฝืนต้องได้รับโทษคดีใช้ค่าเสียหาย ส่วนปัญหาการทับซ้อนระหว่างอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ น้ำตกภูริน บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี บางส่วนเป็นพื้นที่ทับซ้อนกันระหว่างพื้นที่อุทยานแห่งชาติและพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มีหน่วยงานที่ดูแลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในส่วนของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ มีหน่วยงานที่ดูแลกรมป่าไม้ น้ำตกภูริน บ้านสวนปรางในส่วนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติอยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด จังหวัดนครศรีธรรมราชและพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในการดูแลของพื้นที่อนุรักษ์ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราช จะเห็นว่าน้ำตกภูรินมีหน่วยงานที่ดูแลสองหน่วยงาน การดูแลอาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและการใช้สิทธิอาศัยหรือการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อันนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่และประชาชนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ปัญหาแนวเขตในการครอบครองและทำประโยชน์ แม้ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีการจัดทำเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์เพื่อประกอบแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำกฎหมายลำดับรอง (ร่างพระราชกฤษฎีกา) โดยกำหนดดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน เพื่อให้ได้เขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ตามที่กฎหมายกำหนด และปัญหาการตัดต้นไม้ยืนต้น พื้นที่น้ำตกภูรินเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติทำให้ประชาชนไม่สามารถตัดต้นไม้พาราหรือไม้ยืนต้นอื่นที่เป็นพืชผลอาสินของประชาชนที่หมดอายุเพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้ เนื่องจากตามข้อเท็จจริงในการตัดต้นไม้พาราหรือต้นไม้ยืนต้นจะต้องมีการนำออกไปซึ่งไม้พาราและไม้ยืนต้นอื่น

ที่ได้ดำเนินการตัดออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมทั้งจะมีการปลูกใหม่เพื่อทดแทนต้นยางพาราที่ถูกตัดออก ซึ่งกรณีดังกล่าวขัดต่อมาตรา 19 (1) (2) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และมาตรา 55 (2) (5) (6) หรือมาตรา 67 (2) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “... แต่ต้องไม่เกินยี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี” แก้ไขเป็น “ให้สิทธิแก่ประชาชนในการทำประโยชน์และอยู่อาศัยตลอดอายุของผู้ได้รับอนุญาต ส่วนจะตกทอดไปยังทายาทหรือไม่นั้นให้พิจารณาว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตทำผิดเงื่อนไขหรือไม่ ถ้าผิดเงื่อนไขในการอนุญาตรัฐสามารถเพิกถอนสิทธิได้ทันที และจำนวนไร่ที่ครอบครองอาจผ่อนปรนได้ตามความจำเป็นโดยจะเกินยี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว” และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 121 วรรคแรกและวรรคท้าย ให้มีข้อความสอดคล้องกัน

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 วรรคแรกและวรรคสาม เพื่อให้ระยะเวลาในการสำรวจครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เสนอแนะโดยกำหนดให้มีขยายของระยะเวลาในการสำรวจออกไปในกรณีเข้าข่ายเกินถ้าไม่สามารถแล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวัน เว้นแต่มีการสำรวจตกหล่นไม่ครบถ้วนหรือประชาชนมีข้อพิพาทในการครอบครอง

References

- Bunnag, C. (2011). *Common-pool resource management: International experience and Thai concept*. Reform Office. [In Thai]
- National Park Office. (2024). *Namtok Si Khit National Park*. Retrieved from <https://nps.dnp.go.th/parksdetail.php?id=41>
- Pinitpuvadol, K., Neamhom, K., & Rajapongsa, P. (2016). *Sustainable development*. The Secretariat of the House of Representatives. [In Thai]
- Ruangpanit, N. (2013). *The conservation of natural resource and environment* (5th ed.). Kasetsart University, Faculty of Forestry. [In Thai]
- Summary of the main points from the academic seminar on the topic “communities and sustainable environmental problem management.”* (2020). Retrieved from <https://www.law.tu.ac.th/summary-seminar-moreforlaw-tulaw-63/> [In Thai]
- Tingsabadh, J. (1977). Volenti non fit injuria. *Chulalongkorn Law Journal*, 3(2), 52-57. [In Thai]

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฐิติพงศ์ ศุภวัฒน์ภิญโญ¹ นลินรัตน์ รักกุลศล² อุทุมพร อินทจักร³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยประชากรเป็นเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี จำนวน 347 คน เก็บข้อมูลจริงได้ จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 70.03 และผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีจำนวน 7 คน ใช้แบบสอบถาม และการดำเนินการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-8 ปี ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ผลการวิจัยด้านสมรรถนะ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ อยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจหลักการบัญชี ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ ด้านทักษะความสามารถด้านการเงินและบัญชี ด้านทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ด้านความสามารถเฉพาะบุคคล อยู่ในระดับมาก และด้านความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับแนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี พบว่า มหาวิทยาลัยควรจัดการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความทันสมัย ใช้ระบบที่เลี้ยงให้คำปรึกษา มีการจัดอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ และมีการสนับสนุนยกย่องให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมระดับสูงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพคนยุคใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: thitipong.sup@ku.th

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Guidelines for The Development of Competency in Finance and Accounting officers Kasetsart University

Thitipong Supawatpinyo¹ Nalinrat Rakkusol² Autumporn Intachak³

Abstract

This research article aims to study the competencies of finance and accounting officers and to propose guidelines for improving their competencies at Kasetsart University. The research utilizes both quantitative and qualitative methods. The population consists of 347 finance and accounting officers. The actual data collected amounts to 243 people, representing 70.03% and the primary informants related to the finance and accounting staff numbered 7 experts. Questionnaires and focus group discussions were used as research tools. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean score, and standard deviation, along with content analysis.

Findings are as follows: Indicated that the majority of the respondents were female, held a bachelor's degree, and had 1 to 8 years of work experience in finance and accounting at Kasetsart University, Bangkhen campus. In terms of competencies, the study revealed that the officers demonstrated the highest level of competency in ethics and professional conduct. Competencies related to knowledge and understanding of accounting principles, knowledge of laws/regulations/announcements/rules, finance and accounting skills, and other necessary work-related skills, as well as personal skills, were rated high. Meanwhile, their understanding of organizational resource management systems was at a moderate level. Regarding the guidelines for enhancing competencies, the findings suggested that the university should gather up-to-date knowledge, implement a mentoring system for guidance, provide training for the finance and accounting officers, and recognition to foster motivation for maintaining a high level of ethical performance.

Keywords: Competency Development; finance and accounting officers; Kasetsart University

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Vocational Education for Human Resource Development, Faculty of Education, Kasetsart University,

50 Nganongwan Rd., Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand

Corresponding Author E-mail: thitipong.sup@ku.th

^{2,3} Faculty of Education, Kasetsart University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อมหาวิทยาลัย คือ สร้างคนที่มีความรู้ มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มหาวิทยาลัยจึงเป็นหน่วยงานที่ช่วยในการขับเคลื่อน 2 ส่วน คือ ส่วนงานทางด้านวิชาการ และส่วนงานในการสนับสนุนทางด้านวิชาการ สำหรับด้านการบริหารงาน ซึ่งเป็นส่วนของการสนับสนุนทางด้านวิชาการ แต่ละมหาวิทยาลัยจะมีคณะและวิทยาลัยที่เทียบเท่าคณะ แต่ละคณะจะมีหน่วยงานย่อยที่ช่วยในการสนับสนุนการทำงานของคณะ เช่น สำนักงานเลขานุการ งานบริการการศึกษา งานกองการเจ้าหน้าที่ งานวิเทศสัมพันธ์ งานกิจการนักศึกษา งานนโยบายและแผน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา งานคลัง และงานพัสดุ เป็นต้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อยจะมีบุคลากรประจำตามกรอบอัตรากำลังที่คณะกำหนด

เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเป็นบุคลากรของหน่วยงานที่เป็นหน่วยอำนวยการ มีหน้าที่สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเกิดการขับเคลื่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี จะปฏิบัติงานทางการเงิน การคลัง การทำบัญชี โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ (1) การปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การคลัง การบัญชี การวิเคราะห์งบประมาณ (2) การจัดทำรายงานทางการเงิน (3) การวิเคราะห์สถานะทางการเงินและบัญชี (4) การจัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน และ (5) การตรวจสอบความถูกต้องของการลงบัญชีประเภทต่าง ๆ และการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (Kasetsart University, 2018) ดังนั้นการพัฒนาเจ้าหน้าที่ทางการเงินและบัญชีจึงมีความจำเป็น องค์กรจึงมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสอนงาน การฝึกอบรม โปรแกรมพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษาแนะนำ การประชุมสัมมนา การจัดการความรู้ การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ฯลฯ ตลอดจนวิธีการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่เหมาะสม ซึ่ง (Nadee et al., 2021) ได้ศึกษาสมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล พบว่า สมรรถนะทางด้านบัญชีประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) ทักษะด้านการเป็นผู้บริหาร (3) ทักษะด้านการบริหารจัดการอารมณ์และความคิด และ (4) ทักษะด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต ขณะที่ Thammasart University (2022) ได้มีการระบุสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีไว้ 4 สมรรถนะ ได้แก่ (1) ความรู้ทางด้านกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน (2) การบริหารจัดการด้านการเงิน (3) การควบคุมคุณภาพงาน และ (4) ความรู้ทางด้านบัญชี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ มีพันธกิจที่สำคัญคือ สร้างองค์ความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สร้างสมรรถนะกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลกในทุกช่วงวัย และสร้างต้นแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สังคมและชุมชน (Kasetsart University, n.d.) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งทางการเงินและบัญชีถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการเงินและบัญชีถือเป็นฟันเฟืองหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้มีความโปร่งใส และเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่มีหลายวิทยาเขต จึงมีเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแล พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีให้ถูกต้อง เหมาะสม ตรวจสอบ วิเคราะห์ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานทางการเงิน ตรวจสอบการเบิกจ่ายให้

ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัลที่มีการนำระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีจึงมีความสำคัญ จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรสู่การเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ และสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี
2. ขอบเขตด้านประชากร คือ เจ้าหน้าที่ทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวม 4 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขตกำแพงแสน วิทยาเขตศรีราชา และวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ที่กำลังปฏิบัติงานในปีบัญชี พ.ศ. 2567 จำนวน 347 คน (Kasetsart University, 2024)
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวม 4 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขตกำแพงแสน วิทยาเขตศรีราชา และวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กร
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ เพื่อการทำการวิจัย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (competency)

สมรรถนะเป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร McClelland (1973) ได้กล่าวถึง สมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่ง McClelland ได้มีการแบ่งสมรรถนะเป็น 5 ส่วน คือ (1) ความรู้ (knowledge) คือความรู้เฉพาะเรื่องที่ต้อรู้ (2) ทักษะ (skill) คือสิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ

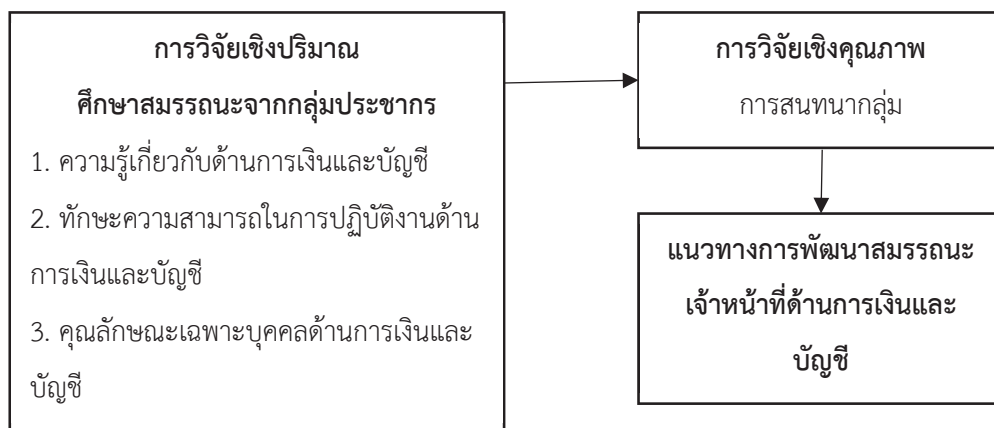
ภาพลักษณ์ของตน (4) บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคล และ (5) แรงจูงใจ/เจตคติ (motives/attitude) คือแรงขับที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม จากการแนวคิดของ McClelland สถาบัน Schoonover Associates (1999) ได้กล่าวถึงสมรรถนะจะประสบความสำเร็จในการทำงาน จะต้องนำมาประยุกต์ใช้ โดยแบ่งสมรรถนะเป็น 3 ด้าน คือ (1) สมรรถนะด้านความรู้ (2) สมรรถนะด้านทักษะ และ (3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ขณะที่ Office of the Civil Service Commission (2010) ได้ให้คำจำกัดความ สมรรถนะหลักกว่าเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการพลเรือนทั้งระบบ เพื่อเป็นการหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบ 5 ตัว ดังนี้ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) การบริการที่ดี (3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และ (5) การทำงานเป็นทีม นอกจากนี้เมื่อจำแนกสมรรถนะยังสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ (1) สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นสมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว ที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ (2) สมรรถนะเฉพาะงาน เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว (3) สมรรถนะองค์การ เป็นสมรรถนะพิเศษเฉพาะองค์กรนั้นเท่านั้น (4) สมรรถนะหลัก เป็นความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมี หรือต้องทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และ (5) สมรรถนะในงาน เป็นความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน

สมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี

เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัย คือบุคคลกลุ่มอำนวยการที่มีลักษณะงานโดยทั่วไป คือ ปฏิบัติงานทางการเงิน การคลัง การทำบัญชี โดยมีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการเงิน การคลัง การบัญชี การวิเคราะห์งบประมาณ การจัดทำรายงานการเงิน การวิเคราะห์สถานะทางการเงินและบัญชี การจัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน และการตรวจสอบความถูกต้องของการลงบัญชีต่าง ๆ (Kasetsart University, 2018) สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี Thammasart University (2022) ได้มีการระบุสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีไว้ 4 สมรรถนะ คือ (1) ความรู้ด้านกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน คือการมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ข้อบังคับ กฎระเบียบอย่างเพียงพอและเหมาะสม (2) การบริหารจัดการด้านการเงิน คือมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและหลักปฏิบัติในการรับ-จ่ายเงิน และสามารถตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามระเบียบ (3) การควบคุมคุณภาพ คือ การมุ่งมั่นตั้งใจที่จะรักษาระดับคุณภาพของผลงานโดยมีการตรวจสอบด้วยความละเอียด รอบคอบ (4) ความรู้ทางด้านการบัญชี คือมีความสามารถในการอธิบาย วิธีการและขั้นตอนในการทำบัญชี รวมทั้งการตอบข้อซักถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรฐานการบัญชี Nuanlaong (2023) ได้กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการบัญชีในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 5 สมรรถนะ ได้แก่ (1) สมรรถนะทางปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถประยุกต์ใช้ดุลยพินิจตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (2) สมรรถนะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน คือการใช้คณิตศาสตร์ สถิติ การคำนวณ การวิเคราะห์แบบจำลอง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การวัดและรายงาน การจัดการความเสี่ยง (3) สมรรถนะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล คือ การจัดการตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทัศนคติและการยอมรับที่ดี มีจรรยาบรรณวิชาชีพ (4) สมรรถนะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การให้คำปรึกษาและสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และ (5) สมรรถนะทางองค์กรและการจัดการธุรกิจวิชาชีพบัญชี คือ การจัดการองค์กรเชิงรุก การมีภาวะความเป็นผู้นำ การจูงใจและพัฒนาบุคลากร การตัดสินใจทางวิชาชีพ

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดสมรรถนะของ McClland (1973) และสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มาดำเนินการวิเคราะห์สมรรถนะซึ่งประกอบด้วย (1) ความรู้เกี่ยวกับด้านการเงินและบัญชี (2) ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และ (3) คุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ประชากร คือ เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวม 4 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขตกำแพงแสน วิทยาเขตศรีราชา และวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ที่กำลังปฏิบัติงานในปีบัญชี พ.ศ. 2567 จำนวน 347 คน เก็บข้อมูลได้จริงจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 70.03
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลจากประชากร จะทำการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นผู้บริหาร โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากผู้มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถทางด้านการเงินและบัญชี ทำการคัดเลือก จำนวน 7 คน ประกอบด้วย รองคณบดี จำนวน 1 คน หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการกอง จำนวน 2 คน พร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบัญชีและการเงินจำนวน 1 คน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบ

เลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) (Likert, 1932) มีระดับการวัด 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด ทำการทดสอบเครื่องมือด้วยการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทำการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการทดสอบค่าอำนาจจำแนก (validity) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 สอดคล้องกับ Rovinelli and Hambleton (1977) ค่าอำนาจจำแนกควรมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป และการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.809 ผลของการทดสอบเครื่องมือเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือ สามารถนำเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรได้

2. แบบสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับผลการวิจัยจากประชากรประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้เกี่ยวกับด้านการเงินและบัญชี (2) ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และ (3) คุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ผลการทดสอบค่าอำนาจจำแนก (validity) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 สอดคล้องกับ Rovinelli and Hambleton (1977) ค่าอำนาจจำแนกควรมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลการทดสอบเครื่องมือเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือ สามารถนำเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจัดทำหนังสือราชการถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลส่งไปตามคณะ/สำนัก/สถาบัน ต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทั้ง 4 วิทยาเขต และส่งลิงค์ (link) แบบสอบถามให้กับเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google form

2. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำการกำหนดวันและเวลาในการสนทนากลุ่ม ทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก ในวันที่ 1 ตุลาคม 2567 เวลา 13.00-16.00 น. ทำการบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มประชากร

2. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หลังจากได้ถอดเทปบันทึกการสนทนา ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการประยุกต์ใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลของ Moustakas (1994) ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดข้อมูล (2) การจัดการข้อมูล (3) การอ่านและบันทึก (4) การอธิบาย (5) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และ (6) การตีความหมายของข้อมูล

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 243)

สถานภาพ	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	2.88
หญิง	235	96.71
เพศทางเลือก	1	0.41
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	220	90.53
ปริญญาโท	23	9.47
ประสบการณ์การทำงาน		
1-8 ปี	109	44.86
9-16 ปี	98	40.33
17-24 ปี	29	11.93
มากกว่า 25 ปี	7	2.88
ลักษณะการปฏิบัติงาน		
ด้านการเงิน	27	11.11
ด้านบัญชี	29	11.93
ด้านการเงินและบัญชี	187	76.96
วิทยาเขต		
บางเขน	208	85.60
กำแพงแสน	23	9.47
ศรีราชา	9	3.70
เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร	3	1.23

ตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 96.71 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.88 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 90.53 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-8 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 44.86 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 76.96 และส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 85.60

สมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้ (Vanichbuncha, 2007)

4.21 - 5.00	หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 2

สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยภาพรวม

(n = 243)

สมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ
1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี			
1.1 ความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี	3.62	0.77	มาก
1.2 ความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP)	3.38	0.59	ปานกลาง
1.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี	3.78	0.68	มาก
2. ด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี			
2.1 ทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี	4.02	0.67	มาก
2.2 ทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงิน และบัญชี	3.87	0.72	มาก
3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี			
3.1 ด้านความสามารถเฉพาะบุคคล (soft skills)	3.99	0.49	มาก
3.2 ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ (ethics)	4.62	0.47	มากที่สุด
รวม	3.90	0.44	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยภาพรวม สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, SD = 0.44$) เมื่อพิจารณาสมรรถนะเป็นรายด้าน พบว่า (1) ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี เรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณ (ethics) สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62, SD = 0.47$) และเรื่องความสามารถเฉพาะบุคคล (soft skills) สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, SD = 0.49$) (2) ด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เรื่องทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, SD = 0.67$) และเรื่องทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, SD = 0.72$) และ (3) ด้านความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี เรื่อง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78, SD = 0.68$) เรื่อง ความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62, SD = 0.77$) และเรื่อง ความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP) สมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38, SD = 0.59$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะในแต่ละรายด้าน เป็นดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี

1.1 ความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชีในระดับมาก ทั้งในส่วนของความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ($\bar{X} = 3.90, SD = 0.91$) การผ่านรายการจากสมุดรายวันทั่วไป ไปยังบัญชีแยกประเภท ($\bar{X} = 3.74, SD = 0.82$) การวิเคราะห์รายการบัญชี และการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ ($\bar{X} = 3.67, SD = 0.79$) การปรับปรุง รายการบัญชี และการปิดบัญชี ($\bar{X} = 3.53, SD = 0.85$) การจัดทำงบทดลอง งบแสดงผลการดำเนินงาน และงบแสดงฐานะทางการเงิน ($\bar{X} = 3.45, SD = 0.86$) และมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางการเงิน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41, SD = 0.76$) ตามลำดับ

1.2 ความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning -- ERP) ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP) การเรียกรายงาน/พิมพ์รายงานในระบบ ERP ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48, SD = 0.82$) ภาพรวมของระบบ ERP ทั้งหมด ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39, SD = 0.84$) และการเข้าใช้งานในระบบ ERP ในส่วนของโมดูล (module) ต่างๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27, SD = 0.84$) ตามลำดับ

1.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี ในส่วนของการจัดเก็บและรวบรวมกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี อย่างเป็นระบบ เพื่อการสืบค้น ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, SD = 0.80$) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79, SD = 0.69$) และการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

ด้านการเงินและบัญชี ที่ออกมาใหม่เป็นปัจจุบัน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76, SD = 0.73$)

2. ทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี

2.1 ทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางการเงินให้มีความครบถ้วนถูกต้อง ก่อนการเบิกจ่ายเงินทุกครั้งในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35, SD = 0.64$) เจ้าหน้าที่ที่มีการจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินไว้อย่างเป็นระบบ และเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35, SD = 0.56$) เจ้าหน้าที่บันทึกบัญชีตามเอกสารหลักฐานที่มีอยู่จริงในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34, SD = 0.75$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี อย่างเคร่งครัดในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26, SD = 0.60$) เจ้าหน้าที่มีการสอบทานความถูกต้องของรายการที่ลงบัญชีทุกครั้งในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, SD = 0.75$) เจ้าหน้าที่สามารถลงบัญชีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, SD = 0.78$) เจ้าหน้าที่มีการรวบรวมข้อมูลจัดทำข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลทางด้านการเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, SD = 0.87$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐานบัญชีสากลในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, SD = 0.75$) เจ้าหน้าที่สามารถวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อนำเสนอผู้บริหารให้ใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73, SD = 0.83$) เจ้าหน้าที่สามารถจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานทางการเงินให้กับผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ต่ออย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68, SD = 0.86$) และเจ้าหน้าที่สามารถใช้งานโปรแกรมระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP) ได้เป็นอย่างดีในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61, SD = 0.83$) ตามลำดับ

2.2 ทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่มีการให้บริการแก่บุคลากรภายในและ/หรือบุคคลภายนอกองค์กร ด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และมีจิตใจในการให้บริการที่ดีในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24, SD = 0.69$) เจ้าหน้าที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการทำงานเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และคุ้มค่าในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05, SD = 0.63$) เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตอบปัญหา ชี้แจง เกี่ยวกับด้านการเงินและบัญชี เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และความชำนาญให้กับบุคลากรภายในองค์กรในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94, SD = 0.72$) เจ้าหน้าที่สามารถทำงานแทนผู้อื่นได้ หรือสับเปลี่ยนหมุนเวียนการทำงาน (job rotation) กับผู้อื่นได้ ในกรณีที่ผู้อื่นไม่อยู่หรือลางานในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91, SD = 0.78$) องค์กรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงานของ บุคลากร โดยการจัดการความรู้ (knowledge Management-- KM) เกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่างๆ ด้านการเงินและบัญชีในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81, SD = 0.85$) เจ้าหน้าที่ใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community--PLC) ติดต่อประสานงานและสร้าง ความร่วมมือในงานด้านการเงินและบัญชี และแลกเปลี่ยน ความรู้ความชำนาญที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73, SD = 0.71$) องค์กรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงานของ บุคลากรแบบระบบพี่เลี้ยง (mentoring system) เพื่อสนับสนุนและให้คำปรึกษากับบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่าในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD = 0.89$) และองค์กรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงานของ บุคลากรแบบการโค้ช (Coaching) เพื่อสนับสนุนและให้คำปรึกษากับบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่าในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61, SD = 0.96$) ตามลำดับ

3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี

3.1 ความสามารถเฉพาะบุคคล (soft skills) ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและ องค์กรด้วย สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35, SD = 0.56$) เจ้าหน้าที่ที่มีการจัดลำดับความสำคัญในการทำงานทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22, SD = 0.62$) เจ้าหน้าที่สามารถทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทุกสถานการณ์ โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21, SD = 0.67$) เจ้าหน้าที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทุก สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีการปรับแผนการทำงาน และวิธีการทำงานให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09, SD = 0.57$) เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ โดยทราบถึงที่มาของปัญหา วิเคราะห์ประมวลผล และตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้นได้ สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00, SD = 0.57$) เจ้าหน้าที่สามารถรับมือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97, SD = 0.74$) เจ้าหน้าที่สามารถสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน การเงินและบัญชีให้กับบุคลากรภายในองค์กรเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.67$) เจ้าหน้าที่สามารถตัดสินใจเรื่องสำคัญ และกล้าที่จะยอมรับ ความเสี่ยงที่จะตามมาในการตัดสินใจในเรื่องนั้น สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93, SD = 0.65$) เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยแสวงหาความรู้ใหม่ และความคิดใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้กับการทำงาน สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, SD = 0.59$) เจ้าหน้าที่สามารถสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน การเงินและบัญชีให้กับผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบการเขียน และการพูด สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78, SD = 0.71$) เจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นคนสำคัญในองค์กร โดยการทำงานใน หน้าที่หรือตำแหน่ง มีส่วนช่วยให้องค์กร ขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75, SD = 0.88$) และเจ้าหน้าที่มีภาวะความเป็นผู้นำ โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ นำเสนองาน พร้อมให้คำปรึกษา สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD = 0.72$) ตามลำดับ

3.2 จริยธรรมและจรรยาบรรณ (ethics) ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อวิชาชีพ สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69, SD = 0.49$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมต่อวิชาชีพ โดยปราศจากความลำเอียง อคติ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68, SD = 0.49$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่ ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญ สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68, SD = 0.49$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66, SD = 0.50$) เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับความลับของข้อมูลที่ไม่พึงเปิดเผย หากไม่ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจอย่างถูกต้อง สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65, SD = 0.50$) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ ให้เป็นไปตาม มาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยรักษาไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ และความชำนาญทางวิชาชีพ สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, SD = 0.52$) และ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระ โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่นที่ไม่เป็นกลาง สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40, SD = 0.78$) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี เป็นดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี

1.1 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัย มีคุณวุฒิและทักษะความรู้ด้านการเงินและบัญชีแตกต่างกัน โดยเฉพาะในส่วนของคุณวุฒิทางการศึกษา และงานที่มอบหมายการทำงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าต้องการเพิ่มทักษะด้านความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี มหาวิทยาลัยควรมีการจัดการรวบรวมองค์ความรู้ (Knowledge Management) ที่มีความทันสมัย (update) ให้เป็นระบบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีการทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้อาจจะมีการจัดระบบการให้คำปรึกษาในรูปแบบของพี่เลี้ยง จากส่วนกลางเพื่อให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรืออาจจะให้ผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าเป็นพี่เลี้ยงให้กับเจ้าหน้าที่ที่มีการศึกษาน้อยกว่า

1.2 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในส่วนงานที่ไม่เหมือนกัน ทำให้รู้เฉพาะการทำงานของระบบ ERP เฉพาะในส่วนที่ตนเองปฏิบัติงาน ดังนั้น ถ้าต้องการให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (ERP) ร่วมกัน อาจมีการจัดอบรมให้ความรู้ในระบบ ERP หรือจัดทำวิดีโอการใช้งานในแต่ละโมดูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นจากระบบเดิมที่เป็นแบบ Manual

1.3 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี พบว่า กฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีความรู้และความเข้าใจที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการจัดการความรู้ (Knowledge Management-- KM) เกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชีให้มีความทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตอบข้อซักถามเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยอาจใช้เทคโนโลยีในการเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ

2. สมรรถนะด้านทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี

2.1 สมรรถนะด้านทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี พบว่า จากผลการวิเคราะห์สมรรถนะทักษะของเจ้าหน้าที่ด้านการวิเคราะห์งบการเงิน การจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานทางการเงินเสนอให้กับผู้บริหารเป็นทักษะที่อยู่ในระดับล่าง ดังนั้น ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการนำเสนอและการวิเคราะห์งบการเงิน การจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ

2.2 สมรรถนะด้านทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี พบว่า เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีมีทักษะอื่นที่จำเป็นแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงาน สนับสนุนและให้คำปรึกษากับผู้มีประสบการณ์ทำงานน้อย อาจใช้กระบวนการโค้ช (coaching) ระบบพี่เลี้ยง (mentoring) และการจัดการความรู้ (knowledge management) รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเพิ่มการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional Learning Community--PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการทำงาน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น

3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี

3.1 สมรรถนะด้านความสามารถเฉพาะบุคคล (soft skills) พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี จะต้องมีการสื่อสารและให้บริการกับหน่วยงานหลากหลายหน่วยงาน ดังนั้นควรมีการเพิ่มทักษะในด้านการเป็นผู้นำ การตัดสินใจ และการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้การเพิ่มความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพบัญชีให้มากขึ้น เป็นแนวทางในการเพิ่มคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี มีการสอบเพิ่มสมรรถนะทางด้านบัญชีที่สูงขึ้น โดยอาจมีกลไกในการขับเคลื่อนด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการเงินและบัญชีก่อนสอบเลื่อนสมรรถนะ

3.2 สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณ (ethics) พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี จะต้อง มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพที่สูง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต มหาวิทยาลัยอาจมีการจัดกิจกรรมยกย่องเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หรืออาจมีการอบรมให้ความรู้ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการป้องกันการทุจริตเพิ่มเติม

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ผลงานวิจัยและสามารถวิจารณ์ได้ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี

1.1 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจในหลักการบัญชี มีสมรรถนะภาพรวมในระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี เป็นสมรรถนะลำดับแรกที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีจบการศึกษาในสาขาบัญชีและการเงินทำให้ถูกถ่ายทอดจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะทาง Rakarnsin et al. (2019) ที่ได้ศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพ กับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี ซึ่งพบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางการเงินเป็นสมรรถนะลำดับสุดท้ายที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ ซึ่งจากผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ความสามารถในการวิเคราะห์ทางการเงินของเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีคุณสมบัติและทักษะในด้านการบัญชีแตกต่างกัน ได้รับการมอบหมายงานที่แตกต่างกันทำให้มีสมรรถนะที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยต้องการเพิ่มทักษะความรู้ความเข้าใจทางการเงินในด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น มหาวิทยาลัยอาจมีการจัดการรวบรวมองค์ความรู้ ที่มีความทันสมัย หรือใช้ระบบพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเจ้าหน้าที่ให้ไปศึกษาเดียวกัน

1.2 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจในระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning--ERP) มีสมรรถนะภาพรวมในระดับปานกลาง โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียงรายงาน/พิมพ์รายงานในระบบ ERP เป็นสมรรถนะที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นงานประจำที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการทุกวันจึงทำให้มีสมรรถนะในด้านนี้ ต่างจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานในระบบ ERP ในส่วนของโมดูล (module) ต่าง ๆ เป็นสมรรถนะลำดับสุดท้ายที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในงานแตกต่างกัน ทำให้ความรู้ในระบบ ERP จะมีความรู้เฉพาะโมดูลที่ตนปฏิบัติงานเท่านั้น ดังนั้น ถ้าต้องการให้เกิดการเรียนรู้ในระบบ ERP

กับเจ้าหน้าที่ทุกท่านในทุก ๆ โมดูล มหาวิทยาลัยอาจมีการจัดทำกรอบมให้ความรู้ระบบ ERP หรือจัดทำวีดิโอการใช้งานในแต่ละโมดูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Pruekthara, Khanapool, and Phalaphon (2022) กล่าวว่า สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล สมรรถนะของนักวิชาชีพที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือความสามารถในการใช้โปรแกรมทางการเงินบัญชีและโปรแกรมทางธุรกิจ การใช้โปรแกรมทางการเงินบัญชีเป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการปฏิบัติงานประจำวัน

1.3 สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี มีสมรรถนะภาพรวมในระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่มีการจัดเก็บและรวบรวมกฎหมาย/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อการสืบค้นเป็นสมรรถนะที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก และเจ้าหน้าที่มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับกฎระเบียบ/ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านการเงินและบัญชี ที่ออกมาใหม่ในปัจจุบันเป็นสมรรถนะในลำดับสุดท้าย ซึ่งผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กฎระเบียบของมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เจ้าหน้าที่จะต้องมีการแสวงหาความรู้ใหม่เสมอ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะให้กับเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อกฎระเบียบ มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตอบข้อซักถามของกฎระเบียบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty The King (2020) ที่ได้มีการกำหนดกรอบด้านการศึกษาและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของพนักงานบัญชีว่าพนักงานบัญชีจะต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ มีความสามารถในการทำรายงานทางการเงิน สามารถวัดมูลค่าและประเมินราคา เป็นสมรรถนะที่ต้องรีบทำการพัฒนา

2. สมรรถนะด้านทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี

2.1 สมรรถนะด้านทักษะความสามารถเฉพาะด้านการเงินและบัญชี มีสมรรถนะภาพรวมในระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินให้ครบถ้วนถูกต้อง ก่อนการเบิกจ่าย และการจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินไว้อย่างเป็นระบบ และเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย เป็นสมรรถนะที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญลำดับแรก และเจ้าหน้าที่สามารถใช้โปรแกรมระบบบริหารทรัพยากรองค์การ (ERP) ได้เป็นอย่างดีเป็นสมรรถนะที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญลำดับสุดท้าย รวมทั้งสมรรถนะด้านความสามารถจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานทางการเงินให้กับผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ต่ออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม พบว่า สมรรถนะด้านการวิเคราะห์งบการเงิน การจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานทางการเงินเสนอให้กับผู้บริหารเป็นทักษะที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม ดังนั้น ควรมีกรอบมให้ความรู้ในการนำเสนอและการวิเคราะห์งบการเงิน การจัดทำข้อมูล สถิติ รายงานให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ Charoenkaew (2020) พบว่า ทักษะความสามารถในวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการนำเสนอการเงินที่ถูกต้องครบถ้วน จะมีผลเชิงบวกต่อการประกอบการของผู้ประกอบการบริษัทต่างชาตินในเขตกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prepram and Uachanachit (2020) ที่กล่าวว่า ความเชื่อถือของงบการเงิน และพนักงานบัญชีที่มีทักษะในการจัดทำงบการเงิน ประกอบด้วย ทักษะการวางแผนการปฏิบัติงาน ทักษะการรายงานทางการเงินจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี

2.2 สมรรถนะด้านทักษะความสามารถอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี มีสมรรถนะภาพรวมในระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่ที่มีการให้บริการแก่บุคลากรภายในและ/หรือบุคคลภายนอกองค์กรด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และมีจิตใจในการให้บริการที่ดีเป็นสมรรถนะลำดับแรกๆ ที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ และ องค์กรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงานของ บุคลากรแบบการโค้ช (coaching) เพื่อสนับสนุนและให้ คำปรึกษากับบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า เป็นสมรรถนะลำดับสุดท้าย ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม พบว่า เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีมีทักษะอื่นที่จำเป็นแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงาน สนับสนุนและให้คำปรึกษากับผู้มีประสบการณ์ทำงานน้อย อาจใช้กระบวนการโค้ช (coaching) ระบบพี่เลี้ยง (mentoring) และการจัดการความรู้ (knowledge management) เพิ่มการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community--PLC) ซึ่งสอดคล้องกับ Chokphiriyapinyo and Noramart (2020) กล่าวว่า การใช้ระบบพี่เลี้ยงในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้ นักบัญชีประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะพนักงานบัญชีที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำบัญชีมาก่อน

3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคลด้านการเงินและบัญชี

3.1 สมรรถนะด้านความสามารถเฉพาะบุคคล (soft skills) มีสมรรถนะภาพรวมในระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่องานที่อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและองค์กรเป็นสมรรถนะลำดับแรกๆ ที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ และเจ้าหน้าที่ที่มีภาวะความเป็นผู้นำ โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ นำเสนองาน พร้อมให้คำปรึกษาเป็นสมรรถนะลำดับสุดท้ายที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ จากผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี จะต้องมีการสื่อสารและให้บริการกับหน่วยงานหลากหลายหน่วยงาน ดังนั้นควรมีการเพิ่มทักษะในด้านความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ Sornsakda (2020) พบว่าทักษะในการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินและบัญชี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีจรรยาบรรณ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของสำนักงานบัญชี ทำให้การทำงานด้านบัญชีมีความถูกต้อง รวดเร็ว บรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จ

3.2 สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณ (ethics) มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อวิชาชีพเป็นสมรรถนะลำดับแรก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นบุคคลที่มีจริยธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพทางด้านบัญชีสูง ซึ่งสอดคล้องกับ Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty The King (2020) ที่ได้กำหนดกรอบด้านการพัฒนาตนเอง โดยผลการศึกษามุ่งในเรื่องของการมีความโปร่งใส ความอิสระ ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงตรงและซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ไม่ละทิ้งงาน ซึ่งสนับสนุนสมรรถนะในลำดับสุดท้าย กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอิสระ โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่นทำให้ไม่เป็นกลาง จากการสนทนากลุ่ม ได้มีการวางแผนแนวทางในการส่งเสริมด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยการสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต มหาวิทยาลัยอาจมีการจัดกิจกรรมยกย่องเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หรืออาจมีการอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการป้องกันการทุจริตเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ควรมีการจัดการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความทันสมัย เนื่องจากกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายทางด้านบัญชีและการเงินมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งใช้ระบบที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่หรือระบบให้คำปรึกษาเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาเขต

1.2 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับระบบ ERP อบรมให้ความรู้การนำเสนอและวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะในการจัดทำข้อมูล และอบรมการเพิ่มทักษะด้านความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ และการติดต่อสื่อสาร

1.3 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจมีการสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมด้วยการจัดกิจกรรมยกย่องเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีโดยแยกตามสมรรถนะส่วนบุคคล เพื่อจะได้เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาให้มากขึ้น

2.2 ควรจะทำการสัมภาษณ์ปัญหาของผู้ปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชีเพิ่มเติม เพื่อนำมาสนับสนุนการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะให้ตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

References

- Charoenkaew, W. (2020). *Knowledge and professional skills of accountants that affect the accounting efficiency of foreign business in Bangkok*. Master's Thesis of Accountancy, School of Accountancy Sripatum University. [In Thai]
- Chokphiriyapinyo, S. & Noramart, K. (2020). The guidelines for managing the accounting system and preparation of financial reports for temple organization to become sustainability. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*, 14(2), 151-162. [In Thai]
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper Collins Publishers.
- Federation of Accounting Professions, Under the Royal Patronage of His Majesty The King. (2020). *International education standards for professional accountants*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/article/detail/66980> [In Thai]
- Kasetsart University. (2018). *Standard for university staff*. Retrieved from http://www.person.ku.ac.th/personnel_v1/standard_position.php. [In Thai]
- Kasetsart University. (2024). *Number of personnel in Kasetsart university in 2024*. Retrieved from <http://www.ku.ac.th/th/statistical-data/view/บุคลากร> [In Thai]
- Kasetsart University. (n.d.). *Philosophy vision mission*. Retrieved from <http://www.ku.ac.th/th/philosophy-vision-mission> [In Thai]
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitude. *Archives of Psychology* 140, 1-55.
- McClelland, D. C. (1973). *Testing for competence rather than for intelligence*. Retrieved from <http://www.therapiebreve.be/documents/mcclelland-1973.pdf>
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage.
- Nadee, P., Konpan, T., Matarad., K., Natan, T., Tassanabanlue., T., Kuleesungnean, P., Trongwattanawut, B., Teankrajang, B., Wangpat, B., & Phoothongking, S. (2021). The digital accountant's competency: Adaptive skills in a transformed world. *Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University*, 8(2), 19-32. [In Thai]
- Nuanlaong, P. (2023). The professional competencies of Thai accountants under international education standards for professional accountants. *NRRU Community Research Journal*, 17(3), 1-14. [In Thai]
- Office of the Civil Service Commission. (2010). *Manual for civil servant development based on Bangkok core competencies*: Airborne Print CO., LTD. [In Thai]
- Prepram, C., & Uachanachit, D. (2023). The characteristics and motivations affecting the accounting performance of accountant's member with the federation of accounting professions in the Southern Andaman Coast. *SSRU Journal of Public Administration*, 6(2), 531-547. [In Thai]

- Pruekthara, J., Khanapool, R. & Phalaphon, K., (2022). The competency of professional accountant in digital era to develop accounting office quality in Rayong province. *Journal of Academic for Public and Private Management*, 4(3), 149-167. [In Thai]
- Rakarnsin, S., Sawaengwarot, E., & Butsalee, P., (2019). *The relationship between code of accounting professional ethics and work efficiency of accountants in the northeastern region. Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 20(1), 228-248. [In Thai]
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Schoonover Associates. (1999). *Competency FAQ's*. Retrieved from www.schoonover.com/competecy_faqs.htm#1
- Sornsakda, A. (2020). *The competency of professional accountants in digital era in order to develop accounting office quality*. Master's Thesis of Accountancy. Dhurakij Pundit University. [In Thai]
- Thammasart University. (2022). *Competency of financial and accounting officer*. Retrieved from <http://www.hospital.tu.ac.th/hr/Competncy/นักวิชาการเงินและบัญชี.pdf>. [In Thai]
- Vanichbuncha, K. (2007). *Statistical analysis: Statistics for management and research*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]

รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร

สวรรณยา แสงสุข¹ ชมสุภัค ครุฑทะ²

กฤษฎา ตั้งชัยศักดิ์³ ดวงเดือน จันทร์เจริญ⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร (2) สร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร และ (3) ประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารธุรกิจอาหาร รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน (2) สร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และ (3) การประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สรุปผลและอภิปรายตามประเด็นขององค์ประกอบของรูปแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร พบว่า สมาชิกทีมในธุรกิจอาหารได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานร่วมกับทีมในช่วงเวลาระยะสั้น เมื่อเริ่มชำนาญในบทบาทหน้าที่ก็ต้องปรับเปลี่ยนหน้าที่ ทำให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาในการทำงานเป็นทีม คือ สมาชิกทีมในธุรกิจอาหารมีอายุน้อย ไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในบางบทบาท ทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่เข้าใจ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้นาน รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติมีระยะเวลาจำกัด ทำให้ไม่สามารถฝึกการทำงานเป็นทีมได้อย่างเพียงพอ (2) รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Md อยู่ระหว่าง 4.00-5.00, IQR 0.00) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 60 รายการ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสนทนากลุ่มมีความเห็นร่วมกันว่าทุกองค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการทำงานเป็นทีม; ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ; ธุรกิจอาหาร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะพัฒนารัฐพยาบาลมนุษย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: sawanya.s@ru.ac.th

^{2,3,4} คณะพัฒนารัฐพยาบาลมนุษย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

An Efficient Teamwork Model for Food Businesses

Sawanya Saengsook¹ Chomsupak Cruthaka²
Krisda Tanchaisak³ Duangduen Chancharoen⁴

Abstract

This research article aims to study (1) the conditions and problems of efficient teamwork for food businesses; constructs (2) an efficient teamwork model for food businesses; and evaluates (3) the constructed model. The study was divided into three steps as follows. Step One: Studied the current conditions and the problems concerning constructing an efficient teamwork model for food businesses. The technique of in-depth interview was employed with ten executives in food businesses. Step Two: Constructed an efficient teamwork model for food businesses using the Delphi technique with seventeen experts. and Step Three: Nine experts evaluated the efficient teamwork model for food businesses. The evaluation was to determine the suitability, feasibility, and usefulness of the constructed model.

Findings are as follows: Summarized and discussed in accordance with the components of the model using the techniques of content analysis, mean, and standard deviation. Findings are as follows: (1) The conditions for the efficient teamwork for food businesses showed that the team members in food businesses had only a short period with the opportunity to practice with the team. When they began to be experienced in their roles and duties, they had to change roles so they could not work in an efficient manner. Problems in teamwork found that team members in food businesses were young. They did not have experience in performing certain roles. They did not have confidence, did not understand, and took a long time to learn. The practice time was also limited so they could not practice working in a team in a sufficient manner. (2) The efficient teamwork model for food businesses was found by the experts who exhibited congruence in their opinions that the level of suitability was at a high to the highest level (Md between 4.00-5.00, IQR = 0.00). The model consisted of six components and sixty items (3) The experts evaluated the constructed model using the technique of focus group discussions. They were of the opinion that all of the components of the model exhibited suitability, feasibility, and usefulness at a high to the highest level.

Keywords: Teamwork Model; Efficient Teamwork; Food Businesses

Type of Article: Research Article

¹ Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
282 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author E-mail: sawanya.s@rumail.ru.ac.th

^{2,3,4} Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันธุรกิจอาหารเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบสินค้าเกษตร สร้างรายได้เข้าประเทศจากการส่งออก ทำให้เกิดการจ้างงาน รวมทั้งเป็นธุรกิจที่เชื่อมโยงภาคการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ สะท้อนจากสัดส่วนมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของอาหารไทยต่อมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งหมดซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 18.3 สูงเป็นอันดับที่ 2 จากทั้งหมด 15 กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งรัฐบาลไทยได้ผลักดัน Soft Power ในรูปแบบของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ และการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มรายได้จากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม จากจำนวน 1.5 ล้านล้านบาท ในปี 2565 เป็นจำนวน 3.45 ล้านล้านบาท ในปี 2570 หรือร้อยละ 15 ของ GDP ผ่านการผลักดันโครงการ 5F คือ (1) อาหาร (food) (2) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (film) (3) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (fashion) (4) มวยไทย (fighting) และ (5) การอนุรักษ์และขับเคลื่อนเทศกาลและประเพณีสู่ระดับโลก (festival)

ในปี พ.ศ. 2566 ร้านอาหารเป็นธุรกิจที่น่าสนใจและเป็นตลาดที่เติบโตอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์สำหรับสินค้าเกษตร สามารถหาวัตถุดิบที่ดีและหาได้ง่าย ในราคาไม่แพง ทำให้ร้านอาหารในประเทศไทยได้ประโยชน์จากจุดนี้ สามารถนำมาปรุงอาหารให้เกิดรสชาติดีและหลากหลาย จึงมีผู้ประกอบการเปิดร้านอาหารมากขึ้นกว่าจำนวน 100,000 ร้าน คิดเป็นสัดส่วนของจำนวนร้านอาหารที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13.6 ส่วนใหญ่จะเป็นร้านอาหารประเภท อาหารตามสั่ง/อาหารจานเดียว คาเฟ่/ร้านกาแฟ อาหารไทย ก๋วยเตี๋ยว ขนมหวาน บุฟเฟต์ ปิ้งย่าง สุกี้ และเครื่องดื่ม/น้ำผลไม้ เป็นหลัก และนอกจากภาพรวมของธุรกิจร้านอาหารที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2566 จากสถิติพบว่า มีร้านอาหารกว่าร้อยละ 50 ที่ต้องปิดตัวลงภายในปีแรก และร้อยละ 65 ที่ต้องปิดตัวลงภายใน 3 ปี ทั้งนี้จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจร้านอาหารเติบโตขึ้นมาจากการเกิดขึ้นของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่ผ่านมา ทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมในการบริโภค มีการพิจารณาว่าอาหารมีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใดในการใช้จ่าย ซึ่งผู้บริโภคมีความต้องการกลุ่มอาหารที่มีความปลอดภัย (food safety) มีสุขภาพที่ดี มีความมั่นคงทางอาหาร (food security) ตลอดจนเลือกซื้อสินค้าด้วยความคุ้มค่า พร้อมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต (Smithikrai, 2020) โดยเทรนด์อาหารปัจจุบันจะมุ่งเน้นไปที่อาหารสุขภาพ อาหารเฉพาะบุคคล และอาหารแห่งอนาคต ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารไทยต้องพลิกธุรกิจสู่เทคโนโลยีปรับตัวให้ทันไลฟ์สไตล์หรือความต้องการของผู้บริโภคจริงจึงจะประสบความสำเร็จได้

รวมทั้งรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยเห็นว่า บริษัทฯ ที่ดำเนินธุรกิจร้านอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีแบรนด์ร้านอาหารที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของบริษัทฯ จำนวน หลายแบรนด์ โดยนำเสนอรูปแบบอาหารในสไตล์ที่แตกต่างกันออกไป ครอบคลุมความต้องการของลูกค้าที่หลากหลาย โดยยกตัวอย่างธุรกิจอาหารแห่งหนึ่ง มีพนักงานทั้งในส่วนสำนักงานและร้านอาหารรวมทั้งสิ้นประมาณจำนวน 4,000 คน ที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้องค์กรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้วยหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอก โดยการ เปิดตัวศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาธุรกิจค้าปลีก และสาขาการตลาด ที่ได้รับการรับรอง

วุฒิการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับพัฒนาความสามารถและยกระดับองค์ความรู้ในเชิงวิชาการของพนักงานภายในและยังเปิดโอกาสให้แก่คนภายนอกสามารถเข้ามาศึกษาหลักสูตรการเรียนรู้แห่งนี้อีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารโดยมีหลายองค์กรที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ผ่านแนวคิดและทฤษฎีทางวิชาการ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการพัฒนาที่สร้างประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในเรื่องนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร
3. เพื่อประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เน้นศึกษารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารเป็นกรณีศึกษาในการวิจัย และเพื่อให้การวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์จึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ บทบาทผู้นำทีม และสมาชิกทีม องค์ประกอบของทีมงาน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากนักวิชาการและนักวิจัย ประกอบด้วย สุวรรณ พงษ์พองพล, สำนักงาน ก.พ. เบญจมาศ นิลกำแหง และคณะ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ มัลลิกาธรรมจริยาวัฒน์ Meuse, The nation academy of sciences, Diane Strode, Jay และ Martin

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) และเทคนิคเดลฟาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 10 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารธุรกิจอาหาร จำนวน 5 คน และ (2) ผู้จัดการธุรกิจอาหาร จำนวน 5 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสร้างรูปแบบด้วยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารธุรกิจอาหาร จำนวน 5 คน (2) กลุ่มนักวิชาการหรือคณาจารย์ จำนวน 5 คน และ (3) กลุ่มนักบริหารทรัพยากรบุคคล จำนวน 7 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประเมินรูปแบบ จำนวน 9 คน แบ่งจำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละจำนวน 3 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารธุรกิจอาหาร (2) กลุ่มนักวิชาการหรือคณาจารย์ และ (3) กลุ่มนักบริหารทรัพยากรบุคคล

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2566 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ต้นแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร เพื่อนำไปวางแผนปรับรูปแบบการทำงานเป็นทีมในธุรกิจร้านอาหาร
2. นำรูปแบบไปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับธุรกิจอาหาร
3. เป็นแนวทางการศึกษาและพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอื่น ๆ ต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรม ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา และทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. **การทำงานทีมงานที่มีประสิทธิภาพ** หมายถึง แบบการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการปฏิบัติงานเป็นทีม การแสวงหาการสนับสนุน ความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้เกี่ยวข้อง หรือทีมงานในหน่วยงาน และการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ถือเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกของทีมงานได้ศึกษาเรียนรู้ในวิธีที่ตนเองถนัดและต้องการ เพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถให้กับทีมงานหรือองค์กร ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ 6 ด้าน คือ

1.1 ด้านเป้าหมาย หมายถึง ผู้บริหารหรือผู้นำทีมมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน และมีการวางแผนการทำงาน โดยแบ่งงาน จัดการหน้าที่ บริหารการทำงานสมาชิกในทีมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ด้านบทบาท หมายถึง สมาชิกทีมมีความยืดหยุ่นและปรับตัวเองให้ทันต่อสถานการณ์ได้ดี มีความรับผิดชอบ มีวินัย และควบคุมการปฏิบัติงานของทีมให้เป็นไปตามแผนงานให้ดีที่สุด

1.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง สมาชิกทีมมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและสมาชิกทีมงานเป็นอย่างดี สามารถสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้มีพลัง สู้ความเป็นเลิศการให้บริการธุรกิจอาหาร

1.4 ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้นำทีมที่มีความสามารถและทักษะในการสร้างแรงจูงใจขึ้น และผลักดันให้สมาชิกทีมงานมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ จนนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจอาหาร

1.5 ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน หมายถึง ผู้นำทีมมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่เด่นชัด ทำให้พนักงานเกิดความผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกันกับสมาชิกในทีม รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติการทำงานเชิงบวก เพื่อให้ทีมงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานให้กับองค์กรได้อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.6 ด้านการติดต่อสื่อสาร หมายถึง ผู้นำทีมมีทักษะการสื่อสารที่ดีในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมทุกคนอย่างเท่าเทียม ก่อให้เกิดความไว้วางใจกันภายในทีมและไม่ปิดบังข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและทราบถึงปัญหาของงานได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

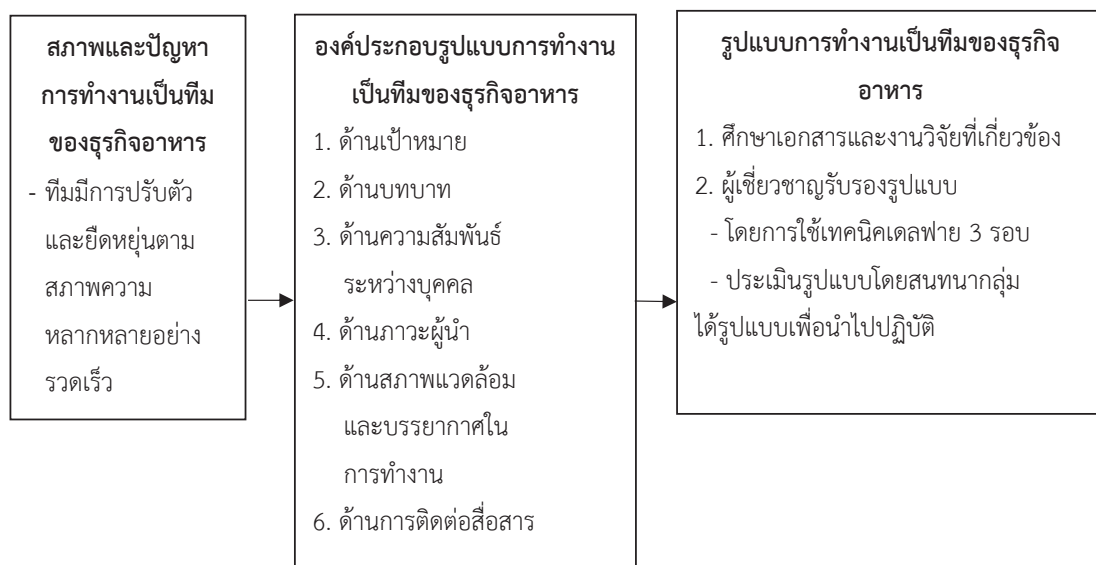
2. รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการในการทำงานร่วมกัน รูปแบบหรือโครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบวิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมในระบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

3. การประเมินรูปแบบ หมายถึง เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบที่เกิดขึ้น กับวัตถุประสงค์ขององค์ประกอบหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของกรอบแนวคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ ต่าง ๆ หรือปรับเปลี่ยนองค์ประกอบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. ธุรกิจอาหาร หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานในการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร โดยนำเสนอรูปแบบอาหารในสไตล์ที่แตกต่างกันออกไป ครอบคลุมความต้องการของลูกค้าที่หลากหลาย และปัจจุบันบริษัทฯ ตัวอย่างมีพนักงานทั้งในส่วนสำนักงานและร้านอาหารรวมทั้งสิ้นประมาณจำนวน 4,000 คน ที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้องค์กรเกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างรูปแบบในการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ดำเนินการวิจัย (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารธุรกิจอาหาร รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (2) สร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ซึ่งทำการศึกษา 3 รอบ รอบแรกเป็นสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหา และหาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ และ (3) การประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สรุปผลและอภิปรายตามประเด็นขององค์ประกอบของรูปแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

แบบสำรวจสภาพปัญหาและรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนา และทำการแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาของการทำงานเป็นทีม ฯ ซึ่งแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามในการวิเคราะห์ข้อมูล (Srisa-ard, 2017) ดังนี้ คะแนนระดับ 1 มีความเห็นด้วยน้อยที่สุดระดับ ถึง คะแนน 5 ความหมายมีความเห็นด้วยมากที่สุด ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม รายด้าน และรายข้อ จากการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับ (Srisa-ard, 2017) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 การแปลความหมาย มีความเห็นด้วยน้อย ถึง ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 การแปลความหมาย มีความเห็นด้วยมากที่สุด เกณฑ์การยอมรับความคิดเห็นต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วย และ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ ผู้วิจัยเข้าพบผู้ตอบแบบสอบถามเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถามแล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบเครือข่ายไร้สายกูเกิลฟอร์ม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Md อยู่ระหว่าง 4.00-5.00, IQR 0.00) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 60 รายการ มีดังนี้ (1) องค์ประกอบด้านเป้าหมาย (Md อยู่ระหว่าง 4.00-5.00, IQR 0.00) (2) องค์ประกอบด้านบทบาท (Md 5.00, IQR 0.00) (3) องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Md อยู่ระหว่าง 5.00, IQR 0.00) (4) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ (Md อยู่ระหว่าง 4.00-5.00, IQR 0.00) (5) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน (Md 5.00, IQR 0.00) และ (6) องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร (Md 5.00, IQR 0.00)

3. ผลการประเมินรูปแบบฯ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสนทนากลุ่มมีความเห็นร่วมกันว่าทุกองค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1

ประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร

องค์ประกอบรูปแบบการทำงานเป็นทีม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1. ด้านเป้าหมาย	4.67	0.33	มากที่สุด	4.52	0.33	มากที่สุด	4.59	0.33	มากที่สุด
2. ด้านบทบาท	4.43	0.33	มากที่สุด	4.43	0.33	มาก	4.57	0.33	มากที่สุด
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.45	0.33	มาก	4.45	0.33	มากที่สุด	4.68	0.33	มากที่สุด
4. ด้านภาวะผู้นำ	4.75	0.26	มากที่สุด	4.75	0.33	มากที่สุด	4.67	0.45	มากที่สุด
5. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม	4.60	0.33	มากที่สุด	4.58	0.33	มากที่สุด	4.61	0.33	มากที่สุด
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.53	0.33	มากที่สุด	4.46	0.33	มากที่สุด	4.68	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	4.57	0.33	มากที่สุด	4.53	0.33	มากที่สุด	4.63	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า

องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านเป้าหมาย ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = 4.75, 4.67 4.60 4.53 และ 4.45) และด้านบทบาทสมาชิก มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43)

องค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม ด้านเป้าหมาย ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75 4.58 4.52 4.46 และ 4.45) องค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากได้แก่ ด้านบทบาทสมาชิก ($\bar{X}$ = 4.43)

องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านภาวะผู้นำ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม ด้านเป้าหมาย และด้านบทบาทสมาชิก ($\bar{X}$ = 4.68 4.68 4.67 4.61 4.59 และ 4.57) ตามลำดับ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสนทนากลุ่มมีความเห็นร่วมกันว่าทุกองค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร ในการเข้าฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร

1.1 ผลการศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้ดังนี้

ด้านเป้าหมาย ประเด็นการกำหนดพันธกิจและเป้าหมายของทีมสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความขัดแย้งและให้คำปรึกษา คำติชมอย่างสร้างสรรค์ การวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายและพันธกิจร่วมกันและทิศทางต้องชัดเจน การปรับตัวตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์จึงสำคัญต่อการวางแผนธุรกิจ สอดคล้องกับ Chinprasithchai, Thamchalai, and Chutamas (2023) กล่าวว่า ปัจจัยคุณลักษณะของธุรกิจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของธุรกิจร้านอาหาร คือ ปัจจัยการจัดการธุรกิจ ประกอบด้วย ด้านการตลาดและการขาย ด้านการบริการ การขนส่ง ด้านการจัดซื้อ ด้านการดำเนินการ ด้านการผลิต ด้านการส่งมอบอาหาร ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการพนักงาน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานร้านอาหาร กำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน ส่งเสริมให้การทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

ด้านบทบาทสมาชิก ประเด็นมีการมอบงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การยอมรับ เคารพให้เกียรติกัน มีความยืดหยุ่น มีอิสระในการทำงาน และปรับตัวเองให้ทันต่อสถานการณ์ได้ดีทั้งนี้เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนในสถานการณ์ปัจจุบันทำให้สมาชิกทีมต้องยอมรับ เรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ Peeraphatchara, Wisuttiapet, Boonyasopon, and Roopsing (2018) กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหารไทยมีแนวทางในการบริหารจัดการให้ธุรกิจร้านอาหารอยู่รอด และเติบโตไปในทิศทางที่กำหนดไว้ ผู้ประกอบการต้องปรับตัวท่ามกลางกระแสการแข่งขัน สถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่หลากหลาย และการใช้ชีวิตแบบปกติใหม่ ด้วยการพัฒนากลยุทธ์เพื่อบริการที่มีคุณภาพ โดยคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจร้านอาหาร ดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำหนดมาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บริการ และการจัดการ การเรียนรู้เป็นทีมจึงสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลประเด็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างความสัมพันธ์อันดีในทีม จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานทั้งนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันหลากหลายวัย มีความเคารพ เข้าใจ สร้างการทำงานเป็นทีมร่วมกันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ Pramaipim and Poompruk (2023) กล่าวว่า การพัฒนาการบริการธุรกิจด้านอาหารในบริบทสังคมวิถีใหม่นั้น การดำเนินการด้านคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจร้านอาหาร คือปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหารที่ดำเนินการในประเทศไทย ประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้และพัฒนาและการบริการจัดการด้านกระบวนการภายใน เริ่มจากความผูกพันองค์กร

สะท้อนถึงการขยายสู่ชุมชน

ด้านภาวะผู้นำประเด็นผู้นำจะต้องนำพาทีมไปสู่จุดหมายนั้นได้สำเร็จ ยอมรับความแตกต่าง และต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงทักษะ การตัดสินใจและความสามารถที่ซ่อนอยู่ ทั้งนี้ผู้นำในทีมสามารถดึงศักยภาพในการทำงานของสมาชิกออกมาใช้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับ Rangsiroj (2020) กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายในองค์กร คุณภาพร้านอาหาร เป็นกลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขัน การสร้างภาวะผู้นำให้กับสมาชิกทีมจึงสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพสูง

ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานประเด็นสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อระดับความเครียด สุขภาพจิต และประสิทธิภาพการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีต้องเอื้อต่อการทำงานในแต่ละหน้าที่ บทบาทที่ได้รับมอบหมายมาจากการทำงานเกี่ยวกับธุรกิจอาหารนั้นต้องให้บริการตรงตามความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ สมาชิกทีมคือภาพสะท้อนขององค์กร สอดคล้อง Peeraphatchara, Wisuttipaet, Boonyasopon, and Roopsing (2018) กล่าวว่า องค์ประกอบของศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารที่สำคัญ ได้แก่ การจัด การภายใน กลยุทธ์ การจัดการการตลาด ค่านิยมร่วม การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การจัดการความรู้ คุณภาพการให้บริการ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร คือการบริหารจัดการ และความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกทีม

ด้านการติดต่อสื่อสารประเด็นการใช้เทคโนโลยีช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลสื่อสาร และการสื่อสารย้อนกลับ ซึ่งทำให้การทำงานเป็นทีมสะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการติดต่อสื่อสารที่มีความถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย และการที่ทีมสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยการมีแพลตฟอร์มของกลุ่ม เพื่อใช้ในการสื่อสารภายในทีม สอดคล้องกับ Kitivanarat, Wisedsind, and Sukasukont (2565) ศึกษาเรื่องการปรับตัวธุรกิจร้านอาหารภายหลังวิกฤตโควิด-19. พบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหารเพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภค โดยผู้นำให้ความสำคัญในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้านการสื่อสาร เพื่อให้การประสานงานและเตรียมพร้อมในการรับมือและทำงานเป็นทีมด้วยความสามัคคี นำมาพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

1.2 ผลการศึกษาปัญหาการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ ปัจจัยคนแต่ละช่วงวัยทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยที่มีความคิดและพฤติกรรมแตกต่างกันทำให้เกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดเป้าหมายไม่ตรงกัน พนักงานบางคนขาดความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการทำงาน ความชัดเจนของบทบาทหน้าที่ การเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาใหม่ ๆ ของสมาชิกทีม และการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานร้านอาหารมีช่วงอายุค่อนข้างน้อย พนักงานส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษาฝึกงานเปลี่ยนบุคคลทำงานบ่อย ส่งผลต่อความยากลำบากของสมาชิกทีมในการจดจำบทบาทและพฤติกรรมของพนักงานได้ และผู้จัดการส่วนใหญ่อายุุน้อย แม้คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมการชี้แนะ สอนแนะ และการแก้ปัญหาและการตัดสินใจยังไม่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด Jay (2023) กล่าวถึงความผิดพลาดในการทำงานเป็นทีมว่าความรับผิดชอบสามารถทำให้พนักงานเกิดความพอใจไม่พอใจ พนักงานจะเกิดความล่งเลใจที่ขอความร่วมมือจากเพื่อนร่วมทีม สมาชิกทีมไม่ยึดถือภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบแล้วก็จะมีความโน้มที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองก่อนตอบสนองเป้าหมายร่วมของทีม และสอดคล้องกับ Hackman (2002) ระบุเงื่อนไขสำคัญสำหรับประสิทธิภาพ

ของทีมมีการสอนงานมีผู้ที่มีความสามารถช่วยสมาชิกทีมให้จัดการกับปัญหา เพื่อให้งานของทีมประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การสอนงานยังช่วยให้สมาชิกภายในทีมมีโอกาสได้พัฒนาความร่วมมือและปรับปรุงการประสานงาน

2. ผลของการสร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารจากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านเป้าหมาย พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ มีประเด็นสำคัญที่อธิบาย ในด้านเป้าหมาย ได้แก่ สามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายแผนการทำงานตรงตามเป้าหมายที่กำหนด โดย Thammachariyawat (2021) กล่าวว่า เป้าหมายในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้สมาชิกทีมรับรู้และเข้าใจวิธีที่จะ ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับ Uthai (2023) กล่าวว่า เป้าหมาย (goals) คือ ความ ชัดเจนเกี่ยวกับจุดประสงค์หลักของทีมความเข้าใจเกี่ยวกับงานหลักมาตรฐานและความคาดหวังของงาน ต้องมี การจัดลำดับความสำคัญของงาน และกรอบเวลา รวมถึงขอบเขตของงาน พร้อมทั้งการเห็นพ้องต้องกันในผลลัพธ์ สุดท้ายที่ทีมต้องการส่วน Plovnick, Fry, and Rubin (1977) อธิบายว่า เป้าหมายเป็นปัจจัยเริ่มต้นในการทำงาน เป็นทีม เมื่อเป้าหมายของทีมชัดเจน การกำหนดบทบาทจึงมีความชัดเจน ส่งผลให้ไม่มีปัญหาด้านความสัมพันธ์ ดังนั้น ด้านเป้าหมาย ธุรกิจอาหารควรมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน และมีการวางแผนการทำงาน โดยแบ่งงาน จัดการหน้าที่ บริหารการทำงานสมาชิกในทีมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การทำงานเป็นทีม มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2 องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิก พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีม ฯ ในด้านบทบาทสมาชิก มีประเด็นสำคัญที่อธิบาย ได้แก่ สมาชิกทีมสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานร่วมมือกัน โดย Punsard, (2020) กล่าวว่า สรุปรวมเป็นกลุ่มประเภทหนึ่งซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน จำนวนในทีมต้องไม่มากเกินไป เพื่อให้แต่ละคนสามารถติดต่อกันได้โดยตรง เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นกล่าวถึงสมาชิกมีบทบาทและมีความรู้สึกร่วมกัน การรักษาบทบาทที่มั่นคงในแต่ละทีม/กลุ่ม จะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่ม รวมทั้ง ความรู้ความสามารถของสมาชิก โดยการจัดแบ่งบทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบ กระจายงานกันตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของสมาชิก สำหรับ Rubin, Plovnick, and Fry (1977) อธิบายว่า บทบาท (roles) คือ การเต็มใจเชื่อในผู้นำทีม เข้าใจในบทบาทของสมาชิกทุกคนภายในทีมและความรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละ คน รวมถึงความรับผิดชอบที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม ทั้งนี้ขอบเขตของบทบาทต้องมีความชัดเจนและไม่มีช่องว่าง ระหว่างบทบาท ดังนั้น ด้านบทบาทสมาชิกธุรกิจอาหารควรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวเองให้ทันต่อสถานการณ์ ได้ดี มีความรับผิดชอบ มีวินัย และควบคุมการปฏิบัติงานของทีมให้เป็นไปตามแผนงานให้ดีที่สุด

2.3 องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ มีประเด็นสำคัญ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ ทีมสามารถแสดงความจริงใจ และเชื่อใจอย่างเปิดเผย และทีมสามารถ สนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำงานซึ่งกันและกัน โดย Uthai (2023) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลสร้างทีมงานที่มีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจซึ่งกันและกันในสมาชิกทุกคนในทีม Rubin, Plovnick, and Fry (1977) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relationships) เป็นความเชื่อใจที่เกิดขึ้นระหว่าง สมาชิกภายในทีม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความยืดหยุ่นและอ่อนไหว ต้องอาศัยการสื่อสารที่ดีและวิธีการจัดการความขัดแย้ง ที่มีประสิทธิผล โดยการอาศัยความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา ดังนั้น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ธุรกิจ

อาหารควรมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและสมาชิกทีมงานเป็นอย่างดี สามารถสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้มีพลัง สู่ความเป็นเลิศการให้บริการธุรกิจอาหารในประเทศไทย

2.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ ในด้านภาวะผู้นำ มีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงระบบมองปัญหาและสามารถคิดแก้ปัญหาได้รอบด้านมีความเป็นกลางในการบริหารความขัดแย้ง มีความเป็นประชาธิปไตยยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โตPhetsombat (2017) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทีมที่มีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างแรงจูงใจ ผู้ปฏิบัติงานในทีมให้ทำตามตนได้ทุกสถานการณ์ คอยช่วยเหลือและแนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ขณะที่ Pentland and Katzenbach (2017) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทีม คือ ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนนำของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยหลายองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์การรวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ โดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญนั้น คือ ภาวะผู้นำการเอาชนะความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของคนในองค์การ ดังนั้น ด้านภาวะผู้นำ ธุรกิจอาหารที่มีความสามารถและทักษะในการสร้างแรงจูงใจขึ้น และผลักดันให้สมาชิกทีมงานมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ จนนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจอาหารในประเทศไทย

2.5 องค์ประกอบที่ 5 ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ ในด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน มีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การที่ทีมสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทีมสนับสนุนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานเอื้อโอกาสในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จร่วมกัน โดย Uthai (2023) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานจะต้องดีและเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกันในทีม ขณะที่ Shonk (1982) อธิบายว่า อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ทีมต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย สำหรับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวถึงบรรยากาศในการทำงาน เป็นความพอใจ ความสุขใจที่เกิดขึ้นของสมาชิกภายในทีม ดังนั้น สมาชิกควรสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นได้แก่ สร้างแนวคิดให้เกิดขึ้นกับสมาชิก ยอมรับความแตกต่างอย่างเข้าใจ เอาใจใส่กันและกัน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ให้อภัย จริงใจ และให้ออกาสกันและกัน สนับสนุน ประสาน ส่งเสริม และเกื้อกูล การทำงานร่วมกัน ดังนั้น ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน ธุรกิจอาหารควรมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่เด่นชัด ทำให้พนักงานเกิดความผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกันกับสมาชิกในทีม รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติการทำงานเชิงบวก เพื่อให้ทีมงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานให้กับองค์กรได้อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้ (1) จัดทำแผนพัฒนาทีมอย่างต่อเนื่อง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (2) พัฒนาศักยภาพของสมาชิกทีมโดยยึดหลักสมรรถนะของสมาชิกทีมตามแผนที่มาจากการประเมินผลอย่างมีขั้นตอน (3) จัดทำแนวปฏิบัติตามข้อตกลงของสมาชิกทีม

2.6 องค์ประกอบที่ 6 ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ ในด้านการติดต่อสื่อสาร มีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การที่ทีมสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยการมีแพลตฟอร์มของกลุ่มเพื่อใช้ในการสื่อสารใช้การติดต่อสื่อสารที่มีความถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพบทวนและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับ Thammachariyawat (2021) กล่าวว่า

การติดต่อสื่อสารนั้นสมาชิกและผู้บริหารจะต้องมีการติดต่อสื่อสารและมีความเข้าใจกันอย่างชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยตลอดเพื่อทบทวนและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ โดย Woodcock (1989) กล่าวถึงคุณลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพว่าต้องมีการสื่อสารที่ดี (good communications) การบริหารงานนั้นขึ้นอยู่กับสื่อสารที่ดี ทำให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ และการประสานงานที่ดีด้วย แผนงาน ต่าง ๆ ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ด้านการติดต่อสื่อสาร ธุรกิจอาหารควรมีทักษะการสื่อสารที่ดีในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมทุกคนอย่างเท่าเทียม ก่อให้เกิดความไว้วางใจกันภายในทีมและไม่ปิดบังข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและทราบถึงปัญหาของงานได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลของการประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร

การศึกษาผลการประเมินรูปแบบการทำงานเป็นทีมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการทำงานเป็นทีม ทั้ง 6 องค์ประกอบหลัก มีผลดังนี้

3.1 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าองค์ประกอบ 5 ด้าน มีความเหมาะสมมาก ถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการทำงานเป็นทีม มีจุดเด่น คือ สามารถบูรณาการร่วมกับการฝึกอบรมปรับพื้นฐาน ปฐมนิเทศก่อนฝึกปฏิบัติงานได้ครบถ้วนครอบคลุมประเด็นสำคัญ และรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบมีความละเอียดชัดเจน สามารถสะท้อนลักษณะการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหารได้เป็นอย่างดี จึงมีความเหมาะสมกับการนำไปพัฒนาการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร ซึ่ง Woodcock (1989) ได้กล่าวว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 11 ด้าน ที่เรียกว่า Buildingblock คือ บทบาทที่สมดุล เป้าหมายชัดเจน เปิดเผยตรงไปตรงมา สนับสนุน ร่วมมือ การปฏิบัติงานที่ชัดเจน บทบาทหน้าที่ ทบทวน การพัฒนาบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ดีและการสื่อสารที่ดี ความครอบคลุม รูปแบบมีการระบุขั้นตอนและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mahasingha, Suwannarak, and Charoenthanmano (2020) ผลการศึกษาพบว่า มีการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบความสำเร็จของผู้ประกอบร้านอาหาร ประกอบด้วย (1) การบริหารงาน 6 ข้อ คือ ด้านกลยุทธ์ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านระบบการทำงาน ด้านบริหารงานบุคคลและการฝึกอบรมด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านการสร้างค่านิยมร่วม และ (2) การตอบสนองความต้องการของลูกค้า 5 ข้อ คือ คุณภาพการให้บริการ ความรับผิดชอบและสื่อสารกับสังคม คุณภาพอาหารและความคุ้มค่าสำหรับลูกค้า ทำเลที่ตั้งร้านอาหาร ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และการส่งเสริมการขายที่จูงใจ การประสานสัมพันธ์ การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง

3.2 ผลประเมินความเป็นไปได้ขององค์ประกอบรูปแบบทางการทำงานเป็นทีม ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มียังองค์ประกอบ 5 ด้าน ที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมียังองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ทุกองค์ประกอบส่งผลต่อกันและกัน และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการทำงานเป็นทีมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะมีการกำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่พบในการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร

3.3 ผลประเมินความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบรูปแบบทางการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ

เห็นว่าองค์ประกอบ 6 ด้าน ทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการทำงานเป็นทีม มีการกำหนดวัตถุประสงค์และลักษณะการทำงานเป็นทีมชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหารและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mansoor and Hassan (2016) ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อความสำเร็จของความคิดริเริ่มทางธุรกิจ เช่น การปรับปรุงคุณภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้วยการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยืดหยุ่นผู้ปฏิบัติงานต่อการ

ภาพ 2 แบบจำลองเชิงทฤษฎีตามแนวคิดผู้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร โดยมีภาพรวมขององค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ และมีองค์ประกอบย่อย 60 องค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของธุรกิจอาหาร ในด้านการสื่อสารมีปัญหามากที่สุด ดังนั้น องค์การธุรกิจอาหารควรมีการกำหนดแนวทางและแผนการจัดการทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสื่อสารที่ได้จากประสบการณ์ฝึกปฏิบัติงานมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพของบุคลากร
2. ในการนำรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหารไปใช้ ควรมีการประเมินความพร้อมในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมในรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการกำหนดหลักสูตรเสริมทักษะพัฒนาบุคลากรอย่างครบวงจร
3. ในการนำรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ไปใช้ในรายวิชาฝึกวิชาชีพธุรกิจอาหาร ควรมีการจัดลำดับความสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง
4. องค์การธุรกิจอาหารควรนำไปเสนอเป็นนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรทางการจัดการธุรกิจอาหารในการบูรณาการกับการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในองค์กร

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร ในสถาบันการศึกษาของภาครัฐ เอกชน และองค์กรทางการศึกษาอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม งบประมาณ และด้านเทคโนโลยีเชิงวิชาการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของธุรกิจอาหาร

References

- Chinprasithchai, K., Thamchalai, A., & Chutamas, P. (2023). Guidelines for increasing the effectiveness of restaurant business in Bangkok and vicinities. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(12), 104-114. [In Thai]
- Hackman, J. R. (2002). *Leading teams: Setting the stage for great performances*. Harvard Business Press.
- Jay, E. (2023). *Retention of black faculty in higher education: Organizational perceptions and job satisfaction*. Northern Kentucky University.
- Kitivanarat, C., Wisedsind, N., & Sukasukont, P. (2565). The Adaptation of food business after the COVID-19 crisis. *Journal of Management Science Review*, 24(2), 137-146. [In Thai]
- Mahasingha, C., Suwannarak, J., & Charoenthanmano, W. (2020). Success factors of medium-sized chain restaurant entrepreneurs in Bangkok metropolitan region. *Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University*, 3(3), 81-99. [In Thai]
- Mansoor, F., & Hassan, Z. (2016). Factors influencing employee engagement: A study on a telecommunication network provider in Maldives. *International Journal of Accounting & Business Management*, 4(1), 50-64.
- Pentland, A., & Katzenbach, J. R. (2017). *Team management*. Expertnet.
- Pramaipim, T., & Poompruk, C. (2023). Service efficiency in the context of a new way of society: A case study of the restaurant to eat yu dee of office of the agricultural museum in honor of His Majesty The King. *Journal of Value Chain Management and Business Strategy*, 2(1), 54-69. [In Thai]
- Peeraphatchara, C., Youngworawichian, P., & Suwannarak, J. (2023). Restaurant business: current situation, standards, and achievements. *Journal of Management Science Review*, 25(1), 299-310. [In Thai]
- Peeraphatchara, C., Wisuttipaet, S., Boonyasopon, T., & Roopsing, T. (2018). Potential development model for entrepreneurs in restaurant business. *The journal of Social Communication Innovation*, 6(2), 165-176. [In Thai]
- Phetsombat, P. (2017). Leadership and human resource development. *Journal of MCU Social Development (JMSD)*, 2(1), 1-10. [In Thai]
- Plovnick, M. S., Fry, R. E., & Rubin, I. M. (1977). *A management development course for physicians*. *Academic Medicine*, 52(6), 459-466.

- Punsaard, W. (2020). *Leadership development model for teamwork of school administrators under the Office of the Maha Sarakham Education Commission*. Doctor of Education Thesis in Educational Administration. Maha Sarakham: Maha Sarakham Rajabhat University. [In Thai]
- Rangsiroj, P. (2020). *Factors influencing the development of sustainable restaurant in Thailand*. Doctor of Philosophy in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University. [In Thai]
- Shonk, J. H. (1982). *Working in teams: A practical manual for improving work groups*. AMACOM.
- Smithikrai, C. (2020). *Consumer behavior*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Suwiryasan. [In Thai]
- Thammachariyawat, M. (2021). *Organizational management and business administration*. Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Uthai, P. (2023). *Principles of business administration*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Woodcock, M. (1989). *Team development manual* (2nd ed). Routledge.

การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของ อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

เอกลักษณ์ เทพนิกร¹ สุเชาวน์ มีหนองหว้า² รัชยา ภักดีจิตต์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินระดับ ระบุปัญหาและอุปสรรค วิเคราะห์องค์ประกอบ และเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน/องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจอาหารทะเลแช่แข็งจำนวน 26 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับสมรรถนะ 4 ด้านที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และด้านแรงจูงใจในการทำงาน ส่วนด้านทักษะอยู่ในระดับปานกลาง (2) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติฯ ได้แก่ ด้านการจัดการแรงงานข้ามชาติ ด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ ด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และด้านสิทธิมนุษยชนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (3) องค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติฯ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการ (2) การนำเข้าและการต่อเอกสาร (3) การบริหารข้อมูล (4) การปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ (5) การกำหนดนโยบาย (6) การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และ (7) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิทธิมนุษยชน และ (4) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติฯ ควรบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการองค์ประกอบ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์; แรงงานข้ามชาติ; อุตสาหกรรมอาหาร; อาหารทะเลแช่แข็ง; จังหวัดสมุทรสาคร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรการจัดการดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล นครปฐม 73170, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: ekkaluck.the@rmutr.ac.th

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Competency Development for Human Resource for Migrant Workers of Frozen Seafood Industry in Samut Sakhon Province

Ekkaluck Thepnikorn¹ Suchao Meenongwah² Rachaya Pakdeejit³

Abstract

This research article aims to assess the level, identify problems and obstacles, analyze components, and propose guidelines for developing the competencies of migrant labor resources in the frozen seafood industry in Samut Sakhon Province. This research was a mixed-methods study using survey and qualitative research methods. Data were collected using a questionnaire with a sample of 400 Myanmar migrant workers and in-depth interviews with key informants, including government personnel, private sector, civil society/non-profit organizations, and 26 frozen seafood business experts. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

Findings are as follows: (1) the competency level in 4 dimensions is a high level as follows: knowledge, traits, self-concept and motive. Skills are at a medium level. (2) Problems and obstacles in developing the competency of migrant workers including migrant worker management, migrant worker competency development, law and fair law enforcement, and human rights and participation of all sectors. (3) The components of migrant worker competency development consist of 7 components as follows: (1) administration and management (2) migrant worker proving (3) information management (4) improving the law and enforcement (5) policy formulation (6) participation of public private and society and (7) development of quality of life and human rights. (4) The guidelines for developing the competency of migrant workers should integrate all sectors in the management of all.

Keywords: Competency Development for Human Resource; Migrant Workers; Food Industry; Frozen Seafood Industry; Samut Sakhon Province

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Management Program in Innovative Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin 96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170, Thailand

Corresponding Author Email: ekkaluck.the@rmutr.ac.th

^{2,3} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศครอบคลุมทั้งการพัฒนาในเชิงธุรกิจการพาณิชย์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงได้วางแผนพัฒนาประเทศในรูปแบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการวางแผนพัฒนาฯ มาแล้วถึง 12 ฉบับ ๆ ปัจจุบันฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) รัฐบาลเห็นว่าการพัฒนาประเทศควรวางแผนระยะยาวจึงได้วางแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นภารกิจหลักของประเทศไทยและกระทรวงแรงงานที่จะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศและในโลกด้านทรัพยากรมนุษย์ จากข้อมูลสถานการณ์ตลาดแรงงานไตรมาสที่ 2 ปี 2566 (เมษายน-มิถุนายน) Department of Employment (2023) พบว่า ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนของไทยเป็นปัญหาที่สำคัญและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการปริมาณแรงงานของระบบอุตสาหกรรมและการผลิตของไทย ในขณะที่แรงงานที่เป็นพลเมืองไทยเข้าสู่ระบบตลาดมีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลมาจากนโยบายการวางแผนครอบครัว และภาวะค่าครองชีพสูงทำให้ครอบครัวไม่ต้องการมีลูกมาก และเกินกำลังที่จะเลี้ยงดูให้มีคุณภาพได้

สถิติจำนวนคนข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนตุลาคม 2566 กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตามขนาดของโรงงาน สถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานที่เหลืออยู่ทั่วราชอาณาจักร ระบุว่าไทยมีแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร จำนวน 2,592,028 ราย (Department of Employment, 2023) จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมายเป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 231,392 คน ซึ่งยังมีแรงงานที่ลักลอบเข้าประเทศที่ตกการสำรวจนั้น และรอประกาศขึ้นทะเบียนอีกจำนวนมาก ซึ่งแรงงานข้ามชาติกลุ่มที่เข้ามาโดยไม่ผ่านกระบวนการ MOU จึงไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมจากประเทศต้นทางและจากหน่วยงานราชการของประเทศไทยที่รับผิดชอบดูแลแรงงานข้ามชาติเพื่อให้มีสมรรถนะพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมการทำงาน ความเป็นอยู่ในประเทศไทย รวมถึงความรู้ต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และการดำเนินชีวิตในประเทศไทยได้

ข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ณ วันที่ 9 มีนาคม 2566 จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) พบว่า มีจำนวนโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำอย่างหนึ่งอย่างใดทั่วประเทศจำนวน 122 โรงงาน จำนวนจังหวัดที่มีโรงงานมากเป็นอันดับ 1 คือ สมุทรสาคร จำนวน 57 โรงงาน และมีมูลค่าการลงทุนสูงถึงจำนวน 17,427.59 ล้านบาท (Office of the National Economic and Social Development Council, 2023) แสดงถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และสร้างรายได้เข้าประเทศจากการส่งออกอาหารทะเลแช่แข็ง เกิดการจ้างงาน และเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชน และภายในประเทศ

ความสำคัญของการศึกษาการพัฒนาประเทศไทยที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาในเชิงธุรกิจการพาณิชย์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และปัญหาการขาดแคลนแรงงานดังที่กล่าวข้างต้น ซึ่งในปัจจุบันแรงงานข้ามชาติมีบทบาทต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งเป็นอย่างมาก จึงมีความสำคัญและความเร่งด่วนในการที่จะต้องศึกษาสภาพการณ์และสภาพปัญหาของการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง

ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสมรรถนะของแรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าไปสู่แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และแผนงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ รวมถึงกำหนดวิธีการในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติขององค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน และอนาคตเพื่อประโยชน์ต่อธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาในประเด็นเรื่องการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครเพื่อต้องการทราบสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ โดยกำหนดกรอบเนื้อหาที่เกี่ยวกับแนวคิดสมรรถนะของ Spencer and Spencer (1993) และแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Leonard and Nadler (1984) ภายใต้ปณิธานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติข้อที่ 3 ว่าด้วยเรื่องของคนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตน
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน/องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจอาหารทะเลแช่แข็งจำนวน 26 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งสิ้น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกะห้หม่น และอำเภอบ้านแพ้ว
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 จนถึง ตุลาคม 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลระดับสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
2. ได้ข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของ

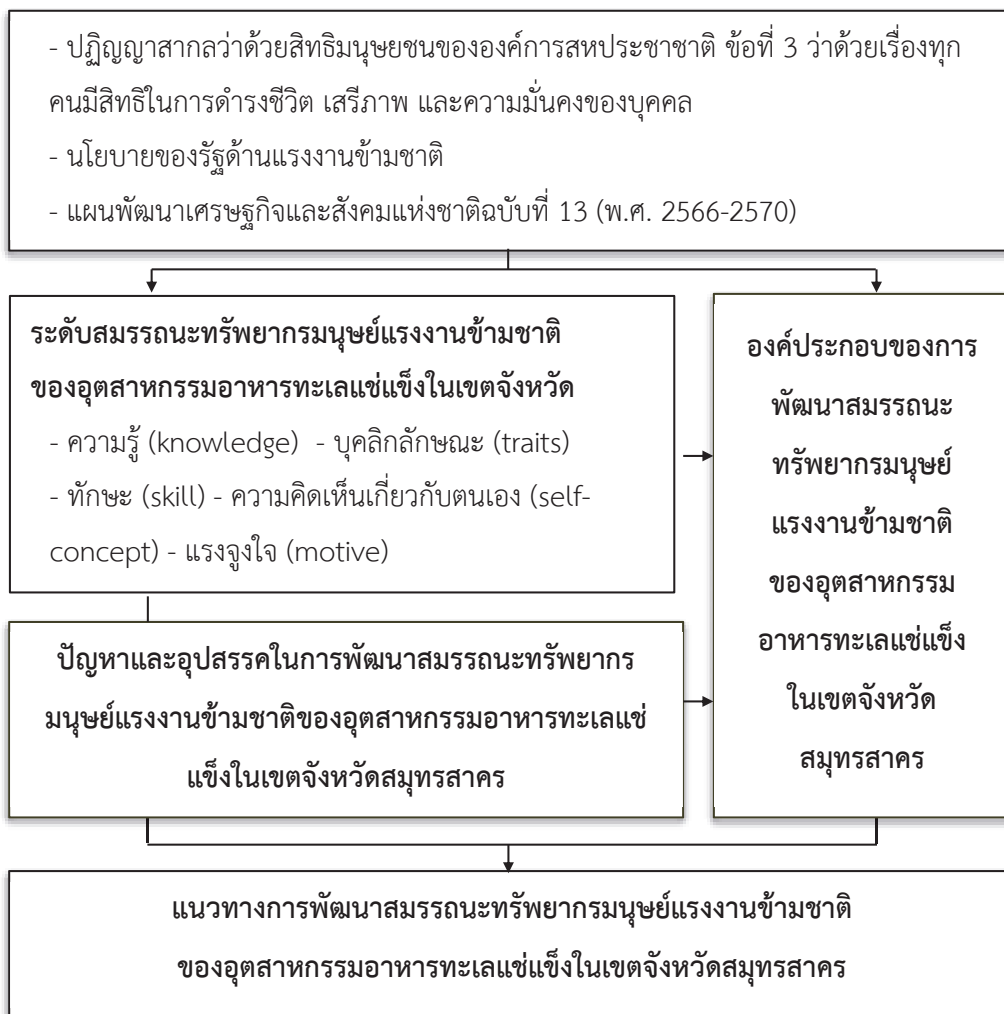
อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

3. ได้แนวทางการจัดการเพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านการพัฒนาสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครประกอบด้วยแนวคิด และงานวิจัยที่สำคัญ ดังนี้ แนวคิดสมรรถนะของ Spencer and Spencer (1993) ซึ่งประกอบด้วย (1) ความรู้ (knowledge) (2) ทักษะ (skills) (3) ความเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) (4) บุคลิกลักษณะ (traits) และ (5) แรงจูงใจ (motive) และแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Leonard and Nadler (1984) ซึ่งประกอบด้วย (1) การฝึกอบรม (training) (2) การศึกษา (education) และ (3) การพัฒนา (development) เพื่อนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต กรอบแนวคิดการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยเพื่อการพัฒนาฝีมือแรงงานพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอาหารประเภทผลิตอาหารทะเลแช่แข็งของไทยของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งเป็นธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมการผลิตซึ่งมีกิจกรรมการทำงานในพื้นที่การผลิตของโรงงานที่ประกอบด้วย (1) แผนกรับวัตถุดิบ (2) แผนกแปรรูปชิ้นส่วนเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ก่อนส่งแช่แข็ง และ (3) แผนกแช่แข็งและบรรจุเพื่อการนำไปจำหน่าย และผู้วิจัยได้ศึกษาถึงหลักการในการประเมินระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานซึ่งมีกิจกรรมการทำงานในพื้นที่การผลิตของโรงงาน (shop floor) ตามแนวคิดขององค์การ Roser (2013) ซึ่งประกอบด้วยหลักการในการประเมินคือ (1) ประสิทธิภาพในการทำงาน (2) ประสิทธิภาพในการดูแลรักษาสินค้าคงคลังและวัสดุอุปกรณ์ (3) การปฏิบัติระเบียบและข้อบังคับในการทำงาน (4) มาตรฐานการผลิตที่คุณภาพและปลอดภัย (GMP) และ (5) การรักษาความสะอาดในพื้นที่ทำงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยดังในผังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ทำการศึกษาการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) จากโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งที่เป็นโรงงานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามนิยามของกรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่ง พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 46 โรงงาน อยู่ในเขต อำเภอเมือง จำนวน 44 โรงงาน อำเภอกระทุ่มแบนจำนวน 2 โรงงาน ส่วนอำเภอบ้านแพ้วไม่พบโรงงานเข้าเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีจำนวน

แรงงานข้ามชาติทั้งสิ้นจำนวน 53,909 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2567) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2023) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

คุณสมบัติเกณฑ์คัดเลือกเข้าของกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่ได้รับอนุญาตทำงานถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทย มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ จนถึงอายุ 60 ปี และมีอายุงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป สามารถอ่าน เขียนภาษาเมียนมาร์ได้ และใช้ล่ามที่มีคุณสมบัติที่สามารถสื่อสารภาษาเมียนมาร์ และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การกำหนดเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรภาครัฐ บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาคประชาชน/องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจอาหารทะเลแช่แข็ง รวม 26 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ลักษณะแบบเลือกตอบ (check list) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนบุคคล (2) การประเมินระดับสมรรถนะด้วยตนเองของแรงงานข้ามชาติ และ (3) ความคิดเห็นด้านการพัฒนาสมรรถนะ และสิทธิความคุ้มครองทางสังคมของแรงงานข้ามชาติ ชุดที่ 1 ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนบุคคล (2) การประเมินระดับสมรรถนะด้วยตนเองของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ 5 ด้าน และ (3) ความคิดเห็นด้านการพัฒนาสมรรถนะ และสิทธิความคุ้มครองทางสังคม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิทำการตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ชุดด้วยกัน เพื่อนำผลไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามโดยวิธี IOC (Index of Item objective congruence) จำนวน 3 ท่าน ดัชนีความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไปทุกหัวข้อ และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าใกล้เคียง 1.00 (ประมาณ 0.8 ขึ้นไป)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) สมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติที่จำเป็น 5 ด้าน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิ การคุ้มครองทางสังคม และสวัสดิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ (4) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ และ (5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรง และครอบคลุมของเนื้อหาตามกรอบแนวคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มิถุนายน-สิงหาคม 2567 ได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ สภาพปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาสมรรถนะ

ทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ และวารสารแรงงานด้านที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกลุ่มที่เป็นบุคลากรภาครัฐ บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาคประชาชน/องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และผู้เชี่ยวชาญ ด้านธุรกิจอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร รวม 26 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ ได้ประมวลข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม (2) ตรวจสอบแบบสอบถามทุกชุดเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล (3) ระบุรหัสและข้อมูลจากแบบสอบถามลงในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นผลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละของแต่ละรายการการประเมินระดับสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) การวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์แก่นสาระ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้ และทบทวนวรรณกรรมในเรื่องสภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ และอธิบายแนวการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ตาราง 1

ผลการประเมินระดับสมรรถนะของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์

ระดับสมรรถนะของแรงงานข้ามชาติ สัญชาติเมียนมาร์ทั้ง 5 ด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ
ด้านความรู้ (knowledge)	3.63	1.209	มาก
ด้านทักษะ (skills)	3.33	1.246	ปานกลาง
ด้านบุคลิกลักษณะ (trait)	4.21	0.968	มากที่สุด
ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept)	4.17	0.919	มาก
ด้านแรงจูงใจในการทำงาน (motive)	3.64	1.102	มาก

จากตาราง 1 ผลการประเมินระดับสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านความรู้ (knowledge) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 อยู่ในระดับมาก สมรรถนะด้านทักษะ (skills) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง สมรรถนะด้านบุคลิกลักษณะ (traits) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 คะแนน อยู่ในระดับมาก สมรรถนะด้านแรงจูงใจ

ในการทำงาน (motive) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 คะแนน อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ 4 หัวข้อหลัก ได้แก่ (1) ปัญหาด้านการจัดการแรงงานข้ามชาติ พบว่า มีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงาน และแรงงานผิดกฎหมาย รวมถึงปัญหาด้านต้นทุนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่สูงขึ้น (2) ปัญหาด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ พบว่า มีปัญหาเรื่องภาษาและการสื่อสารทำให้หัวหน้างานไม่สามารถสื่อสาร หรือถ่ายทอดคำสั่งให้กับแรงงานข้ามชาติให้เข้าใจได้ รวมถึงเป็นอุปสรรคในการอบรม และสอนงานทำให้ต้องใช้เวลานานในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้แรงงานมีสมรรถนะตามที่ต้องการ ส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการพัฒนา และสูญเสียโอกาสด้านการผลิต (3) ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม พบว่ามีปัญหาการเรียกรับผลประโยชน์กับแรงงานข้ามชาติทั้งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล และเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมทั้งต่อแรงงานข้ามชาติและผู้ประกอบการ และ (4) ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่าแรงงานข้ามชาติได้รับสิทธิความคุ้มครองตามกฎหมายหากเป็นแรงงานที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมาย ส่วนด้านสิทธิการรักษาพยาบาลนั้นภาครัฐได้มีการดูแลตามสิทธิมนุษยชนทั้งแรงงานที่เข้ามาถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ แต่พบว่ามีกรณีการแย่งพื้นที่การดูแลสุขภาพแรงงานข้ามชาติเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้ง่ายขึ้นโดยจะมีล่ามคอยแปลภาษาแต่ก็ยังมีไม่เพียงพอต่อปริมาณแรงงานข้ามชาติที่เข้ามารับบริการ

วัตถุประสงค์ที่ 3 องค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครต้องอาศัยความร่วมมือในการบูรณาการร่วมกันของ ทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการบริหารจัดการองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ (1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน แรงงานข้ามชาติที่นำเข้ามาทดแทนนั้นเข้ามาในรูปแบบของ MOU ซึ่งระบบคัดเลือกแรงงานไม่สามารถได้ตามคุณสมบัติที่ต้องการทำให้แรงงานที่นำเข้ามาแล้วไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการทำงานได้ก็จะหนีไปทำงานในอุตสาหกรรมอื่น และด้วยค่านิยมของแรงงานข้ามชาติมักจะชอบย้ายงานตามกระแส ย้ายงานตามคำบอกเล่าของเพื่อน หรือญาติ พี่น้องเมื่อมีโรงงานอื่นให้ค่าแรงมากกว่า หรือมีโอทีมากกว่าก็จะย้ายงานไป (2) ปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ ปัจจุบันแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในจังหวัดสมุทรสาครมีอัตราที่สูงมากเนื่องจากปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากปัญหาสงครามภายในประเทศเมียนมาร์ รวมถึงมาตรการผ่อนปรนทางกฎหมายและการออกมติคณะรัฐมนตรีหลายฉบับเพื่อขึ้นทะเบียนแรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองมาแบบผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นช่องทางให้เกิดการกระทำผิดของผู้ลักลอบนำเข้าแรงงานข้ามชาติ และการเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริต การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ (3) ปัญหาต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากผู้ประกอบการถูกบีบจากลูกค้าให้ปฏิบัติตามข้อบังคับเรื่องการตรวจสอบด้านจริยธรรมทางการค้าของสมาชิก SEDEX (SMETA) ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามในเรื่องของ Recruitment free ที่ผู้ประกอบการจะต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ จากประเทศต้นทางโดยที่ไม่สามารถทำสัญญาผูกมัดเพื่อเรียกเก็บค่าใช้จ่ายดังกล่าวคืนได้ในกรณีแรงงานข้ามชาติออกจากงานไปหรือหนีสัญญา MOU ไปทำงานที่ใหม่ หรือหนีไปประกอบอาชีพอื่น (4) ปัญหาค่าจ้างแรงงานที่สูง จากปัญหาค่าแรงขั้นต่ำที่ค่อนข้างสูงทำให้ผู้ประกอบการต้องทำการจ้างแรงงานให้สูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำเพื่อจูงใจเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ประกอบกับการให้สวัสดิการที่จูงใจเพื่อ

ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งทำให้ต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาด้านต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้น กระทบต่อต้นทุนสินค้าทำราคาสินค้าราคาสูงกว่าคู่แข่งส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจลดลง

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการนำเข้าและการต่อเอกสารแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ (1) ความซับซ้อนของกระบวนการต่อเอกสารใบอนุญาตทำงาน เช่น เลขประกันสังคมของแรงงานข้ามชาติเป็นคนละหมายเลขกับเลขบัตรประจำตัว 13 หลักของจัดหางานที่ใช้ในการออกใบอนุญาตทำงาน และเอกสารที่หน่วยงานภาครัฐออกให้มีความซ้ำซ้อนยกตัวอย่างเช่นบัตรชมพูที่ใช้แทนบัตรประจำตัวแรงงานข้ามชาติซึ่งซ้ำซ้อนกับใบอนุญาตทำงาน ทำให้ผู้ประกอบการหลายๆ แห่งเลือกที่ใช้บริการบริษัทที่รับจ้างดำเนินการด้านเอกสารแรงงานข้ามชาติซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าดำเนินการเอง (2) ค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรม หากว่าผู้ประกอบการรายใดที่ถูกบังคับเรื่องการตรวจสอบด้านจริยธรรมจากลูกค้าตาม SEDEX (SMETA) ที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้กับลูกค้าจ้างแรงงานข้ามชาติ หากว่าเป็นผู้ประกอบการที่ไม่ถูกบังคับข้อกำหนดนี้แต่กำหนดให้ลูกค้าจ้างแรงงานข้ามชาติผลกระทบก็จะไปตกอยู่กับลูกค้าจ้างแรงงานข้ามชาติที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงในการต่อเอกสารใบอนุญาตทำงานซึ่งไม่เป็นธรรมต่อลูกค้าจ้างแรงงานข้ามชาติ

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารข้อมูลแรงงานข้ามชาติแบบเบ็ดเสร็จ ได้แก่ (1) ปัญหายืนยันตัวตนของแรงงานข้ามชาติ ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลแรงงานข้ามชาติตามเอกสารของประเทศต้นทางที่ตรวจสอบยากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานข้ามชาติเมื่อกลับไปต่ออายุของเอกสารที่ประเทศตนเองและกลับเข้ามาใหม่ ทำให้ข้อมูลไม่ตรงกับบุคคลเดิม หรือกรณีเข้ามาใหม่มีการระบุอายุที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงโดยการแจ้งว่ามีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้ว หรือมีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเพื่อเลี่ยงกฎหมายการใช้แรงงานเด็ก ทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเอกสารมีความยากลำบากในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติเนื่องจากรูปร่างหน้าตาจะดูมีอายุน้อยกว่าความเป็นจริงไม่สอดคล้องกับโครงสร้างร่างกาย (2) การจัดการข้อมูลแรงงานข้ามชาติของภาครัฐ ความยุ่งยากของกระบวนการต่อเอกสารส่วนหนึ่งมาจากระบบฐานข้อมูลแรงงานข้ามชาติไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการจัดเก็บข้อมูลแรงงานข้ามชาติของแต่ละหน่วยงานทำให้มีการระบุรหัสประจำตัวของแรงงานข้ามชาติตามแต่ละหน่วยงาน ซึ่งทำให้มีความยุ่งยากในการจัดทำเอกสารหรือการต่อใบอนุญาตทำงานรวมถึงใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานเกินไปอีกทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำเอกสารต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานไม่เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายให้ความเห็นที่ต่างออกไปในเรื่องของความไม่สะดวกในการติดต่อหน่วยงานราชการในการดำเนินการด้านเอกสารแรงงานข้ามชาติที่มีหลายหน่วยงานซึ่งตั้งอยู่คนละที่กันทำให้ต้องมีการเดินทางไปแต่ละหน่วยงานตามขั้นตอนที่ค่อนข้างใช้เวลานานในการดำเนินการทำให้ต้องเสียทั้งบุคลากรและเวลาไปกับการติดต่อดำเนินการ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้อย่างเป็นธรรม ได้แก่ (1) ปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 สัญชาติ เนื่องจากปัจจุบันมีการอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมายตามมติคณะรัฐมนตรีหลายฉบับทำให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์หลังไหลเข้ามาแบบผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากซึ่งแรงงานกลุ่มนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้ ซึ่งก็ยังพบปัญหาแรงงานข้ามชาติในรูปแบบ MOU ไม่อยู่ครบวาระทำให้ผู้ประกอบการที่ถูกลูกค้าบังคับเรื่องการตรวจสอบด้านจริยธรรมที่ต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการนำแรงงานเข้ามาไม่สามารถเรียกคืนจากแรงงานได้ ซึ่งเมื่อแรงงานข้ามชาติออกจากงานไปแล้วนายจ้างก็ต้องไปดำเนินการแจ้งออกภายใน 15 วัน ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐ

ก็ไม่ได้ทำการติดตามจับกุมกรณีผิดเงื่อนไขตาม MOU ทำให้ผู้ประกอบการมองว่าภาครัฐไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง (2) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อแรงงานข้ามชาติ แรงงานข้ามชาติถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เช่น การตรวจค้นโทรศัพท์มือถือซึ่งผู้ประกอบการมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของแรงงานข้ามชาติ ถึงมีใบอนุญาตถูกต้องแต่ก็ถูกเรียกตรวจและพยายามตั้งข้อกล่าวหาเพื่อเรียกรับผลประโยชน์กับแรงงานข้ามชาติเนื่องจากแรงงานข้ามชาติขาดความรู้ด้านข้อกฎหมายทำให้ถูกรีดไถจากเจ้าหน้าที่บางคนทำให้แรงงานข้ามชาติมีความหวาดกลัวกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของแรงงานข้ามชาติไม่ค่อยกล้าออกไปท่องเที่ยว หรือไปจ่ายใช้สอยไกลจากที่พักอาศัย (3) ปัญหาการเรียกรับผลประโยชน์กับแรงงานข้ามชาติ พบปัญหาการเรียกเก็บค่าหัวคิวในการสมัครงานกับแรงงานข้ามชาติโดยเจ้าหน้าที่หรือเสมียนของฝ่ายบุคคลบางรายซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่มีทางเลือกเนื่องจากต้องการทำงาน การใช้ตัวแทนรับจ้างต่อเอกสารแรงงานข้ามชาติจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมดซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง (4) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐไม่ได้บังคับใช้กฎหมายกับปล้นอาหารทะเลที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการเหมือนกับโรงงานที่ขออนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย ข้างยังมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำทำให้เกิดความเข้าใจผิดให้กับผู้ประกอบการที่ไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษ อีกทั้งในปัจจุบันมีนายทุนสัญชาติเมียนมาร์ที่นำเงินสดเข้ามาลงทุนประกอบกิจการอาหารทะเลแช่แข็งโดยไม่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและไม่มีการเสียภาษีตามกฎหมาย และนำสินค้ามาขายให้กับคนไทยในราคาที่ถูกกว่า

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ (1) นโยบายด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติของภาครัฐ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานคนไทยเท่านั้น ยังไม่ได้เปิดกว้างสำหรับแรงงานข้ามชาติซึ่งในปัจจุบันคนไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเข้ารับการฝึกอบรมจึงมองว่าควรเปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องเข้ารับการพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อช่วยเพิ่มทักษะฝีมือ และควรให้มีเปิดหลักสูตรที่ตรงกับทักษะที่ใช้ในการทำงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง (2) นโยบายด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนงานในด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ เช่น การยกระดับฝีมือแรงงานข้ามชาติที่มีทักษะฝีมือดีขึ้นมาเป็นหัวหน้างาน และเป็นผู้ฝึกสอนแรงงานข้ามชาติรุ่นใหม่ๆ ที่เข้ามา หรือการยกระดับคนที่มีทักษะด้านภาษาไทยและทักษะด้านการสื่อสารขึ้นมาเป็นล่ามเพื่อสื่อสารคำสั่งงาน (3) ภาครัฐควรสนับสนุนด้านการเงิน ผู้ประกอบการต้องการให้ภาครัฐช่วยสนับสนุนด้านการเงินเพื่อช่วยในการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติเนื่องจากปัจจุบันผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เองทั้งหมดไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านนโยบายการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ เช่น แหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ การสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาสมรรถนะแรงงานและการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ หรือการให้สิทธิทางภาษีแก่ผู้ประกอบการที่มีการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 6 การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของแรงงานข้ามชาติกับองค์กรในด้านการพัฒนาสมรรถนะให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้สามารถสื่อสารกับหัวหน้างานคนไทยได้ (2) การมีส่วนร่วมของแรงงานไทยในด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ภาษาของแรงงานข้ามชาติ รวมถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติเพื่อให้เข้าใจในเรื่องทัศนคติและแรงจูงใจในการทำงานของแรงงานข้ามชาติ (3) การมีส่วนร่วม

ของชุมชน และหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่น เช่น เจ้าของหอพักที่ให้แรงงานข้ามชาติเข้าพักอาศัยช่วยสื่อสารประชาสัมพันธ์ในเรื่องของสุขอนามัยชุมชน หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้าตรวจเยี่ยมที่พักอาศัยตามชุมชนที่มีแรงงานข้ามชาติพักอาศัยเพื่อให้ความรู้และคำแนะนำในการรักษาความสะอาด การให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การให้บริการด้านสาธารณสุขชุมชนกับแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง

องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ และสิทธิมนุษยชน พบว่า (1) สิทธิและความคุ้มครองทางสังคม ความเสมอภาคเท่ากับแรงงานไทยทุกอย่าง แต่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนให้เห็นแตกต่างออกไปในเรื่องของสิทธิ ความคุ้มครองที่แรงงานได้รับยังมีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับกฎหมายยังมีการเอารัดเอาเปรียบลูกจ้างโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และยังมีเลือกปฏิบัติกับแรงงานข้ามชาติตามที่ถูกให้ข้อมูลสำคัญบางรายเห็นว่ามีบริการด้านการรักษาพยาบาลที่ไม่เท่าเทียมกับคนไทย มีการแบ่งแยกระดับการรักษาของแรงงานข้ามชาติและมาตรฐานของยารักษาที่ต่ำกว่าคนไทย การให้บริการด้านการรักษาของโรงพยาบาลมีความเหมาะสมมีการแบ่งแยกพื้นที่สำหรับแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะและมีล่ามคอยให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการรักษาและระหว่างการรักษาโรค รวมถึงการจ่ายยาที่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันกับคนไทย แต่ถ้าหากว่าเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมายจะไม่ได้สิทธิเหมือนกับแรงงานที่ถูกกฎหมายแต่สามารถได้เข้าถึงการรักษาพยาบาลได้โดยการซื้อประกันสุขภาพในราคา 365 บาทเท่านั้น (2) สิทธิในการมีตัวตนและการยอมรับทางสังคม แรงงานข้ามชาติควรได้สิทธิในการมีตัวตนเมื่อดำรงอยู่ในประเทศไทย รวมถึงการได้รับการยอมรับจากสังคมไทยมากขึ้น ไม่มีการเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือมองเป็นพลเมืองชั้นสอง ซึ่งปัญหาทางด้านกฎหมายของประเทศไทยยังขาดความชัดเจนเรื่องของการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน (3) สิทธิในการแสดงความคิดเห็น แรงงานข้ามชาติควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับสถานประกอบการในเรื่องของสวัสดิการขั้นพื้นฐานตามกฎหมายแรงงานซึ่งตามกฎหมายแรงงานกำหนดให้มีคณะกรรมการสวัสดิการลูกจ้างซึ่งมีตัวแทนฝ่ายนายจ้างและตัวแทนฝ่ายลูกจ้างในการเสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวกับสวัสดิการที่จำเป็นต่อการทำงาน

วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร จากข้อมูลการวิจัยทั้งหมดดังที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครนั้นควรมีการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการบริหารจัดการองค์ประกอบทั้ง 7 แนวทาง ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) บทบาทของภาครัฐนั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบขั้นตอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อภาคเอกชน ได้แก่ (1) กฎหมายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (2) กฎหมายคนเข้าเมือง (3) กฎหมายส่งเสริมการพัฒนามือแรงงาน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม 2) บทบาทของภาคเอกชนในด้านการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนา และการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานตามลักษณะงาน การกำหนดมาตรฐานค่าแรงตามสมรรถนะ การกำหนดแผนการพัฒนาสมรรถนะ การฝึกอบรมและพัฒนาสมรรถนะการจ่ายค่าตอบแทนตามสมรรถนะการจัดสวัสดิการเพื่อจูงใจในการทำงาน รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ได้แก่ (1) กฎหมาย

การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เช่น การไม่ใช้แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย การแจ้งเข้า-แจ้งออกของแรงงานข้ามชาติตามระยะเวลาที่กำหนด (2) กฎหมายคนเข้าเมือง เช่น การแจ้งที่พักคนต่างด้าวของสถานประกอบการ (ตม. 30) กรณีที่มีการจัดสวัสดิการที่พักอาศัยให้กับแรงงานข้ามชาติ (3) กฎหมายสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เช่น การจ่ายค่าตอบแทนตามกฎหมาย ค่าจ้างขั้นต่ำ การไม่ใช้แรงงานบังคับ การจัดสถานที่ทำงานให้มีความปลอดภัย และการจัดสวัสดิการพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น และบทบาทของภาคประชาชนปัจจุบันถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติเป็นอย่างมากเช่นกัน ซึ่งภาคประชาชนมีส่วนในการช่วยภาครัฐ และภาคเอกชน ดังนี้ (1) การช่วยสอดส่องดูแลแรงงานที่พักอาศัยในชุมชนของตนเองเพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรมของแรงงานข้ามชาติ การแจ้งเบาะแสการกระทำผิดและการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมถึงการเรียกร้องผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติ (2) การแจ้งที่พักคนต่างด้าวของเจ้าของที่พักที่เปิดให้แรงงานข้ามชาติเช่าพักอาศัย (ตม.30) กรณีที่มีการจัดสวัสดิการที่พักอาศัยให้กับแรงงานข้ามชาติ (3) การให้การยอมรับทางสังคมกับแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายในการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกันกับแรงงานข้ามชาติ รวมถึงการยอมรับในการทำกิจกรรมกลุ่มของแรงงานข้ามชาติด้วยตนเอง เช่น การทำกิจกรรมทางศาสนา การท่องเที่ยวในวันหยุด การจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมตามประเพณีหรือวันสำคัญต่างๆของแรงงานข้ามชาติ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผลการประเมินระดับสมรรถนะของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ พบว่าระดับคะแนนมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มสมรรถนะทั้ง 5 ด้านมีดังนี้ สมรรถนะด้านความรู้ (knowledge) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 คะแนน อยู่ในระดับมาก สมรรถนะด้านทักษะ (skills) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง สมรรถนะด้านบุคลิกลักษณะ (traits) มีค่าเฉลี่ยอยู่เท่ากับ 4.21 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 คะแนน สมรรถนะด้านแรงจูงใจในการทำงาน (motive) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 คะแนน

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับสมรรถนะหลักกล่าวถึงสมรรถนะที่จำเป็น 5 ด้าน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ 3 ด้านหลัก คือ ด้านทักษะ (skills) ด้านบุคลิกลักษณะ (traits) และด้านแรงจูงใจ (motive) ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับทักษะในงาน ทักษะในการสื่อสาร และทักษะการใช้เครื่องมือในงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งมากกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีสุขภาพร่างกายดี มีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี มีความคล่องแคล่วและคล่องตัว แรงงานที่เข้ามาส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและความรู้เรื่องเครื่องจักรซึ่งทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกับเครื่องจักรได้จึงจำเป็นต้องใช้หัวหน้างานคนไทยเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะแรงงานข้ามชาติไร้ฝีมือของสถานประกอบการสำหรับอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของ Krachan, Punyapapassorn, and Tresirichod (2022) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อระบุสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนใหญ่ประสบปัญหา 4 หัวข้อหลัก ดังนี้

1. ปัญหาด้านการจัดการแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ (1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน (2) ปัญหาการเรียกร้องผลประโยชน์และการค้ามนุษย์ (3) ปัญหาด้านกระบวนการนำเข้าและการต่อเอกสารแรงงานข้ามชาติ (4) ปัญหาด้านต้นทุนแรงงานข้ามชาติ และ (5) ปัญหาด้านการจัดการฐานข้อมูลแรงงานข้ามชาติ

2. ปัญหาด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ ซึ่งมี 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านภาษาและการสื่อสารของแรงงานข้ามชาติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krachan, Punyapapassorn, and Tresirichod (2022) ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติเนื่องจากหัวหน้างานคนไทยไม่เรียนรู้ภาษาของแรงงานเมียนมาร์ ทำให้ต้องอาศัยล่าม หรือแรงงานเมียนมาร์ที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ในการสื่อสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับงาน การสอนงาน รวมถึงการมอบหมายหน้าที่งานให้กับแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านนโยบายของภาครัฐและเจ้าของสถานประกอบการในด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องสมรรถนะแรงงานในอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ของ Navabutr (2019) ที่ระบุว่าสิทธิประโยชน์ด้านภาษี และกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นมาตรการที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานตามความเห็นของผู้บริหารกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและผู้บริหารโรงงาน ปัจจัยด้านความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเอกลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยของ Rungfapaisarn (2017) ที่กล่าวถึงเอกลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยมีปัจจัยภายในตนเองของแรงงานข้ามชาติส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของแรงงานข้ามชาติที่ค่อนข้างเป็นอุปสรรคในด้านการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติเป็นอย่างมาก

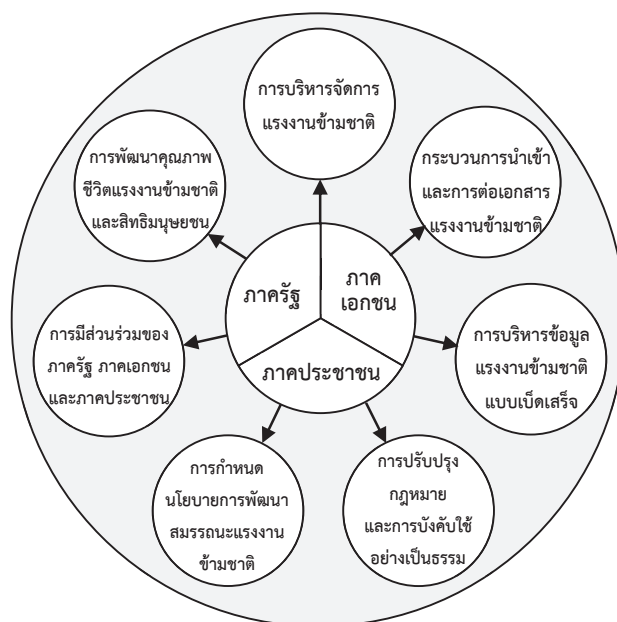
3. ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม (1) ด้านปัญหาด้านกฎหมายการนำเข้าแรงงานยังขาดความชัดเจนในการพยากรณ์ความต้องการ การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการนำเข้าที่เกี่ยวกับด้านสมรรถนะที่จำเป็น ระเบียบขั้นตอนการนำเข้าที่ยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไปซึ่งเอื้อต่อธุรกิจนายหน้านำเข้าแรงงานทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยของ Tachawong (2017) ที่พบว่าปัญหาด้านกฎหมาย และระเบียบการจ้างแรงงานต่างด้าว การขาดการประสานงาน และบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน รวมถึงความไม่โปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหามายาวนาน (2) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ในการเข้มงวดกวดขันในการจับกุมแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมาย แรงงานข้ามชาติประกอบอาชีพที่สงวน 39 อาชีพ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) สามารถทำได้ 2 อาชีพ คือ งานกรรมกร และงานบ้าน

4. ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าแรงงานข้ามชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการขั้นพื้นฐานตามกฎหมายแรงงานเทียบเท่ากับแรงงานไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติของ Namsanguan and Others (2018) ที่พบว่าในด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมพบว่าทุกข้อมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ซึ่งแรงงานข้ามชาติได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายขั้นต่ำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยของ Chevabanthoeng (2021) ที่พบว่าประสิทธิภาพของการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ

ในกิจการที่มีแรงงานข้ามชาติซึ่งทำให้ลูกจ้างแรงงานข้ามชาติได้รับค่าจ้างเป็นไปตามกฎหมาย ได้รับสวัสดิการตามกฎหมาย มีความเป็นธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติเช่นเดียวกัน แต่พบว่าการเรียกรับผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติจากเจ้าหน้าที่รัฐ และปัญหาการเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่เสมียนฝ่ายบุคคลของบางสถานประกอบการ ส่วนการเข้าถึงสิทธิความคุ้มครองด้านการรักษาพยาบาลพบว่าได้รับความสะดวกเนื่องจากผู้ประกอบการมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง รวมถึงคอยประสานงานกับทางโรงพยาบาล ซึ่งทางโรงพยาบาลเองมีการแบ่งแยกพื้นที่และมีล่ามคอยแปลภาษาเพื่อให้กระบวนการรักษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเข้าถึงแหล่งบริการของแรงงานข้ามชาติของ Chaiyaphis and Pienkhuntod (2022) ที่พบว่าการเข้าถึงแหล่งบริการของแรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้ประกันตนนั้นสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกมีนายจ้างคอยช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลคอยดูแลรับผิดชอบเช่นเดียวกัน เกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งบริการของแรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้ประกันตนนั้นสามารถเข้าถึงการประกันสังคมได้อย่างสะดวก แต่ปัญหาในการเข้าถึงแหล่งบริการของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่มีปัญหาไม่สามารถสื่อสารอาการได้ ปัญหาการให้บริการของโรงพยาบาลที่มีล่ามไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องตัวแบบการบริหารจัดการการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติของ Arphonpisan (2016) ที่ระบุถึงปัจจัยที่ทำให้แรงงานข้ามชาติเมียนมาร์มีปัญหาด้านการเข้าถึงการให้บริการสุขภาพที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่สามารถพูดภาษาไทย ซึ่งทำให้ไม่สามารถบอกเล่าอาการได้เช่นเดียวกัน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาครได้ด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ (2) ด้านการปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้อย่างเป็นธรรม (3) ด้านการกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ (4) การบริหารข้อมูลแรงงานข้ามชาติแบบเบ็ดเสร็จ (5) กระบวนการนำเข้าและการต่อเอกสารแรงงานข้ามชาติ (6) การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และ (7) การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ และสิทธิมนุษยชน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรบูรณาการร่วมกันในการบริหารจัดการองค์ประกอบทั้ง 7 แนวทาง ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐ (1) ควรบูรณาการร่วมกันระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงานในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติร่วมกันเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (2) สนับสนุนนโยบายให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมายของแรงงานข้ามชาติ และการเรียกผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 157 เช่น แรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แรงงานข้ามชาติประกอบอาชีพสงวนไว้สำหรับคนไทย การเรียกผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐ และการค้ามนุษย์ (3) การสนับสนุนด้านนโยบายการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติ เช่น กำหนดคุณสมบัติแรงงานพื้นฐานที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อคัดกรองแรงงานข้ามชาติที่จะนำเข้าตามระบบ MOU (4) ควรปรับปรุงกระบวนการนำเข้าและการต่อเอกสารให้ความสะดวกและรวดเร็ว (5) ควรบูรณาการร่วมกันระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงานเพื่อจัดทำระบบการบริหารข้อมูลแรงงานแบบเบ็ดเสร็จเพื่อใช้รหัสประจำตัวแรงงานข้ามชาติเหมือนกันทุกหน่วยงาน (6) ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ราชการแบบเบ็ดเสร็จประจำจังหวัดสมุทรสาครเพื่อความสะดวกรวดเร็ว (7) ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถส่งแรงงานข้ามชาติเข้ารับการอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานตามตำแหน่งงานที่ขาดแคลนแรงงานได้ (8) ควรสนับสนุนนโยบายให้มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อการกวาดล้างแรงงานผิดกฎหมาย แรงงานข้ามชาติประกอบอาชีพสงวนสำหรับคนไทย การประกอบกิจการอย่างผิดกฎหมายของกลุ่มทุนชาวมียนมาร์

ภาคเอกชน (1) ผู้ประกอบการควรกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะแรงงานข้ามชาติ และสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยพัฒนาสมรรถนะด้านบุคลิกลักษณะ (traits) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) และด้านแรงจูงใจในการทำงาน (motive) ให้มากขึ้นเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับแรงงานข้ามชาติ รวมถึงคำนึงมรดกองค์กรเพื่อธำรงรักษาแรงงานข้ามชาติไว้กับองค์กร (2) ผู้ประกอบการควรกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานของตนเองเพื่อให้สามารถบริหารค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับสมรรถนะแรงงานเพื่อช่วยดึงดูดแรงงานเข้ามาทำงานในสถานประกอบการของตนเอง

ภาคประชาชน (1) ประชาชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์แรงงานข้ามชาติด้วยการยกคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ การเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม และประเพณีเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมไทย เช่น การยอมรับการมีตัวตนของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย การจัดกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน การยอมรับต่อการแสดงความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติตามสิทธิและเสรีภาพตามสิทธิที่พึงมีตามกฎหมายของประเทศไทย และ (2) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดในชุมชนของแรงงานข้ามชาติ ปัญหาการกระทำผิดของแรงงานข้ามชาติ ปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย ปัญหาการค้ามนุษย์ หรือปัญหาการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐในการเรียกรับผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติ

References

- Arphonpisan, P. (2016). *An access to health service management model of transnational Myanmar labours in Thailand*. Doctor of Philosophy of Management. Siam University. [In Thai]
- Chaiyaphis, N., & Pienkhuntod, A. (2022). Access to social security of migrant workers: A comparative case study of formal and informal migrant workers in Chonburi province. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 4(12), 12-32. [In Thai]
- Chevabanthoeng, S., Sangmahachai, S., Thummachot, R., & Siriwat, W. (2021). Effectiveness of protection of migrant workers in Thailand. *Journal of Dhammasuksa Research*, 4(2), 106-114. [In Thai]
- Department of Industrial Works. (2023). *List of factories licensed to operate as of the end of 2023*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/static-fac/> [In Thai]
- Krachan., K., Punyapapassorn, N., & Tresirichod, T. (2022). Guidelines for developing skills for unskilled foreign workers of establishments for the electrical and electronic assembly industry in The Eastern Special Development. *ZoneLawarath Social E-Journal*, 4(2). 69-92. [In Thai]
- Namsanguan et al. (2018). *Quality of life migrant workers*. Rajamangala University of Technology Rattanakosin.
- Department of Employment (2023). *Labor market situation in the second quarter of 2023 (April-June)*. Retrieved from https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/af67d6bd968ea4811ed56e7c16c4a3c9pdf. [In Thai]
- Leonard, E. B., & Nadler, Z. (1984). *The handbook of human resource development*. John Wiley & Sons.
- Navabutr, Y. (2019). Competency of labour in Amata city Chonburi industrial estate. *Journal of politics, administration and law*, 13(1), 267-286. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2023). *The thirteenth nation economic and social development plan (2023-2027)*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf. [In Thai]
- Roser, C. (2013). *Lean shop floor checklist-top 4 KPI to watch in the factory*. Retrieved from https://www.allaboutlean.com/shop-floor-visit-checklist/#pll_switcher
- Rungfapaisarn, K. (2017). *Identities of migrant labours: Study on laboures from Myanmar, Cambodia and Laos*. Doctor of Philosophy of Mass Comunication, Thammasat University. [In Thai]

- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competency at work: Models for superior performance*. John Wiley & Sons.
- Tachawong S. (2017). *Security management of unskilled foreign workers in industrial sector of Thailand*. Doctor of Philosophy in Strategy and Security. Burapha University. [In Thai]
- Wasprasertsuk, A., Srisai, S., & Vibhatakalasa, J. (2015). Development of migrant workers competency In the industrial sectors of auto-parts manufacturers at the eastern region of Thailand. *Journal of Graduate School of Commerce-Burapha Review*, 10(1), 61-78. [In Thai]
- Yamane, T. (1967). *Statistics, an introductory analysis* (2nd Ed). Harper and Row.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของ โรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

โยธกา สีใสไพโร¹ สุรมณ จันทร์เจริญ²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า และประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้า (2) อิทธิพลของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้า (3) เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลโรงงานผู้ผลิตสินค้า จำนวน 440 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างผกผันตามจำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารของโรงงานผู้ผลิตสินค้า นักวิชาการด้านการจัดการคลังสินค้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ภาวะผู้นำ และการจัดการการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, 3.98, 3.85$) ตามลำดับ (2) การจัดการการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำ และการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า และสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 79 และ (3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาภาวะผู้นำ ทักษะการจัดการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี การประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงาน

คำสำคัญ: การจัดการการเปลี่ยนแปลง; การยอมรับเทคโนโลยี; ระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขที่ 1 ถนนอุทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: s65584917014@ssru.ac.th@ssru.ac.th

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Guidelines for Increasing the Efficiency of Warehouse Operating Systems for Product Manufacturers in Thailand

Yotaka Seesaiprai¹ Suramon Chancharoen²

Abstract

This research article aims to study (1) the level of leadership, change management, acceptance of warehouse management technology, and the efficiency of warehouse operation system in manufacturing plants, (2) analyze the influence of leadership, change management, and the acceptance of warehouse management technology on the efficiency of warehouse operation system in manufacturing plants, and (3) propose guidelines to enhancing the efficiency of warehouse operation systems in manufacturing plants' warehouses in Thailand. It is a mixed-method research, including quantitative research collecting data from a sample group of 440 factory supervisors. The sample size is inversely proportional to the number of empirical variables. The research instrument was a questionnaire. The statistics used were mean, standard deviation, and structural equation modeling analysis. Qualitative research was conducted by collecting data through in-depth interviews with 20 experts, including executives of manufacturing plants and warehouse management scholars. Data was analyzed using content analysis techniques.

Findings are as follows: (1) the efficiency of warehouse operation system had the highest mean ($\bar{X} = 4.05$) followed by acceptance of warehouse management technology, leadership, and change management which were at a high level ($\bar{X} = 4.02, 3.98, 3.85$), (2) change management, leadership, and acceptance of warehouse management technology had overall influences on the efficiency of the warehouse operation systems in manufacturing system with collectively accounting for 79% of the variance, (3) the proposed guidelines to enhance operational performance include developing leadership, change management skills, promoting technology use, and evaluating and improving work processes.

Keywords: Change Management; Technology Acceptance; Warehouse Operations Systems

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University
No. 1 U Thong Nok Road, Dusit Subdistrict, Dusit District, Bangkok 10300, Thailand
Corresponding Author Email: s65584917014@ssru.ac.th@ssru.ac.th

² Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการคลังสินค้าและการปฏิบัติการของคลังสินค้า การบริหารจัดการที่ดินนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญที่สามารถส่งผลต่อผลกำไรขององค์กรและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างมาก (Baker & Canessa, 2009) หากระบบการปฏิบัติการคลังสินค้ามีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มความคล่องตัวในด้านการขนส่งและการผลิต ลดปริมาณการสั่งซื้อ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การขาดแคลนวัตถุดิบ ความไม่แน่นอนด้านราคาวัตถุดิบ หรือแม้กระทั่งความไม่แน่นอนในการขายสินค้า นอกจากนี้ การมีสินค้าคงคลังยังช่วยให้การบริการลูกค้าดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดส่งสินค้าตามคำสั่งซื้อ ความต้องการดำเนินงานคลังสินค้าที่มีความยืดหยุ่นปรับตัวได้ และเน้นลูกค้ามากขึ้น จะได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นปัญหาสำคัญสำหรับคลังสินค้าในปัจจุบัน เนื่องจากความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของลูกค้าที่ใช้บริการ ด้วยแรงกระตุ้นจากการผลิตและการดำเนินการโลจิสติกส์อื่น ๆ (Giannikas, Lu, McFarlane, & Hyde, 2013)

การบริหารจัดการคลังสินค้าเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมหลายด้าน ตั้งแต่การพิจารณาเลือกทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการวางแผน เพื่อให้การขนส่งและการเข้าถึงมีประสิทธิภาพ จากนั้นคือกำหนดจำนวนของคลังสินค้าที่ต้องคำนึงถึงปริมาณสินค้าและการเติบโตในอนาคต การออกแบบผังคลังสินค้า มีบทบาทในการจัดเรียงและจัดวางพื้นที่ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน เช่น การขนถ่ายสินค้า การจัดเก็บสินค้า และการเคลื่อนย้ายภายในพื้นที่ นอกจากนี้การออกแบบระบบการจัดการคลังสินค้าจะเป็นหัวใจการควบคุมการหมุนเวียนของสินค้าภายในคลังสินค้า จะช่วยให้การควบคุมการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเชื่อมโยงถึงกระบวนการจัดส่ง ที่มีความรวดเร็วและแม่นยำเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า การจัดการข้อมูลและการบันทึก เป็นส่วนสำคัญในการติดตามสภาพของสินค้าภายในคลังสินค้า รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจได้แม่นยำ ภารกิจหลักของคลังสินค้าเป็นพื้นที่สำหรับพักและจัดเก็บสินค้าหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ชั่วคราว จนกว่าจะถูกเคลื่อนย้ายไปยังปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการผลิต การจำหน่าย การแจกจ่าย การขาย หรือการส่งมอบ ทำให้คลังสินค้าเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในการหมุนเวียนของสินค้าและวัตถุดิบระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (Chan & Chan, 2011; de Koster & Warffemius, 2005)

ในช่วงระหว่างปี 2565-2567 การใช้บริการคลังสินค้าในประเทศไทยมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงการฟื้นตัวของภาคการผลิตและภาคส่งออกที่ค่อยๆ กลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้ง นอกจากนี้ การขยายตัวของธุรกรรม การซื้อขายสินค้าออนไลน์และระบบโลจิสติกส์ได้สร้างแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อความต้องการใช้พื้นที่คลังสินค้า การพัฒนาโครงการในนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก มีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนและการขยายพื้นที่คลังสินค้าอย่างมาก การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมของภาครัฐที่เชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างภูมิภาคยังช่วยให้การขนส่งและการกระจายสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น การเติบโตของธุรกิจออนไลน์และธุรกิจโลจิสติกส์ ปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลให้โรงงานผู้ผลิตมีความต้องการใช้พื้นที่คลังสินค้าเพิ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ขยายธุรกิจเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น และเพิ่มโอกาสการเติบโตของธุรกิจคลังสินค้าในอนาคต (Chan & Chan, 2011; de Koster & Warffemius, 2005)

อย่างไรก็ตาม ทิศทางการเติบโตของคลังสินค้าแต่ละประเภทอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมเฉพาะของธุรกิจนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นประเภทสินค้า ลักษณะการจัดเก็บ หรือภูมิศาสตร์ของทำเลที่ตั้ง ในขณะเดียวกัน การแข่งขันในตลาดคลังสินค้ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการขยายพื้นที่คลังสินค้าให้เข้าของผู้ประกอบการรายใหญ่และการเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหม่จากกลุ่มธุรกิจอื่น โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ และผู้ลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้การขยายพื้นที่เช่ามีบางทำเลอาจส่งผลให้อุปทานมีปริมาณเกินกว่าความต้องการในบางช่วง ทำให้การปรับเพิ่มค่าเช่ามีจำกัด เนื่องจากต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นที่เสนอราคาที่ดีดึงดูดใจมากขึ้น สถานการณ์เหล่านี้จึงเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสสำหรับผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาคลังสินค้าให้ตอบโจทย์กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในตลาด (Octaviani & Harahap, 2022; Van den Berg & Zijm, 1999; Zeng, Mahan, & Fluet, 2002) คลังสินค้าจึงเป็นหัวใจสำคัญของการประกอบธุรกิจเกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ผลผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์จากภาคอุตสาหกรรม บทบาทของคลังสินค้านี้ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมความมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจการค้าเกี่ยวกับสินค้าเหล่านี้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Van den Berg & Zijm, 1999; Zeng, Mahan, & Fluet, 2002)

จากความสำคัญของคลังสินค้าที่มีต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าภายในโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย โดยเน้นการพิจารณาปัจจัยด้านภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง และการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ผลการศึกษานี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในธุรกิจคลังสินค้า โรงงานผู้ผลิตสินค้าที่มีคลังสินค้าเป็นของตนเอง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล และส่งเสริมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพองค์กรและส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า และประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรไว้ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำ ตามแนวคิดของ Dubrin (2010) (2) การจัดการการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ Kotter (2007) (3) การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ตามแนวคิดของ Davis (1986) และ (4) ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า ตามแนวคิดของ Van den Berg and Zijm (1999)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้ดูแลโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

กลุ่มโรงงานจำพวกที่ 3 ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่ประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2567 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย กลุ่มโรงงานจำพวกที่ 3 รวมจำนวน 440 แห่ง ด้วยวิธีการสุ่มแบ่งชั้นภูมิโดยโรงงาน 1 แห่งจะมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้จัดการที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคลังสินค้าของบริษัทเป็นผู้ตอบจำนวน 1 คน เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูล ขนาดกลุ่มตัวอย่างผกผันตามจำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์ที่ใช้ศึกษา โดยทั่วไปกำหนดไว้ที่ 1 ตัวแปรเชิงประจักษ์ต่อ 10-20 หน่วยของกลุ่มตัวอย่าง (Jöreskog, 1993) การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรเชิงประจักษ์ที่ทำการศึกษา จำนวน 22 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจึงควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 440 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการคลังสินค้าจำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของโรงงานผู้ผลิตสินค้าที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการคลังสินค้า และได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสูง จำนวน 15 คน และนักวิชาการด้านการจัดการคลังสินค้า จำนวน 5 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยมีส่วนช่วยให้โรงงานผู้ผลิตนำไปใช้กำหนดนโยบายการปรับปรุงกระบวนการจัดการคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ลดการเสียเวลาและทรัพยากร

2. ผลการวิจัยทำให้ผู้บริหารโรงงานผู้ผลิตมีแนวทางการจัดการการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวได้ดีในสภาวะตลาดที่มีความผันผวน เช่น การขาดแคลนวัตถุดิบ หรือความไม่แน่นอนของอุปสงค์ในตลาด

3. ผลการวิจัยนี้ทำให้ผู้บริหารโรงงานผู้ผลิตยอมรับและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้บริหารคลังสินค้า ทำให้เกิดระบบการจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ ทำให้มีรวดเร็วและแม่นยำในการจัดเก็บข้อมูลและการหมุนเวียนของสินค้า และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า (efficiency of warehouse operations)

ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลผลิตที่สูงขึ้น โดยสามารถนำมาใช้ในการออกแบบกระบวนการทำงานในคลังสินค้าเพื่อให้มีความรวดเร็ว แม่นยำ และลดความสูญเสียในกระบวนการจัดการคลังสินค้า การปฏิบัติการคลังสินค้านี้มีหลายกิจกรรม มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ คู่มากับการลงทุน มีการควบคุมคุณภาพของสินค้าผ่านการจัดเก็บ การเก็บรวบรวมสินค้า การป้องกัน และลดการสูญเสียจากการดำเนินงาน และใช้ประโยชน์พื้นที่คลังสินค้าอย่างเต็มที่ คลังสินค้านี้มีกิจกรรมตามข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์และความต้องการของลูกค้า ในการป้องกันและรักษาสินค้าให้คงสภาพดี ดังนั้นกระบวนการทำงานของคลังสินค้าจึงเน้นการวางแผนทรัพยากรคลังสินค้าตามใบสั่งซื้อของลูกค้า ช่วยให้บรรลุลูกค้ามีความพึงพอใจ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคลังสินค้า (Lam, Choy, & Chunh, 2010) กิจกรรมของคลังสินค้า ประกอบด้วย การรับสินค้า การจัดเก็บ การจ่าย การส่งมอบ การจัดส่งสินค้า และการตรวจสอบยอดสิ้นงวด การจัดการคลังสินค้าจะต้องมีการวางแผน

เพื่อให้การดำเนินการมีความรวดเร็ว สะดวก ทันเวลา มีความพร้อมในการจ่ายสินค้าอย่างถูกต้อง และมีค่าใช้จ่ายต่ำ จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน คลังสินค้าจะต้องมีการจัดระเบียบในการเก็บ วาง และรักษาสินค้า ทุกชิ้นอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ เพื่อรักษาและป้องกันคุณภาพของสินค้าให้อยู่ในสภาพดี ขั้นตอนการปฏิบัติงานของคลังสินค้าแบ่งออกเป็น การรับสินค้า การระบุประเภทและจัดกลุ่มสินค้า การจัดเก็บสินค้า การป้องกันและรักษาสินค้า การขยายพื้นที่การจัดเก็บ การจัดวางอย่างเหมาะสม การนำสินค้าออกตามใบสั่ง และการตรวจนับสินค้า และจัดทำรายงานสินค้าคงคลังตามช่วงเวลา (Van Den Berg, & Zijim, 1999)

ภาวะผู้นำ (Leadership)

ผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสูงสุดในกลุ่ม มีภาระหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจตามกฎหมายหรือมีอำนาจบารมี มีความสามารถในการจูงใจ ใช้อิทธิพลในการตัดสินใจ มีการประสานงานร่วมกันเพื่อให้กลุ่มยินยอมปฏิบัติตามเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ส่วนภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจในการกระตุ้น ชี้นำ ให้คำปรึกษา สั่งการ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการสื่อสารทำความเข้าใจทีมที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีศักยภาพ มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความมีประสิทธิภาพ (Giannikas, Lu, McFarlane, & Hyde, 2013) ลักษณะของบุคคลที่มีภาวะผู้นำ ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ มีการมองการณ์ไกล มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ มุ่งมั่นต่อความสำเร็จ มีจิตใจที่เป็นธรรม ใจกว้าง เฉลียวฉลาด กล้าหาญ กล้าแสดงออก พึ่งพาได้ ตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ เอาใจใส่คนอื่น มีความทะเยอทะยาน ชอบทำงานเชิงรุก มีความสามารถในการตัดสินใจ มีวุฒิภาวะ สามารถควบคุมตนเองได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี มีความอดทนต่อแรงกดดันหรือความเครียด มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการพูด มีทักษะทางการบริหาร และมีทักษะทางสังคม (Kouzes, & Posner, 2003)

การจัดการการเปลี่ยนแปลง (change management)

การเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อการอยู่รอดขององค์กรในระยะยาว ผู้บริหารจึงต้องมีโน้ตชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนแปลงเป็นการปรับแต่ง สร้างความเปลี่ยนแปลงเป็นแผนปฏิบัติ ผู้บริหารต้องตัดสินใจปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีการวางแผนและเตรียมการอย่างเหมาะสม การจัดการการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร โดยปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ขององค์กรที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการทำงาน กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร กระบวนการทำงาน เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร และบุคลากร และปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ คู่แข่งขัน เทคโนโลยี การเมืองและกฎหมาย สังคมและประชากร ผู้บริหารต้องตัดสินใจระหว่างการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการวางแผนและเตรียมการอย่างเหมาะสม (Kotter, 2007)

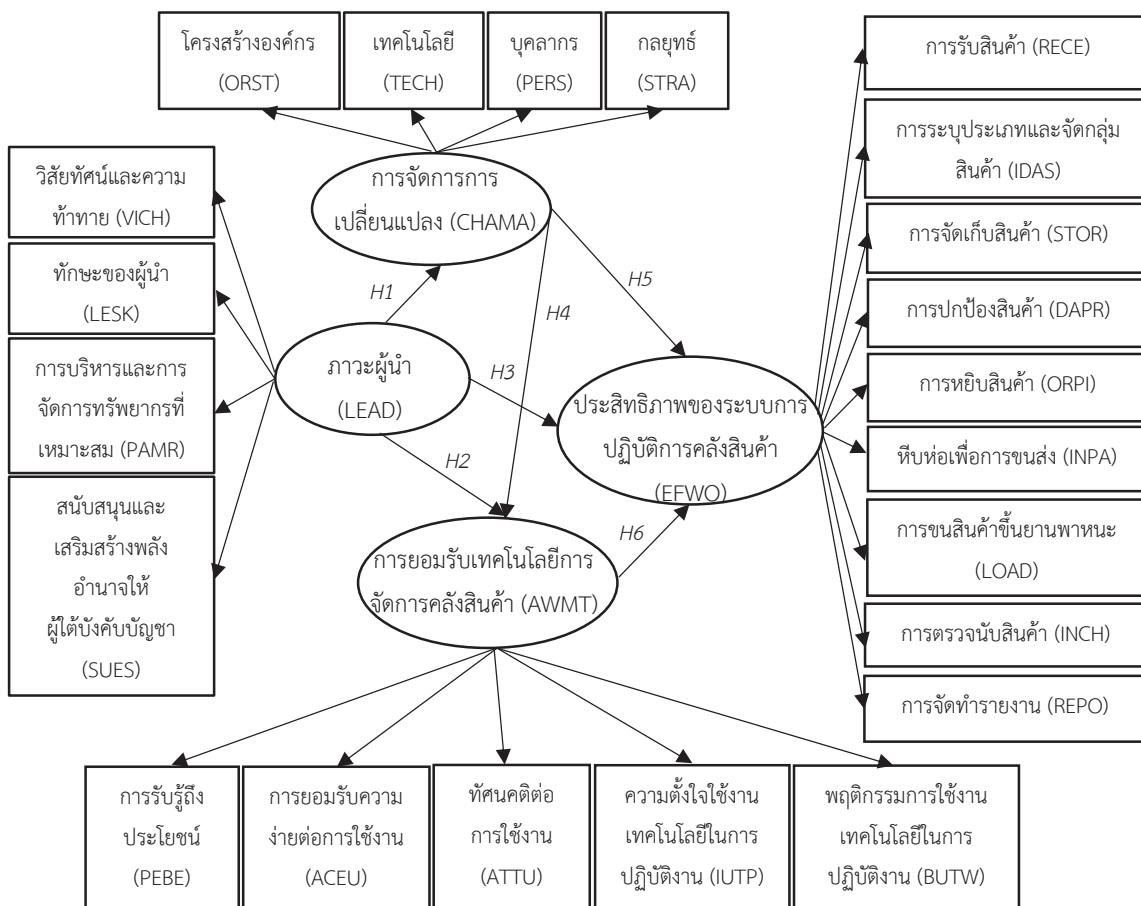
การยอมรับเทคโนโลยี (technology acceptance)

การยอมรับและการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในองค์กร โดยเฉพาะในด้านการจัดการคลังสินค้า เช่น ระบบการจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ ซึ่งช่วยให้เข้าใจถึงการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานของเทคโนโลยีที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจใช้งาน รวมถึงการนำนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการคลังสินค้าให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในระยะยาว รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันให้กับบริษัทด้วย การยอมรับ

เทคโนโลยีขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย เช่น การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี การยอมรับความง่ายในการใช้งานทัศนคติและความตั้งใจใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน (Ajzen & Fishbein, 2000)

แนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดทิศทางของตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย ว่าประกอบด้วย ภาวะผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทีมงาน ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดีจะสามารถจัดการการเปลี่ยนแปลง เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในคลังสินค้า และการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ซึ่งช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการทำงานและตอบสนองความต้องการของตลาด (Köiv, Liik, & Heidmets, 2019; Prime & Salib, 2014) หากผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลงขององค์กรก็จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและความผันผวนของตลาดอย่างรวดเร็ว การจัดการการเปลี่ยนแปลงที่ดีจะช่วยลดความขัดแย้งและความต้านทานภายในองค์กร ทำให้กระบวนการทำงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงเพิ่มความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันเวลา (Michie & Johnston, 2020) คลังสินค้าสมัยใหม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพ เช่น ระบบการจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ หรือเทคโนโลยี IoT มาใช้ในระบบต่าง ๆ ได้แก่ ระบบจัดเก็บ ระบบตรวจนับ และระบบตรวจสอบสินค้าคงคลัง เพื่อลดข้อผิดพลาดในการทำงาน สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของคลังสินค้า การยอมรับเทคโนโลยีในการจัดการคลังสินค้าจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า (Junadi, 2015)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

- สมมุติฐานที่ 1 (H1): ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลง
- สมมุติฐานที่ 2 (H2): ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า
- สมมุติฐานที่ 3 (H3): ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า
- สมมุติฐานที่ 4 (H4): การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า
- สมมุติฐานที่ 5 (H5): การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า
- สมมุติฐานที่ 6 (H6): การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 440 คน ด้วยแบบสอบถาม เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า และประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้า โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาถึงอิทธิพลของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบจำลองสมการโครงสร้าง หลังจากที่ได้ทราบผลการวิจัยแล้ว จึงดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปใช้บูรณาการร่วมกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการวัดโดยใช้ดุลยพินิจในการเลือกประเด็นสำคัญ และสอดคล้องเพียงพอเพื่อเป็นตัวแทนในสิ่งที่ต้องการวัด และนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 5 คน

2. ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เพื่อวัดความแนบสนิทภายใน ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ดูแลโรงงานผู้ผลิตที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวัด ผลปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นระหว่าง 0.871-0.954 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.935 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เมื่อรวบรวมข้อมูลมาได้ตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลด้วยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และใช้เฉพาะแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนทุกข้อ จากนั้นจึงนำไปให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model–SEM)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า และประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า และประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ภาวะผู้นำ	3.98	0.90	มาก
การจัดการการเปลี่ยนแปลง	3.85	0.96	มาก
การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า	4.02	0.92	มาก
ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า	4.05	0.88	มาก

ตาราง 1 พบว่าประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.05 รองลงมา ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ภาวะผู้นำ และการจัดการการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02, 3.98 และ 3.85 ตามลำดับ

2. การศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย เป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2

การประมาณค่าพารามิเตอร์ของสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) และอิทธิพลโดยรวม (total effect) จากแบบจำลองสมการปรับแก้

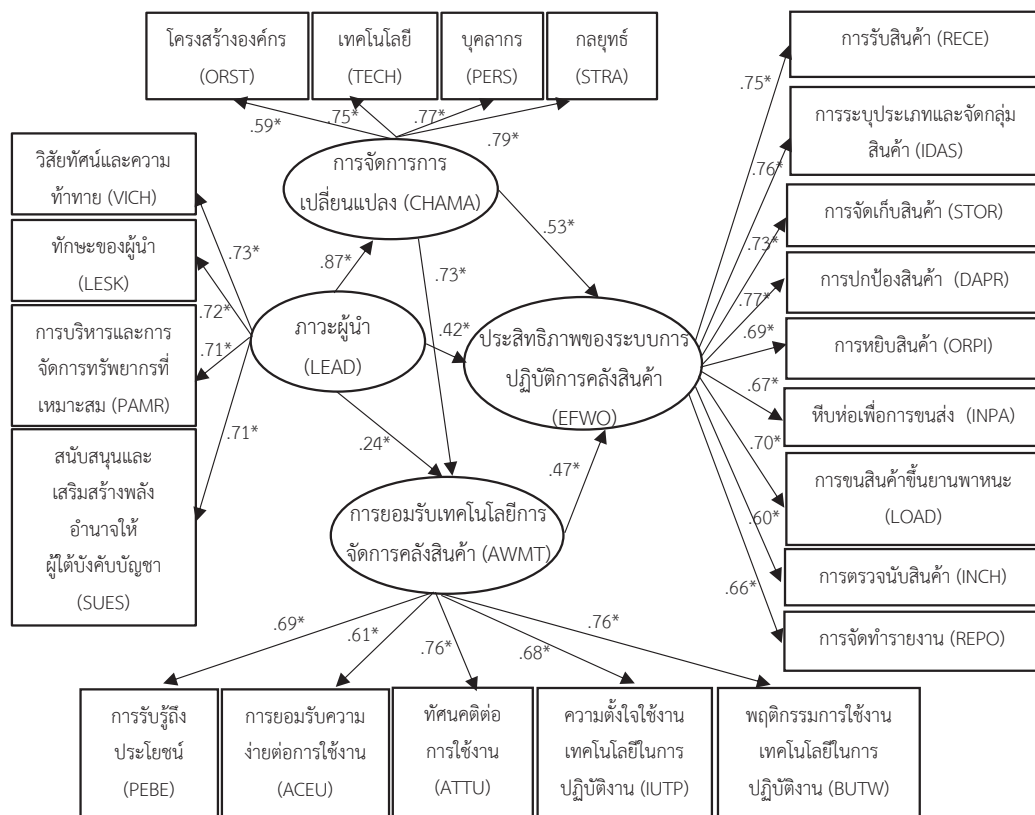
ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพล	ตัวแปรต้น		
			การจัดการการเปลี่ยนแปลง (CHAMA)	การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า (AWMT)	ภาวะผู้นำ (LEAD)
การจัดการการเปลี่ยนแปลง (CHAMA)	.79	DE			.87*(11.76)
		IE			-
		TE			.87* (11.76)
การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า (AWMT)	.90	DE	.73* (6.06)		.24* (2.35)
		IE	-		.64* (6.33)
		TE	.73* (6.06)		.88* (13.94)
ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า (EFWO)	.79	DE	.53* (2.60)	.47* (4.30)	.42* (6.09)
		IE	.29* (3.35)	-	.40* (6.79)
		TE	.82* (5.66)	.47* (4.30)	.82* (14.22)

$\chi^2 = 340.87$ $df = 174$ $p\text{-value} = .00000$, $\chi^2 / df = 1.95$, RMSEA = .047, RMR = .029, SRMR = .034, CFI = .99, GFI = .93, AGFI = .91, CN = 274.51

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นค่าสถิติทดสอบ t หากมีค่าไม่อยู่ระหว่าง -1.96 ถึง 1.96 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, DE = อิทธิพลทางตรง (direct effect) IE = อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) TE=อิทธิพลโดยรวม (total effect)

ตาราง 2 พบว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังค่าดัชนีความกลมกลืนดังนี้ $\chi^2 = 340.87$ $df = 174$ $p\text{-value} = .000$ $\chi^2/df = 1.95$ RMSEA = .047 RMR = .029 SRMR = .034 CFI = .99 GFI = .93 AGFI = .91 CN = 274.51 โดยพบว่า (1) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลง ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .87 (11.76) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .24 (2.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .42 (6.09) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) การจัดการการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้าที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .73 (6.06) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .53 (2.60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (6) การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลเท่ากับ .47 (4.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งทุกเส้นทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังภาพ 2

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างอิทธิพลของภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

3. การพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

การสังเคราะห์ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย จากการบูรณาการระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน สามารถสรุปได้ 4 แนวทางสำคัญ ดังนี้

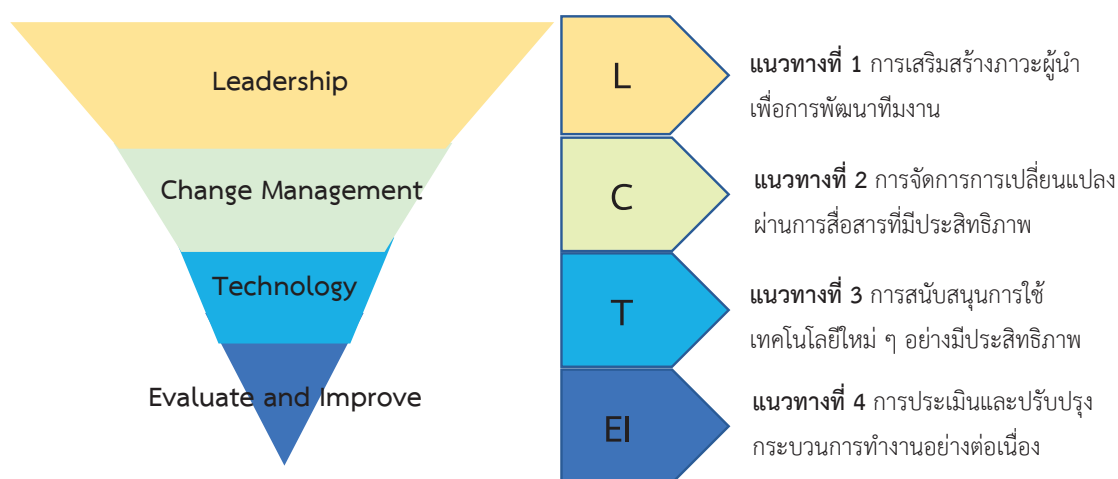
แนวทางที่ 1 (leader) การเสริมสร้างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาทีมงาน: เป็นการผลักดัน ส่งเสริม ให้ผู้นำทุกระดับขององค์กร มีภาวะผู้นำที่ชัดเจนสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและมอบหมายหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทีมงานในคลังสินคารับรู้เป้าหมายที่ชัดเจนและมุ่งมั่นพัฒนาการทำงาน เช่น การตั้งเป้าหมายในการลดเวลาการหยิบสินค้า ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวมของคลังสินค้า

แนวทางที่ 2 (change management) การจัดการการเปลี่ยนแปลงผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ: การส่งเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลงของผู้นำทุกระดับให้มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน เช่น การนำระบบอัตโนมัติมาใช้

ในคลังสินค้า การสื่อสารที่ชัดเจนจะช่วยลดความต้านทานและความกังวลของพนักงาน ทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่น

แนวทางที่ 3 (technology) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ: เป็นการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีจากพนักงานเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการคลังสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนผ่านการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ระบบการจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ และการใช้ IoT เพื่อการติดตามสินค้าคงคลัง ช่วยเพิ่มความแม่นยำและลดความผิดพลาดในกระบวนการทำงาน

แนวทางที่ 4 (evaluate and improve) การประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง: เป็นการส่งเสริมให้ผู้นำทุกระดับสามารถใช้ตัวชี้วัด เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการนำเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มาใช้ในคลังสินค้า เช่น การลดต้นทุนการจัดเก็บ หรือเพิ่มความเร็วในการขนถ่ายสินค้า การติดตามและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้การดำเนินงานในคลังสินค้ามีประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างทันเวลา ตามภาพ 3

ภาพ 3 การพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

การอภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า การยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ภาวะผู้นำ และการจัดการการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นได้ถึงระบบการจัดการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตในประเทศไทยมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของธุรกิจได้เป็นอย่างดี โรงงานผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดการคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสินค้าคงคลัง การหยิบสินค้า การจัดเก็บสินค้า หรือการบริหารพื้นที่จัดเก็บ ซึ่งส่งผลให้การขนส่งและการกระจายสินค้ามีความรวดเร็วและแม่นยำ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดี เนื่องจากคลังสินค้ามีกิจกรรมตามข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์และความต้องการของลูกค้า โดยคลังสินค้ามีหน้าที่ป้องกันและรักษา

สินค้าให้คงสภาพดี โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สะดวกต่อการขนย้ายสินค้า (Baker & Canessa, 2009) การจัดการคลังสินค้ามีการนำเทคโนโลยีมาใช้งานกันมากขึ้น เป็นเพราะว่า เทคโนโลยีใช้งานง่าย เพียงนำมาเชื่อมต่อกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้สื่อสารแบบเดียวกับระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้การทำงานรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังลดความผิดพลาดในกระบวนการ ส่งผลให้ระบบปฏิบัติการคลังสินค้ามีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการจัดการคลังสินค้า สอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen and Fishbein (2000) ที่ระบุว่า การยอมรับเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับความง่ายและประโยชน์ที่รับรู้ หรือ การยอมรับเทคโนโลยีช่วยลดเวลาหรือต้นทุนในการดำเนินงานของคลังสินค้าลง และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

ระบบการปฏิบัติการคลังสินค้ามีประสิทธิภาพในระดับมากนี้ อาจสะท้อนถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สามารถสนับสนุนและนำพาการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้อย่างเหมาะสม การปรับกระบวนการทำงานและการฝึกอบรมพนักงานให้พร้อมรับกับเทคโนโลยีใหม่และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้การปฏิบัติการในคลังสินค้าดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากคลังสินค้ามีกิจกรรมตามข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์และความต้องการของลูกค้า โดยคลังสินค้ามีหน้าที่ป้องกันและรักษาสินค้าให้คงสภาพดี โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สะดวกต่อการขนย้ายสินค้า (Chan & Chan, 2011) การจัดการการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดการคลังสินค้า โดยเฉพาะในโรงงานผู้ผลิตที่มีการอบรมพนักงานเกี่ยวกับการใช้ระบบ IoT ในระบบการติดตามสินค้าคงคลัง ช่วยลดข้อผิดพลาดในการทำงาน ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotter (2007) ที่เน้นบทบาทของผู้นำในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร

2. การจัดการการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำ และการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้า และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าได้ เป็นเพราะว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะใช้ศักยภาพอย่างเต็มความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ กล่าวที่จะเปลี่ยนแปลง สามารถจูงใจทีมงาน และมีการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ช่วยให้พนักงานทุกคนเข้าใจเป้าหมายร่วมกันและทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำต้องมีการปรับปรุงวิสัยทัศน์เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำในการขึ้นำในการบริหารองค์กรและบุคลากรในที่ทำงานเพื่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานและประสิทธิผลขององค์กร (Ndalamba, Caldwell, & Anderson, 2018)

การจัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพขององค์กรส่งผลให้ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าในโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยดีขึ้น เป็นเพราะว่า การจัดการคลังสินค้าในปัจจุบันจะต้องปรับตัวให้ทันตามยุคสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและทันสมัย ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน มีโครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ (Csaszar & Ostler, 2020; Mousavi, Jadidi, & Javanmard, 2013) อีกทั้งยังพบว่าการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการคลังสินค้า ส่งผลให้ประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าในโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยดีขึ้น เป็นเพราะว่า การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในกระบวนการจัดการคลังสินค้ามีความจำเป็นอย่างมาก ทำให้กระบวนการขนถ่ายและเคลื่อนย้ายสินค้ามีความรวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น ทำให้การจัดส่งสินค้าไปยังลูกค้าเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันเวลา สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น เนื่องจากการรับรู้ความสะดวกในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ และความตั้งใจของพฤติกรรมการใช้งาน จึงส่งผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน (Naiwumbwe, 2012)

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยให้มีความสำคัญกับ 5 แนวทางสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาภาวะผู้นำ (leader) การพัฒนาทักษะการจัดการเปลี่ยนแปลง (change management) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี (technology) การประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (evaluate and improve) แนวทางดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าไม่สามารถทำได้เพียงการปรับปรุงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องใช้แนวทางที่ครอบคลุมทุกมิติ ตั้งแต่การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การนำเทคโนโลยีมาใช้ ไปจนถึงการประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้ทำให้คลังสินค้ามีความสามารถในการปรับตัวและแข่งขันได้ในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยในระยะยาว ช่วยให้ระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตในประเทศไทยมีความสามารถในการปรับตัวและแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ยังส่งผลให้โรงงานสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาวอย่างยั่งยืน (Octaviani & Harahap, 2022)

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการปฏิบัติการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงแต่การมุ่งเน้นปรับแก้ ปรับเปลี่ยนที่ตัวระบบการปฏิบัติเท่านั้น ดังนั้น องค์กรควรพัฒนาภาวะผู้นำให้กับบุคลากรทุกระดับ การจัดโครงสร้างองค์กรให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้เกิดการยอมรับในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้วยการจัดอบรมพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญต่อการยอมรับบรรยากาศการทำงาน ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคลังสินค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงาน เพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจในระยะยาว เช่น การนำระบบ IoT มาใช้เพื่อติดตามสินค้าคงคลังแบบเรียลไทม์ หรือการใช้ RFID เพื่อเพิ่มความแม่นยำในระบบปฏิบัติการคลังสินค้า

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลคลังสินค้าสามารถนำแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้ามาใช้เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการคลังสินค้าที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลการจัดการคลังสินค้าในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่การจัดการคลังสินค้าของโรงงานผู้ผลิต เช่น คลังสินค้าในท่าเรือ คลังสินค้าในสนามบิน โดยทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบคลังสินค้าในประเทศที่มีบริบท หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ต่างกัน เพื่อขยายผลการวิจัยให้ครอบคลุม

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรนำผลการศึกษานี้ไปต่อยอดองค์ความรู้ เช่น การวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าที่ใช้บริการคลังสินค้าที่ใช้ระบบ AI

References

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2000). Attitudes and the attitude-behavior relation: Reasoned and automatic processes. *European review of social psychology*, 11(1), 1-33.
- Baker, P., & Canessa, M. (2009). Warehouse design: A structured approach. *European journal of operational research*, 193(2), 425-436.
- Chan, F. T., & Chan, H. K. (2011). Improving the productivity of order picking of a manual-pick and multi-level rack distribution warehouse through the implementation of class-based storage. *Expert systems with applications*, 38(3), 2686-2700.
- Csaszar, F. A., & Ostler, J. (2020). A contingency theory of representational complexity in organizations. *Organization Science*, 31(5), 1198-1219.
- Davis, F. D. (1986). *A technology acceptance model for empirically testing new end-user information systems*. Theory and Results/Massachusetts Institute of Technology. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1721.1/15192>
- de Koster, M. D., & Warffemius, P. M. J. (2005). American, Asian and third-party international warehouse operations in Europe: A performance comparison. *International Journal of Operations & Production Management*, 25(8), 762-780.
- Dubrin, A. J. (2010). *Principles of leadership* (6th ed.). South-Western Cengage Learning.
- Giannikas, V., Lu, W., McFarlane, D., & Hyde, J. (2013). Product intelligence in warehouse management: A case study. In *Industrial Applications of Holonic and Multi-Agent Systems: 6th International Conference, HoloMAS 2013, Prague, Czech Republic, August 26-28, 2013. Proceedings* (pp. 224-235). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Scientific Software International; Lawrence Erlbaum Associates.
- Junadi, S. (2015). A model of factors influencing consumer's intention to use e-payment system in Indonesia. *Procedia Computer Science*, 59, 214-220.
- Köiv, K., Liik, K., & Heidmets, M. (2019). School leadership, teacher's psychological empowerment and work-related outcomes. *International Journal of Educational Management*, 33(7), 1501-1514.
- Kotter, J. P. (2007). Leading change: Why transformation efforts fail. In *Museum management and marketing* (pp. 20-29). Routledge.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2003). *The leadership challenge* (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Lam, C. H. Y., Choy, K. L., & Chung, S. H. (2010, July). Framework to measure the performance of warehouse operations efficiency. In *2010 8th IEEE International Conference on Industrial Informatics* (pp. 634-639). IEEE.

- Michie, S., Johnston, M., & Carey, R. (2020). Behavior change techniques. In Gellman, M. D. (eds) *Encyclopedia of behavioral medicine* (pp. 206-213). Springer International.
- Mousavi, S., Jadidi, R., & Javanmard, H. (2013). A study on effects of organizational structure on performance of research organizations. *Management Science Letters*, 3(2), 699-704.
- Naiwumbwe, M. (2012). *Perceived ease of use, perceived usefulness, behavioral intention to use, and acceptance of mobile money transfer services*. Master's Thesis of Business Administration, Makerere University.
- Ndalamba, K. K., Caldwell, C., & Anderson, V. (2018). Leadership vision as a moral duty. *Journal of Management Development*, 37(3), 309-319.
- Octaviani, M. N., & Harahap, L. (2022). Corporate governance, firm value, institutional, ownership and corporate social responsibility. *AKURASI: Journal Riset Akuntansi dan Keuangan*, 4(3), 221-236.
- Prime, J., & Salib, E. R. (2014). *Inclusive leadership: The view from six countries*. Catalyst. Retrieved from <https://www.catalyst.org/research/inclusive-leadership-the-view-from-six-countries/>
- Van den Berg, J. P., & Zijm, W. H. (1999). Models for warehouse management: Classification and examples. *International journal of production economics*, 59(1-3), 519-528.
- Zeng, A. Z., Mahan, M., & Fluet, N. (2002). Designing an efficient warehouse layout to facilitate the order-filling process: An industrial distributor's experience. *Production and Inventory Management Journal*, 43(3/4), 83-88.

บุพปัจจัยในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-Sport ของนักศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

วิชา ชันคำ¹ ณธกร คุ่มเพชร²มุกด์ตรา ทองเวส³ สุภกร ตันวราวุฒิชัย⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต และ (3) สร้างแบบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.6) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บตัวอย่างจำนวน 260 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้ประชากรกลุ่มเดิม โดยจะเน้นที่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่มีการพิจารณาคัดเลือกจากตัวอย่างเชิงปริมาณที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน รุ่นพี่ ที่มีศักยภาพสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้โดยเกณฑ์จำนวนตัวอย่างพิจารณาจากความอิ่มตัวทางทฤษฎีทั้งสิ้นจำนวน 15 คน การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแจ้งขอความอนุเคราะห์ไปโรงเรียน รับข้อมูลจากหน่วยงานที่ทำการวิจัยโดยตรงด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (RSB) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ICF) และปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (FCD) (2) ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และ (3) แบบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต โดยแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น CLIC Model คือ การสื่อสาร สถานที่ ภาพลักษณ์ และหลักสูตร สามารถทำนายการตัดสินใจได้ร้อยละ 93

คำสำคัญ: การตัดสินใจศึกษาต่อ; สาขาวิชาอีสปอร์ต; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2,3,4} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1 ถนนอุทัยนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: vicha.ku@ssru.ac.th

Preceding Factors Influencing Enrollment in Higher Education E-Sports Programs Among Students in Lower Northeastern Thailand (Region 2)

Wichar kunkum¹ Nathakorn kumpetch²

Mooktra Thongves³ Supakorn Tunvaravuttichai⁴

Abstract

This research article aims to (1) examine the level of demand in selecting a major, social and environmental factors, and decision-making in pursuing higher education in the field of eSports. (2) investigate the relationship between the demand for selecting a major, social and environmental factors, and their influence on the decision to enroll in an eSports program. and (3) develop a decision-making model for enrolling in an eSports program at the higher education level. A mixed-method research approach was employed. In the quantitative phase, the study population consisted of high school seniors (Grade 12) from Lower Northeastern Thailand (Region 2). Use questionnaires to collect data. A total of 260 people. In the qualitative phase, the same study population was used, focusing on key informants selected from the quantitative sample, including administrators, practitioners, and senior students who could provide in-depth insights. The sample size for the qualitative phase was determined by theoretical saturation, totaling 15 participants. Data collection was conducted through formal requests to schools and direct engagement with relevant institutions, both in person and by mail. The data were analyzed using descriptive statistics and structural equation modeling.

Finding are as follows: (1) social and environmental factors (RSB) had the highest mean value, followed by the demand for selecting a major (ICF) and the decision-making factor (FCD), (2) the demand for selecting a major, along with social and environmental factors, significantly influenced the decision to pursue higher education in an eSports program, aligning with the research hypothesis, and (3) the developed decision-making model, known as the CLIC Model (Communication, Location, Image, Curriculum), demonstrated a 93% accuracy in predicting students' enrollment decisions in eSports programs.

Keywords: Decision to Pursue Higher Education; Esports Major; Lower Northeastern Thailand (Region 2)

Type of Article: Research Article

^{1,2,3,4} College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University
1 Uthong Nok Road, Dusit Subdistrict, Dusit District, Bangkok 10300, Thailand
Responsible Author Email: vicha.ku@ssru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมอีสปอร์ต (electronic sports) ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในระดับโลก และได้รับการยอมรับในฐานะกีฬารูปแบบใหม่ที่มีศักยภาพทั้งในเชิงเศรษฐกิจและวิชาการ (Zhu, Cao, Liu, Lim, & Tan, 2024) อีสปอร์ตได้รับการบรรจุให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โดยในประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้การรับรองอีสปอร์ตในฐานะกีฬาทางการตั้งแต่ปี 2564 ซึ่งส่งผลให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอีสปอร์ตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (Kunz, Roth, & Santomier, 2022) จากการสำรวจข้อมูลล่าสุด ณ ปี 2567 พบว่า มีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาอีสปอร์ตมากกว่า จำนวน 10 แห่ง โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเพียง จำนวน 2-3 แห่งที่มีการเปิดสอนหลักสูตรนี้ อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้สนใจศึกษาต่อในสาขานี้ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ระบุว่าในปีการศึกษาปัจจุบัน มีนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ที่อยู่ในเกณฑ์พิจารณาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มากกว่าจำนวน 15,000 คน (Ministry of Education, Office of the Permanent Secretary of Education and Regional Education Office 14, 2024) แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่ามีนักเรียนจำนวนเท่าใดที่เลือกศึกษาต่อในสาขาอีสปอร์ต

ปัญหาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาอีสปอร์ต ยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ รายได้ของครอบครัว ภาพลักษณ์ของสาขาวิชา ความเชื่อของผู้ปกครองเกี่ยวกับอีสปอร์ต การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงโอกาสในการประกอบอาชีพ (Silva, Correia, & Silva, 2021) นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรและโครงสร้างการเรียนการสอนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนและผู้ปกครองในการเลือกศึกษาต่อสาขานี้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาระดับความต้องการในการเลือกสาขาวิชาอีสปอร์ต ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสร้างกลยุทธ์ในการส่งเสริมการศึกษาด้านอีสปอร์ตในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต
3. เพื่อสร้างแบบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่ ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ประกอบด้วย เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนเข้าศึกษา สถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ชื่อเสียงและภาพลักษณ์สาขาวิชา และด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยด้าน

อาชีพของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสวัสดิการต่าง ๆ และปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-sport ประกอบด้วย ด้านผลผลิตและคุณภาพ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ และด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.6) เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ถูกคัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจึงอยู่ที่ จำนวน 260 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา ภูมิภาคในการศึกษา ได้แก่ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2566

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ด้านวิชาการ เป็นฐานข้อมูลความรู้ทางวิชาการ สำหรับผู้สนใจ นักวิชาการ นักวิจัยหรือผู้ที่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต ซึ่งจะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้สนใจได้ใช้อ้างอิงและนำเนื้อหาข้อค้นพบไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. ด้านนโยบาย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร การประชาสัมพันธ์ ที่เหมาะสมกับสาขาวิชา เพื่อให้ได้จำนวนนักศึกษาตามแผนรับ

3. ด้านปฏิบัติการ ผลการศึกษาจะได้นำเสนอแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน สามารถผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา

ความต้องการในการเลือกสาขาวิชาของนักเรียนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา โดยนักวิจัยหลายคนได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาวิชา เช่น Lepper and Malone (2021) ระบุว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน เช่น ความสนใจส่วนตัวและเป้าหมายทางอาชีพ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษาของนักเรียน Kaewchaaum (2024) ศึกษาการเลือกหลักสูตรของนักศึกษาและพบว่า การตัดสินใจขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ของหลักสูตรและโอกาสทางอาชีพในอนาคต Kavin (2023) นำเสนอทฤษฎีการตัดสินใจเชิงเหตุผล โดยระบุว่าแต่ละบุคคลจะพิจารณาทางเลือกและประโยชน์ที่ได้รับจากแต่ละตัวเลือกก่อนตัดสินใจ ในการศึกษาครั้งนี้ ความต้องการในการเลือกสาขาวิชาถูกกำหนดโดยปัจจัยย่อย ได้แก่ เกรตเฉลี่ยสะสมก่อนเข้าศึกษา สถาบันที่สำเร็จการศึกษา ชื่อเสียงของสาขาวิชา และค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมา

2. ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

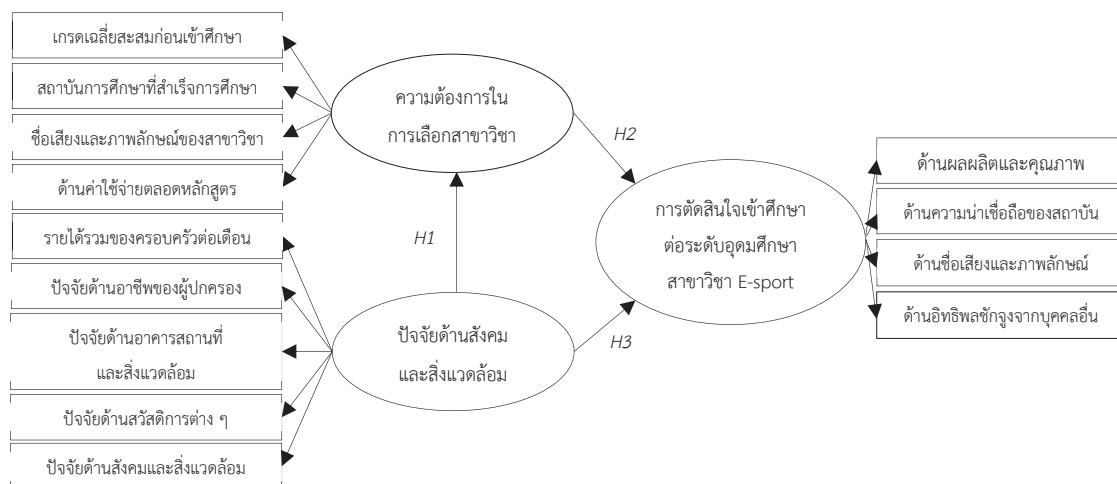
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งรวมถึงครอบครัว สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและแนวโน้มของตลาดแรงงาน Vautero, Silva, and do Céu Taveira (2021)

พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวและรายได้ของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อของนักศึกษา Pongsut (2022) ระบุว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาและโอกาสทางการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักเรียน Kuntaka and Suebvises (2023) ศึกษาอิทธิพลของกิจกรรมภายในสถาบันที่มีผลต่อการเลือกเรียนของนักศึกษา พบว่าการสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญ ในงานวิจัยนี้ ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมถูกกำหนดโดยตัวแปร ได้แก่ รายได้รวมของครอบครัว ปัจจัยด้านอาชีพของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และปัจจัยด้านสวัสดิการ ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการศึกษา

3. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-sport

การตัดสินใจศึกษาต่อเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล สังคม และโอกาสทางวิชาชีพ โดยมีงานวิจัยสนับสนุน ดังนี้ Lomakit and Dolprasert (2023) อธิบายว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ลดตัวเลือกลงเหลือเพียงหนึ่งทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด Ilin, Sizova, Ponomareva, and Sizov (2021) ศึกษาแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรม E-sport และพบว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความนิยมของกีฬา E-sport มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในสาขานี้ Hölzle, Kullik, Rose, and Teichert (2022) ศึกษากระบวนการของบริการ E-sport และระบุว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมมีผลต่อความต้องการบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทางแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้คือ CLIC Model (communication, location, image, curriculum) ซึ่งสามารถอธิบายการตัดสินใจศึกษาต่อได้อย่างครอบคลุม โดยมีองค์ประกอบด้านการสื่อสาร สถานที่ ภาพลักษณ์ของหลักสูตร และเนื้อหาหลักสูตรที่มีผลต่อการเลือกเรียนสาขา E-sport

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชา

สมมุติฐานที่ 2 (H2): ความต้องการด้านความน่าเชื่อถือของสถาบันมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชาและการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอีสปอร์ต

สมมุติฐานที่ 3 (H3): ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาการจัดการอีสปอร์ต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method research) ตามแนวทางของ Creswell and Clark (2017) โดยใช้รูปแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (explanatory sequential design) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณก่อน แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายหรือขยายผลจากข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น การวิจัยแบบผสมผสานวิธีคือการนำเทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมาผสมผสานกันในการทำวิจัยเรื่องเดียวกัน เพื่อที่จะตอบคำถามการวิจัยได้สมบูรณ์ขึ้น

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากรและตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ (ม.6) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น จำนวน 552 คน (Ministry of Education, Office of the Permanent Secretary of Education and Regional Education Office 14, 2024) ตัวอย่างถูกคัดเลือกโดยวิธี สุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) ซึ่งแนะนำให้ใช้ขนาดตัวอย่าง 15-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacker & Lomax, 2004) โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้นจะสามารถคำนวณขนาดตัวอย่างได้เท่ากับ 20×13 เท่ากับ ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจึงอยู่ที่ จำนวน 260 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) การประเมินระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรอีสปอร์ต และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามถูกตรวจสอบด้วย ค่าความเชื่อมั่นของอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (> 0.70) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประชากรและตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกถูกคัดเลือกจากตัวอย่างเชิงปริมาณ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามหลักความอิ่มตัวทางทฤษฎี (theoretical saturation) (Boddy, 2016) ซึ่งกำหนดจำนวนตัวอย่าง 15 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยเน้นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อสาขาอีสปอร์ต และการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (content analysis) เพื่อสกัดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการใช้ Explanatory Sequential Mixed Methods ในการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อสาขาวิชาอีสปอร์ตได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือในงานวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาโดยมีรายละเอียด แบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ แผนการเรียน การรู้จักอีสปอร์ต การจัดการเรียนการสอนสาขาอีสปอร์ตในระดับอุดมศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิสำเนา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองโดยเฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือก (check list)

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความเป็นจริงการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต หรือระดับความเป็นจริงของตัวแปรอิสระ จำนวน 2 ตัว ได้แก่ ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้ตัวอย่างเป็นผู้ประเมิน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งผู้วิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม โดยกำหนดระดับคำตอบของแต่ละข้อ ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ Likert (1932)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามของแบบสอบถาม

2.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยพิจารณาออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัย และมีความสอดคล้องตรงประเด็นตามหัวข้อวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อร่วมปรับปรุงและแก้ไข รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเบื้องต้น ทั้งในด้านความเที่ยงตรงตามโครงสร้างความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รูปแบบ และความเหมาะสมด้านภาษา

2.4 นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิไปตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยการนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความตรงประเด็นของเนื้อหา ตามเทคนิคการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence--IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ทั้งนี้ (Hair, Black, Babin, Adderson, & Tatham, 2014) ก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินและผลสรุปค่าการประเมิน IOC ของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านพร้อมด้วยข้อเสนอแนะไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา และทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยา นิพนธ์อีกครั้ง ก่อนนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (reliability) ต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 60 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นก่อนใช้งานจริง โดยการทดสอบความเชื่อมั่นทำด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งนี้ ค่าที่คำนวณ

ได้ต้องมากกว่า 0.70 ขึ้นไปเป็นค่าที่ยอมรับได้ของตัวสถิติจึงนำข้อคำถามไปใช้ในการศึกษาได้ (Pattiyathani, 2024)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลหรือการได้มาซึ่งข้อมูลแบ่งเป็น 2 แหล่ง ดังนี้ ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ได้จากการนำแบบสอบถามไปให้ตัวอย่างเป้าหมาย ด้วยวิธีการแจ้งขอความอนุเคราะห์ไปโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้โดยผู้วิจัยเข้าไปติดตามสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ และรับข้อมูลจากหน่วยงานที่ทำการวิจัยโดยตรงด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้นจำนวน 552 ฉบับ และได้ทำการรวบรวมจนครบ จำนวน 300 ฉบับ จากที่ต้องการ จำนวน 260 ฉบับ โดยเหลือไว้เป็นจำนวน 40 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลสำหรับแบบสอบถามทุกฉบับ นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาบันทึกลงคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล สถิติเชิงพรรณนาและประมวลผลสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling --SEM) ประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติที่เลือก และนำผลที่ได้จากการประมวลผลมาวิเคราะห์และนำเสนอ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียดดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (check list) ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความเป็นจริงของตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 5 ตัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนของระดับความเป็นจริงการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงสาขาวิชา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ด้านตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา ใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแยกแยะประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ การวิเคราะห์โมเดลตามกรอบการวิจัย ใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis--CFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ตามสมมุติฐานที่ 1 ภาพปลายทางมีผลทางบวกต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการเข้าศึกษารายได้รวมของครอบครัว ต่อเดือน ปัจจัยด้านอาชีพของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสวัสดิการต่าง ๆ และปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว มีผลทางบวกต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นอกจากนั้นยัง พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครองของนักเรียน มีค่าความเชื่อถือได้ของความต้องการศึกษาต่อ

สมมุติฐานที่ 2 ภาพปลายทางมีผลทางบวกต่อปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ด้านผลผลิต และคุณภาพ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ และด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่นด้านชื่อเสียงภาพลักษณ์ขององค์กร เป็นปัจจัยและองค์ประกอบความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

สมมุติฐานที่ 3 ภาพปลายทางมีผลทางบวกต่อปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา พบว่า สิ่งแวดล้อมที่นักเรียนคำนึงถึงในการเลือกสาขาวิชาในการเข้าศึกษา ในการศึกษาสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์นักเรียนที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกสบายในการเรียนการสอนและในขณะเดียวกันความต้องการของนักเรียนในการเลือกสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์กันในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่อสาขาวิชาที่ต้องการ และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต การศึกษาด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและเน้นปัจจัยที่เป็นสื่อกลางในการนำนวัตกรรมหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนที่มีข้อกำหนดการสำเร็จการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม โดยการทบทวนวรรณกรรมในปัจจุบันการศึกษาเสนอว่า บุพปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต ของนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ประเทศไทยดังนั้นจึงเสนอสมมุติฐานดังต่อไปนี้ สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชา สมมุติฐานที่ 2 ความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต และสมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต

บุพปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต ของนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต (2) ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต (3) สร้างแบบจำลองการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นแบบผสมดังแสดงในภาพ 1 โดยงานวิจัยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ (ม.6) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ประกอบด้วย จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่างจำนวน 15 คน

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพิจารณา และคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (stratified sampling) โดยการกำหนดจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการทำงานวิจัยที่ใช้เครื่องมือทางสถิติ SEM (structural equation modeling) ได้กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) ที่แนะนำให้ใช้ขนาดตัวอย่างระหว่าง 15-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacker & Lomax, 2004) สำหรับงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 20 ตัว ตามกฎดังกล่าวโดยเลือกที่ค่า 20 เท่า จะสามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ $20 \times 13 = 260$ คน และได้ทำการศึกษาแบบจำลอง จำนวน 13 ตัวแปรซึ่งเป็นจำนวนที่สอดคล้องกับวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างตามที่ได้วางแผนไว้ ในตาราง 1

ตาราง 1

ผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

ตัวแปรสังเกตได้	$\bar{x}$	SD	Sk.	Ku.
(GPAX)	3.51	0.84	-0.60	0.36
(EIG)	3.74	0.77	-0.49	0.37
(RIF)	3.51	0.76	-0.40	-0.18
(ETC)	3.49	0.81	-0.44	-0.06
(TMFI)	3.53	0.78	-0.46	-0.23
(PO)	3.65	0.74	-0.50	0.04
(BPE)	3.65	0.81	-0.47	-0.12
(WF)	3.48	0.84	-0.43	-0.39
(SF)	3.65	0.79	-0.37	-0.08
(PQ)	3.44	0.89	-0.65	0.23
(ITC)	3.48	0.87	-0.56	0.29
(RI)	3.43	0.91	-0.43	-0.16
(IFP)	3.51	0.88	-0.51	0.03

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลลัพธ์

การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) จะต้องดำเนินการตรวจสอบตัวแปรสังเกตได้ (observation variable) ที่ทำการศึกษาในแบบจำลองทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันมากเพียงพอที่จะสามารถนำมาพัฒนาเป็นแบบจำลองสมการโครงสร้าง และจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไปจนทำให้เกิดความกลมกลืนเสมือนเป็นตัวแปรเดียวกัน (overlap variable) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด จำนวน 13 ตัวแปร มีเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ในแบบจำลองเดียวกันหรือไม่ด้วยสถิติทดสอบ Bartlett's Test และตรวจสอบค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) และตรวจสอบตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดว่ามีความสัมพันธ์กันมากเกินไปหรือไม่โดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว (bivariate relationship) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) รายละเอียดดังตาราง 2

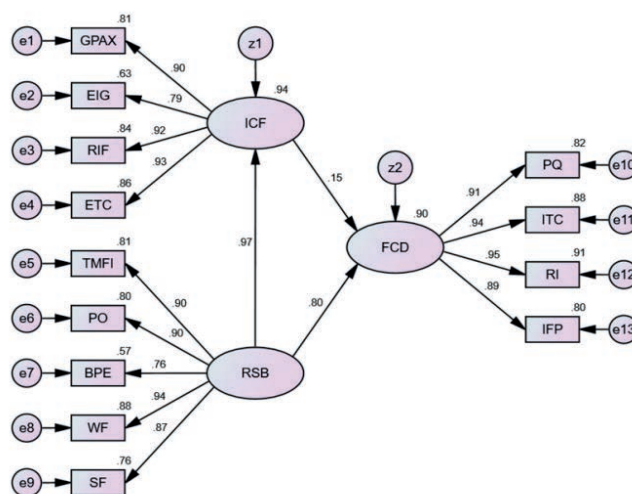
ตาราง 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลองสมการโครงสร้าง

(n = 300)

	GPAX	EIG	RIF	ETC	TMFI	PO	BPE	WF	SF	PQ	ITC	RI	IFP
GPAX	1												
EIG	0.702**	1											
RIF	0.834**	0.756**	1										
ETC	0.830**	0.715**	0.849**	1									
TMFI	0.768**	0.666**	0.790**	0.812**	1								
PO	0.795**	0.764**	0.794**	0.813**	0.797**	1							
BPE	0.628**	0.562**	0.648**	0.692**	0.752**	0.655**	1						
WF	0.835**	0.693**	0.822**	0.839**	0.846**	0.841**	0.689**	1					
SF	0.760**	0.793**	0.787**	0.787**	0.765**	0.802**	0.671**	0.810**	1				
PQ	0.757**	0.590**	0.741**	0.778**	0.781**	0.726**	0.649**	0.821**	0.721**	1			
ITC	0.787**	0.648**	0.774**	0.844**	0.769**	0.787**	0.682**	0.832**	0.763**	0.865**	1		
RI	0.811**	0.665**	0.801**	0.833**	0.826**	0.772**	0.698**	0.868**	0.792**	0.854**	0.899**	1	
IFP	0.771**	0.658**	0.776**	0.781**	0.769**	0.766**	0.644**	0.822**	0.727**	0.824**	0.827**	0.843**	1

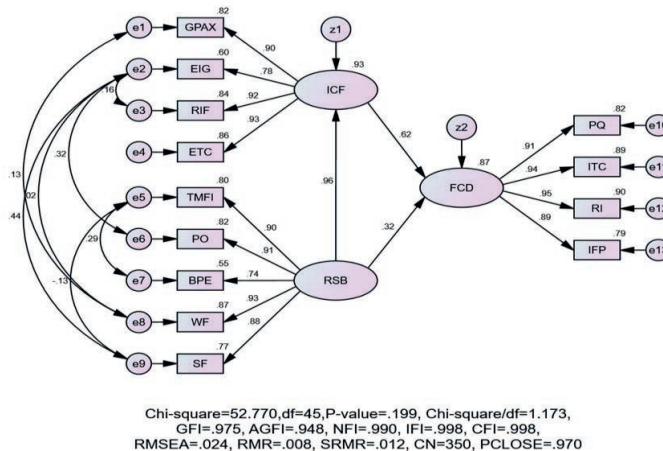
ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมุติฐาน (hypothesis model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS โดยพิจารณาจากค่าดัชนีค่าความสอดคล้อง พบว่า แบบจำลองตามสมมุติฐานยังไม่มี ความสอดคล้อง

Chi-square=230.641, df=62, P-value=.000, Chi-square/df=3.720, GFI=.894, AGFI=.844, NFI=.955, IFI=.967, CFI=.967, RMSEA=.095, RMR=.016, SRMR=.025, CN=106, PCLOSE=.000

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมุติฐาน แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับแก้และพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน (modification model) ให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากที่ได้ดำเนินการปรับแก้และพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง (adjusted model) ตามสมมติฐาน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการยอมให้ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) ของตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 17 คู่ มีความสัมพันธ์กัน

ภาพ 3 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปรับแก้ (adjusted model) และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (standardized solution)

แสดงให้เห็นว่า ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้ดำเนินการปรับแก้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องจากค่าดัชนีความสอดคล้องดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้ดำเนินการปรับแก้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองดังกล่าวจึงเป็นที่ยอมรับได้

แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้ดำเนินการปรับแก้แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (RSB) ส่งผลต่อปัจจัยด้านความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ICF) และปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (FCD) ต่อมา ปัจจัยด้านความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ICF) ส่งผลต่อปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (FCD) นอกจากนี้ ยังพบว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้ดำเนินการปรับแก้ ดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง (Fit Index) ดังนี้ $\chi^2 = 52.770$ $df = 45$ $p\text{-value} = 0.199$, $\chi^2/df = 1.173$ $GFI = 0.975$ $AGFI = 0.948$ $NFI = 0.990$ $IFI = 0.998$ $CFI = 0.998$ $RMR = 0.024$, $SRMR = 0.012$ $RMSEA = 0.024$ $PCLOSE$ ($p\text{-value}$ for test of close fit) = 0.970 และ $CN = 350$ (Schumacker & Lomax, 2004) โดยรายละเอียดของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (coefficient) ของตัวแปรที่เกิดขึ้นในแบบจำลอง มีรายละเอียดดังตาราง 3

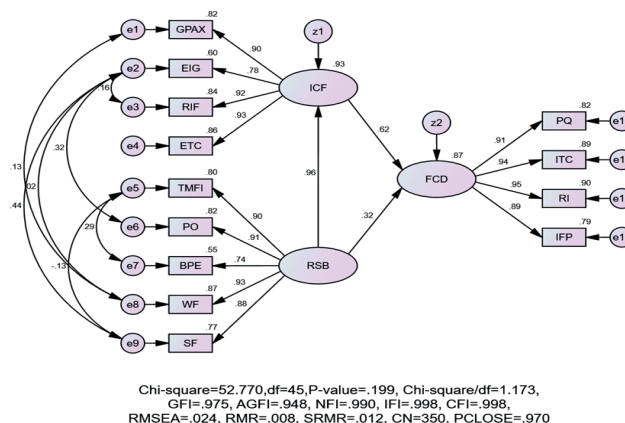
ตาราง 3

ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) และอิทธิพลโดยรวม (total effect) จากแบบจำลองสมการปรับแก้

(n = 300)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น (Independent Variable)	
			ปัจจัยด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม (RSB)	ความต้องการในการเลือก สาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษา (ICF)
ความต้องการในการเลือกสาขาวิชา ที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ICF)	0.93	ทางตรง	0.96*** (22.31)	-
		ทางอ้อม	-	-
		โดยรวม	0.96*** (22.31)	-
การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับ อุดมศึกษา (FCD)	0.87	ทางตรง	0.32* (2.11)	0.62*** (4.13)
		ทางอ้อม	0.60*** (4.01)	-
		โดยรวม	0.92*** (6.12)	0.62*** (4.13)

จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ให้ความเชื่อถือสำหรับการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้ดำเนินการปรับแก้ ดังรายละเอียดและเหตุผล ที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อก่อนหน้า ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากแบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมุติฐานการวิจัยที่ได้ดำเนินการปรับแก้ แล้วนั้น มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ (parameter estimation) ทั้งในส่วนของแบบจำลองการวัด (measurement model) ที่แสดงให้เห็นถึงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดหรือตัวแปรสังเกตได้ (observation Variable) กับตัวแปรแฝง (latent variable) และแบบจำลองโครงสร้าง (structural model) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกันเองตามสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการอ่านค่าสมการ (equation) ทั้งในแบบจำลองการวัด และแบบจำลองโครงสร้าง

ภาพ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปรับแก้ (adjusted model) และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (standardized solution)

การบริหารงานภายในสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ต้องการจะศึกษาต่อในสาขาวิชาการจัดการอีสปอร์ตได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถสร้างนักเรียนมีทักษะที่จำเป็นทางด้าน E-Sport ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ช่วยในการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองของสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ตาราง 4

ผลการสรุปสมมุติฐาน

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
H1: ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชา	สอดคล้อง กับสมมุติฐานที่ตั้งไว้
H2: ความต้องการในการเลือกสาขาวิชามีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-sport	สอดคล้อง กับสมมุติฐานที่ตั้งไว้
H3: ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชา E-sport	สอดคล้อง กับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย มีรายละเอียดอธิบายได้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชา (H1) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.96 ดังนั้นผลการวิจัยสอดคล้องกับ Singh and Sodhi (2021) สนับสนุนผลการศึกษานี้โดยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อแนวโน้มการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ

สมมุติฐานที่ 2 ความต้องการในการเลือกสาขาวิชามีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต (H2) พบว่า ความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับ อุดมศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.62 ดังนั้นผลการวิจัยสอดคล้องกับ Silva, Nunes, Seabra, Balcao Reis, and Alves (2020) ระบุว่า การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับศักยภาพของหลักสูตรและอาชีพในอนาคต มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ที่พบว่าความต้องการเลือกสาขาวิชาส่งผลต่อการตัดสินใจโดยตรง

สมมุติฐานที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต (H3) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาอีสปอร์ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.32 ดังนั้นผลการวิจัยสอดคล้องกับ Bowden, Tickle, and Naumann (2021) ซึ่งเห็นว่า ความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถาบันและหลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสัมพันธ์กับข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่มองว่าสถาบันมีชื่อเสียงและมีโอกาสในการหางานทำสูง จะเลือกเรียนต่อในสาขา E-Sports มากขึ้น

โดยตัวแปรเชิงสาเหตุทั้งหมดในแบบจำลองสามารถร่วมกันอธิบายตัวแปรความต้องการในการเลือกสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และตัวแปรปัจจัยและองค์ประกอบความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 93 และร้อยละ 87 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวโน้มของอุตสาหกรรม E-Sports และผลกระทบของปัจจัยสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและแนวทางการศึกษาสมัยใหม่
2. หน่วยงานการศึกษาและมหาวิทยาลัยควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายการรับนักศึกษาและพัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์หลักสูตร E-Sports ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสาขาวิชาให้มีมาตรฐานสูงขึ้น
3. ควรมีการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์หลักสูตร E-Sports ผ่านช่องทางที่มีประสิทธิภาพ เช่น โซเชียลมีเดียและกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิการสำหรับนักศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและตัดสินใจศึกษาต่อในสาขานี้

References

- Boddy, C. R. (2016). Sample size for qualitative research. *Qualitative market research: An international journal*, 19(4), 426-432.
- Bowden, J. L. H., Tickle, L., & Naumann, K. (2021). The four pillars of tertiary student engagement and success: a holistic measurement approach. *Studies in Higher Education*, 46(6), 1207-1224.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research* (4th ed.). Sage.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Adderson, R. E., & Tatham, R. L. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Hölzle, K., Kullik, O., Rose, R., & Teichert, M. (2022). The digital innovation ecosystem of eSports: A structural perspective. In *Handbook on digital business ecosystems* (pp. 582-595). Edward Elgar.
- Ilin, A. B., Sizova, Yu. S., Ponomareva, Yu. D., Sizov S.D. (2021). E-Sports Global market: Contemporary trends. *International Trade and Trade Policy*, 7(2), 47-61.
- Kaewchaaum, W. (2024). Factors affecting decision making in the 4th year undergraduate students to study for a Master's Degree in Clinical Physical Therapy, Faculty of Physical Therapy, Mahidol University. *Journal of Education, Khon Kaen University*, 47(4), 146-162. [In Thai]
- Kovin, C. (2023). Proposed English language education policy alternatives for the enhancement of equity and justice in education. *Journal of Educational and Human Development Sciences*, 7(1), 138-153.
- Kuntaka, K., & Suebvises, P. (2023). A study of factors affecting teching and learning with digital technology of Thai Universties. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(8), 232-243. [In Thai]
- Kunz, R. E., Roth, A., & Santomier, J. P. (2022). A perspective on value co-creation processes in eSports service ecosystems. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 12(1), 29-53.
- Lepper, M. R., & Malone, T. W. (2021). Intrinsic motivation and instructional effectiveness in computer-based education. In *Aptitude, learning, and instruction* (pp. 255-286). Routledge.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.

- Lomakit, L., & Dolprasert, T. (2023). Decision-making of educational administrators for enhance personnel competency. In *5th National Conference (Graduate School Conference 2023)* (Vol. 5, No. 1, pp. 1068-1078), Suan Sunandha Rajabhat University. [In Thai]
- Ministry of Education, Office of the Permanent Secretary of Education and Regional Education Office 14. (2024). *The Lower Northeast Region and Group of Provinces Educational Development Plan 2, 2023-2027 (Revised Edition, Fiscal Year 2024)*. Retrived from <https://reo14.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/04/planyut67update.pdf> [In Thai]
- Pattiyathani, S. (2024). Creating a questionnaire or scale from. *Journal of Graduate School of Management Studies of Sripatum University Khon Kaen Campus: JGSM-SPUKK*, 1(2), 1-17. [In Thai]
- Pongsut, L. (2022). The Guidelines to develop academic achievement of students with low grades. *Journal of the Association for Professional Development in Educational Administration of Thailand (JAPDEAT)*, 4(3), 57-73. [In Thai]
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. (2nd ed.) Lawrence Erlbaum Associates.
- Silva, A. S., Correia, M. V., & Silva, H. P. (2021). Invisible ECG for high throughput screening in eSports. *Sensors*, 21(22), 7601.
- Silva, P. L., Nunes, L. C., Seabra, C., Balcao Reis, A., & Alves, M. (2020). Student selection and performance in higher education: Admission exams vs. high school scores. *Education Economics*, 28(5), 437-454.
- Singh, B. J., & Sodhi, H. S. (2021). Unleashing a quantitative approach to manage admissions in engineering: A case of the North Indian state. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(3), 684-709.
- Vautero, J., Silva, A. D., & do Céu Taveira, M. (2021). Family influence on undergraduates' career choice implementation. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 21, 551-570.
- Zhu, J., Cao, C., Liu, H., Lim, E. T. K., & Tan, C. W. (2024). Knowledge trajectory of eSports as an emerging field of research. *Industrial Management & Data Systems*, 124(4), 1531-1557.

กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างจิตสำนึกต่อ สิ่งแวดล้อมและการขับเคลื่อนพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

จุฑาทิพย์ เดชยางกูร¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก และ (2) ศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบหลายขั้นตอน สถิติใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า (1) โมเดลเชิงสาเหตุสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/df = 1.43$ p -value = 0.12977 และ RMSEA = 0.029 อธิบายความแปรปรวนของการขับเคลื่อนพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 35 (2) พบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมส่งผลเชิงบวกต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ($\beta = 0.98, p < 0.01$) และจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก ($\beta = 0.59, p < 0.01$) นอกจากนี้ พฤติกรรมดังกล่าวยังได้รับอิทธิพลทางอ้อม (IE) จากกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาด (IE = 0.62, $p < 0.01$) ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมผ่านกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพสามารถกระตุ้นพฤติกรรมการบริโภคเชิงรุกเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ผู้กำหนดนโยบายและนักการตลาดควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนส่งเสริมการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

คำสำคัญ: ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม; จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม; พฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: jutatip1532@hotmail.com

Social Marketing Mix Strategies that Influence Environmental Consciousness and Drive Proactive Environmental Consumption Behaviors

Jutatip Deshyangul¹

Abstract

This research article aims to study (1) The level of opinions of social marketing mix strategies, environmental consciousness and proactive environmental consumption behavior, and (2) The causal influence of social marketing mix strategies on environmental consciousness and proactive environmental consumption behavior of consumers and purchase environmentally friendly consumer products in Bangkok. Using a quantitative research model. The sample of 500 individuals consisted of consumers and buyers of products in the Bangkok metropolitan area, all of whom were at least twenty years old. A questionnaire was used as an aid. A multi-stage sampling procedure was used. The statistics used percentages, averages and standard deviations as well as structural equation model analysis.

Findings are as follows: (1) The causal model is consistent with the empirical data, with $\chi^2/df = 1.43$ p -value = 0.12977 and RMSEA = .029 explains the variance in proactive environmental consumption behavior of consumers and purchase environmentally friendly consumer products in Bangkok at 35 percent. (2) The social marketing mix strategy has a positive effect on environmental consciousness ($\beta = 0.98$) with statistical significance at the .01 level., and Environmental consciousness has a significant direct effect on proactive environmental consumption behavior ($\beta = 0.59$), with statistical significance at the .01 level, In addition, such behavior was indirectly influenced (IE) by marketing mix strategies (IE = 0.62, $p < 0.01$). The results of this study indicate that promoting environmental consciousness through effective marketing strategies can stimulate proactive environmental consumption behavior. Policy makers and marketers should use the results of this study as a guideline for developing long-term green marketing promotion plans.

Keywords: Social Marketing Mix; Environmental Consciousness; Proactive Environmental Consumption Behaviors

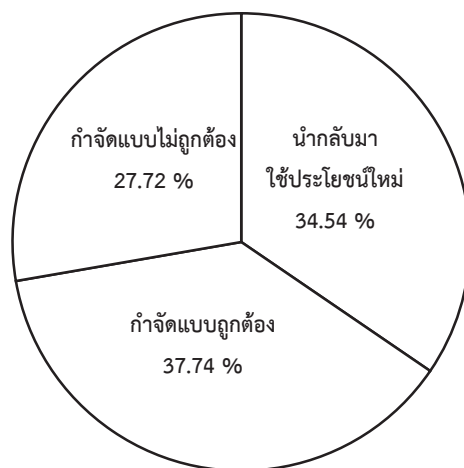
Type of Article: Research Article

¹ Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkapi, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author Email: jutatip1532@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกปีทั่วโลกมีขยะมูลฝอยชุมชน (municipal solid waste) มากกว่าสองพันล้านตันถูกสร้างขึ้น หากนำมาบรรจุใส่ตู้คอนเทนเนอร์มาตรฐานและการวางแผนต่อกันแบบ end-to-end ความยาวที่เรียงต่อกันจะพันรอบเส้นศูนย์สูตรของโลกได้ 25 รอบ (UN Environment Programme, 2024) ขยะมูลฝอยชุมชนของโลกเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ คาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยจากเทศบาลจะเพิ่มขึ้นจากจำนวน 2.1 พันล้านตันในปี ค.ศ. 2023 เป็นจำนวน 3.8 พันล้านตันในปี ค.ศ. 2050 โดยในปี ค.ศ. 2020 ค่าใช้จ่ายโดยตรงทั่วโลกในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ที่จำนวนประมาณ 252 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่เมื่อรวมกับค่าใช้จ่ายแอบแฝงจากมลพิษ สุขภาพของผู้คน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะพุ่งสูงถึง จำนวน 361 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งหากไม่มีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการจัดการขยะมูลฝอย ภายในปี ค.ศ. 2050 ค่าใช้จ่ายประจำปีทั่วโลกอาจเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าเป็นจำนวน 640.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (UN Environment Programme, 2024)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือการที่มีรายได้เข้าสู่ประเทศมากขึ้น แต่มีผลเสียในปัญหาสภาพแวดล้อมด้านมลภาวะที่สูงขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยส่งผลให้มีการนำทรัพยากรมาใช้ในการผลิต ผลที่ตามมาคือ ปัญหามลภาวะด้านขยะต่อสังคม ปัญหาเหล่านี้เกิดมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น โรงงานลักลอบปล่อยของเสียออกสู่ภายนอก ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคที่ก่อให้เกิดขยะมากมาย ซึ่งหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอในทุกภาคส่วนจะส่งผลให้เกิดปัญหามลภาวะและกลายเป็นภัยพิบัติในที่สุด (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) ข้อมูลมลพิษประเภทขยะของประเทศไทยปี พ.ศ. 2566 ของ Pollution Control Department (2023) พบว่าขยะทั่วประเทศมีจำนวนประมาณ 26.95 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2555 ถึงจำนวน 2 ล้านตัน ในจำนวนนี้เป็นขยะที่มีการเก็บขนและนำไปกำจัดแบบถูกต้อง จำนวน 10.17 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 37.74 ขยะที่มีการกำจัดแบบไม่ถูกต้องจำนวน 7.47 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 27.72 และมีปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่จำนวน 9.31 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 34.54 ดังภาพ 1

ภาพ 1 ข้อมูลสถานการณ์มลพิษประเภทขยะมูลฝอยของประเทศไทยปี พ.ศ. 2566

การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนก่อให้เกิดขยะ โดยเฉพาะการใช้ชีวิตที่ต้องเร่งรีบของคนเมืองอย่าง กรุงเทพมหานคร การรีบเร่งในการดำเนินชีวิตสนับสนุนให้ต้องเลือกที่จะบริโภคและใช้สินค้าที่อำนวยความสะดวก เช่น อาหารพร้อมรับประทานซึ่งต้องใช้ภาชนะบรรจุ วัสดุพลาสติกใส่ของ ผ้าอ้อมสำเร็จรูปที่ใช้แล้วทิ้งส่งผลให้เกิดขยะและปัญหามลภาวะ (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2022) ภาชนะพลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันของผู้คน แต่มีผลเสียคือ ย่อยสลายยากและกลายเป็นขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีสารเติมแต่งบางชนิดที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค ประเทศไทยมีขยะพลาสติกประมาณร้อยละ 12 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด หรือประมาณปีละจำนวน 2 ล้านตัน มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณปีละจำนวน 0.5 ล้านตัน (ร้อยละ 25) ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 1.5 ล้านตัน (ร้อยละ 75) ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2022)

จากปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมจากขยะชุมชนที่เกิดมาจากพฤติกรรมการซื้อและการบริโภคสินค้าอุปโภคบริโภคของคนในเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งหากไม่มีการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเร่งด่วน ปัญหาขยะมูลฝอยจะรุนแรงขึ้น ส่งผลให้ปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงสุขภาพของคนในสังคมเพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการมลภาวะจากขยะและการรักษาสุขภาพของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้นักการตลาดต้องนำแนวคิดการตลาดเพื่อสังคมเข้ามาใช้ในการดำเนินกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาด เพื่อสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและขับเคลื่อนพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร โมเดลสมการโครงสร้างของการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรแฝง จำนวน 3 ตัวแปร คือ กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (social marketing mix) จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (environmental consciousness) และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (proactive environmental consumption behaviors)
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าที่มีฉลากประหยัดไฟ ฉลากเขียว และตราสัญลักษณ์ G (green production) เป็นต้น โดยมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน (Piriyakul, 2022)

3. ขอบเขตด้านเวลา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้หันมาใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น
2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ โดยผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้พัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และออกแบบแคมเปญการตลาดที่กระตุ้นจิตสำนึกและพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคเห็นถึงความสำคัญต่อการบริโภคสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม และช่วยให้ภาครัฐเข้าใจกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโครงการเพื่อสังคมได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (social marketing mix strategies)

แนวคิดกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมในการวิจัยครั้งนี้พัฒนามาจากแนวคิดการตลาดเพื่อสังคม (social marketing) ซึ่งเป็นการใช้หลักการและเทคนิคต่าง ๆ ทางการตลาดในเชิงพาณิชย์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคมให้เกิดการยอมรับและเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะทำให้กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายหรือสังคมโดยรวมมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Lee & Kotler, 2019; Pattie et al., 2012) โดย Lee and Kotler (2019) ได้อธิบายว่า การกำหนดกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม อันประกอบไปด้วยเครื่องมือส่วนประสมทางการตลาด 4P's เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า (product) ผลิตภัณฑ์ด้านการตลาดเพื่อสังคมหมายถึงผลประโยชน์รวมทั้งหมดที่กลุ่มเป้าหมายได้รับหลังจากการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Pride et al., 2007) ส่วนการพัฒนากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ด้านการตลาดเพื่อสังคม หมายถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของ Lee and Kotler (2019) ที่อธิบายว่าผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพิจารณาจากกระบวนการผลิต (process) องค์ประกอบของวัตถุดิบในการผลิต (gradient) การนำไปใช้งาน (function) การย่อยสลายของผลิตภัณฑ์เมื่อหมดอายุในการใช้งาน (disposal) และกลยุทธ์ด้านตราสินค้า (branding) ในการตลาดเชิงพาณิชย์นั้นแพร่หลายและค่อนข้างง่ายต่อการเข้าใจและจดจำ ตราสินค้า เป็น ชื่อ คำ เครื่องหมาย หรือรูปแบบ (หรือการรวมกันของสิ่งเหล่านี้) ที่ระบุผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า (Kotler & Armstrong, 2020) ตัวอย่างเช่น เราดื่มชาดื่มกาแฟด้วย Starbucks ค้นหาข้อมูลใน iPhone ขับรถเบนซ์ไปทำงาน เป็นต้น ส่วนตราสินค้าด้านการตลาดเพื่อสังคม เช่น ตาวิเศษเห็นนะ อย่าทิ้งขยะ หรือฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5 ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้จดจำและปฏิบัติตาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของ brand ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค

2. กลยุทธ์ด้านราคาหรือต้นทุนของลูกค้า (price/cost) ราคาคือต้นทุนที่กลุ่มเป้าหมายต้องจ่ายเพื่อแลกกับพฤติกรรมที่ต้องการ (Kubacki et al., 2015) มีความหมายคล้ายกับการตลาดในเชิงพาณิชย์ (Kotler &

Armstrong, 2020) แต่ในการตลาดเพื่อสังคมคำว่า "ราคา" จะมีความหมายที่กว้างขึ้น กล่าวคือ ราคา หมายถึง การเสียค่าใช้จ่าย เวลา ความยากลำบาก หรือ ความพยายามที่ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม และหมายรวมถึงความเสี่ยงที่จะต้องทดลองเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด หรือ การกระทำบางอย่าง หาก "ราคา" ที่จะเสียไปหรือการแลกเปลี่ยนนั้นคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ การยอมรับในผลิตภัณฑ์ก็จะเกิดขึ้นได้ง่าย ในทางกลับกัน ถ้าประชากรกลุ่มเป้าหมายรู้สึกว่าการผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นไม่คุ้มค่ากับราคาที่เสียไป การยอมรับก็จะเกิดขึ้นได้ยาก หรือไม่เกิดขึ้นเลย (Kotler, Roberto, & Lee, 2016)

3. กลยุทธ์ด้านสถานที่จัดจำหน่ายหรือความสะดวกสบายในการเข้าถึง (place/convenience) ซึ่ง Kotler and Lee (2019); Pride et al. (2007) ได้อธิบายว่า ในส่วนของการตลาดเพื่อสังคม สถานที่จัดจำหน่าย หมายถึง ช่องทางหรือตัวกลางที่ทำหน้าที่ในการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงกิจกรรม หรือช่องทางที่ช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ง่ายและสะดวกสบาย อาจเป็นบุคคล สถานที่ องค์กร และเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์เฟซบุ๊ก สิ่งเหล่านี้จะต้องมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัย รวมถึงสามารถซื้อสินค้าได้ง่ายตามแหล่งเลือกซื้อทั่วไป เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า และร้านค้าปลีกอื่น ๆ ทำให้ที่ตั้งร้านสะดวกต่อการเดินทางสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง และมีสถานที่จอดรถอย่างกว้างขวางเพียงพอ เป็นต้น

4. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดหรือการติดต่อสื่อสาร (promotion/communication) ซึ่ง Kotler and Lee (2019); Kubacki et al. (2015) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมการตลาดหรือการติดต่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายในการตลาดเชิงพาณิชย์จะหมายถึงเครื่องมือหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย โดยมีการนำเสนอสิ่งจูงใจในระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อที่จะชักจูงหรือโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความต้องการที่จะซื้อผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับการส่งเสริมการตลาดในแง่มุมมองของการตลาดเพื่อสังคม อันได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร การส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมพิเศษ การโฆษณา ณ จุดขาย การใช้คู่มือ การจัดทำสารคดี ภาพยนตร์ การจัดงานมอบประกาศเกียรติคุณ การขายโดยบุคคล และรวมถึงสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม

จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรหนึ่งที่ได้รับเลือกสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เพื่อระดับความตื่นตัวของผู้บริโภคหรือสังคมที่มีต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดย Zelezny and Schultz (2019) ให้ความเห็นว่าจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบของระบบความเชื่อซึ่งหมายถึงปัจจัยทางอารมณ์ที่เฉพาะเจาะจงซึ่งส่งผลต่อความชอบในพฤติกรรมผู้บริโภคด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีผู้ให้การสนับสนุนคำนิยามนี้อีก เช่น Bohlen, Schlegelmilch, and Diamantopoulos (1993) ให้ความเห็นว่า จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดแบบหลายมิติที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ของบุคคล ทัศนคติ พฤติกรรม ความตั้งใจ และการกระทำ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนประกอบต่าง ๆ นอกจากนี้จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมสามารถมองเห็นเป็นเชิงประจักษ์ได้โดยผ่านพฤติกรรมบางอย่าง (Sharma & Bansal, 2019) นอกจากนี้ Numrakutrakul, Ngarmyarn, and Panichpathom (2023) ยังให้ความเห็นว่าผู้บริโภคได้รับความนิยมในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมหากพวกเขาเชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (Kim, Cho, & Han, 2019) ขณะเดียวกันจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวชี้นำบุคคลให้กระทำการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสังคมส่วนรวมมากกว่าการซื้อเพื่อตนเอง (Peattie, 2020) ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นข้างต้นต่อผู้บริโภคที่มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมจะแสดงให้เห็นถึงความตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการและความปรารถนาที่จะลดผลกระทบเหล่านั้นผ่านการเลือกซื้อ (Schwepker & Cornwell, 2021)

พฤติกรรมกรบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

การที่ผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมกรบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกต้องเกิดมาจากตัวผู้บริโภคและคนในสังคมรอบข้าง มีความคิดเห็น มีคุณค่าร่วมและปรารถนาที่จะให้สังคมนั้นปลอดจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลภาวะที่จะส่งผลมาถึงความปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งทางตรงหรือทางอ้อม (Cho, 2019; Fischer & Poortinga, 2018; Li & Cai, 2021; Yang, Moon, & Tasnuva, 2019) ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ เช่นลักษณะประชากร ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และรสนิยม เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยเหตุที่มักจะทำให้พฤติกรรมกรบริโภค และทัศนคติของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์แตกต่างกันไป และส่งผลไปถึงการซื้อสินค้าและบริการ

นอกจากนี้ Rokka and Uusitalo (2008) ศึกษาผู้บริโภคชาวฟินแลนด์ พบว่า ประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า บรรลุเกณฑ์ที่ระบุความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำไปใช้งาน และการย่อยสลายของผลิตภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ Kim and Han (2010) ทำการศึกษาเรื่อง Intention to pay conventional-hotel prices at a green hotel a modification of the theory of planned behavior พบว่า จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลดีต่อความตั้งใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับโรงแรมที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรือโรงแรมสีเขียว นอกจากนี้ Karatu and Nik Mat (2015) ศึกษาเรื่อง The mediating effects of green trust and perceived behavioral control on the direct determinants of intention to purchase green products in Nigeria พบว่าจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมในด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความสะดวกสบาย และส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ของชาวไนจีเรีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hartmann, Apaolaza, and Eisend (2016) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารการโฆษณาแคมเปญของโครงการ Opel (wonderful world), energy (green energy) AEG, Eco-lavamat ซึ่งเป็นการสื่อสารถึงภาพที่น่ารื่นรมย์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางธรรมชาติ และก่อให้เกิดประโยชน์ด้านอารมณ์ต่อตราผลิตภัณฑ์สีเขียว ผ่านการสื่อสารช่องทางแบบดั้งเดิม (เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณากลางแจ้ง โฆษณาส่งพิมพ์ โบรชัวร์ เป็นต้น) ไปสู่ช่องทางการสื่อสารแบบผสมผสานอย่างโซเชียลมีเดีย (เช่น โทรศัพท์มือถือ เว็บไซต์ แชต แชตตอบ Facebook YouTube Instagram Twitter Line บล็อก พอดคาสต์ เป็นต้น) และงานวิจัยของ Kim and Han (2010); Numrakutrakul, Ngarmyarn, and Panichpathom (2023); Peattie (2020); Yang, Moon, and Tasnuva (2019) ที่พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยา ทัศนคติ ความตั้งใจ และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใส่ใจในสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (environmental consciousness) และส่งผลถึงพฤติกรรมกรบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกในท้ายสุด

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยกำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยของ Bohlen, Schlegelmilch, and Diamantopoulos (1993); Hartmann, Apaolaza, and Eisend (2016); Karatu and Nik Mat (2015); Kim and Han (2010); Kotler and Armstrong (2020); Kotler and Lee (2019); Kotler, Roberto and Lee (2016); Li and Cai (2021); Numrakutrakul, Ngarmyarn, and Panichpathom (2023); Rokka and Uusitalo (2008); Schwegker and Cornwell (2021); Yang, Moon, and Tasnuva (2019); Zelezny and Schultz (2019) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร คือ กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) และตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variables) 2 ตัวแปร ได้แก่ จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) และสมมุติฐานการวิจัยเพื่อทดสอบอิทธิพลเชิงบวก จำนวน 2 สมมุติฐาน ดังภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC)

สมมุติฐานที่ 2 (H2): จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อสอบยั่วตัวแบบเชิงโครงสร้างเป็นการศึกษาเพื่อนำปัญหาเชิงสาเหตุจากกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่พฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าที่มีฉลากประหยัดไฟ ฉลากเขียว และตราสัญลักษณ์ G (green production) เป็นต้น โดยมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง จำนวน 500 คน (Piriyakul, 2022)

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดย 1) แบ่งประชากรเป็นชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยใช้ปัจจัยด้านอายุ เนื่องจากงานวิจัยนี้ปัจจัยเจตคติทางด้านสิ่งแวดล้อมมีผลมาจาก

อายุ (Gatersleben, Steg, & Vlek, 2002) 2) คัดเลือกเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการจับสลากเพื่อหาตัวแทนกลุ่มละ 1 เขต ได้ตัวแทน 6 เขต คือ (1) เขตวังทองหลาง (2) เขตประเวศ (3) เขตดอนเมือง (4) เขตบางกะปิ (5) เขตจอมทอง และ (6) เขตหนองแขม 3) ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตตามสัดส่วน เท่ากับ 500/6 เท่ากับเขตละไม่น้อยกว่าจำนวน 83 คน รวม 498 คน และเก็บเพิ่มอีกจำนวน 2 คน ตามสะดวกจนครบจำนวน 4) สุ่มห้างสรรพสินค้าในแต่ละเขตจำนวน 6 เขต เพื่อเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล จำนวน 6 ห้าง คือ (1) เขตวังทองหลาง ได้แก่ บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ (2) เขตประเวศ ได้แก่ พาราไดซ์ พาร์ค (3) เขตดอนเมือง ได้แก่ เจ้เล้ง ฟลาซ่า (4) เขตบางกะปิ ได้แก่ แมคโคร (5) เขตจอมทอง ได้แก่ ฟอเรน และ (6) เขตหนองแขม ได้แก่ เดอะมอลล์ 5) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling) จากผู้มาใช้บริการห้างในช่วงเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล (Piriyakul, 2022)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามมาหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยทำการหาค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (Best, 1993) ผลการทดสอบพบว่า IOC มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 40 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach โดยใช้เกณฑ์ค่า α มากกว่า 0.07 (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006) ผลการทดสอบ พบว่า α มีค่าระหว่าง 0.87-0.91 ผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร โดยกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 0.91 รองลงมา จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) มีค่า α เท่ากับ 0.89 และ 0.87 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายถึงลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) และศึกษาตัวแปรด้วยค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ (2) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อวัดสหสัมพันธ์ (correlation matrix) ระหว่างตัวแปร และทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) แบบ Covariance Based

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัย ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 500 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.98 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (ร้อยละ 54.76) สถานภาพโสด (ร้อยละ 69.05) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 40.28) ประกอบอาชีพหลักเป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 32.34) และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 34.92)

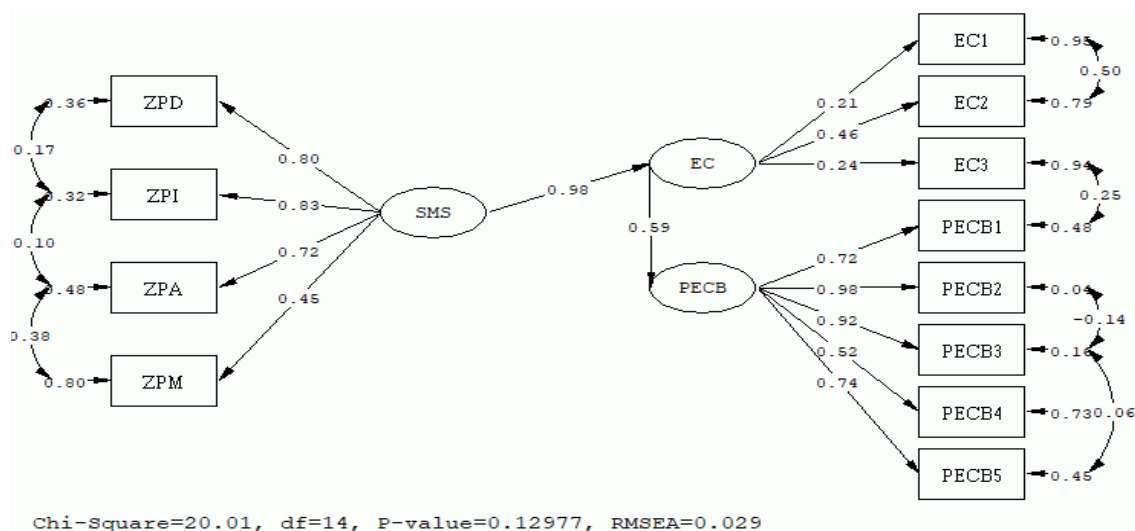
2. ผลการวิจัยพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า (1) จำนวนครั้งโดยเฉลี่ยที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากเขียวและผลิตภัณฑ์ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ ส่วนใหญ่ซื้อ 2-5 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 59.13) รองลงมา

1 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 28.77) (2) การเน้นการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ส่วนใหญ่เน้นเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 84.13) รองลงมาไม่สนใจ (ร้อยละ 8.93) (3) การเน้นการซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเติม (รีฟิล) ส่วนใหญ่เน้นบางครั้ง (ร้อยละ 60.71) รองลงมาเน้นทุกครั้ง (ร้อยละ 30.36) (4) การเน้นการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบจากธรรมชาติหรือผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ส่วนใหญ่เน้นบางครั้ง (ร้อยละ 82.94) รองลงมาเน้นทุกครั้ง (ร้อยละ 12.10) (5) พฤติกรรมการลดมลภาวะโดยการใช้อุปกรณ์ ตะกร้า หรือหีบห่อที่ทำจากวัสดุธรรมชาติเพื่อใช้แทนถุงพลาสติกหรือโฟม ส่วนใหญ่ทำเป็นประจำ (ร้อยละ 57.34) รองลงมาทำเป็นประจำและยังส่งเสริมให้คนรอบข้างทำ (ร้อยละ 16.67) และ (6) ปัญหาที่ส่งผลให้ไม่สามารถสร้างพฤติกรรมในการบริโภคเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) พบว่า ส่วนใหญ่เลือกปัญหา “แพง และ หาซื้อยาก” (ร้อยละ 20.24) รองลงมา “บริโภคไม่สะดวก” (ร้อยละ 20.04)

3. ผลการวิจัย จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean--M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation --SD) พบว่า จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.30$, $SD = 0.75$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา พฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) และกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 3.46 ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังปรับโมเดล

ภาพ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของงานวิจัย หลังปรับโมเดล

จากภาพ 3 โมเดลสมการโครงสร้างของงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังปรับโมเดล ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกดัชนี โดย $\chi^2/df = 1.43 (\leq 5.00)$ $p\text{-value} = 0.12977 (< 0.05)$ RMSEA = 0.029 (< 0.08) NFI = 1.00 (> 0.90) CFI = 1.00 (> 0.90) GFI = 0.99 (> 0.90) AGFI = 0.96 (> 0.90) IFI = 1.00 (> 0.90) RFI = 0.98 (> 0.90) และ RMR = 0.013 (< 0.05) (Hooper et al., 2008)

ตาราง 1

ค่าอิทธิพลและสถิติต่าง ๆ จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของการวิจัย

ตัวแปรผล		EC			PECB	
ตัวแปรเหตุ	DE	IE	TE	DE	IE	TE
SMS	0.98**	-	0.98**	-	0.62**	0.62**
EC	-	-	-	0.59**	-	0.59**
สมการโครงสร้างของตัวแปร R-Square			EC = 0.97		PECB = 0.35	
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ (correlation matrix)						
	EC	PECB	SMS			
EC	1.00					
PECB	0.59	1.00				
SMS	0.98	0.58	1.00			

หมายเหตุ: TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง, * $p < .05$, ** $p < .01$

จากตาราง 1 พิจารณาอิทธิพลทางตรง (DE) และอิทธิพลทางอ้อม (IE) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรง (DE) จากจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) โดยมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.59 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อม (IE) จากกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) โดยมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.62 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.35 แสดงว่าตัวแปรในโมเดล สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) ของผู้บริโภคและซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 35 และค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.58-0.98 แสดงว่าตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์เป็นบวกในทิศทางเดียวกัน โดยกลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) และจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดเท่ากับ 0.98 เท่ากับ 0.98* 0.59 เท่ากับ 0.58

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า สนับสนุนทั้ง 2 สมมุติฐาน โดยสมมุติฐานที่ 1 กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับสูงมากต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = 0.98, p = .01$) และสมมุติฐานที่ 2 จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับปานกลางต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = 0.59, p = .01$)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพบว่า ตัวแปรส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม ตัวชี้วัดด้านราคา (PI) มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ($\beta = 0.83$) รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.80$) งานวิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1.1 กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคมตัวชี้วัดด้านราคา มีค่าน้ำหนักมากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคที่มีจิตสำนึกบริโภคชอบต่อสังคมให้ความสำคัญกับการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยถือเป็นราคาทางด้านจิตใจ ราคามีความเหมาะสม และยินดีจ่ายแพงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Armstrong (2021) ที่อธิบายว่าราคาคือต้นทุนที่กลุ่มเป้าหมายต้องจ่ายเพื่อแลกกับพฤติกรรมที่ต้องการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Lee and Kotler (2019) ที่พบว่าราคาส่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีราคาสูงแต่ส่งผลทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นผู้บริโภคก็จะยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim and Han (2010) ที่พบว่าจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความตั้งใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับโรงแรมที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรือโรงแรมสีเขียว

1.2 กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม ตัวชี้วัดด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าน้ำหนักมากเป็นลำดับที่ 2 อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคที่มีจิตสำนึกบริโภคชอบต่อสังคมให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปรีไซเคิลและทำลายได้ง่ายเป็นอันดับแรก รองลงมาจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์ที่มีสัญลักษณ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lee and Kotler (2019) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพิจารณาจากกระบวนการผลิต (process) องค์ประกอบของวัตถุดิบในการผลิต (gradient) การนำไปใช้งาน (function) การย่อยสลายของผลิตภัณฑ์เมื่อหมดอายุในการใช้งาน (disposal) และหลักกระบวนการ 5R คือ reduce reuse recycle repair และ reject นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rokka and Uusitalo (2008) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 30 เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ที่ระบุว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำไปใช้งาน และการย่อยสลายของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

2. ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย จำนวน 2 ข้อ ที่พบว่าสนับสนุนงานวิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

2.1 กลยุทธ์ส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับสูงมากต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hume (2010) ที่พบว่าผู้บริโภคมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านการเลือกผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ โดยพิจารณาจากการนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้งานไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ การใช้ในปริมาณไม่มาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim and Han (2010) ที่พบว่าจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความตั้งใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับโรงแรมที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรือโรงแรมสีเขียว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karatu and Nik Mat (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง The mediating effects of green trust and perceived behavioral control on the direct

determinants of intention to purchase green products in Nigeria ที่พบว่าจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความสะดวกสบาย และความตั้งใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวไนจีเรีย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Apaolaza, and Eisend (2016) ที่ได้อธิบายว่าช่องทางการสื่อสาร (communication channels) การตลาดยุคใหม่ได้เปลี่ยนการสื่อสารจากช่องทางแบบดั้งเดิม (เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณากลางแจ้ง โฆษณาส่งพิมพ์ โบรชัวร์ เป็นต้น) ไปสู่ช่องทางการสื่อสารแบบผสมผสานอย่างโซเชียลมีเดีย (เช่น โทรศัพท์มือถือ เว็บไซต์เชิงโต้ตอบ Facebook YouTube Instagram Twitter บล็อก พอดคาสต์ ออนไลน์ เป็นต้น) เนื่องจากมีต้นทุนของสื่อที่ถูกกว่าสื่อรูปแบบดั้งเดิม และยังมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการรวบรวมข้อมูลที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ ตามเวลาจริง (real time)

2.2 จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับปานกลางต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องมาจากผู้บริโภคที่มีจิตสำนึกกับผิดชอบต่อสังคมจะไม่ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ภาชนะการใช้ถุงพลาสติก และถุงกระดาษที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์เคมีต่าง ๆ ที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมหลังการใช้ โดยจะช่วยแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยงานของ Kim and Han (2010); Numrakutrakul, Ngarmyarn, and Panichpathom (2023); Peattie (2020); Yang, Moon, and Tasnuva (2019) ที่พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยา ทัศนคติ ความตั้งใจ และการกระทำของผู้บริโภคในการใส่ใจในสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (environmental consciousness) และส่งผลถึงพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุกในท้ายสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนประสมด้านการตลาดเพื่อสังคม (SMS) ต่อจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม (EC) ต่อพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) มีค่าอิทธิพลเส้นทางในทางบวกเท่ากับ $0.98 * 0.59$ เท่ากับ 0.58 งานวิจัยมีข้อเสนอแนะในการบูรณาการตัวแปรร่วมกันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคเพื่อสิ่งแวดล้อมเชิงรุก (PECB) ของมิติด้านผู้บริโภค ด้านภาคธุรกิจ และด้านภาครัฐบาล ตามค่าน้ำหนัก ดังนี้

มิติด้านผู้บริโภค ในระยะเร่งด่วนควรส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดมีจิตสำนึกตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการใช้สินค้า โดยมีจิตใจที่พร้อมยอมสละเวลาศึกษาหาความรู้และยอมรับราคาในการเลือกซื้อและเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าที่มีฉลากประหยัดไฟ สินค้าฉลากเขียว และสินค้าที่มีตราสัญลักษณ์ G (green production) เป็นต้น และส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในผลิตภัณฑ์ผงซักฟอกและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

มิติด้านภาคธุรกิจ ในระยะเร่งด่วนควรให้ความสำคัญกับการใช้แนวคิดการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยนำมาเป็นโมเดลธุรกิจ (business model) ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฉลากประหยัดไฟ ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฉลากเขียว และหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุดิบสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในการผลิต เป็นต้น

มิติด้านหน่วยงานภาครัฐบาล ในระยะเร่งด่วนควรมีนโยบาย แผนงาน และโครงการส่งเสริมให้ผู้บริโภค เกิดมีจิตสำนึกตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการใช้ผลิตภัณฑ์ รัฐบาลควรมีการสร้างมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยควบคุมสิ่งแวดล้อม เช่นการออกกฎระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปฏิบัติในกรอบทิศทางที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การออกกฎหมายด้านการทิ้งขยะ การคัดแยกขยะ การเก็บภาษีจากผู้มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม รัฐบาลควรมีการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รัฐบาลควรมีการตรวจสอบฉลากสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มากขึ้น รัฐบาลควรผลักดันและสนับสนุนนโยบายการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ภาคธุรกิจหันมาผลิตสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

References

- Best, J. W. (1993). *Research in education*. Allyn and Bacon.
- Bohlen, G., Schlegelmilch, B. B., & Diamantopoulos, A. (1993). Measuring ecological concern: A multi-construct perspective. *Journal of marketing management*, 9(4), 415-430.
- Cho, H. J. (2019). The effects of consumption value on satisfaction and loyalty: Focusing on Chinese smartphone users. *Journal of Distribution Science*, 12(8), 123-132.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Fischer, R., & Poortinga, Y. H. (2018). Are cultural values the same as the values of individuals? An examination of similarities in personal, social and cultural value structures International. *Journal of Cross Cultural Management*, 12(2), 157-170.
- Gatersleben, B., Steg, L., & Vlek, C. (2002). Measurement and determinants of environmentally significant consumer behavior. *Environment and behavior*, 34(3), 335-362.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, Pearson Prentice Hall.
- Hartmann, P., Apaolaza, V., & Eisend, M. (2016). Nature imagery in non-green advertising: The effects of emotion, autobiographical memory, and consumer's green traits. *Journal of Advertising*, 45(4), 427-440.
- Karatu, V. M. H., & Nik Mat, N. K. (2015). The mediating effects of green trust and perceived behavioral control on the direct determinants of intention to purchase green products in Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 256-265.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hume, M. (2010). Compassion without action: Examining the young consumers consumption and attitude to sustainable consumption. *Journal of World Business*, 45(4), 385-394.
- Kim, W. H., Cho, J. L., & Han, K. S. (2019). The relationships of wine promotion, customer satisfaction, and behavioral intention: The moderating roles of customers' gender and age. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 39, 212-218.
- Kim, Y., & Han, H. (2010). Intention to pay conventional-hotel prices at a green hotel a modification of the theory of planned behavior. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(8), 997-1014.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2020). *Principles of marketing* (18th ed.). Pearson.
- Kotler, P., Roberto, N., & Lee, N. (2016). *Social marketing: Improving the quality of life*. Sage.
- Kotler, P., & Zaltman, G. (1971). Social marketing: An approach to planned social change. *Journal of marketing*, 35(3), 3-12.

- Kubacki, K., Rundle-Thiele, S., Pang, B., & Buyucek, N. (2015). Minimizing alcohol harm: A systematic social marketing review (2000–2014). *Journal of business research*, 68(10), 2214-2222.
- Lee, N. R., & Kotler, P. (2019). *Social marketing: Behavior change for social good* (6th ed.). SAGE.
- Li, M., & Cai, L. A. (2012). The effects of personal values on travel motivation and behavioral intention. *Journal of travel research*, 51(4), 473-487.
- Ministry of Natural Resources and Environment, Pollution Control Department (2022). *Pollution situation report of Thailand 2022*. Author. Retrieved from <https://www.pcd.go.th/publication/30311/> [In Thai]
- Numrakutrakul, P., Ngarmyarn, A., & Panichpathom, S. (2023). *Factors affecting housing purchases*. Retrieved from <http://www.wbiconpro.com/508>
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2022). *Environmental quality situation reports 2019*. Author. Retrieved from <https://www.onep.go.th/ebook/soe/soereport2022.pdf> [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021). *National Economic and Social Development Plan No. 12 (2560-2564)*. Author. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2025/03/article_20170705111314.pdf [In Thai]
- Peattie, K. (2020). Running wild with metaphors: Rethinking the evolution of social enterprise. *Strategic Change*, 29(4), 417-424.
- Peattie, S., Peattie, K., & Thomas, R. (2012). Social marketing as transformational marketing in public services: The case of project bernie. *Public Management Review*, 14(7), 987-1010.
- Piriyakul, M. (2022). *Structural equation modeling*. Retrieved from <http://rlc.nrct.go.th>ewt>ewt-dl> [In Thai]
- Pollution Control Department. (2023). *Waste management information system*. Author. Retrieved from https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2023/03/pcdnew-2023-03-16_08-23-32_505468.pdf [In Thai]
- Pride, W. M., Elliott, G., Rundle-Thiele, S., Waller, D., Paladino, A., & Ferrell, O. C. (2006). *Marketing: core concepts and applications*. John Wiley & Sons.
- Rokka, J., & Uusitalo, L. (2008). Preference for green packaging in consumer product choices—do consumers care?. *International Journal of Consumer Studies*, 32(5), 516-525.
- Schweper Jr, C. H., & Cornwell, T. B. (1991). An examination of ecologically concerned consumers and their intention to purchase ecologically packaged products. *Journal of Public Policy & Marketing*, 10(2), 77-101.
- Sharma, K., & Bansal, M. (2013). Environmental consciousness, its antecedents and behavioural outcomes. *Journal of Indian Business Research*, 5(3), 198-214.

- UN Environment Programme. (2024). *Global waste management outlook 2024*. Retrieved from https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/44939/global_waste_management_outlook_2024.pdf?sequence=3
- Yang, H. C., Moon, Yoo, Y. H., & Tasnuva, K. (2019). The Impact of marketing and brand value on the long-term purchasing behavior regarding industrial goods. *Journal of Distribution Science*, 11(5), 25-31.
- Zelezny, L. C., & Schultz, P. W. (2000). Psychology of promoting environmentalism: Promoting environmentalism. *Journal of social issues*, 56(3), 365-371.

ปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ศึกษากรณีการสมรสเท่าเทียม

วายุรักษ์ ทาบุญมา¹ วิมลรัตน์ แซ่หลี²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกัน รวมทั้งศึกษาปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 เพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและแปลความหมายจากการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า จากกระแสความเท่าเทียมทางเพศและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ส่งผลให้ประเทศทั่วโลกต่างให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการนำแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมาใช้ในการพิจารณาการให้สัญชาติโดยการสมรสในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายว่าด้วยสัญชาติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมทั้งประเทศไทยที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ขึ้นมาเพื่อให้สิทธิบุคคลไม่ว่าเพศใดสมรสกันได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ก็มิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว เพื่อคุ้มครองสิทธิในการได้มาซึ่งสัญชาติของคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศให้ขอถือสัญชาติไทยตามคู่สมรสของตนได้ โดยยังคงกำหนดให้สิทธิการขอถือสัญชาติเฉพาะกรณีหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น

คำสำคัญ: การได้สัญชาติไทย; การสมรสเท่าเทียม; คนต่างด้าว; ความเท่าเทียมกันทางเพศ;

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2} สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Wimonrat_sae@nstru.ac.th

Legal Problems of Acquisition Thai Nationality According to Section 9, Paragraph one of the Nationality Act 1965, Study of the Case of Equal Marriage

Vayupak Thaboonma¹ Wimonrat Saelee²

Abstract

This research article aims (1) to study the background, concepts and theories of Thai and foreign laws concerning the acquisition of nationality through marriage for sexual-and gender-diverse individuals (SGD) persons or same-sex couples, (2) to compare Thai and foreign laws in guaranteeing equal marital status for sexual-and gender-diverse individuals (SGD) persons in acquiring the right to apply for citizenship through marriage, (3) to study the problem of the acquisition of nationality through marriage for sexual-and gender-diverse individuals (SGD) persons or same-sex couples under Section 9 Paragraph 1 of the Nationality Act B.E. 2508 and (4) to provide solutions that are appropriate to the current social context and in line with the principles of equality and non-discrimination of the Universal Declaration of Human Rights. The researcher employs qualitative research methods, collecting data through document research and in-depth interviews, and analyzes the data using content analysis techniques and interpretative comparison.

Findings are as follows: indicate that the global trend towards gender equality and non-discrimination, as reflected in the Universal Declaration of Human Rights, has led countries worldwide to increasingly accept sexual diversity. This can be seen in the application of gender equality principles in the consideration of nationality by marriage in the nationality laws of the French Republic and the Federal Republic of Germany. Including Thailand, which has enacted the Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 24) B.E. 2567 to allow people of any gender to marry each other as well. However, the Nationality Act B.E. 2508, Section 9, Paragraph 1, has not been amended to bring the legal provisions in line with the aforementioned Civil and Commercial Code in order to protect the right to acquire nationality of same-sex spouses to apply for Thai nationality according to their spouses. It still grants the right to apply for nationality only in the case of a foreign woman who marries a man of Thai nationality only.

Keywords: Acquisition of Thai Nationality; Marriage Equality; Alien; Gender Equality; Nationality Act, B.E. 2508

Type of Article: Research Article

^{1,2} Law Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
1 Moo 4, Tha Ngio, Mueang, Nakhon Si Thammarat 80280, Thailand
Corresponding Author Email: Wimonrat_sae@nstru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากปัจจุบันบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีการยอมรับในความแตกต่างทางเพศมากขึ้น บุคคลเหล่านี้ได้มีการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันเช่นเดียวกับครอบครัวที่เป็นคู่สมรสระหว่างเพศชายและหญิง และในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 เพื่อให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถสมรสกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ในเรื่องการได้มาซึ่งสัญชาติไทยของบุคคลตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ไม่ได้บัญญัติรับรองในกรณีของคู่ชีวิตที่จะขอถือสัญชาติไทยตามอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยเหตุจากความแตกต่างในเรื่องเพศ อันขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน (Sooksom, 2559) และยังขัดต่อหลักการที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสัญชาติไทยตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 กรณีการสมรสเท่าเทียม เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของไทยที่เกี่ยวกับการให้สิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และการรับรองสิทธิในการสมรสเท่าเทียมของบุคคลตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศในการรับรองสถานภาพการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันในการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรส
3. เพื่อศึกษาปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508
4. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคล ได้แก่ แนวคิดและหลักการสมรสเท่าเทียม แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสัญชาติ รวมทั้งศึกษาปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคล

ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 ได้แก่ ปัญหาตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ปัญหาตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และปัญหาการได้สัญญาติเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 ให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 3 กลุ่ม (1) ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการขอแปลงสัญชาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5 คน (2) ภาคประชาชน ผู้แทนจากผู้ที่มิอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5 คน (3) ภาควิชาการ ผู้แทนจากกลุ่มนักวิชาการด้านนิติศาสตร์และนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 คน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 และการรับรองสิทธิในการสมรสเท่าเทียมของบุคคลตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567

2. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศในการรับรองสถานภาพการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันในการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรส

3. ได้ทราบปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508

4. ได้แนวทางแก้ไขปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 ให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและหลักการสมรสเท่าเทียม

ตามหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ได้มีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ว่า “ข้อ 1 วางหลักว่า มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ...” และ “ข้อ 2 วางหลักว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวง ตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนชาติ อาชีพ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา...” (Office of the National Human Rights Commission of Thailand, 2007) จากหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญา

สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เองจึงเป็นที่มาของการรับรองสิทธิการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากสังคมในปัจจุบันที่พบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีเสรีภาพในการใช้ชีวิต ไม่ได้ยึดติดกับเพศสภาพ มีการยอมรับในความแตกต่างทางเพศสภาพมากขึ้น สามารถแสดงตัวตนของตนเองทางเพศโดยไม่ต้องปิดบังอีกต่อไป (Vanaspong & Kaewsri, 2015) ทำให้เกิดการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายโดยไม่ใช้เพศสภาพเป็นตัวกำหนดและบางคู่ต้องการสร้างครอบครัว (Namjak, 2013) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบัน ในหลายประเทศได้มีแนวคิดในการรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในลักษณะเดียวกันกับการสมรสระหว่างบุคคลต่างเพศ โดยอยู่ในรูปแบบแรก คือ การจดทะเบียนสมรสที่ไม่มีการแยกระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกันหรือต่างเพศ เช่น ประเทศไทย ที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 และรูปแบบที่สอง คือ การจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนชีวิตหรือกฎหมายคู่ชีวิตเพื่อต้องการแยกระหว่างคู่สมรสต่างเพศตามกฎหมายว่าด้วยการสมรสกับคู่สมรสที่มีเพศเดียวกันตามกฎหมายเฉพาะ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการตรากฎหมายบันทึกทะเบียนคู่ชีวิตหรือ Civil Solidarity Pact (PACs) เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายให้แก่กลุ่มบุคคลคู่รักที่มีเพศเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและเป็นการไม่เลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ก็ได้มีกฎหมายให้บันทึกการอยู่กินร่วมกันของบุคคลเพศเดียวกัน หรือ “รัฐบัญญัติการจดทะเบียนหุ้นส่วนชีวิต” (Act on Registered Life Partnerships) โดยจะเรียกว่าเป็นหุ้นส่วนชีวิตแต่ไม่ถือว่าเป็นคู่สมรส เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันการจดทะเบียนสมรสต้องเป็นคนต่างเพศกันเท่านั้น

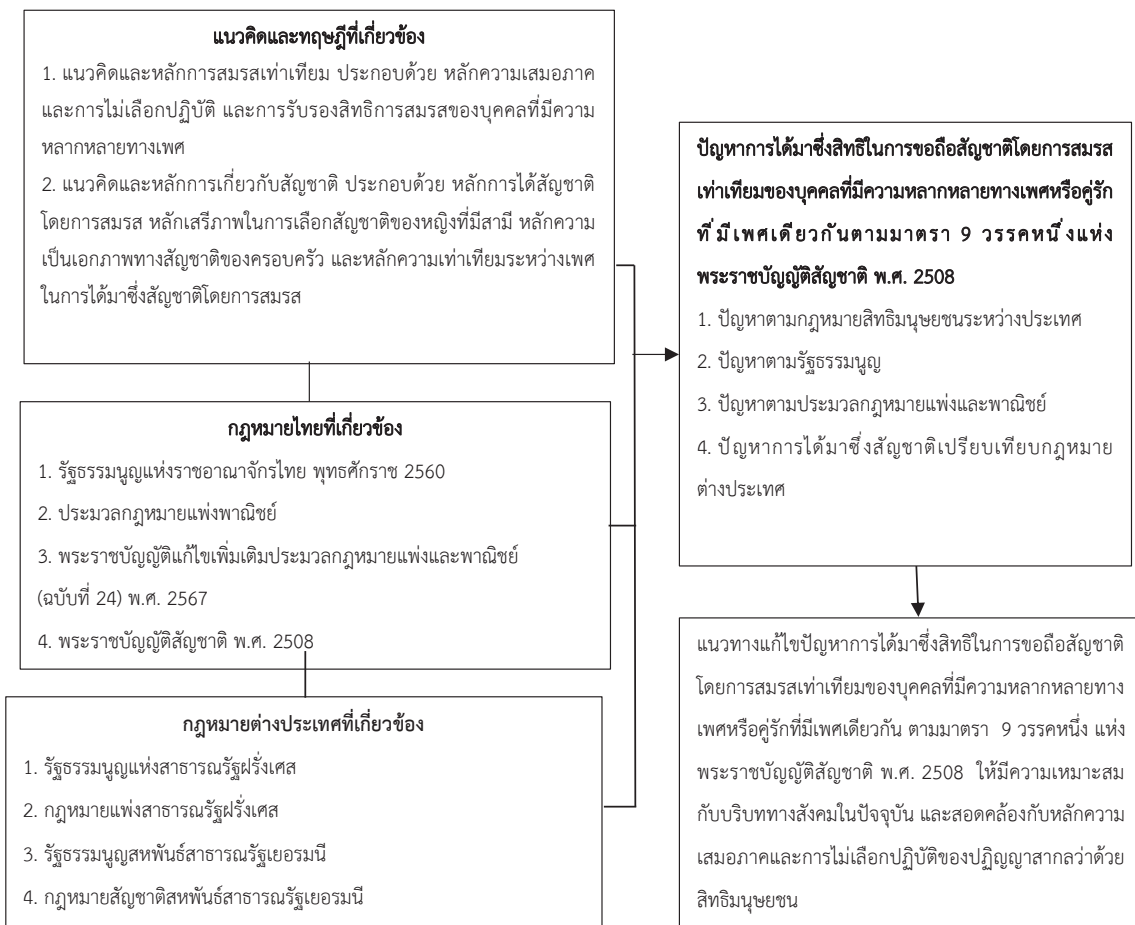
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสัญชาติ

สัญชาติ คือ เครื่องมือเชื่อมโยงความผูกพันระหว่างบุคคลกับรัฐ บุคคลที่มีสัญชาติของรัฐใดก็จะอยู่ภายใต้การอารักขา รวมไปถึงได้รับสิทธิ สวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐนั้น แนวคิดเกี่ยวกับสัญชาติจะคำนึงถึงความผูกพันใกล้ชิดระหว่างบุคคลกับรัฐผู้ให้สัญชาติ รัฐต่าง ๆ กำหนดหลักเกณฑ์ของการได้มาซึ่งสัญชาติไว้สองกรณี คือ กรณีแรก การได้สัญชาติโดยการเกิด ซึ่งมีสองวิธี คือ การได้สัญชาติโดยหลักดินแดน (jus soli) และการได้สัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิต (jus sanguinis) กรณีที่สอง การได้สัญชาติภายหลังการเกิด เช่น การแปลงสัญชาติ การได้สัญชาติโดยการสมรส ทั้งนี้ “หลักการได้สัญชาติโดยการสมรส” พบว่า บุคคลอาจได้สัญชาติโดยการสมรสได้สองแนวทาง คือ แนวทางแรก การสมรสเป็นเหตุให้หญิงผู้เป็นภริยาได้สัญชาติตามสามีโดยทันที เสมือนได้มาซึ่งสัญชาติโดยการเกิดที่เรียกว่า “Ipso Facto” ส่วนแนวทางที่สอง การสมรสไม่ทำให้ผู้นั้นได้สัญชาติของสามีโดยทันที ก่อให้เกิดเพียงสิทธิในการขอถือสัญชาติของหญิงเท่านั้น เช่น ประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (Piwaowatanapanich, 2010, p.23) อย่างไรก็ตาม แม้จะมี “หลักเสรีภาพในการเลือกสัญชาติของหญิงที่มีสามี” ซึ่งมาจากแนวคิดความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ เพศชายและเพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการกำหนดสัญชาติของตนเอง แต่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติในยุคปัจจุบันจะไม่กำหนดให้หญิงได้สัญชาติของสามีโดยทันที หรือถือเอาการสมรสกับชายต่างด้าวเป็นการสละสัญชาติเดิม (Saisoonthorn, 2003) เนื่องจากกฎหมายสัญชาติในยุคปัจจุบันเน้นการเคารพหลักเสรีภาพของบุคคลในการที่จะแสดงเจตนายึดถือสัญชาติของตน

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับ “หลักความเป็นเอกภาพทางสัญชาติของครอบครัว” บุคคลในครอบครัวเดียวกันควรจะมียุติพลเมืองเดียวกัน ด้วยเหตุนี้รัฐจึงต้องยอมรับให้บุคคลในครอบครัวมีสัญชาติตามบุคคลผู้เป็นหัวหน้าของครอบครัว เมื่อรัฐยอมรับให้หัวหน้าของครอบครัวมีสัญชาติของตน รัฐนั้นก็จะต้องยอมรับให้บุคคล

ในครอบครัวมีสัญชาติของตนด้วย (Randelzhofer, 1985) รวมทั้งสอดคล้องกับ “หลักความเท่าเทียมระหว่างเพศในการได้มาซึ่งสัญชาติโดยการสมรส” การกำหนดสัญชาติต้องสอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงและไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเพศ ควรรับรองสิทธิทุกคนไม่ว่าเพศใดโดยกำหนดให้ใช้ “ความเป็นคู่สมรส” ในการพิจารณาให้สัญชาติด้วย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง มิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 เพื่อคุ้มครองสิทธิในการได้มาซึ่งสัญชาติของคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศให้ขอถือสัญชาติไทยตามคู่สมรสของตนได้ โดยยังคงกำหนดให้สิทธิการขอถือสัญชาติเฉพาะกรณีหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคล ดังที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตของการวิจัย เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปณิธานของสภากว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) ผู้วิจัยนำผลการวิจัยเอกสารซึ่งเป็นประเด็นปัญหา มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 13 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ร่วมกับการวิจัยเอกสารต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและแปลความหมายจากการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และการรับรองสิทธิในการสมรสเท่าเทียมของบุคคลตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567

เนื่องจากสภาพสังคมในยุคปัจจุบันนั้นบุคคลมีความหลากหลายทางเพศและบุคคลเหล่านี้ได้มีการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันได้มีกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ในการเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิต แต่ในเรื่องการได้สัญชาติของบุคคลตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ไม่ได้บัญญัติรับรองในกรณีของคู่ชีวิตที่จะขอถือสัญชาติไทยตามอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยเหตุจากความแตกต่างในเรื่องเพศ อันขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน และยังขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน...”

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ได้นำหลักการว่าด้วยความเป็นเอกภาพทางครอบครัวมาใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์การให้สัญชาติแก่บุคคล โดยกำหนดให้สิทธิเฉพาะหญิงต่างด้าวที่ทำการสมรสกับชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้นที่จะขอถือสัญชาติไทยโดยการสมรสได้ แต่ไม่ได้ให้สิทธิแก่ชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทยหรือคู่สมรสที่มีเพศเดียวกันถือสัญชาติไทยตามอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกัน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 เพื่อให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมาย จึงควรมีการพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการให้สัญชาติแก่บุคคลในฐานะคู่สมรสหรือคู่ชีวิต เพื่อให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศในการได้มาซึ่งสัญชาติโดยการสมรส และให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศในการรับรองสถานภาพการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันในการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรส

2.1 กฎหมายไทย

2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประเทศไทยได้มีการรับรองหลักความเสมอภาคหรือหลักการไม่เลือกปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ...”

2.1.2 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง กำหนดเงื่อนไขกรณีบุคคลต่างชาติดังต่อไปนี้ที่สมรสกับบุคคลสัญชาติไทยสามารถขอถือสัญชาติไทยตามคู่สมรสไว้ในกฎกระทรวง ดังนี้ (1) กฎหมายให้สิทธิเฉพาะกรณีหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายสัญชาติไทยเท่านั้นในการยื่นขอสัญชาติ มาจากหลักเอกภาพในครอบครัว (2) การสมรสต้องชอบด้วยกฎหมาย (3) ผู้ขอถือสัญชาติต้องมีความประพฤติดี และพิสูจน์ความสัมพันธ์กับคู่สมรส (4) ไม่กำหนดระยะเวลาว่าจะต้องสมรสนานเพียงใด (5) มีข้อกำหนดว่าต้องมีการพำนักในประเทศไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตต้องพำนักในประเทศไทยนานเพียงใด (6) ไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขทักษะด้านการใช้ภาษาไทย และบทบัญญัติตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง เป็นเพียงสิทธิในการที่จะแสดงเจตนายื่นขอถือสัญชาติไทยเท่านั้น และการจะอนุมัติหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

2.2 กฎหมายต่างประเทศ

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติรับรองหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลไว้ในมาตรา 1 “ฝรั่งเศสเป็นสาธารณรัฐที่เป็นประชาธิปไตย เป็นกลางทางศาสนา และเป็นสังคมอันแบ่งแยกมิได้ สาธารณรัฐรับรองความเสมอภาคตามกฎหมายของพลเมือง โดยไม่แบ่งแยกแหล่งกำเนิด...” (Boramanand, 2005)

2.2.2 กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขอถือสัญชาติฝรั่งเศสตามคู่สมรส ดังนี้ (1) การขอเข้าถือสัญชาติฝรั่งเศสสำหรับคู่สมรสนั้นได้ให้สิทธิคู่สมรสชาวต่างชาติที่ต้องการถือสัญชาติฝรั่งเศส ที่ทำการสมรสตามกฎหมายการสมรส (marriage) สามารถเข้าถือสัญชาติได้ไม่ว่าคู่สมรสนั้นจะเป็นหญิงต่างด้าวหรือชายต่างด้าวหรือเป็นคู่สมรสที่มีเพศเดียวกันก็ตาม (2) มีการกำหนดระยะเวลาการสมรส กรณีพำนักอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือกรณีพำนักอยู่นอกสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และแสดงถึงความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐฝรั่งเศส (3) มีความรู้ทางวัฒนธรรม มีการใช้ชีวิตที่มีความกลมกลืนเข้ากับสังคมฝรั่งเศส (4) ผ่านการทดสอบภาษาฝรั่งเศสในระดับที่สามารถสื่อสารได้

2.2.3 รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้นำหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมารับรองไว้ใน มาตรา 3 ความว่า “(1) บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย (2) ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (3) บุคคลจะถูกรอนสิทธิ หรือมีอภิสิทธิ์โดยเหตุของเพศ”

2.2.4 กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Nationality Act of Germany, 1913) มาตรา 9 ได้กำหนดให้สิทธิของคู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าวที่จดทะเบียนสมรส (marriage) ตามกฎหมายเยอรมัน หรือคู่ชีวิตที่เป็นคนต่างด้าว

ที่ได้จดทะเบียนความสัมพันธ์รัษฎบัญญัติการจดทะเบียนหุ้นส่วนชีวิต (Act on Registered Life partnerships, 2001) กับชาวเยอรมันไว้ให้มีสิทธิขอถือสัญชาติเยอรมันตามคู่สมรสหรือคู่ชีวิตได้โดยการยื่นขอแปลงสัญชาติ โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) การขอเข้าถือสัญชาติเยอรมันตามคู่สมรสนั้นให้สิทธิทั้งแก่คู่สมรสต่างประเทศหรือคู่ชีวิตที่เป็นเพศเดียวกันที่เป็นคนต่างด้าว (2) มีการสละสัญชาติเดิม หรือได้รับอนุญาตให้ถือหลายสัญชาติได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามมาตรา 12 (Nationality Act of Germany, 1913) (3) สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเยอรมัน (4) จะต้องไม่กระทำการอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเยอรมัน (5) ผู้ขอถือสัญชาติต้องสมรสกับพลเมืองเยอรมันมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี (6) พำนักในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี (7) มีความสามารถทางภาษาเยอรมัน ในระดับ B1 (8) ปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเยอรมันได้ (9) มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

สรุปการเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย

1. การนำแนวคิดหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มากำหนดรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่าประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีล้วนแต่เคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 และ ข้อ 2 ในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลและการไม่เลือกปฏิบัติ โดยได้นำหลักดังกล่าวมารับรองไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในรัฐอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติเนื่องด้วยความแตกต่างทางเพศ

2. เปรียบเทียบหลักกฎหมายในการยื่นขอสัญชาติโดยการสมรส

2.1 บุคคลที่กฎหมายให้สิทธิในการขอสัญชาติโดยการสมรส ประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสในส่วนของการได้สัญชาติ และกฎหมายสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Nationality Act of Germany, 1913) ได้ให้สิทธิเท่าเทียมกันแก่คู่สมรสหรือคู่ชีวิตเพศเดียวกันในการขอสัญชาติตามคู่สมรสหรือคู่ชีวิตของตนได้ แต่ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ของประเทศไทยนั้นให้สิทธิการยื่นขอแปลงสัญชาติโดยการสมรสจำกัดเฉพาะหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายไทยเท่านั้น ไม่ได้ให้สิทธิแก่ชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทย หรือคู่สมรสที่เป็นเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสกับอีกฝ่ายที่มีสัญชาติไทยในการขอแปลงสัญชาติตามอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกฎหมายที่เลือกปฏิบัติโดยใช้ความแตกต่างทางเพศอันขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 27

2.2 ระยะเวลาในการสมรสและการพำนักตามที่กฎหมายกำหนด ประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสในส่วนของการได้สัญชาติ กำหนดระยะเวลาการสมรสในกรณีถ้าผู้ที่จะขอสัญชาติพำนักอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องสมรสกับผู้ถือสัญชาติฝรั่งเศสมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือกรณีถ้าผู้ที่จะขอสัญชาติพำนักอยู่นอกสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องสมรสกับผู้ถือสัญชาติฝรั่งเศสมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และกรณีหากพำนักนอกสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส ส่วนกฎหมายสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีผู้ขอถือสัญชาติต้องสมรสกับพลเมืองเยอรมันมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และต้องพำนักในเยอรมนีไม่น้อยกว่า 3 ปี แต่ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการสมรสและการพำนักในประเทศไทยเอาไว้เลยในสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงอาจเป็นช่องว่างที่บุคคลบางกลุ่มใช้การสมรสลงเพื่อให้ได้สัญชาติไทยมาแสวงหาประโยชน์

2.3 ข้อกำหนดเรื่องการใช้ภาษาและการปฏิบัติตนให้กลมกลืนกับสังคม ประมวลกฎหมายแพ่ง สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีข้อกำหนดทางภาษาฝรั่งเศสเอาไว้โดยชัดเจนว่าจะต้องมีทักษะอย่างเพียงพอสามารถสื่อสารได้ และการใช้ชีวิตที่มีความกลมกลืนเข้ากับสังคมฝรั่งเศสได้ ส่วนกฎหมายสัญชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีข้อกำหนดทางภาษาเยอรมันที่ต้องได้คะแนนทดสอบระดับ B1 และสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเยอรมันได้เอาไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขทักษะด้านการใช้ภาษาไทยและการปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมไทย เอาไว้ในกรณีที่ต้องถือสัญชาติโดยการสมรสเอาไว้อย่างชัดเจน

2.4 ผลของการสมรสไม่ทำให้ได้สัญชาติโดยทันที จากการวิจัยพบว่าทั้งสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย ไม่ได้กำหนดให้สัญชาติโดยการสมรสแบบทันที แต่การสมรสเป็นเพียงเงื่อนไขก่อให้เกิดสิทธิในการขอถือสัญชาติเท่านั้น หากคู่สมรสประสงค์จะขอถือสัญชาติตามคู่สมรสจะต้องมีการแสดงเจตนาในการขอถือสัญชาติโดยการยื่นขอแปลงสัญชาติซึ่งการกำหนดไว้แบบนี้เป็นการเคารพในหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาเลือกสัญชาติ และการจะได้สัญชาติหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากรัฐอีกชั้นตอนหนึ่งซึ่งก็ช่วยให้รัฐได้คัดกรองตรวจสอบบุคคลที่จะมาถือสัญชาติ

3. ผลการศึกษาปัญหาการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จากการวิจัยพบว่า ประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีล้วนแต่เคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 และ ข้อ 2 และได้นำหลักดังกล่าวมารับรองไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยเห็นว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง นั้นเป็นการเลือกปฏิบัติโดยอาศัยความแตกต่างทางเพศ โดยประเทศไทยยังใช้แนวคิดเดิมมองว่าสามีคือหัวหน้าครอบครัว จึงให้สิทธิเฉพาะภรรยาต่างด้าวแปลงสัญชาติตามสามี แต่หากสามีเป็นต่างด้าวจะไม่ให้สิทธิแปลงสัญชาติไทยตามภรรยา ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทและสภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่บทบาทของบุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่จำเป็นต้องเป็นฝ่ายชายเสมอไป และไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

3.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาตามรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคและหลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยความแตกต่างทางเพศเป็นสำคัญ ส่วนในเรื่องการให้สิทธิการขอถือสัญชาติโดยการสมรส กฎหมายสัญชาติสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายสัญชาติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้นำแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมาใช้ในการพิจารณาการให้สัญชาติโดยการสมรส อีกทั้งสาธารณรัฐฝรั่งเศสยังได้อนุญาตให้มีกฎหมายรับรองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันให้สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งสาธาณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้มีการออกกฎหมายรัฐบัญญัติการจดทะเบียนหุ้นส่วนชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ และในปัจจุบันประเทศไทยก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ใช้บังคับเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ แต่ในส่วนของการได้สัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 นั้นยังไม่มีมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการ

แปลงสัญชาติ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการขัดกับหลักความเสมอภาค หลักการห้ามเลือกปฏิบัติ หรือหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27

3.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากการวิจัยพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 144 ได้กำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์สามารถทำการสมรสกันได้ โดยไม่มีการระบุว่าเป็นเพศใดไว้ อีกทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ยังได้กำหนดให้มีการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบคู่ชีวิต (PACs) ไว้ในมาตรา 515-1 ถึง มาตรา 515-7-1 เพื่อเป็นทางเลือกแก่บุคคลซึ่งประสงค์ที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายในลักษณะของครอบครัวที่มีใช้ลักษณะของการสมรสแต่ประสงค์มีความผูกพันในทางกฎหมายในรูปแบบ “คู่ชีวิต” สามารถเลือกรูปแบบการใช้ชีวิตคู่ของตนได้เพราะสองรูปแบบนี้มีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันอยู่หลายประการ

กฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ทำการสมรสตามกฎหมายได้เฉพาะเพศชายและหญิงเท่านั้น ยังไม่มีการรับรองให้บุคคลที่มีเพศเดียวกันจดทะเบียนสมรสกันได้ กรณีบุคคลที่มีเพศเดียวกันหากประสงค์ที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันตามกฎหมายจะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนเป็นหุ้นส่วนชีวิตตาม Act on Registered Life Partnerships

สำหรับประเทศไทยปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 กำหนดให้บุคคลอายุ 18 ปีขึ้นไปไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศโดยวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลทุกคนให้ได้รับการรับรองสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนการได้สัญชาติตามคู่สมรสนั้นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติไว้เพราะฉะนั้นก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขให้มีความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศ ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดกับเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567)

3.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการได้สัญชาติเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ให้สิทธิแก่บุคคลที่มีเพศเดียวกันในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ทั้งในลักษณะการจดทะเบียนแบบคู่สมรสและการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบ PACs ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีการออกกฎหมายเฉพาะในเรื่องของการได้สัญชาติ โดยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส สำหรับการได้สิทธิในการขอถือสัญชาติฝรั่งเศสตามคู่สมรสนั้นในประมวลกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 21-2 กำหนดไว้ให้เฉพาะคู่สมรส (spouse) ที่จดทะเบียนสมรส (marriage) ตามกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่จดทะเบียนกับชาวฝรั่งเศสเท่านั้นที่มีสิทธิในการขอถือสัญชาติฝรั่งเศสตามคู่สมรสได้ แต่ถ้าเป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิต (PACs) นั้นยังไม่อยู่ในสถานะของความเป็นคู่สมรสของคนสัญชาติฝรั่งเศสจึงไม่สามารถขอถือสัญชาติฝรั่งเศสตามคู่ชีวิตได้ หากประสงค์จะขอถือสัญชาติฝรั่งเศสจะต้องไปยื่นขอในกรณีอื่น ส่วนในการขอถือสัญชาติเยอรมันตามคู่สมรสนั้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติสัญชาติ (Nationality Act of Germany, 1913) มาตรา 9 “Spouses or life partnership of Germans...” จะเห็นได้ว่าเมื่อบุคคลต่างด้าวทำการสมรสกับชาวเยอรมันแล้วจะไม่ได้สัญชาติเยอรมันโดยทันที เพียงแต่ให้สิทธิในการขอแปลงสัญชาติเท่านั้น โดยกฎหมายให้สิทธิทั้งกรณีของคู่สมรสต่างประเทศหรือคู่ชีวิตที่เป็นเพศเดียวกันของชาวเยอรมันในการยื่นขอแปลงสัญชาติตามคู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่เป็นชาวเยอรมันได้ โดยจะต้อง

เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

ปัจจุบันประเทศไทยมีการยอมรับสิทธิแก่คู่รักที่มีเพศเดียวกัน โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ให้สิทธิบุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดเพศซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ แต่ในเรื่องของสิทธิในการแปลงสัญชาติตามคู่สมรสนั้นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มาตรา 9 ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 โดยยังคงกำหนดให้สิทธิการขอถือสัญชาติไทยเฉพาะกรณีหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้นต่างกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งให้สิทธิคู่สมรสไม่ว่าเพศใดในการขอแปลงสัญชาติตามคู่สมรสได้

4. ผลการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติโดยการสมรสเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติของปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบันมีการยอมรับในความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จนนำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้สิทธิบุคคลไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมายและมีสิทธิหน้าที่ต่างๆ ตามกฎหมายเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ แต่ในเรื่องของสัญชาตินั้นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 กลับไม่มีการบัญญัติรองรับสิทธิคู่รักเพศเดียวกันในการขอถือสัญชาติไทยตามอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งขัดกับบริบททางสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนั้นจึงควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ มาตรา 9 เพื่อให้สิทธิในการขอสัญชาติโดยการสมรสครอบคลุมถึงคู่สมรสเพศเดียวกันเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 โดยจะต้องพิจารณา ดังนี้

1. ควรกำหนดให้สิทธิแก่บุคคลใดบ้างในการขอถือสัญชาติ เมื่อพิจารณาจากมาตรา 9 บัญญัติให้เฉพาะหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายไทยเท่านั้นที่จะขอถือสัญชาติไทยตามสามีได้ แต่เมื่อพิจารณาหลักความเสมอภาคทางเพศ แล้วจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยบัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลโดยไม่จำกัดเพศ

2. ระยะเวลาในการสมรส และระยะเวลาในการพำนัก ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 จึงเห็นควรบัญญัติให้ชัดเจน เพื่อช่วยคัดกรองเบื้องต้นป้องกันการสมรสมาแสวงหาประโยชน์จากรัฐ โดยเห็นควรกำหนดระยะเวลาในการสมรสและระยะเวลาในการพำนักไว้ คือ กรณีพำนักในประเทศไทยต้องสมรส 4 ปี กรณีพำนักนอกประเทศ สมรส 5 ปี ตามแนวทางของกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3. การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารและการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมประเพณีไทย เพื่อไม่เกิดความรู้สึกแปลกแยกทางสังคม และการติดต่อกับทางราชการ จึงควรกำหนดเงื่อนไขการใช้ภาษาและการปฏิบัติตนเอาไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน

4. การได้สิทธิในการขอถือสัญชาติจะได้มาโดยอัตโนมัติหรือเป็นเพียงสิทธิในการยื่นขอสัญชาติแล้วให้รัฐใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอนุมัติ ผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับประเทศไทยปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้เป็นเพียงแค่สิทธิ

ในการขอถือสัญชาติแล้วให้รัฐพิจารณาอนุมัติ ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้เป็นการเคารพหลักเสรีภาพของบุคคลในการที่จะแสดงเจตนายึดถือสัญชาติ นอกจากนี้การที่กฎหมายกำหนดไว้ให้การอนุญาตขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐมีข้อดีคือสามารถช่วยตรวจสอบป้องกันการสมรสเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์

การอภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าในสังคมปัจจุบันมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้นและประเทศให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคและหลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยความแตกต่างทางเพศเป็นสำคัญ จึงได้รับรองสิทธิให้บุคคลทุกเพศสามารถทำการสมรสกันได้ซึ่งเป็นการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ใช้บังคับซึ่งให้สิทธิบุคคลไม่ว่าเพศใดสมรสกันได้อันสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 27

ในเรื่องการให้สิทธิการขอถือสัญชาติโดยการสมรส กฎหมายสัญชาติสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายสัญชาติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้นำแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมาใช้ในการพิจารณาการให้สัญชาติโดยการสมรส แต่ในส่วนของการได้สัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 นั้นยังไม่มีมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการแปลงสัญชาติ ตามมาตรา 9 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 โดยยังคงกำหนดให้สิทธิการแปลงสัญชาติตามมาตรา 9 นั้นเฉพาะกรณีหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น

ดังนั้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ให้สามารถทำการสมรสได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศโดยมุ่งคุ้มครองบุคคลทุกคนให้ได้รับสิทธิในการคุ้มครองจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศ จากการวิจัยพบว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคุ้มครองสิทธิในการได้สัญชาติของคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถขอถือสัญชาติไทยตามคู่สมรสของตนได้ ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 และถือเป็นการเลือกปฏิบัติและขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งยังไม่ทัดเทียมกับกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งให้สิทธิบุคคลในการขอถือสัญชาติอย่างเท่าเทียมกัน จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 ให้ครอบคลุมสิทธิการได้สัญชาติสำหรับคู่สมรสหรือคู่ชีวิตทุกเพศเพื่อความเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ มาตรา 9 จากเดิมกำหนดว่า “หญิงซึ่งต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทยถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี” โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “บุคคลต่างด้าวที่สมรสกับผู้มีสัญชาติไทยสามารถขอถือสัญชาติไทย ในกรณีนี้

(1) กรณีพำนักในประเทศไทย ต้องสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี กรณีพำนักนอกประเทศไทย ต้องสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

(2) สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ระดับ 3 (Test of Thai as a Foreign Language)

(3) ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีไทย

ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี”

References

- Act on Registered Life Partnership. (2001). *Federal Law Gazette*, p. 266. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_lpartg/englisch_lpartg.html
- Boramanand, N. (2005). *Translation of the Constitution of the French Republic C.E. 1958*. Winyuchon. [In Thai]
- Namjak, T. (2013). *Recognition of marital status for individuals with diverse sexualities*. Master's Thesis of Laws. Bangkok University. [In Thai]
- Nationality Act of Germany. (1913), *as Amended 2014*. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stag/englisch_stag.html
- Office of the Council of State, (2024), *Civil and Commercial Code*. Retrieved from <https://krisdika.ocs.go.th/librarian/get?sysid=567410&ext=pdf> [In Thai] .
- Office of the Council of State. (2024). *Nationality Act B.E. 2508 (1965)*. Retrieved from <http://www.law.moi.go.th/pdf/nationality.pdf> [In Thai]
- Piwaowatanapanich, P. (2010). *Explanation of private international law*. Thammasat University Press. [In Thai]
- Randelzhofer, A. (1985). "Nationality", in *Encyclopedia of Public International Law*, ed. Rudolf Bernhardt and Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, vol. 8 (Amsterdam: Elsevier, 1985), University of Minnesota.
- Saisoonthorn, P. (2003). *A review of legal situations and concepts in Thai society*. Winyuchon. [In Thai]
- Sooksom, A. (2016). *Human rights in relation to sexual orientation and gender identity in the Thai legal system*. Thammasat University. [In Thai]
- Vanaspong, J., & Kaewsri, P. (2015). *Study report on the progress of the implementation of the gender equality Act B.E. 2558 (2015)*. United Nations Development Programmer (UNDP). Department of Women's Affairs and Family Development in collaboration with the United Nations Development Programmer (UNDP). [In Thai]
- Worasean, C. (2015). *Legal Problem on Acquisition of Nationality by Marriage for Gender Diversity Persons*. Master of Laws Thesis. National Institute of Development Administration. [In Thai]

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม

กิตติยา แก้วสะท้อน¹ ญาดา ขอบท่าดี²

ชาคริต อ่องทุน³ วิสัญ อ่างเข้า⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม (2) เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน (3) ประเมินผลงานนวัตกรรม และ (4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แบบประเมินผลงานนวัตกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและ Wilcoxon Signed-Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ (1) สภาพแวดล้อมแบบเกมมิฟิเคชัน (2) เครื่องมือเทคโนโลยีคลาวด์ (3) ผู้เรียน (4) ผู้สอน และ (5) เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (1) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย (2) ระดมสมอง (3) สร้างสรรค์นวัตกรรม (4) นำเสนอผลงาน และ (5) ประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ วิธี CVR เท่ากับ 1.00 แสดงว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลงานนวัตกรรมอยู่ในระดับดี และความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้นี้มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เกมมิฟิเคชัน; เทคโนโลยีคลาวด์; ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม; บุคลากรวิชาชีพ;

การท่องเที่ยวและการโรงแรม

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2,4} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

58 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: yada_ch@rmutto.a.cth, aon.chakhrut19@gmail.com

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Development of Learning Model on Gamification Using Cloud Technology to Promote Staffs' Innovative Thinking Skills for Professional Development in the Tourism and Hospitality

Kittiya Kaewsathuan¹ Yada Chobtamdi²

Chakris Ongtun³ Wisan Anghao⁴

Abstract

This research article aims to (1) develop a gamification model using cloud technology, (2) compare learners' innovative thinking skills through pretest and posttest, (3) evaluate learners' innovation performance, and (4) assess learners' satisfaction. A quantitative design was employed with 30 second-year undergraduate students majoring in tourism and hospitality selected through purposive sampling. The research instruments included a learning model suitability assessment form, an innovative thinking skills assessment form, an innovation performance evaluation form, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, standard deviations, medians, and nonparametric statistics, including the Wilcoxon signed-rank test.

Findings are as follows: the developed model consisted of 5 components: (1) gamification learning environment, (2) cloud technological tools, (3) learners, (4) teacher, and (5) contents. The five steps were (1) challenging goals, (2) brainstorming, (3) creativity, (4) presentation, and (5) evaluation. The model achieved a CVR of 1.00, indicating high suitability. The innovative thinking skills of the learners were higher than before learning at a significant level of .05. Additionally, the innovation performance evaluation results were rated at a high level, and overall learner satisfaction was also high. In conclusion, the model effectively promotes innovative thinking and can be applied to training programs, enhancing competitiveness in the tourism and hospitality profession to enhance organizational competitiveness in the digital era.

Keywords: Gamification; Cloud Technology; Innovative Thinking Skills; Professional Development; Tourism and Hospitality

Type of Article: Research Article

^{1,2,4} Faculty of Liberal Art, Rajamangala University of Technology Tawan-ok
58 Vibhavadi Rangsit Road, Ratchadaphisek Subdistrict, Din Daeng District, Bangkok 10400, Thailand
Corresponding Author Email: yada_ch@rmutto.a.cth, aon.chakhrit19@gmail.com

³ Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค ทักษะดังกล่าวช่วยให้บุคลากรสามารถคิดค้นและพัฒนาบริการหรือกระบวนการทำงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม รายงานจาก National Statistical Office (2021) ระบุว่าจำนวนบัณฑิตที่มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมยังคงมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการศึกษาและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

ความสามารถในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่สอดคล้องมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญต่อทุกอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม บุคลากรในสายงานนี้จำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาบริการหรือกระบวนการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (UNWTO, 2023) การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมผ่านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับมาตรฐานวิชาชีพ Waitayasin et al. (2022) ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างนวัตกรรมเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มศักยภาพได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียนรู้แบบเดิมยังไม่สามารถส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่

หนึ่งในแนวทางที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างทักษะดังกล่าวคือ การใช้เกมมิฟิเคชัน (gamification) โดยนำกลไกการเล่นเกม เช่น การสะสมคะแนน รางวัล และการกำหนดเป้าหมาย มาช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Raza et al., 2024) สอดคล้องกับการศึกษาของ Chans and Portuguese Castro (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่า เกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการนำกลไกเกมมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่าน เทคโนโลยีคลาวด์ (cloud technology) ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างยืดหยุ่น และสนับสนุนการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ (Bello et al., 2021) รวมถึงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) ผ่านการทำงานกลุ่มออนไลน์ ทำให้ผู้สอนสามารถปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ตอบโจทย์การพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ (Thavi et al., 2024)

การผสมผสานเกมมิฟิเคชันเข้ากับเทคโนโลยีคลาวด์ในการเรียนรู้เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม งานวิจัยของ Lertbumroongchai and Channgam (2022) พบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคลาวด์ร่วมกับเกมมิฟิเคชันสามารถเสริมสร้างทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนา

รูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานแนวทางทั้งสองนี้จึงมีความสำคัญในการเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับการสร้างสรรค์นวัตกรรม ตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันขององค์กรในตลาดแรงงานยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์
3. เพื่อประเมินผลงานนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาในรายวิชาการจัดการทุนมนุษย์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มีแผนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ที่มีหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ (1) หน่วยที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม (2) หน่วยที่ 2 การฝึกอบรมบุคลากรโดยอิงสมรรถนะ (3) หน่วยที่ 3 การออกแบบโครงการฝึกอบรมโดยอิงสมรรถนะ (4) หน่วยที่ 4 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม (5) หน่วยที่ 5 การทดลองใช้และนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรม

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม และ ตัวแปรตาม คือ (1) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน (2) ผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมของผู้เรียน และ (3) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้รูปแบบการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ประชากร ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ในรายวิชาที่เกี่ยวกับการจัดการทุนมนุษย์ หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (8) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน และ (9) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 1,800 คน และ (2) กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกจำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การจัดการทุนมนุษย์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง

(purposive sampling) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งเน้นศึกษาผลกระทบของรูปแบบการเรียนรู้ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรง ตามแนวคิดของ Gall et al. (2007) วิธีนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและตรงประเด็น แม้จะมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร การเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จึงเหมาะสมสำหรับการศึกษาที่มุ่งวัดผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในบริบทของวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม และระยะที่ 2 การทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในนักศึกษาและพนักงาน
2. ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และช่วยให้ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชันร่วมกับเทคโนโลยีคลาวด์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน
3. องค์กรที่มุ่งเน้นการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์สามารถนำรูปแบบนี้พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เกมมิฟิเคชัน (gamification) คือ การนำกลไกและองค์ประกอบของเกม เช่น การสะสมคะแนน การให้รางวัล และการแข่งขัน มาใช้ในบริบทที่ไม่ใช่เกม เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน ในการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันช่วยสร้างประสบการณ์ที่สนุกและท้าทาย กระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะสำคัญที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ (Chans & Portuguese Castro, 2021; Raza et al., 2024)

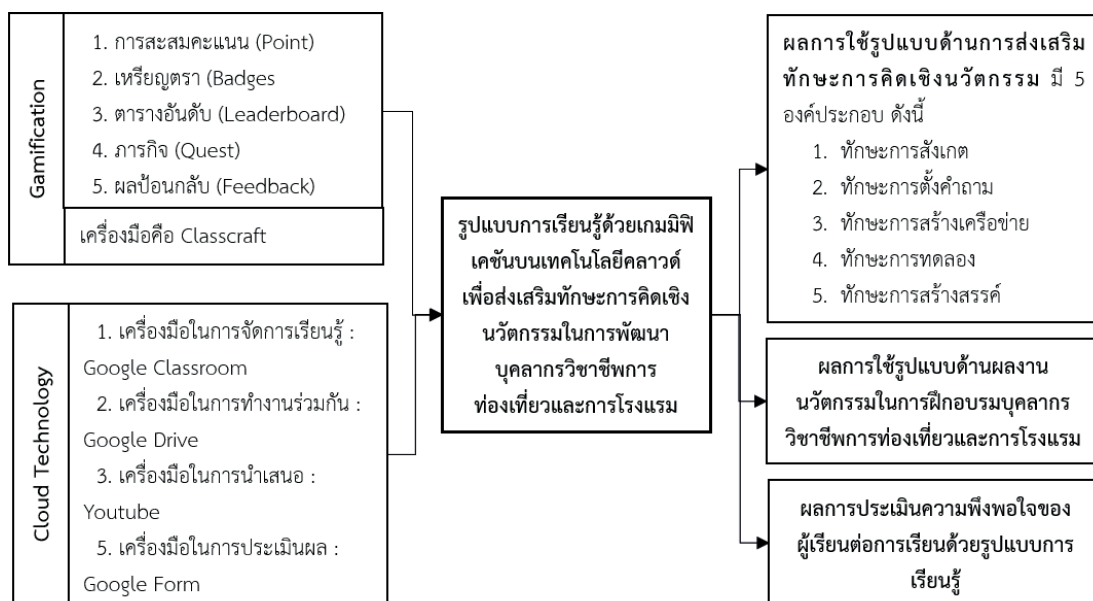
2. เทคโนโลยีคลาวด์ (cloud technology) ช่วยให้ผู้ใช้งานจัดเก็บ ประมวลผล และเข้าถึงข้อมูลหรือทรัพยากรผ่านอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องพึ่งพาโครงสร้างพื้นฐานซับซ้อนในองค์กร ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ลดต้นทุนฮาร์ดแวร์ และปรับตัวได้เร็วในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (Marinescu, 2022) รูปแบบหนึ่งของบริการคลาวด์คือ Software as a Service (SaaS) ซึ่งในด้านการศึกษาและฝึกอบรม SaaS ช่วยให้ผู้ใช้งานเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและทันสมัย (Mustafayevich, 2022)

3. ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม คือความสามารถในการคิดค้นและพัฒนาวิธีใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา เพิ่มคุณค่า หรือปรับปรุงกระบวนการให้ตอบโจทยความต้องการขององค์กรและผู้บริโภค เช่น การฝึกอบรมที่มุ่งพัฒนาทักษะบุคลากรผ่านโปรแกรมที่สร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยี แนวคิดนี้ช่วยสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน (Suksawang, 2021; Kwangmuang et al., 2021)

4. นวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม หมายถึงการใช้เทคนิคหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เช่น การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการบริการที่สร้างความ

ประทับใจ การปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและตลาดแรงงาน ช่วยให้ผู้อบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Oke & Fernandes, 2020; Numonjonov, 2020; Manowattana et al., 2024)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการ One Group Pretest-Posttest Design โดยมีรายละเอียดวิธีการในการดำเนินการ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ แบบประเมินนี้ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันและเทคโนโลยีคลาวด์กับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีประเด็นการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ภาพรวมของรูปแบบ (2) องค์ประกอบของรูปแบบ (3) ขั้นตอนการเรียนรู้ (4) เครื่องมือในรูปแบบ และ (5) การใช้งานตามรูปแบบ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (CVR) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ย 1.00 ซึ่งบ่งชี้ว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แบบประเมินนี้ออกแบบตาม 5 ทักษะสำคัญ ได้แก่ (1) ทักษะการสังเกต (2) ทักษะการตั้งคำถาม (3) ทักษะการสร้างเครือข่าย (4) ทักษะการทดลอง และ (5) ทักษะการสร้างสรรค์ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อครอบคลุม

เกณฑ์การประเมินในแต่ละทักษะอย่างชัดเจน ตรวจสอบความเหมาะสมด้วย CVR จากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ย 0.99 โดยมีเพียง 1 ข้อที่ได้ค่า 0.71 และทดสอบความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.957 (ร้อยละ 95.7) แสดงว่าเครื่องมือนี้มีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัย

1.3 แบบประเมินผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากร ใช้มาตราวัด Rubric ประเมินคุณภาพ นวัตกรรมฝึกอบรมบุคลากร โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ ประเด็นการประเมินประกอบด้วย (1) แนวคิดที่ชัดเจน (2) ความเป็นนวัตกรรม (3) ความคิดสร้างสรรค์ และ (4) ความเป็นไปได้ (Songkram, 2013) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธี CVR จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ย 1.00

1.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน แบบประเมินนี้ใช้มาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยมีหัวข้อ 5 ด้าน ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (2) เทคโนโลยีคลาวด์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (5) การประเมินผล ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดย CVR จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ย 0.99 และความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha ได้ค่า 0.916 (ร้อยละ 91.6)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างโดยให้ผู้เรียนทำแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อนเรียน เพื่อวิเคราะห์สถานะเริ่มต้นของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน

2.2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ผู้เรียนจะทำการประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาในสัปดาห์นั้น โดยประเมินตามองค์ประกอบที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

2.3 การเก็บข้อมูลหลังการเรียน ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการประเมินผลงานนวัตกรรม ในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ทักษะการคิดนวัตกรรมของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน คะแนนผลงานนวัตกรรมของผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้เรียน ด้วยสถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปลักษณะของข้อมูล

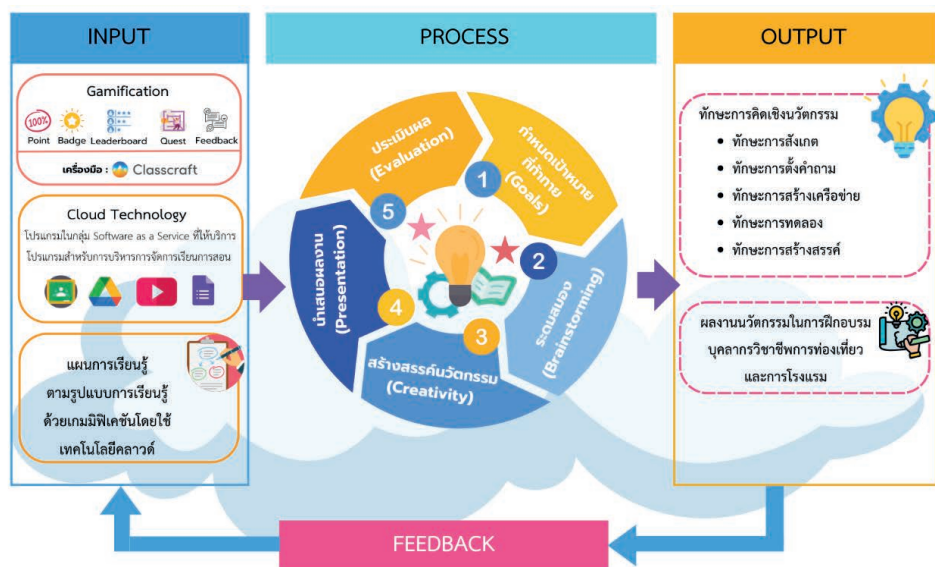
3.2 ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยวิธีการทางสถิติแบบไม่อิงพารามิเตอร์ โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon Signed-Rank Test for Matched Paired

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีรายละเอียดดังนี้

ภาพ 2 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม

จากภาพ 2 รูปแบบการเรียนรู้นี้ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (input) การใช้เกมมิฟิเคชัน ได้แก่ (1) การสะสมคะแนน (point) (2) เหรียญตรา (badges) (3) ตารางอันดับ (leaderboards) (4) ภารกิจ (quest) และ (5) ผลป้อนกลับ (feedback) ร่วมกับเทคโนโลยีคลาวด์ผ่านโปรแกรม SaaS เช่น Google Classroom, Google Drive, YouTube และ Google Form เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ที่แบ่งเป็น 5 หน่วย ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ความต้องการ (2) การฝึกอบรมบุคลากร (3) การออกแบบโครงการ (4) การพัฒนานวัตกรรม และ (5) การทดลองใช้และนำเสนอ 2) กระบวนการเรียนรู้ (process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย (2) ระดมสมอง (3) สร้างสรรค์นวัตกรรม (4) นำเสนอผลงาน และ (5) ประเมินผล ซึ่งครอบคลุมทั้งการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและคุณภาพผลงาน 3) ผลลัพธ์ (output) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 5 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะการสังเกต (2) ทักษะการตั้งคำถาม (3) ทักษะการสร้างเครือข่าย (4) ทักษะการทดลอง และ (5) ทักษะการสร้างสรรค์ พร้อมทั้งผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรในวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม และ 4) ผลป้อนกลับ (feedback) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและปรับปรุงผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบนี้แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ที่ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 1

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยวิธี CVR

ข้อที่	รายการประเมิน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ผล CVR
1	ภาพรวมของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์	8	1.00
2	องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้	8	1.00
3	ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้	8	1.00
4	เครื่องมือที่ใช้ในรูปแบบการเรียนรู้	8	1.00
5	กระบวนการตามรูปแบบการเรียนรู้	8	1.00
ค่าเฉลี่ย			1.00

จากตาราง 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยผู้เชี่ยวชาญ 8 ท่าน ด้วยวิธี CVR (Content Validity Index) พบว่าค่า CVR ในแต่ละด้านเท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ มีผลการวิจัย ดังตาราง 2

ตาราง 2

เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน ($n = 30$)

	จำนวนตัวอย่าง	Mean Rank	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมหลังเรียน - ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อนเรียน				
ทักษะหลังเรียน < ทักษะก่อนเรียน	1	11.00	-4.327	.000*
ทักษะหลังเรียน > ทักษะก่อนเรียน	23	12.57		
ทักษะหลังเรียน = ทักษะก่อนเรียน	6			
รวม	30			

* $p < .05$

จากตาราง 2 พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์สูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการใช้รูปแบบ โดยผู้เรียน จำนวน 23 คน ที่ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมหลังเรียนเพิ่มขึ้น มีผู้เรียนจำนวน 6 คน ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือคะแนนเท่ากับก่อนเรียน และมีผู้เรียนจำนวน 1 คน ที่มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมน้อยกว่าก่อนเรียน

3. การประเมินผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรมของผู้เรียน มีผลการวิจัย ดังตาราง 3

ตาราง 3

ผลการประเมินผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรสาขาวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม

กลุ่มที่	ชื่อการฝึกอบรม	คะแนนผลงานนวัตกรรมฯ				คะแนนที่ได้	ผลการประเมิน
		ความชัดเจนของแนวคิด	ความเป็นนวัตกรรม	ความคิดสร้างสรรค์	ความเป็นไปได้ของการฝึกอบรม		
1	หลักสูตร เขียนข้อความสั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ชื่อนวัตกรรม: แอปพลิเคชัน Quick Write English	3	3	3	3	3.0	ดีมาก
2	หลักสูตร การทำความสะอาดและเตรียมห้องพัก ชื่อนวัตกรรม: AR Housekeeping Pro	3	2.5	3	3	3.0	ดีมาก
3	หลักสูตร ปฏิบัติการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ชื่อนวัตกรรม: First Aid Interactive	3	2	3	3	3.0	ดีมาก
4	หลักสูตร ความปลอดภัยและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ชื่อนวัตกรรม: Safety First Simulator	3	3	2	2	2.5	ดีมาก
5	หลักสูตร บริการนำเที่ยวในประเทศ ชื่อนวัตกรรม: Tour Guide VR Adventure	2.5	2	3	2	2.5	ดีมาก
6	หลักสูตร การทำงานตามคำสั่งภาษาอังกฤษ ชื่อนวัตกรรม: English Trainer	3	2	2	2	2.0	ดี
7	หลักสูตร ระเบียบสุขลักษณะในสถานที่ทำงาน ชื่อนวัตกรรม: Hero Training Kit	3	2	2	2	2.0	ดี
8	หลักสูตร การสื่อสารทางโทรศัพท์ ชื่อนวัตกรรม: Call Pro Training	3	2	2	2	2.0	ดี

จากตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีประเด็นในการประเมินคุณภาพของนวัตกรรม ดังนี้ (1) แนวคิดที่ชัดเจนของการฝึกอบรม (2) ความเป็นนวัตกรรม (3) มีความคิดสร้างสรรค์ และ (4) ความเป็นไปได้ของการฝึกอบรม เมื่อพิจารณาผลการประเมินผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรรายกลุ่ม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจากผลงานการจัดทำโครงการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินผลงานนวัตกรรมจากเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ พบว่า ผลงานการออกแบบนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรอยู่ในระดับดีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 โดยแบ่งเป็นระดับดีมาก จำนวน 5 ผลงาน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และระดับดี จำนวน 3 ผลงาน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ มีผลการวิจัย ดังตาราง 4

ตาราง 4

ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้

(n = 30)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการประเมินผลการเรียน	4.57	0.64	มากที่สุด
ด้านเทคโนโลยีคลาวด์	4.55	0.75	มากที่สุด
ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.56	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา	4.25	0.91	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน	3.85	0.87	มาก
ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนในภาพรวม	4.35	0.75	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.75$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.64$) ด้านเทคโนโลยีคลาวด์ ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.75$) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.56$) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.91$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.87$) อยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมี 5 ขั้นตอน คือ (1) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย (2) ระดมสมอง (3) สร้างสรรค์นวัตกรรม (4) นำเสนอผลงาน และ (5) ประเมินผลโดยนำกลไกเกมมิฟิเคชัน เช่น การสะสมคะแนน (point) เหรียญตรา (badges) ตารางอันดับ (leaderboards) ภารกิจ (quest) และผลป้อนกลับ (feedback) มาบูรณาการกับเทคโนโลยีคลาวด์ เช่น Google Classroom, Google Drive, YouTube และ Google Form

เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กลไกเกมมิฟิเคชันช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนุก ท้าทาย และส่งเสริมความมุ่งมั่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Werbach and Hunter (2020) ที่ระบุว่ากลไกเกมสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้ตรงกับผลลัพธ์ที่ต้องการ นอกจากนี้ เทคโนโลยีคลาวด์ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างยืดหยุ่น สนับสนุนการทำงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดร่วมกันและเพิ่มความพึงพอใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonprasom (2023) ที่ชี้ว่าเทคโนโลยีคลาวด์ช่วยเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่มและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ รูปแบบนี้ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านชิ้นงาน (constructionism) ของ Harel and Papert (1991) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการสร้างสรรค์ ชิ้นงานจริง โดยรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างนวัตกรรมช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ในลักษณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง การบูรณาการแนวคิดเกมมิฟิเคชันและเทคโนโลยีคลาวด์เข้ากับ หลักการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องและตอบสนองเป้าหมายของการศึกษาในยุคปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาพบว่าทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะการสังเกต (2) ทักษะการตั้งคำถาม (3) ทักษะการสร้างเครือข่าย (4) ทักษะการทดลอง และ (5) ทักษะการสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้อย่างมีระบบ การใช้เทคโนโลยีคลาวด์ช่วย สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการประยุกต์ความรู้สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการพัฒนาผลงานนวัตกรรมสำหรับการฝึกอบรม บุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charkova et al. (2020) ที่ระบุว่าการเรียนรู้ผ่านคลาวด์ที่ผสมผสานองค์ประกอบ เกมมิฟิเคชันช่วยพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งเหมาะสำหรับการเรียนรู้แบบร่วมมือในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ Lertbumroongchai and Channgam (2022) ที่ชี้ว่าการบูรณาการเกมมิฟิเคชันและ เทคโนโลยีคลาวด์ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่าง มีคุณภาพ อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและการแลกเปลี่ยนความรู้ในทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการ พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

3. ผลการประเมินผลงานนวัตกรรมในการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม พบว่า ผู้เรียนจำนวน 8 กลุ่ม ร่วมกันออกแบบนวัตกรรมการฝึกอบรมบุคลากร กลุ่มละ 1 นวัตกรรม โดยผลการประเมิน คุณภาพของผลงานอยู่ในระดับดีขึ้นไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) แบ่งเป็นระดับดีมาก จำนวน 5 ผลงาน (ร้อยละ 62.5) และระดับดี จำนวน 3 ผลงาน (ร้อยละ 37.5) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมการฝึกอบรมได้อย่างมี คุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด ความสำเร็จนี้เป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการกำหนด เป้าหมาย วางแผน และออกแบบโครงการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางชัดเจนในการสร้างสรรค์ผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Waitayasin et al. (2022) ที่ชี้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจนและเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ Numonjonov (2020) ที่ระบุว่ากระบวนการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน และกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานที่ตอบโจทย์เป้าหมายการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.75$) ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนจากการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยาย มาเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมเกมมิฟิเคชัน กลไกของเกมช่วยกระตุ้นแรงจูงใจ ความสนุก และความท้าทาย สอดคล้องกับ ทฤษฎีการจูงใจภายใน ของ Deci and Ryan (1985) ที่ระบุว่าผู้เรียนที่มีส่วนร่วมและควบคุมกิจกรรมได้ด้วยตนเองจะมีแรงจูงใจภายในสูงขึ้น เทคโนโลยีคลาวด์สนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและทำงานร่วมกันผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้สะดวก นอกจากนี้ งานวิจัยของ Charkova et al. (2020) และ Hou (2023) ยังชี้ว่าการใช้เกมมิฟิเคชันในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือบนระบบคลาวด์ช่วยเพิ่มแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และการนำความรู้ไปใช้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะสำคัญในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการเกมมิฟิเคชันและเทคโนโลยีคลาวด์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม ได้ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารหลักสูตรสามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะในสายวิชาชีพที่ต้องการความคิดสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่าง เช่น วิชาชีพอื่นที่มีความต้องการด้านนวัตกรรม เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือการผลิตเชิงอุตสาหกรรม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันและเทคโนโลยีคลาวด์ เช่น ความพร้อมด้านเทคโนโลยีขององค์กรและทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน

References

- Bello, S. A., Oyedele, L. O., Akinade, O. O., Bilal, M., Delgado, J. M. D., Akanbi, L. A., Ajayi, A. O., & Owolabi, H. A. (2021). Cloud computing in construction industry: Use cases, benefits and challenges. *Automation in Construction*, 122, 103441.
- Boonprasom, C. (2023). The development of flipped classroom with Think-Pair-Share using cloud technology to enhance collaboration skill of undergraduate students. *Journal of graduate studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 17(1), 32-47. [In Thai]
- Charkova, D., Somova, E., & Gachkova, M. (2020). Gamification in cloud-based collaborative learning. *Mathematics & Informatics*, 63(5), 473-483.
- Chans, G. M., & Portuguese Castro, M. (2021). Gamification as a strategy to increase motivation and engagement in higher education chemistry students. *Computers*, 10(132), 1-24.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of research in personality*, 19(2), 109-134.
- Gall, M., Gall, J., & Borg, R. (2007). Educational research: An introduction (8th ed.). Pearson Education.
- Harel, I. E., & Papert, S. E. (1991). *Constructionism*. Ablex Publishing.
- Hou, H. T. (2023). Learning science through cloud gamification: A framework for remote gamified science learning activities integrating cloud tool sets and three-dimensional scaffolding. *Information*, 14(165), 1-13.
- Kwangmuang, P., Jarutkamolpong, S., Sangboonraung, W., & Daungtod, S. (2021). The development of learning innovation to enhance higher order thinking skills for students in Thailand junior high schools. *Heliyon*, 7(6), 1-13.
- Lertbumroongchai, K. & Channgam, S. (2022). Flipped gamification classroom on cloud model to enhance learning skills in 21st century. *Journal of Learning Innovation and Technology*, 2(1), 32-40. [In Thai]
- Manowattana, C., Wattanaboot, B., & Jitwattakorn, T. (2024). Development of innovation training to enhance collaborative skills in the crisis situation of department of health service support under ministry under ministry of public health. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(2), 72-81. [In Thai]
- Marinescu, D. C. (2022). *Cloud computing: Theory and practice* (3rd ed.). Morgan Kaufmann.
- Mustafayevich, U. M. (2022). Educational Aspects of using Cloud-Based Network Services in Training Future Engineers. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*, 2, 13-19.

- National Statistical Office. (2021). *Thai Labor situation reports 2021*. National Statistical Office. [In Thai]
- Numonjonov, S. U. (2020). Innovative methods of professional training. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 1(81), 747-750.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *The 20 Year National Strategy (2018–2037)*. NESDC. [In Thai]
- Oke, A., & Fernandes, F. A. P. (2020). Innovations in teaching and learning: Exploring the perceptions of the education sector on the 4th industrial revolution (4IR). *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 6(2), 1-22.
- Raza, A., Rehmat, S., Ishaq, M. I., Haj-Salem, N., & Talpur, Q. U. A. (2024). Gamification in financial service apps to enhance customer experience and engagement. *Journal of Consumer Behaviour*, 23(4), 1653-1670.
- Songkram, N. (2013). *Innovation generation: Transforming learners into innovators*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Suksawang, S. (2021). *Design thinking: Organizational innovation development tools*. Sasimasuk. <https://www.sasimasuk.com/16810879/design-thinking> Design [In Thai]
- Thavi, R., Jhaveri, R., Narwane, V., Gardas, B., & Jafari Navimipour, N. (2024). Role of cloud computing technology in the education sector. *Journal of Engineering, Design and Technology*, 22(1), 182-213.
- UNWTO (UN Tourism). (2023). *International tourism to end 2023 close to 90% of pre-pandemic levels*. UN Tourism. <https://www.unwto.org/news/international-tourism-to-end-2023-close-to-90-of-pre-pandemic-levels>
- Waitayasin, P., Pheeraphan, N., & Pradubwate, R. (2022). Development of a learning-management model in collaboration with design thinking and applied drama to enhance innovative creation competency. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences*, 14(28), 109-120. [In Thai]
- Werbach, K., & Hunter, D. (2020). For the win, revised and updated edition: The power of gamification and game thinking in business, education, government, and social impact. In *For the Win, Revised and Updated Edition*. University of Pennsylvania Press.

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน ในประเทศไทยในยุค Next Normal

ณัฐณภัทร วัฒนเดชาสกุล¹ สุธีรา ตีวิท²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการการตลาดบริการ และการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย และศึกษาปัจจัยความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยจำนวน 380 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า โมเดลสมการเชิงโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดย ปัจจัยการบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark) มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.776 ปัจจัยการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.250 และปัจจัยการสร้างความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.991 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 งานวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการสร้างเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับผู้บริหารโรงพยาบาล สาธารณสุข ในการวางแผนและนโยบายด้านการตลาดบริการ ทุนมนุษย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: การตลาดบริการ; การบริหารจัดการทุนมนุษย์; ความสำเร็จในการดำเนินงาน;
สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ยุค Next Normal

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
80 หมู่ที่ 9 ถนนพหลโยธิน ตำบล บ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย เชียงราย 57100, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: nattanaput@gmail.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Factors for Success in the Operation of Private Hospital Business in Thailand in the Next Normal Era

Nattanaput Wattanadeachasakul¹ Sutheera de Wit²

Abstract

This research article aims to study the factors of service marketing management and human capital management in the Next Normal era that influence the creation of competitive advantages of private hospital businesses in Thailand and to study the factors of competitive advantages that influence the success of private hospital businesses in Thailand. This research is a quantitative research. Data were collected using questionnaires from 380 directors of private hospitals in Thailand. The data were analyzed using structural equation models.

Findings are as follows: The developed structural equation model is consistent with the empirical data by the factors of Next Normal Marketing Management (Mark) having a positive influence on creating competitive advantage (CCA) with an influence size of 0.776, the factors of Next Normal Human Capital Management (Hucap) having a positive influence on creating competitive advantage with an influence size of 0.250, and the factors of creating competitive advantage (CCA) having a positive influence on operational success with an influence size of 0.991 and statistical significance at the .001 level. This research is useful to improve health and well-being. To assist hospital and public health administrators in developing and implementing human capital management strategies that are efficient and effective for enhancing hospital competitiveness and performance.

Keywords: Service Marketing, Human Capital, Operational Success, Good Health and Wellbeing, Next Normal Era

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University
80 Moo 9 Phahonyothin Rd., Ban Du, Mueang Chiang Rai, Chiang Rai 57100, Thailand

Corresponding Author Email: nattanaput@gmail.com

² Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปี พ.ศ. 2562 ที่ประกาศเป็นโรคติดต่ออันตรายเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังในปัจจุบัน (Royal Gazette, 2023) ทำให้เกิดการใช้ชีวิตในยุคปกติถัดไป (next normal) ไวรัสโคโรนา 2019 เป็นมหาวิกฤติทางสาธารณสุขโลก ส่งผลทำให้เกิดการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในโรงพยาบาลและทั่วทั้งระบบสุขภาพ บุคลากรทางการแพทย์ต้องปรับกระบวนการการทำงานตลอดจนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Vrontis et al., 2021) หลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต การทำธุรกิจ สังคม และพฤติกรรม รวมทั้งการบริโภคของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีความตระหนักในเรื่อง สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี มีการปรับเปลี่ยนวิถีการทำธุรกิจและวิถีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในยุคปกติถัดไปในโลกข้างหน้า จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จากวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดการเชื่อมโยงของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย และในทั่วโลก (regionalization) เพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทยผลกระทบจากวิกฤตครั้งนี้ทำให้รัฐบาลมีการตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยพบว่า ทุนมนุษย์ของประเทศไทยยังต้องการการพัฒนาทั้งในด้านการศึกษา และทักษะแรงงาน นโยบายของภาครัฐจึงให้ความสำคัญการเปลี่ยนแปลงในยุค Next Normal และกำหนดให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) “พลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (Transformation to Hi-Value and Sustainable Thailand) ที่วิเคราะห์ว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความต้องการทักษะแรงงานที่แตกต่างไปจากเดิม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นมากขึ้น ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมถึงลักษณะอุปนิสัย และทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะที่สามารถทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพยังต้องมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนจึงต้องเผชิญกับความท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงในยุค Next Normal และจำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องมีการปรับตัวเพื่อพัฒนาศักยภาพให้พร้อมเข้าสู่การแข่งขัน โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานด้านการตลาดบริการของโรงพยาบาลเอกชนที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่มีการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพมากขึ้น ทำให้ผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพที่ดีกว่า นอกจากนี้การจัดการทุนมนุษย์ในธุรกิจโรงพยาบาลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ยังต้องการการพัฒนา เพื่อให้มีความได้เปรียบในการแข่งขัน และเกิดความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การใช้วิธีการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดบริการยุค Next Normal และการจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal ที่ทำให้เกิดการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเอกชนทั้งหมดในประเทศไทย จำนวน 399 แห่ง ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 380 รายคิดเป็นร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมด

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2565 - 30 มิถุนายน 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลการบริหารจัดการการตลาดบริการ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการด้านการตลาดบริการของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยยุค Next Normal ที่สร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันให้มีประสิทธิภาพ

2. ทำให้ได้ข้อมูลการบริหารจัดการทุนมนุษย์ของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยยุค Next Normal เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนในการบริหารจัดการทุนมนุษย์ในองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ทำให้ได้ข้อมูลการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เพื่อวางแผนสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง และเกิดความสำเร็จในการดำเนินงานตามเป้าหมาย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal

การตลาดในยุค Next Normal เป็นยุคของการให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนธุรกิจด้วยข้อมูล (data-driven) และการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อสร้างคุณค่าให้กับธุรกิจ สอดคล้องกับการตลาด 5.0 ที่เน้นความสำคัญของข้อมูลหรือ Big Data รวมไปถึงการนำเอาแพลตฟอร์มที่เหมาะสมมาใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจ ได้แก่ “Human + Data + Technology + Platform + Analyze” เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ ผสมผสาน ทำความเข้าใจ ในการทำการตลาดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยใช้ (1) Data-Driven Marketing เริ่มจากระบบ Data Ecosystem โดยใช้ข้อมูลนำการตลาด เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำข้อมูลให้เฉพาะเจาะจงกับลูกค้าแต่ละคน (2) Predictive Marketing ที่นำข้อมูลที่มีทั้งหมดมาช่วยคาดการณ์ ทำนาย เพื่อหาแนวโน้มและพัฒนาทั้งตัวผลิตภัณฑ์และการตลาด (3) Contextual Marketing ที่นำข้อมูลจากบริบทโดยรอบมาสร้างการตลาดแบบเฉพาะบุคคลเพื่อเพิ่มความแม่นยำโดยการใช้ข้อมูล และเทคโนโลยีเข้ามาช่วย (4) Augmented Marketing ที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยคนทำงาน เพื่อเพิ่มพลัง Empower ให้นักการตลาด หรือกระบวนการขาย เพื่อที่จะทำให้เราทำงานได้ในส่วนที่สำคัญได้มากขึ้น และ (5) Agile Marketing การทำการตลาดแบบ Agile คือ การทำทุกขั้นตอนอย่างรวดเร็ว ให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์เพื่อวัดผล และเรียนรู้จากความผิดพลาด (Kotler et al., 2021)

แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal

แนวคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์ มีรากฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View--RBV) ในปัจจุบันมีการใช้ทฤษฎี RBV ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในเรื่องทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การแทนการพิจารณาในการแข่งขันด้านต้นทุนกับตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง การที่องค์กรจะได้เปรียบทางการแข่งขันหรือในการดำเนินการด้านธุรกิจควรพิจารณาถึงทรัพยากร (resources) ที่มีอยู่ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมภายนอก การพัฒนาทุนมนุษย์ คือการกระทำใด ๆ ขององค์การในอันที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ ให้เอื้ออำนวยต่อการช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้ การบริหารทุนมนุษย์จึงเป็นขั้นตอนการตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานในองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Milkovich & Boudreau, 1997; Mondy et al., 1999; Wernerfelt, 1984) นอกจากนี้ Bowin and Harvey (2001) ยังได้ให้ความหมายของการบริหารทุนมนุษย์คือการทำกิจกรรมในการพัฒนา จูงใจ การปฏิบัติงานของพนักงานภายในองค์การให้อยู่ในระดับสูง รวมทั้งการหลอมรวมความต้องการของบุคคลแต่ละคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และบุคลากรซึ่งเป็นทุนมนุษย์ขององค์การเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการส่งต่อบริการเพื่อให้ได้ซึ่งความพอใจแก่ผู้รับบริการและสร้างความได้เปรียบเพื่อบรรลุผลการดำเนินงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เกิดทักษะที่ชำนาญ (Valarie et al., 2017) ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นในความสามารถขององค์การในการสร้างมูลค่าจากทุนมนุษย์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Minbaeva, 2018)

แนวคิดและทฤษฎีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

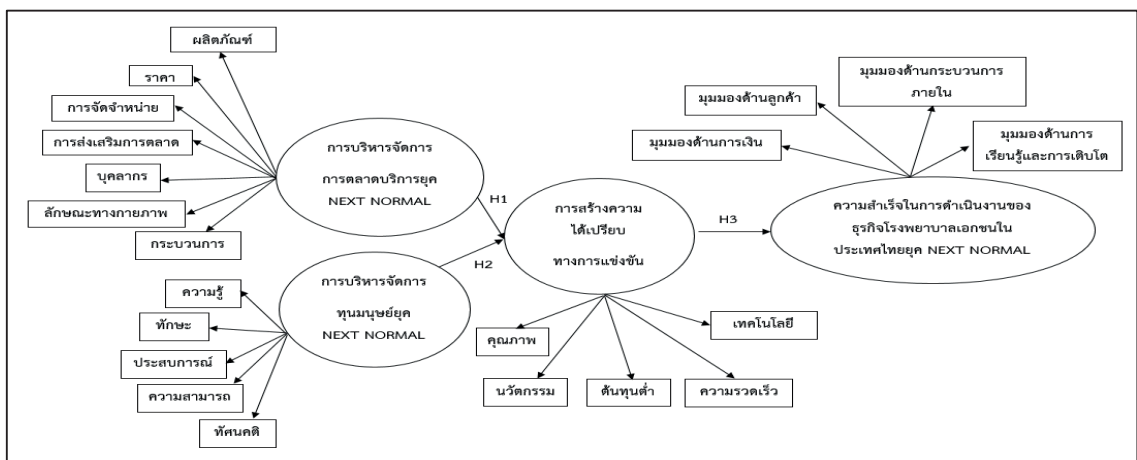
Porter (1985) ได้มีแนวคิดการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสามารถทำได้โดยการสร้างและรักษาประสิทธิภาพที่เหนือกว่าคู่แข่ง หากต้องการให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ ต้องใส่ใจในกลยุทธ์การแข่งขัน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์ความแตกต่าง (differentiation strategy) คือการที่สินค้าหรือบริการนั้น มีความแตกต่างที่ไม่สามารถหาได้จากสินค้าทั่วไป หรือสินค้านั้นมีความโดดเด่นที่แสดงถึงฐานะของผู้ซื้อ (2) กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ (cost leadership strategy) คือ การเป็นผู้นำด้านต้นทุนในตลาด สามารถกำหนดราคาขายสินค้าได้ต่ำกว่าราคาในท้องตลาด และ (3) กลยุทธ์ความแตกต่างเฉพาะกลุ่ม (niche or focus strategy) คือ การที่ธุรกิจมุ่งเน้นผลิตสินค้าหรือบริการเฉพาะส่วนให้กับตลาด อาจเป็นตลาดเฉพาะที่มีรายได้สูง (niche market) การมีสินค้าและบริการที่แยกเฉพาะข้อดีคือจะทำให้สามารถตั้งราคาขายได้สูง

แนวคิดทฤษฎีความสำเร็จในการดำเนินงาน

ในอดีตที่ผ่านมา การวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงาน จะใช้มุมมองด้านเดียวคือ ข้อมูลทางการเงิน ในการจัดการผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์และวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงาน ทำให้กรณีที่มีการดำเนินงานมีปัญหาว่าที่จะทราบคือตอนที่รับรู้ตัวเลขทางการเงิน หรือเกิดปัญหาไปแล้ว ซึ่งอาจอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาในการดำเนินธุรกิจได้ ปี ค.ศ. 1983 Professor Robert Kaplan อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย Harvard University ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการหามาตรการประสิทธิภาพใหม่ เพื่อให้ทันกับการพัฒนาของธุรกิจไม่ใช่แค่ตัวชี้วัดทางการเงินเพียงอย่างเดียว ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 Kaplan and Norton (1992)

ได้นำเสนอแนวคิดของ Balanced Scorecard เป็นการเสนอเรื่องการตัดสินใจและการให้ผลการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมชัดเจน คือการใช้ Balanced Scorecard หรือที่เรียกว่าการวัดผลดุลยภาพ เป็นระบบการจัดการที่ช่วยให้ห้องปฏิบัติการสามารถนำไปใช้เพื่อสามารถบรรลุวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร มีระบบการวัดประสิทธิภาพที่ครอบคลุมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและผลลัพธ์ขององค์กรอย่างต่อเนื่องได้สำเร็จ (Kaplan & Norton, 1992) ทำให้ Balanced Scorecard ถูกนำไปใช้ในการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ และปรับใช้ตามบริบทของแต่ละองค์กรภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีการนำตัวแบบไปพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ภาพการวางแผนเพื่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน (Kaplan, 1999)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย ของปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal

สมมุติฐานของงานวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): การบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

สมมุติฐานที่ 2 (H2): การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

สมมุติฐานที่ 3 (H3): การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสูงสุดหรือผู้อำนวยการโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เนื่องจากเป็นผู้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินงาน จากการสำรวจจำนวนโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ทำการสำรวจทุก 5 ปี พบว่าในปี พ.ศ. 2565 จำนวนโรงพยาบาล

เอกชนในประเทศไทยมีทั้งหมด 399 แห่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 399 คน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (IOC) มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของ Cronbach (1984) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 380 ราย คิดเป็นร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมด นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการศึกษาวิจัย และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark) มีอิทธิพลทางตรงกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.776 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ 1 (H1) ที่ว่าการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) มีอิทธิพลทางตรงกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.250 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ 2 (H2) ที่ว่าการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) มีอิทธิพลทางตรงกับความสำเร็จในการดำเนินงาน (OS) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.991 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ 3 (H3) ที่ว่าการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินการของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

จากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยที่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark) การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) ได้ร้อยละ 92.80
2. การได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการดำเนินงาน (OS) ได้ร้อยละ 98.20
3. การได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน (OS) สูงสุด (0.991) รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark) (0.776) และ การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) (0.250) ตามลำดับ

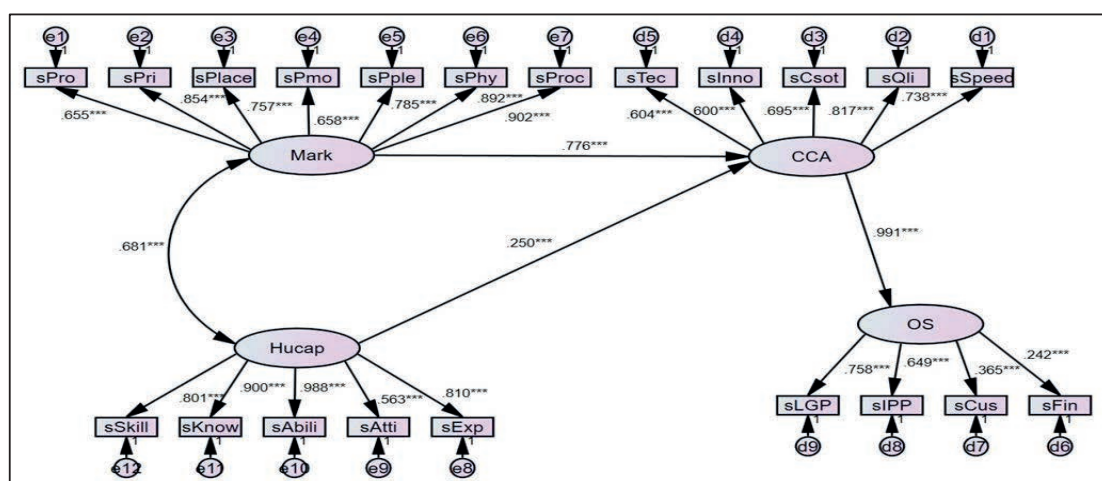
ตาราง 1

แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้

องค์ประกอบ/ ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ				
	β	b	SE	T-value	R^2
การบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark)					
ด้านกระบวนการ (Proc)	.902	1	-	-	.813
ด้านผลิตภัณฑ์ (Pro)	.655***	.727	.063	11.548	.429
ด้านราคา (Pri)	.854***	.856	.038	22.363	.729
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	.757***	.685	.037	18.477	.573
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Pmo)	.658***	.681	.044	15.447	.432
ด้านบุคลากร (Pple)	.785***	.768	.049	15.692	.616
ด้านลักษณะทางกายภาพ (Phy)	.892***	.965	.039	24.832	.795
การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap)					
ด้านความรู้ (Know)	.900	1	-	-	.811
ด้านทักษะ (Skill)	.801***	.952	.046	20.772	.642
ด้านประสบการณ์ (Exp)	.810***	.942	.061	15.378	.656
ด้านความสามารถ (Abili)	.988***	.999	.036	27.425	.977
ด้านทัศนคติ (Atti)	.563***	.576	.044	13.103	.317
การได้เปรียบทางการแข่งขัน (CCA)					
ด้านความเร็ว (Speed)	.738	1	-	-	.545
ด้านคุณภาพ (Qli)	.817***	.877	.052	16.842	.667
ด้านต้นทุนต่ำ (Cost)	.695***	.709	.044	16.150	.483
ด้านนวัตกรรม (Inno)	.600***	.716	.063	11.316	.360
ด้านเทคโนโลยี (Tec)	.604***	.813	.067	12.138	.365
ความสำเร็จในการดำเนินงาน (OS)					
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (LGP)	.758	1	-	-	.575
ด้านการเงิน (Fin)	.242***	.391	.084	4.634	.059
ด้านลูกค้า (Cus)	.365***	.406	.058	7.003	.133
ด้านกระบวนการภายใน (IPP)	.649***	.980	.077	12.774	.421

*** $p < .001$

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ 0.242 ถึง 0.988 และส่วนใหญ่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ด้านความสามารถ (Abili) อยู่ในองค์ประกอบการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .988 รองลงมาได้แก่ ตัวแปรด้านกระบวนการ (Proc) อยู่ในองค์ประกอบการบริหารจัดการการตลาดยุค Next Normal (Mark) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.902 และตัวแปรด้านความรู้ (Know) อยู่ในองค์ประกอบการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal (Hucap) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.900 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทุกค่า (R^2) ซึ่งบอกค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ภายนอก มีค่าตั้งแต่ 0.059 - 0.977

Chi-Square = 130.284; df = 38 Relative Chi-Square = 3.429; p -value <.001; GFI = .971; NFI = .985; TLI = .941 ; CFI =.989 RMSEA = .080 : RMR = .054

ภาพ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal

การอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย โดยพบว่าการบริหารจัดการการตลาดบริการที่มีความสำคัญมากที่สุดลำดับแรกคือ ปัจจัยด้านกระบวนการที่โรงพยาบาลเอกชนจะต้องให้บริการลูกค้าให้เข้าถึงการบริการได้โดยง่าย มีการวัดคุณภาพของกระบวนการในการรักษาพยาบาล มีการนำระบบเทคโนโลยี ซอฟแวร์ที่ทันสมัย มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการทำงานให้

มีความสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนมีกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นและการติดตามความคิดเห็นของผู้รับบริการหลังจากการรักษาแล้ว การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อขีดความสามารถขององค์กร การตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค Next Normal รวมทั้งการจัดการเทคโนโลยีและทรัพยากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในยุคการตลาด 5.0 ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาขับเคลื่อนในการดำเนินงาน (Dewi & Listiawati, 2022; Sima & Gheorghe, 2020) สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า อนาคตธุรกิจโรงพยาบาลจะเปลี่ยนด้วย Platform เช่น เทคโนโลยีทางการแพทย์สารสนเทศ และเทคโนโลยีในการวินิจฉัยและการรักษา มีการนำปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI เข้ามาผสมในลักษณะของ Digital Organization (องค์การดิจิทัล) ด้านการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าต้องมีการบริหารจัดการในการดำเนินงานเพื่อสร้างให้เกิดความประทับใจโดยกลยุทธ์ด้านกระบวนการที่สามารถนำมาใช้นั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงและประสานกันไม่ยุ่งยากซับซ้อน ถูกต้อง รวดเร็ว และสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการที่ส่งมอบให้แก่ผู้รับบริการ มีการลดขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของบุคลากรที่จะสามารถทำงานด้วยจิตสำนึกและมีผลลัพธ์ที่ดี (Hanpanich, 2023; Netwician, 2023; Phattharadul, 2022; Rojsurakitti, 2022; Samutphet, 2022; Thamthataree, 2022) ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 ที่ว่าการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

2. การศึกษาการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการทุนมนุษย์ในยุค Next Normal มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เนื่องจากสภาพแวดล้อมในยุค Next Normal ที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้ทุนมนุษย์เป็นกุญแจสำคัญในการทำให้องค์กรมีความอยู่รอด เป็นจุดแข็งที่ยั่งยืนและเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญขององค์กรที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพที่เหนือกว่าคู่แข่งทำให้ได้เปรียบในการแข่งขัน (Ahmad et al., 2018; Cao & Im, 2018) องค์กรที่ประสบความสำเร็จนำทุนมนุษย์มาใช้เป็นอิทธิพลที่ทรงพลังทำให้เกิดความเปรียบในการแข่งขันที่ไม่เหมือนใคร (Delery & Roumpi, 2017; Pereira et al., 2020) การบริหารจัดการทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญมากที่สุดลำดับแรกคือ ปัจจัยด้านความสามารถที่โรงพยาบาลเอกชนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของบุคลากรเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ เนื่องจากทุนมนุษย์ที่อยู่ในภาคการดูแลสุขภาพในยุค Next Normal มีความจำเป็นต้องเป็นบุคลากรที่มีความสามารถที่เฉพาะทางและต้องใช้ทักษะความสามารถที่มีความซับซ้อนมากกว่าในภาคธุรกิจอื่น ๆ หากขาดทักษะที่เฉพาะและจำเป็นเมื่อเกิดความผิดพลาดจะส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยรับบริการ (Fiano et al., 2020) ในการดำเนินงานธุรกิจโรงพยาบาลบุคลากรที่มีความสามารถจะทำให้องค์กรแข่งขันได้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า การเลือกคนที่มีความสามารถต้องมองถึงความสามารถหรือสมรรถนะของบุคลากรที่ตอบรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุค Next Normal (Hanpanich, 2023; Keeratihathayakorn, 2022; Limpanyalert, 2023; Pongsathien, 2022; Yodprasit, 2022) ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ที่ว่าการบริหารจัดการทุนมนุษย์ในยุค Next Normal มีอิทธิพลทางบวกต่อการการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

3. การศึกษาการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันในยุค Next Normal มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันที่ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและยากต่อการคาดการณ์ การสร้างความสามารถในการแข่งขันจึงเป็นการพัฒนาความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้แข่งขันได้ในอุตสาหกรรม ทำให้ธุรกิจมีศักยภาพของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งเพื่อการอยู่รอดของธุรกิจ ปัจจัยในการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยยุค Next Normal มีความสำคัญมากที่สุดลำดับแรกคือ ปัจจัยด้านคุณภาพ เนื่องจากโรงพยาบาลเอกชนเป็นธุรกิจทางการแพทย์ที่มุ่งเน้นในการให้บริการ ดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพ จำเป็นต้องมีคุณภาพในการให้บริการโดยมีการบริการที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ไม่มีอุบัติเหตุจากการให้บริการที่ต่ำกว่ามาตรฐานวิชาชีพ และได้มาตรฐานคุณภาพของโรงพยาบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทัน่วงทีและรวดเร็ว มีการสร้างระบบฐานข้อมูลของผู้รับบริการถูกต้อง เชื่อถือได้ จึงจะทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า ในยุค Next Normal เนื่องจากประชาชนมีความตระหนักในเรื่อง good health and wellbeing (สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี) การดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนจึงเป็นการแข่งขันด้านคุณภาพในทุกมิติ คือให้การบริการที่ประทับใจ มีผลการรักษาออกมาดี และไม่เกิด Risk (ความเสี่ยง) กับผู้รับบริการ เมื่อโรงพยาบาลให้บริการที่มีคุณภาพ ก็จะเป็นการโฆษณาแบบปากต่อปากจากผู้มารับบริการ (Limpanyalert, 2023; Phattharadul, 2022) สัมพันธ์กับผลการศึกษาของ Vrontis and Christofi (2019) ที่ศึกษาพบว่าในยุค Next Normal ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนการจะเปลี่ยนเป็นการให้บริการในกลุ่มผู้รักสุขภาพที่ไม่ใช่การมุ่งเน้นการรักษา แต่จะเป็นการส่งเสริมสุขภาพ ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หากโรงพยาบาลเอกชนใดดูแลผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีการประเมินความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้รับบริการโดยเทียบกับตัวชี้วัดของโรงพยาบาลกับมาตรฐานอุตสาหกรรม เพื่อปรับคุณภาพบริการให้เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ มีระบบรายงานความเสี่ยงที่เกิดจากการให้บริการเพื่อทบทวนแนวทางป้องกันแก้ไขไม่ให้เกิดอุบัติเหตุซ้ำ และมีการสร้างนโยบายคุณภาพ วิธีปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงขั้นตอนในการรายงาน เมื่อพบว่าการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามคุณภาพ ที่กำหนดไว้ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ นอกจากนี้การนำเทคโนโลยี นวัตกรรม มาใช้ รวมถึงการทบทวนด้านต้นทุนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ธุรกิจโรงพยาบาลสามารถบรรลุประสิทธิผล และเติบโตอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดลำดับแรก คือปัจจัยด้านด้านการเรียนรู้และพัฒนาที่โรงพยาบาลเอกชนจำเป็นต้องให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาปรับปรุงบริการให้ตอบสนองกับความพึงพอใจและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กล่าวว่าความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจในโรงพยาบาลต้องมีการเรียนรู้พัฒนาเพื่อปรับระบบบริการโดยเรียนรู้จากมุมมองของผู้รับบริการเป็นหลัก นอกจากนี้ต้องมีการทบทวนกระบวนการดำเนินงาน มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะและความสามารถในการกระบวนการทำงานเพื่อการให้บริการอย่างมีมาตรฐาน มีการทบทวนตัวชี้วัด

ทางการเงินอย่างสม่ำเสมอเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน (Hanpanich, 2023; Keeratihattayakorn, 2022) ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 ที่ว่าการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การบริหารจัดการการตลาดบริการของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยในยุค Next Normal นอกจาก 7P แล้ว ต้องพิจารณาเรื่องการจัดการเทคโนโลยีและทรัพยากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในยุคการตลาด 5.0 ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาขับเคลื่อนในการดำเนินงานเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ส่งความสำเร็จในการดำเนินงานซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านลูกค้า หรือผู้รับบริการ

2. การบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านทุนมนุษย์ในองค์กร ทำให้มีกระบวนการทำงานใหม่ มีนวัตกรรม และมีทักษะที่ทันสมัยในการทำงานที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านการเรียนรู้พัฒนา และตัวแปรด้านกระบวนการภายใน นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการในการสร้างความร่วมมือกับหลายเครือข่ายที่มีความหลากหลายอาชีพ หรือสหสาขาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความสามารถ เพื่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมธุรกิจสุขภาพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการการตลาดบริการยุค Next Normal มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นกิจกรรมการดำเนินงานด้านการตลาด โดยเน้นการปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วและความพึงพอใจต่อผู้เข้ารับบริการในทุกมิติ

2. จากผลการ วิจัยพบว่าการบริหารจัดการทุนมนุษย์ยุค Next Normal มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ ที่เน้นทักษะทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนให้บุคลากรมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ เช่น การจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะทางตามแผนกลยุทธ์ที่โรงพยาบาลมุ่งเน้น เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้และสนับสนุนให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตามความรู้ใหม่ๆ ที่ได้สร้างขึ้น จนเกิดเป็นความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่เกี่ยวข้องในการทำงานของบุคลากร รวมทั้งส่งเสริมบุคลากรที่มีความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์จนเกิดเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องได้มีการถ่ายทอดแก่บุคลากรอื่นในองค์กร สร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรทั่วทั้งองค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่องค์กรต้องรักษาศักยภาพที่มีความสามารถ ความรู้ และประสบการณ์ ให้มีขวัญ กำลังใจในการทำงาน มีความก้าวหน้าในสายงาน เพื่อสร้างการได้เปรียบทางการแข่งขัน และส่งผลต่อต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

References

- Ahmad, N., Shamsuddin, A., & Abu Seman, N. A. (2018). Industry 4.0 implications on human capital: A review. *Journal for Studies in Management and Planning*, 4(13), 221-235.
- Bowin, R. B., & Harvey, D. F. (2001). *Human resource management: An experiential approach* (2nd ed.). Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Cao, X., & Im, J. (2018). Founder human capital and new technology venture R&D search intensity: The moderating role of an environmental jolt. *Small Business Economics*, 50(3), 625-642.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of psychological testing* (4th ed.). Harper & Row.
- Delery, J. E., & Roumpi, D. (2017). Strategic human resource management, human capital and competitive advantage: Is the field going in circles?. *Human Resource Management Journal*, 27(1), 1-21.
- Dewi, F. M., & Sulivyo, L. (2022). Influence of consumer behavior and marketing mix on product purchasing decisions. *Aptisi Transactions on Management (ATM)*, 6(2), 151-157.
- Fiano, F., Sorrentino, M., Caputo, F., & Smarra, M. (2022). Intellectual capital for recovering patient centrality and ensuring patient satisfaction in healthcare sector. *Journal of Intellectual Capital*, 23(3), 461-478.
- Kaplan, R.S., & Norton, D.P. (1992). The balanced scorecard- measures that drive performance, *Harvard Business Review*, 2(12), 71-79.
- Kaplan, R. S. (1999). *The balanced scorecard for public-sector organizations*. Harvard Business School.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1999). The balanced scorecard for public-sector organizations. *Balanced Scorecard Report*, 15(11), 3-5.
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2021). *Marketing 5.0: Technology for humanity*. John Wiley & Sons.
- Milkovich, G. T., & Boudreau, J. W. (1997). *Human resource management* (8th ed.). Irwin.
- Minbaeva, D. B. (2018). Building credible human capital analytics for organizational competitive advantage. *Human Resource Management*, 57(3), 701-713.
- Mondy, W., Noe, M., & Premeaux, R. (1999). *Human resource management* (7 th ed.), Prentice-Hall.
- Pereira, V., Temouri, Y., & Patel, C. (2020). Exploring the role and importance of human capital in resilient high performing organisations: Evidence from business clusters. *Applied Psychology*, 69(3), 769-804.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press.

- Royal Gazette. (2023). Constitution of the Kingdom of Thailand. His Majesty King Maha Vajiralongkorn. Korn Bodindradebayavarangkun 1 October B.E. 2022.
- Sima, V., & Gheorghe, I. G. (2017). A multicriterial analysis of national competitiveness: Evidences for a resilient economy. *Industrija*, 45(2), 45-64.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2000). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (7th ed.). Prentice-Hall.
- Valarie A, Z., Mary, J. B., & Dwayne D, G. (2017). *Services marketing: Intergrating customer focus Across the firm*. McGraw Hall.
- Vrontis, D., El Chaarani, H., El Abiad, Z., El Nemar, S., & Yassine, H. A. (2021). Innovation and strategy as keys to competitive advantage in crisis hit healthcare sectors. *Emerald Insight Journal*, 37(12), 1-2.
- Vrontis, D., & Christofi, M. (2021). R&D internationalization and innovation: A systematic review, integrative framework and future research directions. *Journal of Business Research*, 128, 812-823.
- Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. *Strategic management journal*, 5(2), 171-180.

การสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

วัฒนวุฒิ พิลารัตน์ศิริสุข¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 (2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่นและระดับชาติ ของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 และ (3) ศึกษาบทบาททางการเมืองระดับชาติของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ยุทธศาสตร์ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 22 คน

ผลการวิจัย พบว่า (1) วิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ความนิยม และการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ทำให้ได้รับคะแนนเสียง ยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงใช้การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มทุน ความสำเร็จทางการเมืองเกิดขึ้นจากการยึดมั่นในสโลแกน “มุ่งพัฒนา ฟังพาได้” (2) ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ เกิดจากฐานเสียงที่มั่นคงในท้องถิ่นที่ช่วยสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งระดับชาติ และมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แข็งแกร่งภายในตระกูลและกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และ (3) บทบาททางการเมืองระดับชาติเกิดจากการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับนโยบายของพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญ และกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการสร้างฐานเสียงและขับเคลื่อนความสำเร็จของพรรคการเมืองในระดับชาติ อย่างไรก็ตาม ความพ่ายแพ้การเลือกตั้งในบางช่วงเวลานั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: การเมืองท้องถิ่น; ฐานเสียงทางการเมือง; ตระกูลกัลป์ตินันท์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: wattanawudphilaratsirisook@gmail.com

The Building of a Political Bastion of the Kalptinan Family in Ubon Ratchathani Province from 1995 to 2023

Wattanawud Philaratsirisook¹

Abstract

This research article aims to (1) the methods used in building the political bastion of the Kalptinan family in Ubon Ratchathani province from 1995 to 2023; studies (2) the political interactions at the area, locality, and national levels of the family under study in Ubon Ratchathani province from 1995 to 2023; and investigates (3) the national political role of the family under investigation in Ubon Ratchathani province from 1995 to 2023. The technique of qualitative research was employed. Data were collected from the study of important documents and the technique of in-depth interview with ten related qualified persons. Three focus group discussions were conducted with twenty-two subjects.

Findings are as follows: (1) the methods of building the political bastion of the Kalptinan family was through close interactions with the residents in the area, popularity, and support from the residents in areas are still supported by the residents. The strategy for building the political bastion was the building of networks with the influence groups or capital groups. The political success stemmed from the adherence to the slogan of “Determined for Development, Dependable.” (2) The relationship between the local and the national level are based on the stable bastion in the locality fostered advantages in the national election. And the characteristic of strong networks in the families and local political groups. (3) The national political role are based on the strong because of the connection with the political party’s policies and the local political groups played an important role in building the political bastion and mobilizing the success of the political parties at the national level. However, the defeat at a certain period was concerned with economic factors.

Keywords: Local Politics; Political Bastion; Kalptinan Family

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Politics, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Corresponding Author Email: wattanawudphilaratsirisook@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่การเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์เริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางการเมืองของประเทศไทยและจังหวัดอุบลราชธานี โดยการนำของ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งในขณะนั้นสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ โดยจังหวัดอุบลราชธานีทั้งจังหวัดถือเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง นายเกรียง กัลป์ตินันท์ เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันสามารถได้รับความไว้วางใจได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี จนทำให้สามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีได้เป็นสมัยแรก โดยสามารถเอาชนะ นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เจ้าพ่ออีสานใต้ในยุคนั้น นับเป็นการโഴวฝีมือไม่ลายมือในสนามการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก ต่อมาการเลือกตั้ง ส.ส. ในปี พ.ศ. 2539 นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ก็ยังคงได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 2 ในสังกัดพรรคความหวังใหม่ ก่อนย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้งในปี 2544 และ 2548 ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยรักไทย และตัดสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค 5 ปี หลังจากนั้นได้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ 10 แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง เนื่องจากพรรคเพื่อไทยมีจำนวน ส.ส. มากกว่าจำนวน ส.ส. พึงมีตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2560 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 ในการปรับโครงสร้างของพรรคเพื่อไทย นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นรองหัวหน้าพรรคเพื่อไทยอีกครั้ง โดยดูแลการเลือกตั้งอุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และยโสธร ซึ่งทั้ง 4 จังหวัดมีพื้นที่ “เขตเลือกตั้ง” มากถึง 23 ที่นั่ง และต่อมาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ 6 และได้รับการเลือกตั้ง และวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลเศรษฐา ทวีสิน โดยได้รับมอบหมายจากนายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นผู้สั่งการและปฏิบัติราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและกรุงเทพมหานคร รวมถึงกำกับดูแลองค์การตลาดและองค์การจัดการน้ำเสีย (Who is “Kriang”? Why is he close to “Thaksin”?, 2022)

การสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานีระหว่างปี พ.ศ. 2538-2566 สามารถแบ่งออกเป็น 4 ยุคสำคัญ โดยแต่ละยุคมีจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงในแนวทางและบทบาททางการเมืองของตระกูล ดังนี้ ยุคเริ่มต้น (พ.ศ. 2538-2544) เริ่มจากการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกของ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ในนามพรรคประชาธิปัตย์ ในปี พ.ศ. 2538 และสามารถเอาชนะคู่แข่งสำคัญในพื้นที่ได้สำเร็จ แม้จะเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ แต่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 นายเกรียงย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ และได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง การเปลี่ยนสังกัดในช่วงนี้สะท้อนถึงการเริ่มสร้างฐานเสียงในพื้นที่โดยการเลือกพรรคที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในช่วงเวลานั้น ยุครุ่งเรือง (พ.ศ. 2544-2550) ตระกูลกัลป์ตินันท์ได้เข้าร่วมพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคที่มีความนิยมสูงในระดับประเทศ นายเกรียงได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 และ 2548 ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคไทยรักไทยครองเสียงข้างมากในรัฐสภา ฐานเสียงของตระกูลขยายกว้างขึ้น ครอบคลุมทั้งเขตเมืองและชนบทของอุบลราชธานี ยุคนี้เป็นช่วงที่ตระกูลกัลป์ตินันท์มีบทบาทสำคัญในพื้นที่และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้อย่างมั่นคง ยุคปรับตัว (พ.ศ. 2550-2562) หลังการยุบพรรคไทยรักไทยในปี พ.ศ. 2550 และการตัดสิทธิ์ทางการเมืองของนายเกรียง

ตระกูลกัลป์ตินันท์ต้องปรับตัวอย่างหนัก ฐานเสียงยังคงได้รับการดูแลผ่านเครือข่ายครอบครัวและพันธมิตรในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย แม้ยุคนี้จะมีความท้าทายสูง แต่ตระกูลยังคงรักษาความนิยมในพื้นที่อุบลราชธานีไว้ได้ และยุคฟื้นฟูและผู้นำระดับชาติ (พ.ศ. 2562-2566) ตระกูลกัลป์ตินันท์กลับมามีบทบาทสำคัญในพรรคเพื่อไทย นายเกรียงได้รับเลือกเป็นรองหัวหน้าพรรค ในปี พ.ศ. 2563 โดยดูแลพื้นที่อีสานใต้ที่มีความสำคัญในการเลือกตั้งระดับชาติ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 นายเกรียงได้รับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 6 และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ยุคนี้สะท้อนถึงการฟื้นฟูบทบาทในระดับชาติ พร้อมทั้งคงความเข้มแข็งของฐานเสียงในพื้นที่

จากที่ได้กล่าวมาจะแสดงให้เห็นว่า “ตระกูลกัลป์ตินันท์” ยังคงเป็นบ้านใหญ่แห่งจังหวัดอุบลราชธานีมาโดยตลอด และเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน การศึกษาวิจัยถึงการประสบความสำเร็จในด้านการเมืองของตระกูลที่ได้รับความนิยมอย่างยาวนานทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการได้รับการเลือกตั้งของตระกูลกัลป์ตินันท์ รุ่นหลังที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นนายกานต์ กัลป์ตินันท์ น้องชายของนายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้รับเลือกเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี นายวรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์ ลูกชาย ก็ได้รับเลือกเป็น ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอเมืองอุบลราชธานี รวมไปถึงนางสาวพิศทยา ไชยสงคราม ภริยานายวรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์ ก็ได้เป็นนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี ฉะนั้น จึงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าไม่ได้มาจากอิทธิพลของนายเกรียง กัลป์ตินันท์ และความเป็นตระกูลการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ ที่ส่งอิทธิพลและมีผลทำให้ได้รับการเลือกจากประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างสม่ำเสมอตลอดมา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์และยุทธวิธีรูปแบบต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ ของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566
3. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองระดับชาติของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชนชั้นนำ แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ แนวคิดระบบอุปถัมภ์ แนวคิดการสร้างฐานเสียง แนวคิดการเมืองแบบจักรกล และแนวคิดตระกูลนักการเมือง ที่ส่งผลการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ยุทธศาสตร์ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 22 คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566
2. ทำให้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566
3. ทำให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองระดับชาติของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดชนชั้นนำ

ชนชั้นนำ (elitist) เป็นกรอบการวิเคราะห์ที่มุ่งศึกษากลุ่มคนในสังคมที่มีอำนาจ อิทธิพล และบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางของสังคม โดยชนชั้นนำไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่มีฐานะหรือทรัพย์สินสูงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ที่มีความสามารถหรืออำนาจพิเศษในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นักทฤษฎีที่สำคัญในแนวคิดนี้ เช่น Vilfredo Pareto และ Gaetano Mosca ให้ความสำคัญกับบทบาทของชนชั้นนำว่าเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมทรัพยากรของสังคม ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำเกิดจากการพัฒนาความเข้าใจในโครงสร้างและลำดับชั้นทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดสรรบทบาทและอำนาจในสังคมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์ทางสังคมและการเมืองในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและโครงสร้างทางสังคมในระดับต่าง ๆ ของโลก (Urairag, 1988) จึงเห็นได้ว่า “ชนชั้นนำ” หมายถึง กลุ่มบุคคลส่วนน้อยในสังคมที่มีอำนาจ อิทธิพล และบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสังคม ชนชั้นนำมักเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหรือสถานะที่สูงกว่าคนทั่วไป ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยพวกเขามีความสามารถในการควบคุมทรัพยากร การตัดสินใจ หรือการกำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ชนชั้นนำอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสามารถส่วนบุคคล หรือความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางสังคม บางคนอาจเป็นชนชั้นนำโดยกำเนิดจากครอบครัวที่มีอิทธิพล ในขณะที่บางคนก้าวขึ้นสู่การเป็นชนชั้นนำด้วยความสามารถและความสำเร็จส่วนตัว ชนชั้นนำมีบทบาทสำคัญในสังคม เช่น การบริหารประเทศ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ หรือการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (interest groups) คือกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อผลักดัน เป้าหมาย หรือผลประโยชน์ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม หรือศาสนา กลุ่มเหล่านี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองโดยตรงเหมือนกับพรรคการเมือง แต่พวกเขามีบทบาทสำคัญในกระบวนการทางสังคมและการเมือง เพราะพยายามส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐหรือผู้มีอำนาจเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เอื้อต่อกลุ่มของตน (Naphasirikunkit, & Rajbhandaraks, 2001) โดยกลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลและการเปลี่ยนแปลงในสังคม พวกเขาสามารถทำให้เสียงของประชาชนกลุ่มหนึ่งได้รับการรับฟัง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งหากผลประโยชน์ของกลุ่มหนึ่งไปขัดกับผลประโยชน์ของกลุ่มอื่น ดังนั้น การทำงานของกลุ่มผลประโยชน์ควรอยู่

บนพื้นฐานของความโปร่งใสและการคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสมดุลในสังคม (Masminchainara, 2005) ขณะที่การดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์มีหลายรูปแบบที่มุ่งผลักดันเป้าหมายของกลุ่มผ่านการเจรจา การรณรงค์ และการสร้างเครือข่าย ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความพยายามในการแสวงหาอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการเปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตนเอง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์สะท้อนถึงความหลากหลายของเป้าหมายและวิธีการที่พวกเขาเลือกใช้ในการสร้างอิทธิพลในสังคมและการเมือง ความสำเร็จของกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืนในสังคม (Senasu, 2016) นอกจากนี้ กลุ่มผลประโยชน์ยังมี อิทธิพลโดยตรงต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ผ่านการล็อบบี้ผู้มีอำนาจ เช่น นักการเมือง ข้าราชการ หรือผู้บังคับการของรัฐ กลุ่มเหล่านี้มักใช้ทรัพยากร เช่น เงินทุน เครือข่าย หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการผลักดันนโยบายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง ตัวอย่างเช่น กลุ่มสิ่งแวดล้อมที่ล็อบบี้รัฐบาลให้ออกกฎหมายควบคุมมลพิษ หรือกลุ่มธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดภาษีและการลงทุน ธุรกิจ (Pintobtang, (2015)

แนวคิดระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ (patronage system) เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองที่มีผู้มีอำนาจหรือผู้มีทรัพยากรมากกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนบุคคลหรือกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสกว่า (ผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์) เพื่อแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดี การสนับสนุน หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ระบบนี้เป็นหนึ่งในลักษณะสำคัญที่พบได้ในสังคมไทย โดยมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในหลายระดับ (Wattanaporn, 1984) โดยระบบอุปถัมภ์เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองที่พัฒนาขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนในด้านทรัพยากร อำนาจ หรือโอกาส โดยระบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่าง “ผู้อุปถัมภ์” ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหรือทรัพยากรมากกว่า และ “ผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์” ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสและต้องพึ่งพาความช่วยเหลือ ในระบบอุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์มักให้ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้เงินทุน การสนับสนุนในด้านอาชีพ หรือการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ในทางกลับกัน ผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การสนับสนุนทางการเมือง หรือการให้บริการที่เสริมสร้างอำนาจของผู้อุปถัมภ์ (Suwanmongkol, 2011) ส่วนระบบอุปถัมภ์ในบริบทการเมืองไทยเป็นกลไกที่มีทั้งประโยชน์และข้อจำกัด โดยมันยังคงมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองและสังคมไทยในปัจจุบัน การทำความเข้าใจระบบนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของทั้งนักการเมืองและประชาชนในประเทศ

แนวคิดการสร้างฐานเสียง

การสร้างฐานเสียง (building of a vote base) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการดำเนินงานทางการเมือง โดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตยที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถชนะการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ การสร้างฐานเสียงจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครหรือผู้นำทางการเมืองกับกลุ่มคนในสังคม เพื่อให้เกิดการสนับสนุนที่ยั่งยืนและมั่นคง (Thinbangtieo & Mektrairat, n.d.) โดยการสร้างฐานเสียงทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

การใช้เครือข่ายทางการเมือง และการใช้สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้นำสามารถดึงดูดและรักษฐานเสียงได้ นอกจากนี้การรักษาความสัมพันธ์กับประชาชนและการตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขายังเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ฐานเสียงนั้นแข็งแกร่งและยั่งยืน (Amnuaysawasdi, 2018)

แนวคิดการเมืองแบบจักรกล

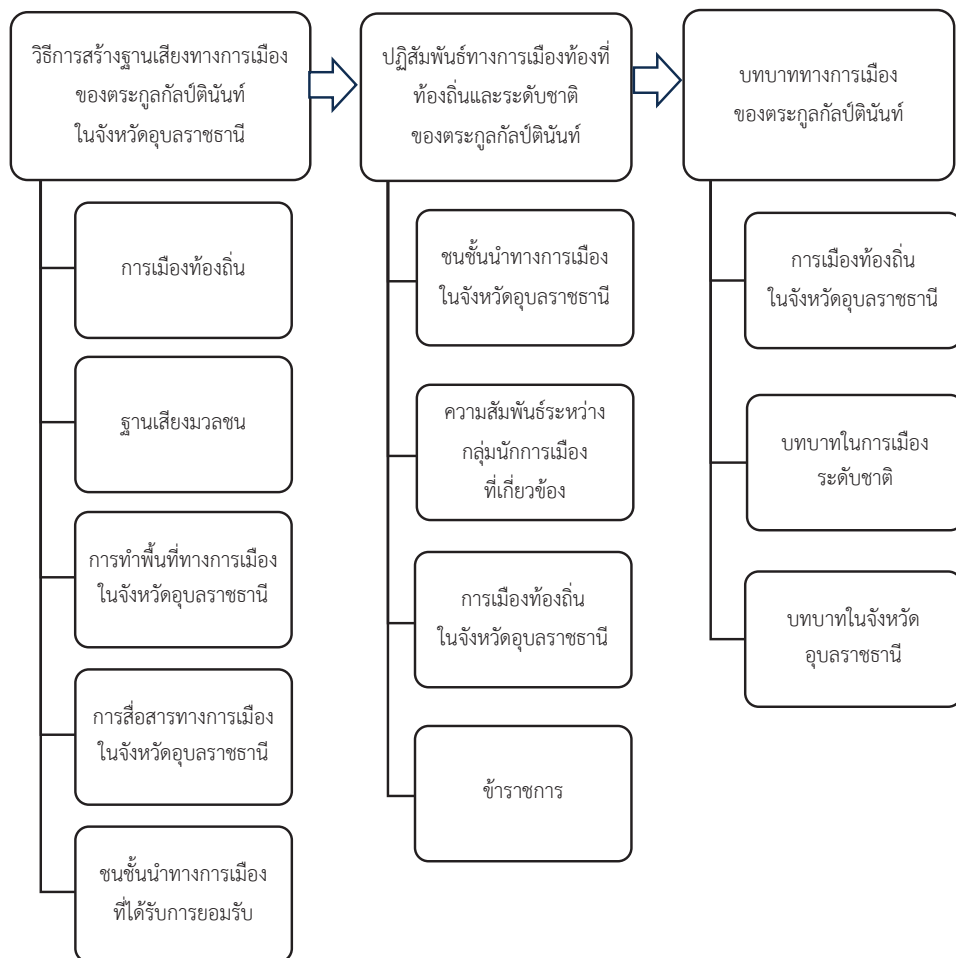
การเมืองแบบจักรกล (political machine) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดตั้งและขับเคลื่อนอำนาจทางการเมืองผ่านโครงสร้างองค์กรที่มีลักษณะเป็นระบบและมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้มักเกี่ยวข้องกับเมืองท้องถิ่นในประเทศที่มีประชาธิปไตย โดยระบบการเมืองแบบจักรกลเป็นการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมการเลือกตั้งและใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มสนับสนุนของตน แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองของหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 19-20 (Nethipo, 2015) ฉะนั้น แนวคิดการเมืองแบบจักรกลถือเป็นการมองรัฐและการเมืองในรูปแบบของระบบที่มีการจัดการอย่างมีระเบียบและการควบคุมที่เข้มงวด แม้ว่าจะระบบนี้จะมีข้อดีในด้านความมีระเบียบและประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดในการตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชน การทำงานในลักษณะเครื่องจักรอาจขาดความยืดหยุ่นและความเป็นมนุษย์ ซึ่งทำให้ระบบนี้ไม่สามารถนำไปใช้ในระยะยาวในสังคมที่ต้องการการมีส่วนร่วมและการแสดงออกของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองได้ จึงเห็นได้ว่าแนวคิดการเมืองแบบจักรกลเป็นระบบการเมืองที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมายในการควบคุมอำนาจผ่านโครงสร้างองค์กรและเครือข่ายผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงระหว่างนักการเมืองกับประชาชน องค์ประกอบของการเมืองแบบจักรกลประกอบด้วยกลไกสำคัญหลายประการที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการทางการเมืองและการควบคุมอำนาจ ระบบนี้ได้รับการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มสนับสนุนเพื่อรักษฐานเสียงและอิทธิพลในระยะยาว (Laothamatas, 2000)

แนวคิดตระกูลนักการเมือง

ตระกูลนักการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มักมีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่องในสังคม โดยที่การมีบทบาทนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะตัวบุคคลหนึ่ง ๆ แต่ยังกระจายไปสู่สมาชิกในครอบครัวหรือทายาทของตระกูลนั้น ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยนักการเมืองรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ที่ร่วมกันสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ แนวคิดเกี่ยวกับตระกูลนักการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างและสืบทอดอำนาจผ่านสมาชิกในครอบครัว และการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับฐานเสียงและกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม โดยแนวคิดเกี่ยวกับตระกูลนักการเมืองการสืบทอดอำนาจและความสัมพันธ์ในระบบการเมือง ตระกูลนักการเมืองเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการรวมตัวของสมาชิกในครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเมือง การเมืองในรูปแบบนี้มักเกี่ยวข้องกับการสืบทอดอำนาจจากรุ่นสู่รุ่น โดยที่สมาชิกในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาเกี่ยวกับตระกูลนักการเมืองช่วยให้เราเห็นถึงการขยายอำนาจทางการเมืองที่ไม่จำกัดแค่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่จะสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองในระดับครอบครัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางทางการเมืองในสังคม (Thananithichot, 2013) ในบริบทต่างประเทศ ตระกูลนักการเมืองในระบบประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญ แม้ว่าจะระบบการเมืองของแต่ละประเทศจะมีลักษณะต่างกันไปตามกฎหมายและวัฒนธรรมทางการเมือง แต่ตระกูลนักการเมืองมักจะสามารสร้างอำนาจและอิทธิพลที่มีความยั่งยืนได้ โดยการรักษฐานเสียงและการสืบทอดอำนาจผ่านสมาชิกในครอบครัว แม้ว่าประชาธิปไตยจะเน้นการเลือกตั้งและ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ตระกูลนักการเมืองก็สามารถใช้ระบบนี้ในการสร้างอิทธิพลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตระกูลนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ตระกูลนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในหลายประเทศทั่วโลก โดยมีลักษณะการสืบทอดอำนาจทางการเมืองภายในครอบครัว ซึ่งเกิดขึ้นผ่านการเลือกตั้งและการมีบทบาทสำคัญในกระบวนการทางการเมือง แม้ว่าระบอบประชาธิปไตยจะมุ่งเน้นการให้สิทธิแก่ประชาชนในการเลือกตั้งผู้แทน แต่การมีตระกูลนักการเมืองที่มีอำนาจสามารถทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจในมือของกลุ่มเดียวและสร้างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการเมืองของประชาชนทั่วไป (Thananithichot, 2013) จึงอาจกล่าวได้ว่า ตระกูลนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสะท้อนให้เห็นถึงการรวมอำนาจและการสืบทอดตำแหน่งทางการเมืองภายในครอบครัว ซึ่งสามารถช่วยสร้างความมั่นคงในการบริหารประเทศและสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจและความเหลื่อมล้ำที่จำกัดโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงอำนาจทางการเมือง

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยทำการวิจัยเอกสาร (documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) บุคคลซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน ได้แก่ (1) นายวรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี (2) นายกานต์ กัลป์ตินันท์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (3) นางสาวพิศทยา ไชยสงคราม นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี (4) นายอิสสระ สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี (5) นายประชา กิจตรงศิริ รองนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี (6) นายไพบุลย์ ชมาฤกษ์ อดีตที่ปรึกษากฎหมายตระกูลกัลป์ตินันท์ (7) นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงมหาดไทย (8) นายสมคิด เชื้อคง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี (9) นายสุพล พองงาม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี และ (10) รองศาสตราจารย์ ดร.เวียงรัฐ เนติโพธิ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ยุทธศาสตร์ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 22 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบแยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งการเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีการจำแนกประเด็นข้อมูลให้เป็นระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นเชิงเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้แล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ไปสรุปเป็นผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 พบว่า

1. วิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 การสร้างฐานเสียงเริ่มต้นจากการเข้าร่วมการเมืองระดับท้องถิ่น อาทิ การเป็นสมาชิกสภาจังหวัด และต่อเนื่องไปจนถึงการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยบุคคลที่มีความตั้งใจจริงในการทำงานให้กับประชาชนมักได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ซึ่งความไว้วางใจนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่เป็นผลจากการสั่งสมประสบการณ์และการทำงานที่สม่ำเสมอในการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง และการสร้างฐานเสียงที่เข้มแข็งยังมีการเน้นถึงการส่งต่ออำนาจไปยังคนรุ่นหลัง ซึ่งเปรียบเสมือนการปลูกพืชผลที่ต้องเริ่มต้นด้วยการเตรียมเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่เริ่มแรก การเลี้ยงดูทายาททางการเมืองของตระกูลต่าง ๆ ให้คุ้นเคยกับการทำงานทางการเมืองและสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญ

1.1 ปัจจัยที่ทำให้ได้รับคะแนนเสียง ความนิยม และการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีของนักการเมืองตระกูลกัลป์ตินันท์

การที่กลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลในพื้นที่ท้องถิ่นสามารถรับรู้และเข้าใจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นได้อย่างดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การเมืองระดับท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและสามารถสนับสนุนการพัฒนาในระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและในส่วนของความสำเร็จทางการเมืองระดับท้องถิ่นนั้น

สัมพันธ์อย่างมากกับการมีฐานการเมืองที่มั่นคงและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลในพื้นที่ท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ การมีฐานการเมืองที่เข้มแข็งทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำทรัพยากรและการสนับสนุนจากระดับชาติลงมาพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ยุทธศาสตร์ของการสร้างฐานเสียงในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ในระดับชาติ ความสนใจจะมุ่งเน้นไปที่ปัญหาใหญ่ระดับโครงสร้าง เช่น เศรษฐกิจ ค่าใช้จ่าย และปัญหาปากท้องของประชาชนที่ส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศ ในขณะที่การเมืองท้องถิ่นกลับเน้นไปที่ปัญหาเล็ก ๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น การจัดการขยะ การปรับปรุงถนน การจัดการระบบไฟฟ้า และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและในบริบทของการทำงานในระดับท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเป็นหน้าด่านในการแก้ไขปัญหาของประชาชน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานระดับจังหวัดและระดับประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาที่ยากเกินกว่าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดการได้

1.3 วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ในอดีต

แม้ว่าระบบการเมืองและสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่การสร้างอิทธิพลและการสร้างฐานเสียงผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์และความสัมพันธ์ทางการเมืองยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสนับสนุนทางการเมืองเมื่อพี่น้องประชาชนต้องการความช่วยเหลือ ผู้แทนหรือผู้นำในท้องถิ่นมักจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังและมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาของประชาชน ความจริงใจและความใส่ใจในการทำงานนี้ทำให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของ “บ้านใหญ่” หรือกลุ่มผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน ประชาชนจึงตัดสินใจที่จะให้การสนับสนุนและอยู่เคียงข้างกับผู้นำเหล่านี้ต่อไป

1.4 การปรับตัวทางการเมืองเพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ในพื้นที่อุบลราชธานี

การปรับกลยุทธ์ ในระดับท้องถิ่นควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน โดยการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและการสนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างตระกูลกับชุมชนใน重要性ของบุคคลในฐานะผู้นำท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความท้าทายที่มีอยู่ในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพื้นที่ดังกล่าว กลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลนี้ได้สร้างและรักษาฐานเสียงของตนไว้ด้วยการควบคุมกลไกต่าง ๆ เช่น การควบคุมหวัคะแนนและการจัดการทางการเงินทำให้การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมีความซับซ้อนและยากขึ้น สำหรับนักการเมืองรุ่นใหม่ควรให้ความสำคัญกับการปรับตัวเข้ากับการเมืองยุคใหม่ที่มีการใช้ Social Media มากขึ้น แต่ต้องระมัดระวังในเรื่องของการเคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย

1.5 ความสำเร็จทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นของตระกูลกลัปตินันท์

ตระกูลกลัปตินันท์เป็นตระกูลที่มีบทบาทสำคัญในวงการการเมืองของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ความสำเร็จทางการเมืองของตระกูลนี้สามารถสังเกตได้จากตำแหน่งทางการเมืองที่สมาชิกในตระกูลได้รับ และจากอิทธิพลทางการเมืองที่พวกเขามีในระดับชาติและท้องถิ่น นับเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและการสืบทอดอำนาจในครอบครัว ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ของประเทศ โดยการประสบความสำเร็จทางการเมืองดังกล่าวผ่านการสร้างเครือข่าย

การเมืองที่แข็งแกร่ง การรักษาดูแลเสียงจากประชาชน การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแต่ละยุค

2. ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ ของตระกูลกัลปตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

2.1 ความสัมพันธ์ของการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติในจังหวัดอุบลราชธานี

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาตินั้นสำคัญเพราะฐานเสียงที่มั่นคงในท้องถิ่นช่วยสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งระดับชาติ การเมืองท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาลถือเป็นเวทีสำคัญที่นักการเมืองใช้สร้างฐานเสียงและสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานของการขยายอิทธิพลไปสู่ระดับประเทศ นอกจากนี้ นักการเมืองในท้องถิ่นมักมีบทบาทในการสนับสนุนการเลือกตั้งระดับชาติผ่านเครือข่ายที่พวกเขาสร้างขึ้น ดังนั้น เมื่อมีนักการเมืองท้องถิ่นที่สามารถควมตำแหน่งในระดับชาติ เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย อิทธิพลจากท้องถิ่นก็ยิ่งเพิ่มขึ้น และเป็นแรงหนุนให้สามารถดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

2.2 สังคมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ในอดีตระบบอุปถัมภ์นี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนการบริหารจัดการฐานเสียงทางการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างระบบอุปถัมภ์และระบบคุณธรรม โดยระบบอุปถัมภ์นั้นเป็นกลไกที่สำคัญในการรักษาฐานเสียง ซึ่งรวมถึงการดูแลห้วคະແນ່ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาฐานเสียงในการเลือกตั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับห้วคະແນ່มีลักษณะของการดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้ห้วคະແນ່ไม่กล้าเบี่ยงหรือมีการเบี่ยงเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการมีระบบการตรวจสอบและการให้รางวัลหรือการลงโทษที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการห้วคະແນ່เสียงเพื่อเติมเต็มความต้องการของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างฐานเสียงทางการเมือง

2.3 บทบาททางการเมืองของท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีนำมาสู่การครองพื้นที่ของอุบลราชธานีระบบราชการในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยกลไกการทำงานของราชการถูกมองว่าเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีอำนาจ เช่น การย้ายตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือการบังคับใช้กฎระเบียบที่สนับสนุนกลุ่มการเมืองเฉพาะ การควบคุมของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ทำให้เกิดการแบ่งฝ่ายในเชิงอำนาจภายในพื้นที่ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติและยังพบว่าบทบาทของคนรุ่นใหม่ในกระบวนการเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญมากขึ้น โดยคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะมองหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการบริหารที่ต่างไปจากกลุ่มการเมืองแบบดั้งเดิม

2.4 คະແນ່ນິยมทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

คະແນ່ນິยมทางการเมืองของนักการเมืองหรือกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีเกิดจากการผสมผสานของหลายปัจจัย ทั้งการทำงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิดกับประชาชน และคະແນ່ນິยมที่ได้จากพรรคการเมืองปัจจุบันและประชาชนที่สนับสนุนของพรรค การที่นักการเมืองสามารถสร้างผลงานที่เห็นผลในท้องถิ่นจะเสริมสร้างความนิยมส่วนบุคคล ขณะที่ความเชื่อมโยงกับพรรคเพื่อไทยและกลุ่มคนเสื้อแดงช่วยเสริมให้พวกเขามีฐานเสียงที่แข็งแกร่งในระดับชาติ และเพื่อที่จะรักษาความนิยมของประชาชนในระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น นักการเมืองและพรรคการเมืองต้องมีการปรับตัวที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่องและ

การปรับตัวของพรรคการเมืองในจังหวัดมักจะมีหลายกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การปรับนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายท้องถิ่น และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับประชาชน

3. บทบาททางการเมืองระดับชาติของตระกูลกัลป์ดินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

3.1 บทบาททางการเมืองของนายเกรียง กัลป์ดินันท์ ระดับชาติและระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

บทบาททางการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีของกลุ่มอำนาจในครอบครัวนี้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่ครอบคลุมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงยุทธศาสตร์การขยายอิทธิพลทางการเมืองอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการมีลูกหลานดำรงตำแหน่งสำคัญในสภาผู้แทนราษฎร การมีสมาชิกในครอบครัวดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือการครอบครองบทบาทสำคัญในระดับชาติและความสำเร็จทางการเมืองของกลุ่มนี้ยังแสดงออกผ่านโครงการพัฒนาที่สำคัญในจังหวัด ซึ่งความสามารถในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบกว้างขวางได้สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำที่ทรงอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจังหวัดอีกด้วย

3.2 การสนับสนุนและยอมรับนักการเมืองที่อยู่ในกลุ่มบ้านกัลป์ดินันท์ทุกระดับในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

การยอมรับกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลในพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้เกิดขึ้น โดยปราศจากการต่อสู้ทางการเมือง การเลือกตั้งในแต่ละรอบมีการแข่งขันอย่างเข้มข้น แม้ว่ากลุ่มการเมืองนี้จะได้รับการสนับสนุนจากบางกลุ่มของประชาชน แต่ก็ไม่สามารถทำให้ทุกคนเห็นด้วยหรือรักพวกเขาทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตาม การยอมรับมักมาจากผลประโยชน์ที่กลุ่มนี้สร้างขึ้นให้กับพื้นที่และประชาชน ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาต่างก็ยอมรับในบทบาทของกลุ่มการเมืองนี้ โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่าผลงานที่สร้างขึ้นมีผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนและในแง่ของบทบาทการเมืองท้องถิ่น ความสำเร็จของกลุ่มนี้ส่งผลต่อการสนับสนุนพรรคการเมืองในระดับชาติ ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองรุ่นเก่า และพรรคการเมืองรุ่นใหม่ หรือพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลในปัจจุบัน โดยกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการสร้างฐานเสียงและขับเคลื่อนความสำเร็จของพรรคเหล่านี้ในระดับชาติ

3.3 อิทธิพลที่รักษาอำนาจของนักการเมืองบ้านกัลป์ดินันท์

การเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีสะท้อนถึงลักษณะการควบคุมอำนาจของกลุ่มที่มีอิทธิพลในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยการจัดการและแบ่งปันทางการเมืองเป็นกลยุทธ์หลักที่กลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลใช้เพื่อรักษาอำนาจของตนเอง ในระยะเวลาหนึ่ง กลุ่มเหล่านี้มักจะมีการเจรจาและตกลงกันในการแบ่งพื้นที่และอำนาจเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การสู้กันในเชิงการเมืองอาจทำให้เกิดความเสียหายทางการเงินซึ่งทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดการเจรจาและการจัดการพื้นที่เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถแบ่งปันอำนาจกันได้อย่างสมดุล การควบคุมการเลือกตั้งและการจัดการฐานเสียงจึงเป็นวิธีหลักที่ใช้ในการรักษาอำนาจ ซึ่งทำให้การเมืองในพื้นที่นี้ มีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ที่อาจมีความหลากหลายทางการเมืองมากกว่า นอกจากนี้ ความสำเร็จของกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลยังมาจากการที่พวกเขาสามารถควบคุมกลไกและฐานเสียงไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งทำให้ยากที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งการมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนและการได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่มีความสามารถในการจัดการโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้

อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความนิยมของตระกูลนักการเมืองสามารถคงอยู่ได้ในระยะยาว ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์จึงมีลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับพรรคการเมืองและการหาเสียง รวมถึงการรักษาฐานเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. วิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566 วิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตระกูลกัลป์ตินันท์ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ความนิยม และการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ทำให้ได้รับคะแนนเสียง ยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงใช้การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มทุน ความสำเร็จทางการเมืองเกิดขึ้นจากการยึดมั่นในสโลแกน “มุ่งพัฒนา ฟังพาได้” สอดคล้องกับ Worajaroen, Sukmaitree, Srisorn, and Ketsupa (2021) ที่พบว่า บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีบทบาทการบริหารเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบายโดยในการจัดทำงบประมาณและบทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชน สอดคล้องกับ Kosiworawut (2024) ที่พบว่า บทบาททางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจมีความสำคัญและมีผลต่อสังคมและการปกครองในหลายด้าน โดยคนกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจนี้มักมีอิทธิพลในการตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะในการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ส่งผลต่อธุรกิจและสังคมในระดับกว้างของประเทศ สอดคล้องกับ Vinijchayajinda (2021) ที่พบว่า สาขาพรรคและแกนนำเป็นตัวแทนของพรรคในการประชาสัมพันธ์ประสานงาน ติดต่อกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ Pisailert (2017) ที่พบว่า การสร้างฐานเสียง นโยบายผู้สมัคร ศูนย์ประสานงานพรรค และหัวคะแนนเป็นกลไกสำคัญของพรรคการเมืองในการสร้างและรักษาฐานเสียงในพื้นที่ และสอดคล้องกับ Leelerdpan (2017) ที่พบว่า ผลของท้องถิ่นนิยมหรือภูมิภาคนิยมสาเหตุของการสร้างความนิยมของพรรคการเมืองประชาธิปไตยที่มีมาอย่างยาวนานในภาคใต้รวมถึงวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้

2. ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ ของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ เกิดจากฐานเสียงที่มั่นคงในท้องถิ่นที่ช่วยสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งระดับชาติ และมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แข็งแกร่งภายในตระกูลและกลุ่มการเมืองท้องถิ่น สอดคล้องกับ Pisailert (2017) ที่พบว่า การวิเคราะห์กลไกในการสร้างและรักษาฐานเสียงในจังหวัดเชียงรายของพรรคไทยรักไทยพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทยโดยประเด็นที่สำคัญนั้นกล่าวถึงเรื่องของกลไกในการรักษาฐานเสียงในจังหวัดเชียงรายของพรรคการเมืองที่ได้กล่าวมาโดยมีกลไก 4 ด้านเพื่อสร้างระบบการจัดการฐานเสียงรูปแบบใหม่ที่ยึดโยงกับพรรคโดยตรงถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้พรรคดังกล่าวประสบความสำเร็จสามารถที่จะรักษาฐานเสียงของจังหวัดเชียงรายไว้ได้ในขณะที่มีปัจจัยสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องที่จะเป็นอุปสรรคในการพัฒนากลไกในการสร้างฐานเสียงและรักษาฐานเสียงของพรรคดังกล่าว และสอดคล้องกับ Rattanakhaw (2009) ที่พบว่า กลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง

มีความสัมพันธ์กันด้วยกลุ่มผลประโยชน์จะมีบทบาทในการผลักดันกลุ่มของพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นในการที่เป็นฐานเสียงให้กับนักการเมืองท้องถิ่นได้อยู่เสมอซึ่งแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มอำนาจในท้องถิ่น รวมถึงมีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการการรณรงค์หาเสียงก่อนการเลือกตั้งและการแสดงออกต่าง ๆ ภายหลังจากการเลือกตั้ง

3. บทบาททางการเมืองระดับชาติของตระกูลกัลป์ตินันท์ในจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2538-2566

บทบาททางการเมืองระดับชาติเกิดจากการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับนโยบายของพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญ และกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการสร้างฐานเสียงและขับเคลื่อนความสำเร็จของพรรคการเมืองในระดับชาติ สอดคล้องกับ Doangpakdeeram (2022) ที่พบว่า การสร้างฐานเสียงหรืออำนาจทางการเมืองมีประเด็นสำคัญในเรื่องของระบบอุปถัมภ์และบารมีของวงศ์ตระกูล รวมถึงการสร้างเครือข่ายในพื้นที่การทำตัวเป็นบุคคลสาธารณะที่สามารถเข้าถึงใจถึงฟังได้ รวมถึงการมีความเป็นกลางในการประสานงานในทุกระบบถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างฐานเสียงและเครือข่ายรวมถึงฐานอำนาจทางการเมืองที่เป็นเงื่อนไขและกระบวนการให้เกิดขึ้นได้ และสอดคล้องกับ Worakit (2019) ที่พบว่า สมาชิกของกลุ่มชนชั้นการเลือกตั้งในเมืองท้องถิ่นและเข้ามาบริหารบ้านเมืองนั้นมักเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์จากอดีตนักการเมืองระดับชาติ ผู้ซึ่งยังคงมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดทำให้เห็นถึงรูปแบบของการเมืองไทยที่มีระบบอุปถัมภ์ เป็นพื้นฐานของโครงสร้างทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างฐานเสียงหรือการรักษาฐานเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอื่นและตระกูลอื่นที่มีชื่อเสียงในด้านการเมืองท้องถิ่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบและทำให้เกิดการต่อยอดความคิดและนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการนำเทคนิคและกลยุทธ์ในการสร้างฐานเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้นักการเมืองรุ่นหลังได้นำไปศึกษาในการสร้างฐานเสียงในการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นและระดับประเทศต่อไป

2. การทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสอบถามและสำรวจถึงความคิดเห็นของประชาชนและนักการเมืองคนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและการเมืองท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างฐานเสียงและระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นในมิติอื่นมากยิ่งขึ้นและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

References

- Amnuaysawasdi, S. (2018). *Burapa Payak: The building of a political power base by Thai Military Officers between 2004 and 2014*. Doctoral Dissertation of Politics, Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Doangpakdeeram, K. (2022). Political power construction: Conditional factor and process. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 2(2), 201-218. [In Thai]
- Kosiworawut, P. (2024). The political role of political elites and economic elites in the opinion of people in Ubon Ratchathani province. *School of Administrative Studies Academic Journal*, 7(2), 15-31. [In Thai]
- Laothamatas, A. (2000). *Civic politics* (2nd ed.). Kobfai. [In Thai]
- Leelerdpan, V. (2017). *The building of a political voter base for the Democrat Party in the south*. Doctoral Dissertation of Politics, Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Masminchainara, P. (2005). Thai political culture: Observations and considerations. *Parichart Journal*, 18(1), 91-94. [In Thai]
- Naphasirikunkit, W., & Rajbhandaraks, S. (2001). *Political parties and interest groups* (10th ed.). Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Nethipo, V. (2015). *Ballot and gratitude: Electoral politics and dynamics of clientelist networks*. Chiang Mai University, Center for ASEAN Studies. [In Thai]
- Pintobtang, P. (2015). Interest group political framework of analysis: Development, debate and frontier of research. *Journal of Social Sciences and Humanities Kasetsart University*, 41(2), 1-18. [In Thai]
- Pisailert, S. (2017). Political communication through music of Pongsit Kampee during B.E. 2534-2555. *Journal of Public Administration and Politics*, 6(1), 88-121. [In Thai]
- Rattanakhaw, C. (2009). *The roles of interest groups in the election of Bangkok Metropolitan Council Members: A case study of Chatuchak district, Bangkok Metropolis, B.E. 2550*. Master's Thesis of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Senasu, W. (2016). *Path to national health law: From Thaksin to Surayud government*. Master's Thesis of Political Sciences, Thammasat University. [In Thai]
- Suwanmongkol, P. (2011). *Decentralization: Ideas and experiences from Asia*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Thananithichot, S. (2013). Political dynasty in Thailand's democracy. *King Prajadhipok's Institute Journal*, 11(2), 5-23. [In Thai]

- Thinbangtieo, O., & Mektrairat, N. (n.d.). *Vote base*. Retrieved from <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ฐานเสียง> [In Thai]
- Urairag, S. (1988). *Influential, the elite and the community power structure in a southern border district*. Master's Thesis of Political Sciences, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Vinijchayajinda, S. (2021). *The building of a vote base of Bangkok Councilors affiliated with political parties during the years 1997-2014*. Doctoral Dissertation of Politics, Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Who is “Kriang”? Why is he close to “Thaksin”? (2565). Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/992988> [In Thai]
- Wattanaporn, A. (1984). *Local politics and public policy process: A case study of a municipality in a northern province*. Master's Thesis of Political Sciences, Thammasat University. [In Thai]
- Worajaroen, A., Sukmaitree, J., Srisorn, W., & Ketsupa, W. (2021). Political roles of local leaders in Ban Sing subdistrict, Photharam district, Ratchaburi province. *Journal of Wisdom Political Science and Multidisciplinary Sciences*, 4(2), 43-55. [In Thai]
- Worakit, I. (2019). *The relationships and a patronage system pattern in local politics: A case study of the Local Administration Organization, Ang Thong province*. Doctoral Dissertation of Politics, Ramkhamhaeng University. [In Thai]

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขัน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการ ดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วิภาญดา เกตุวัฒนา¹ วงศ์ธีรา สุวรรณิน² จักร ดิงศภทิพย์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยและอิทธิพลเชิงสาเหตุของการจัดการความรู้ต่อความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขัน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร และพนักงานตลาดสดภาคเอกชนและภาครัฐ จำนวน 325 คน การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเจ้าของกิจการและผู้บริหารตลาดสดภาคเอกชนและภาครัฐ จำนวน 11 คน และใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า (1) ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/df = 0.85$, $p = 0.98$ และ RMSEA = 0.00 อธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 82 โดยพบว่าการจัดการความรู้มีอิทธิพลมากที่สุดโดยส่งผ่านการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (2) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณทุกประเด็น

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; ความสามารถทางนวัตกรรม; การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน;

ความสามารถทางการแข่งขัน; การรับรู้ผลการดำเนินงาน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Wikanda@hotmail.com

^{2,3} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Structural Effects of Knowledge Management, Innovativeness, Sustainability Management, and Competitive Advantage on Perceived Firm Performance of Fresh Market Entrepreneurs in the Eastern Economic Corridor

Wikanda Ketwattha¹ Wongtheera Suvannin² Chark Tingsabhat³

Abstract

This research article aims to study the factors and the causal effect of knowledge management, innovativeness, sustainability management, competitive advantage on perceived firm performance of fresh market entrepreneurs in the Eastern Economic Corridor. By using mixed-method research. Quantitative research and questionnaire were collected from 325 owners, executives and employees from both private and public fresh market. Quantitative data were analyzed using the structural equation model (SEM) on a computer program. Qualitative research and interview. The key informants were 11 owners and executives from both private and public fresh market and use inductive analysis methods.

Finding are as follows; (1) the structural equation modeling was harmoniously consistent with the empirical data, with values $\chi^2/df = 0.85$, $p = 0.98$ and RMSEA = 0.00, explaining the variance of perceived firm performance by 82%. It was found that knowledge management has the greatest influence through sustainable management (2) The qualitative research results supported all aspects of quantitative research results.

Keywords: Knowledge Management; Innovativeness; Sustainability Management; Competitive Advantage; Perceived Firm Performance

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Business Administration Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author E-mail: Wikanda@hotmail.com

^{2,3} Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมการซื้อขายสินค้าในตลาดมีความสำคัญในสังคมไทยตั้งแต่อดีต โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้า เช่น อาหารสด พืชผัก ผลไม้ และของใช้ในชีวิตประจำวัน ตลาดสดในอดีตมักตั้งอยู่ตามชุมชนหรือหมู่บ้าน และมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจชุมชน (Sahunan et al., 2021) ในปัจจุบัน ธุรกิจตลาดสดต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงจากกลุ่มธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2567 คาดว่าจะเติบโตในภาพรวมที่ร้อยละ 4-7 (Krungsri Research, 2024) รวมถึงกลุ่มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมูลค่าตลาดค้าปลีกออนไลน์ในปี 2566 สูงถึงจำนวน 1.53 ล้านล้านบาท (Electronic Transactions Development Agency, 2024) คิดเป็นร้อยละ 46.43 เมื่อเทียบกับมูลค่าตลาดค้าปลีกประเทศไทยปี พ.ศ. 2566 สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของตลาดสดในฐานะศูนย์กลางเศรษฐกิจของชุมชนที่ต้องเผชิญการแข่งขันอย่างรุนแรงทั้งออฟไลน์และออนไลน์ การเติบโตของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่และอีคอมเมิร์ซ ส่งผลให้ธุรกิจตลาดสดต้องปรับตัว โดยเฉพาะตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญที่มีการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมหนัก แหล่งท่องเที่ยว และการเกษตร ตลาดสดในพื้นที่นี้มีบทบาทเชื่อมโยงการบริโภคกับการผลิตตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Eastern Economic Corridor Policy Committee, 2023)

การแข่งขันและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ เช่น การจัดการความรู้ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า (Boonthawee et al., 2021) ความสามารถทางนวัตกรรมที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันในระยะยาว (Azeem et al., 2021) และการบริหารองค์การอย่างยั่งยืน (Mohammad & Wasizzaman, 2021) โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ เช่น โครงการ Transform Market (Digital Economy Promotion Agency, 2023) ที่ช่วยปรับตลาดสดให้เข้ากับยุคใหม่ งานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขันที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” ในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อบูรณาการข้อมูลนำเสนอเป็นแนวทางในการยกระดับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขันและการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของโมเดลสมการโครงสร้างการจัดการความรู้ต่อความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขันที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่ การจัดการความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ความสามารถทางการแข่งขัน และการรับรู้ผลการดำเนินงาน
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ เจ้าของกิจการ ผู้บริหารและพนักงานตลาดสดภาคเอกชนและภาครัฐในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 97 แห่ง ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 325 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 11 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา คือ ตลาดสดทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ ที่เป็นตลาดสดประเภทที่ 1 ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลในเดือน พฤษภาคม 2567 - กรกฎาคม 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผลการศึกษาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาการจัดการความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน และความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง และเป็นต้นแบบในการยกระดับกลุ่มผู้ประกอบการตลาดสดในประเทศไทย
2. ผลการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการตลาดสดปรับการบริหารจัดการให้ทันสมัย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการความรู้ (knowledge management) หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โครงสร้างองค์การ กระบวนการเรียนรู้ภายในธุรกิจที่ถูกรวบรวมและส่งเสริมการใช้ สร้าง ค้นหา ปรับปรุง ปรับใช้ ความรู้อย่างสม่ำเสมอ และรวมองค์ความรู้นั้น ๆ เข้ากับกระบวนการบริหารในธุรกิจ การจัดการความรู้สอดคล้องกับการฝึกอบรมและการเรียนรู้ ตลอดจนรูปแบบของการทำการตลาด การประชาสัมพันธ์ การริเริ่มการสร้างนวัตกรรม การพัฒนา แบ่งปัน ใช้ความรู้ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอันจะก่อให้เกิดการแบ่งปัน และถ่ายโอนความรู้ เพื่อให้เกิดการแพร่กระจายและไหลเวียนความรู้ภายในกิจการ (Azeem et al., 2021; Malek & Desai, 2022; Nonaka & Takeuchi, 1995; Probst, 1998; Wahyono, 2020)

ความสามารถทางนวัตกรรม (innovativeness) หมายถึง ทิศทางขององค์การที่มีต่อนวัตกรรม หรือเป็นแนวโน้มขององค์การที่สนับสนุนนวัตกรรม รวมถึงลักษณะของทัศนคติ นิสัยที่ชื่นชอบต่อการพัฒนาหรือการยอมรับนวัตกรรม ความสามารถทางนวัตกรรมขององค์การโดยรวม ซึ่งเป็นการคิดค้นสิ่งใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริการ ด้านการตลาด และด้านกระบวนการทำงาน ซึ่งจะทำให้องค์การเกิดความสามารถทางการแข่งขัน และนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (Azeem et al., 2021; OECD, 2018; Wahyono, 2020; Wongsansukcharoen & Thaweepaiboonwong, 2023)

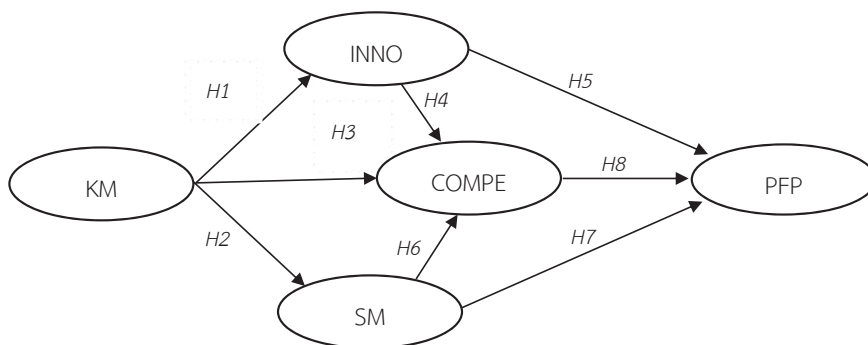
การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (sustainability management) หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาและหลักการที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน เป็นการบริหารองค์การที่คำนึงถึงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) เพื่อให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนและตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า (Ahmadi-Gh & Bello-Pintado, 2022; Giannopoulos et al., 2022; Sustainable Stock Exchanges, 2022; Mohammad & Wasiuzzaman, 2021)

ความสามารถทางการแข่งขัน (competitive advantage) หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถวางตำแหน่งของธุรกิจไว้อย่างเหมาะสม มีการคำนึงถึงการสร้างคุณค่าที่เหนือกว่าคู่แข่งให้ลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจลูกค้า โดยเน้นต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำ การสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือบริการที่เหนือกว่าคู่แข่ง และการมุ่งโฟกัสที่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะส่วน และยังรวมถึงการพัฒนาและการค้นหาทรัพยากรในองค์กรที่คู่แข่งไม่มีหรือการกระทำบางสิ่งบางอย่างที่คู่แข่งไม่สามารถกระทำได้ (Ferreira et al., 2020; Porter, 2012; Udriyah et al., 2019)

การรับรู้ผลการดำเนินงาน (perceived firm performance) หมายถึง การวัดความสำเร็จในการบริหารจัดการและการดำเนินธุรกิจ โดยอิงจากมุมมองของผู้บริหารและผู้ประกอบการ การวิเคราะห์และประเมินผลลัพธ์หรือประสิทธิภาพขององค์การจากมุมมองที่หลากหลาย เช่น ด้านการเงิน ความพึงพอใจของลูกค้า และความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยใช้เครื่องมือเช่น Balanced Scorecard และ KPIs ในการวัดผล ความสามารถในการรับรู้ผลการดำเนินงานมีความสำคัญในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์องค์การเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสร้างเสถียรภาพในระยะยาวแก่ธุรกิจ (Kaplan & Norton, 1992)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ Kaplan and Norton (1992); Nonaka and Takeuchi (1995); Porter (2012); Probst (1998); OECD (2018); Sustainable Stock Exchanges (2022) ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variable) 1 ตัวแปร คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management--KM) และตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variables) 3 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness--INNO) การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (Sustainability Management--SM) ความสามารถทางการแข่งขัน (Competitive Advantage--COMPE) และการรับรู้ผลการดำเนินงาน (Perceived firm Performance--PFP) ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

- สมมุติฐานที่ 1 (H1): การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรม
 สมมุติฐานที่ 2 (H2): การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน
 สมมุติฐานที่ 3 (H3): การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน
 สมมุติฐานที่ 4 (H4): ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน
 สมมุติฐานที่ 5 (H5): ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน
 สมมุติฐานที่ 6 (H6): การจัดการองค์การอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน
 สมมุติฐานที่ 7 (H7): การจัดการองค์การอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน
 สมมุติฐานที่ 8 (H8): ความสามารถทางการแข่งขันมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจน ทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก พื้นที่วิจัยคือเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร และพนักงานตลาดสดประเภทที่ 1 ใน เขต EEC มีจำนวน 97 แห่ง การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 325 คน สุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling) ตามกฎของ Comrey and Lee (1992) ที่แนะนำว่า 300 ตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ดี การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ และผู้บริหารตลาดสด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับแบบ Likert ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยดัชนี IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ค่าความสอดคล้อง = 1.00) และค่าความเที่ยง (α) อยู่ระหว่าง 0.752–0.971 (Cortina, 1993) (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายการข้อคำถามที่เปิดกว้างไม่มีตัวเลือกในการตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการ โครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 325 คน พบว่า เป็นเพศหญิง และ เพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 51.69 และ 48.00) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 38.46) ตำแหน่ง งานฝ่ายอื่น ๆ (ร้อยละ 77.54) ทำงานในตลาดสดภาคเอกชน (ร้อยละ 74.15) ระยะเวลาที่ทำงานหรือประกอบ การตลาดสด 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 32.00) ตลาดตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี (ร้อยละ 56.92) และตลาดสดมีจำนวนร้านค้า ระหว่าง 50-150 ร้านค้า (ร้อยละ 47.69) รองลงมา 151-250 ร้านค้า (ร้อยละ 18.46)

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean--M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) พบว่า การรับรู้ผลการดำเนินงานกิจการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.35, SD = 0.82$) รองลงมา การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ($M = 3.33, SD = 0.98$) ความสามารถทางการแข่งขัน ($M = 3.17, SD = 1.00$) การจัดการความรู้ ($M = 3.16, SD = 0.85$) และความสามารถทางนวัตกรรม ($M = 2.99, SD = 0.88$) ตามลำดับ

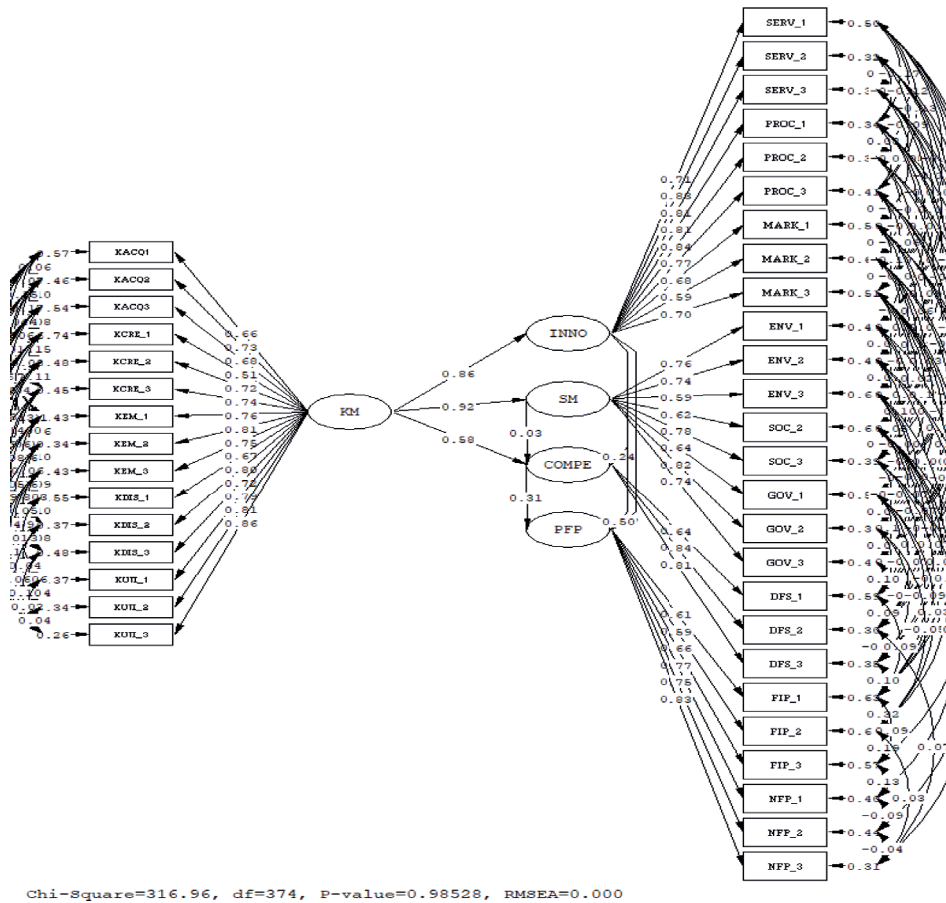
ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของตัวแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝง จำนวน 5 ตัวแปร พบว่า สอดคล้องกลมกลืนดี โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ระหว่าง 0.00-0.72 ค่า p -value ระหว่าง 0.19–1.00 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square error of Approximation-- RMSEA) ระหว่าง 0.00–0.02 ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted--AVE) ระหว่าง 0.52-0.59 และค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability--CR) ระหว่าง 0.84-0.95 ผ่านเกณฑ์ทุกค่า (Hair et al., 2014) ดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	Construct Validity			CR	AVE
	χ^2/df	p	RMSEA		
1. การจัดการความรู้ (KM)	1.16	.19	.02	.95	.55
2. ความสามารถทางนวัตกรรม (INNO)	1.11	.33	.02	.91	.52
3. การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM)	1.16	.32	.02	.89	.52
4. ความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE)	.00	1.00	.00	.81	.59
5. การรับรู้ผลการดำเนินงานกิจการ (PFP)	.72	.61	.00	.87	.52
มีค่าระหว่าง	.00 – .72	.19 – 1.00	.00 – .02	.84 – .95	.52 – .59

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างของงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากแบบสอบถาม จำนวน 325 ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ก่อนปรับตัวแบบจำลอง พบว่า ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ จึงทำการปรับตัวแบบจำลองตามคำแนะนำของโปรแกรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการปรับโมเดล พบว่า สอดคล้องกลมกลืน ดัชนีวัดผ่านเกณฑ์ของ Hair et al. (2014) ทุกค่า ดังภาพ 2 และตาราง 2

ภาพ 2 การปรับค่า covariances ของสมการโครงสร้างของงานวิจัย

ตาราง 2

ผลการตรวจสอบดัชนีวัดความสอดคล้องกลไกของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างของงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อนปรับและหลังปรับตัวแบบจำลอง

ดัชนีสถิติทดสอบ	เกณฑ์	ก่อนปรับตัวแบบจำลอง		หลังปรับตัวแบบจำลอง	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2/df	<2.00	4.97	ไม่ผ่าน	0.85	ผ่าน
p-value	>0.05	0.00	ไม่ผ่าน	0.98	ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.11	ไม่ผ่าน	0.00	ผ่าน
CFI	≥ 0.90	0.96	ผ่าน	1.00	ผ่าน
CN	> 200	81.37	ไม่ผ่าน	434.029	ผ่าน
SRMR	< 0.05	0.07	ไม่ผ่าน	0.03	ผ่าน
GFI	≥ 0.90	0.63	ไม่ผ่าน	0.95	ผ่าน
AGFI	≥ 0.90	0.59	ไม่ผ่าน	0.90	ผ่าน

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 1 สาขาสังคมศาสตร์

ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างของงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังปรับตัวแบบจำลอง ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า โดย $\chi^2/df = 0.85 (< 2.00)$, $p\text{-value} = 0.98 (> 0.05)$, $RMSEA = 0.00 (< 0.05)$, $CFI = 1.00 (\geq 0.90)$, $CN = 434.29 (> 200)$, $SRMR = 0.03 (< 0.05)$, $GFI = 0.95 (\geq 0.90)$, $AGFI = 0.90 (\geq 0.90)$

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลสัมประสิทธิ์เส้นทางการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) ของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า การจัดการความรู้ (KM) ต่อการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) และการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) มีค่าอิทธิพลโดยรวมสูงที่สุด เท่ากับ $(0.92 * 0.50) = 0.46$ รองลงมา การจัดการความรู้ (KM) ต่อความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) และการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) มีค่าอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ $(0.58 * 0.31) = 0.18$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในมีค่าเท่ากับ 0.82 แสดงว่าตัวแปรในตัวแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 82 ดังตาราง 3

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในตัวแบบจำลองเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน

Cause	KM			INNO			SM			COMPE		
Effect	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
INNO	0.86**	-	0.86**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SM	0.92**	-	0.92**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
COMPE	0.58**	0.23**	0.81**	0.24**	-	0.24**	0.03	-	0.03	-	-	-
PFP	-	0.86**	0.86**	0.17**	0.07**	0.24**	0.50**	0.01**	0.51**	0.31**	-	0.31**
Squared multiple correlations for structural equations (R^2)												
				INNO = 0.75		SM = 0.84		COMPE = 0.67		PFP = 0.82		

หมายเหตุ: TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง, ** $p < .01$ ($t\text{-value} \geq 2.576$)

ผลการพัฒนาตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างและทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ (KM) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PEP) มากที่สุด รองลงมา การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) ความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) และความสามารถทางนวัตกรรม (INNO) โดยมีค่าอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.86 0.51 0.31 และ 0.24 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า สนับสนุนจำนวน 7 สมมติฐาน และมี 1 สมมติฐานไม่สนับสนุน คือ H_6 การจัดการองค์การอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ดังตาราง 4

ตาราง 4

ผลการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย	ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง	ผลลัพธ์
H1: การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรม	0.86**	สนับสนุน
H2: การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน	0.92**	สนับสนุน
H3: การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน	0.58**	สนับสนุน
H4: ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน	0.24**	สนับสนุน
H5: ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน	0.17**	สนับสนุน
H6: การจัดการองค์การอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน	0.03	ไม่สนับสนุน
H7: การจัดการองค์การอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน	0.50**	สนับสนุน
H8: ความสามารถทางการแข่งขันมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน	0.31**	สนับสนุน

หมายเหตุ. *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 < t\text{-value} < 2.576$).

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t\text{-value} > 2.576$).

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเจ้าของกิจการและผู้บริหารในตลาดสดทั้งภาคเอกชนและภาครัฐในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 11 คน พบว่า มีความเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะสมมุติฐานที่ 6 การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) ที่ไม่สนับสนุน เนื่องจากการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน แม้จะมีความสำคัญในเชิงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่น แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน ซึ่งยังเน้นปัจจัยด้านต้นทุนและกำไรมากกว่า

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยการจัดการความรู้ (KM) ความสามารถทางนวัตกรรม (INNO) การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) ความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) และการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจะพัฒนาธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเฉพาะการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) รองลงมา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้และการจัดการองค์การอย่างยั่งยืนสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวขององค์กรได้ดีขึ้น ท่ามกลางความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและการแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ และการขายสินค้ารูปแบบออนไลน์ (Wahyono & Hutahayan, 2021) การมีระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพช่วยยกระดับและทำให้เกิดการปรับตัวขององค์กรและเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน นอกจากนี้ การพัฒนาการจัดการองค์การอย่างยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาลเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาลูกค้าและสร้างความภักดีในระยะยาว (Malek & Desai, 2022)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการจัดการความรู้ (KM) มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรม (INNO) การจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) และความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) ของธุรกิจตลาดสดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์การมีความสามารถในการนำนวัตกรรมและกลยุทธ์มาพัฒนาองค์การตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้การจัดการความรู้ช่วยผู้ประกอบการในการรวบรวมและแบ่งปันข้อมูลที่จำเป็น ส่งผลให้องค์การมีการพัฒนานวัตกรรมได้รวดเร็วและมีความยั่งยืนมากขึ้น (Wahyono, 2020; Malek & Desai, 2022) การศึกษาเพิ่มเติมยังยืนยันว่าการจัดการความรู้มีผลต่อการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจหลายภาคส่วน (Malek & Desai, 2022) ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความสามารถทางนวัตกรรม (INNO) มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน (COMPE) และการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการหรือวิธีการทางธุรกิจให้มีความทันสมัย ซึ่งสามารถดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ส่งผลให้เกิดความภักดีในระยะยาว ทั้งนี้ความสามารถทางนวัตกรรมช่วยให้ธุรกิจปรับตัวได้ดีต่อการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลง และมีโอกาสเติบโตในตลาดที่มีการแข่งขันสูง (Wongsansukcharoen & Thaweepaiboonwong, 2023) และการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน (SM) มีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงาน (PFP) แต่ไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการในพื้นที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์มากกว่าแนวทางการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดยังคงเน้นผลตอบแทนระยะสั้นมากกว่าแนวทางการบริหารเชิงสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Adomako & Tran, 2022) โดยจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้พบว่าการจัดการองค์การอย่างยั่งยืนทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล นั้นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงในการลงทุน ผู้ประกอบการตลาดสดหลายแห่งจึงไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว จึงไม่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน มีผลกระทบทางบวกต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดสูงสุด ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดควรดำเนินการ ได้แก่ (1) การปฏิบัติอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติก การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การดูแลความสะอาดและสุขอนามัย เพื่อให้ตลาดสดเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและดึงดูดผู้บริโภค และ (2) การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของอาหาร และการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างเคร่งครัด ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการ ได้แก่ (1) มีการบังคับกฎหมายให้ชัดเจนและเข้มงวดในการดำเนินงานของตลาดอาทิ เรื่องขยะ สถานที่ตั้ง และสิ่งแวดล้อม และ (2) ควรมีการตรวจติดตามอย่างต่อเนื่องในการยกระดับตลาดให้ผ่านเกณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยอาหาร และด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า อิทธิพลสัมประสิทธิ์เส้นทางของการจัดการความรู้ ผ่านการจัดการองค์การอย่างยั่งยืน ไปยังการรับรู้ผลการดำเนินงาน มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสดควรดำเนินการ ได้แก่ (1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความรู้ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น ข้อมูลสินค้า ลูกค้า และซัพพลายเออร์ การทำคู่มือการปฏิบัติงาน

และให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเหล่านี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมากขึ้น เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูลหรือการใช้แอปพลิเคชันที่ช่วยในการจัดการร้านค้า เช่น โปรแกรม POS (Point of Sale) ที่ช่วยในการติดตามยอดขายและการจัดการสต็อกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการความรู้ การสร้างความรู้ และการแบ่งปันความรู้ในตลาดสด โดยเน้นในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการจัดฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

References

- Adomako, S., & Tran, M. D. (2022). Sustainable environmental strategy, firm competitiveness, and financial performance: Evidence from the mining industry. *Resources Policy*, 75(1), 1-8.
- Ahmadi-Gh, Z., & Bello-Pintado, A. (2022). Why is manufacturing not more sustainable? The effects of different sustainability practices on sustainability outcomes and competitive advantage. *Journal of Cleaner Production*, 337(130392), 1-11.
- Azeem, M., Ahmed, M., Haider, S., & Sajjad, M. (2021). Expanding competitive advantage through organizational culture, knowledge sharing and organizational innovation. *Technology in Society*, 66(7), 1-10.
- Boonthawee, K., Chotivanich, P., & Onsa-ard, E. (2021). Entrepreneurial orientation, knowledge management, marketing strategies, innovativeness and Thai organic farming business performance outcomes. *Journal of Agri. Research & Extension*, 38(1), 108–125. [In Thai]
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Psychology press.
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha: An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
- Digital Economy Promotion Agency (DEPA). (2023). *Transform market project: New Normal Fresh Market*. Retrieved from <https://transformmarket.depa.or.th/> [In Thai]
- Eastern Economic Corridor Policy Committee. (2023). *Strategic plan and annual operational plan 2023*. Retrieved from <https://www.eeco.or.th/th/filedownload/3459/ea63f05bf760bd963da53a105ab5567f.pdf>. [In Thai]
- Electronic Transactions Development Agency (ETDA). (2024). *ETDA reveals Thailand's e-commerce value in 2023, reaching 5.96 trillion baht, with the insurance industry growing the most at 31%*. Retrieved from https://www.etcha.or.th/th/pr-news/Dgt_ecom_survey2024.aspx [In Thai]
- Ferreira, J., Coelho, A., & Moutinho, L. (2020). Dynamic capabilities, creativity and innovation capability and their impact on competitive advantage and firm performance: The moderating role of entrepreneurial orientation. *Technovation*, 92-93, 102061.
- Giannopoulos, G., Fagernes, R. V. K., Elmarzouky, M., & Hossain, K. A. B. M. A. (2022). The ESG disclosure and the financial performance of Norwegian listed firms. *Journal of Risk Financial Management*, 15(6), 237-253.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2014). *A Primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). The balanced scorecard - measures that drive performance. *Harvard Business Review*, 70(1), 71-89.

- Krungsri Research. (2024). *Business/Industry outlook 2024–2026: Modern retail trade businesses*. Retrieved from <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/modern-trade-2024-2026> [In Thai]
- Malek, J., & Desai, T. N. (2022). Investigating the role of sustainable manufacturing adoption in improving the organizational performance. *Technology in Society*, 68, 101940.
- Mohammad, W. M. W., & Wasiuzzaman, S. (2021). Environmental, Social and Governance (ESG) disclosure, competitive advantage and performance of firms in Malaysia. *Cleaner Environmental Systems*, 2(1), 100015.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford University Press.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *Oslo manual 2018: Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation* (4th ed.). OECD.
- Porter, M. E. (2012). *Competitive advantage: Enduring ideas and new opportunities*. Harvard Business School. Retrieved from <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=46634>
- Probst, G. J. B. (1998). *Practical knowledge management: A model that works*. Geneva Knowledge Forum. Retrieved from <http://www.genevaknowledgeforum.ch/downloads/prismartikel.pdf>
- Sahunan, S., Yavirate, S., Chavanaphutorn, C., & Sroysing, K. (2021). Business success factors of fresh market: A case study of new Na Kluea fresh food market banglamung district Chonburi province. *Dusit Thani College Journal*, 15(2), 145-161. [In Thai]
- Sustainable Stock Exchanges Initiative. (2022). *ESG disclosure*. Retrieved from <https://sseinitiative.org/esg-disclosure/>
- Udriyah, U., Tham, J., & Azam, S. M. F. (2019). The effects of market orientation and innovation on competitive advantage and business performance of textile SMEs. *Management Science Letters*, 9(9), 1419-1428.
- Wahyono, N. D., & Hutahayan, B. (2021). The relationships between market orientation, learning orientation, financial literacy, on the knowledge competence, innovation, and performance of small and medium textile industries in Java and Bali. *Asia Pacific Management Review*, 26(1), 39-46.
- Wahyono. (2020). The mediating effects of product innovation in relation between knowledge management and competitive advantage. *Journal of Management Development*, 39(1), 18-30.
- Wongsansukcharoen, J., & Thaweepaiboonwong, J. (2023). Effect of innovations in human resource practices, innovation capabilities, and competitive advantage on small and medium enterprises' performance in Thailand. *European Research on Management and Business Economics*, 29(1), 100210.

ผลกระทบของการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลต่อความภักดีของผู้ใช้แพลตฟอร์ม ตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานคร

ปณณะ คงสว่าง¹ ประยงค์ มีใจชื่อ² สนิทสุข นิยมศิลป์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลกระทบของการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้า และ (2) ศึกษาผลกระทบของความพึงพอใจของลูกค้าต่อความภักดีของลูกค้า ของผู้ใช้แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นำร่องด้วยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และหัวหน้างาน จำนวน 10 ราย ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากผู้ใช้งานแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือจำนวน 400 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า การทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลส่งผลกระทบต่อความภักดีของลูกค้า แต่ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความพึงพอใจของลูกค้า และความพึงพอใจของลูกค้าไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความภักดีของลูกค้าตามลำดับ คุณค่างานวิจัย ผู้บริหารในอุตสาหกรรม อี-คอมเมิร์ซประเทศไทย สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของลักษณะกิจการเพื่อยกระดับคุณภาพผลงานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ: การตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล; ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์; แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: pkongsawang@gmail.com

^{2,3} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Effects of Personalized Marketing on the Loyalty of Digital Marketing Platform Users on Mobile Phones in Bangkok Metropolis

Punna Kongsawang¹ Prayong Meejaisue² Snitnuth Niyomsin³

Abstract

This research article aims to examines (1) the effects of personalized marketing on customer satisfaction and customer loyalty and examines (2) the effects of customer satisfaction on customer loyalty of the digital marketing platform users on mobile phones in Bangkok Metropolis. By employing both qualitative and quantitative research techniques with a pilot study using qualitative data, obtained using the technique of interview with ten executives, experts, and supervisors. Quantitative data were obtained from 400 digital marketing platform users. Quantitative data were analyzed using the structural equation model (SEM) and a computer program.

Findings are as follows: Personalized marketing affected customer loyalty but it did not affect customer satisfaction at a statistically significant level on customer satisfaction. Customer satisfaction did not affect customer loyalty at a statistically significant level on customer loyalty, respectively. Research value: Executives in the e-commerce industry in Thailand can apply the research findings appropriately with the characteristics of business in order to raise the quality level in a continuous manner in the future.

Keywords: Personalized Marketing; E-commerce; Digital marketplace platforms

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Business Administration Program, Ramkhamhaeng University
282 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240, Thailand

Corresponding Author E-mail: pkongsawang@gmail.com

^{2,3} Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการพัฒนาของเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ ผู้บริโภคเผชิญกับตัวเลือกที่หลากหลายจนไม่สามารถเปรียบเทียบได้ทั้งหมด ประกอบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการตลาดบนสังคมออนไลน์ (social media marketing) ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่านข้อมูลมหัต (big data) และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีประสิทธิภาพ (Thai Programmer Association, 2018) อย่างไรก็ตาม การโฆษณาที่ล้นเกินบนสื่อออนไลน์นำไปสู่ปัญหา Auto Blindness ซึ่งผู้บริโภคเลือกที่จะไม่รับรู้ข้อมูลที่เกินความสนใจ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ธุรกิจเริ่มเปลี่ยนแนวทางการตลาดจาก Mass Marketing สู่ Personalized Marketing หรือการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล ที่มุ่งเน้นการนำเสนอประสบการณ์เฉพาะบุคคลผ่านการเข้าใจความต้องการที่แตกต่างของลูกค้า ซึ่งช่วยเพิ่มความภักดีของลูกค้า อย่างไรก็ตาม การใช้ข้อมูลลูกค้าเพื่อวิเคราะห์ยังเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนในด้านความเป็นส่วนตัว หากธุรกิจไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้ อาจส่งผลต่อการวางแผนการตลาดโดยรวม (Muangtum, 2020) สำหรับประเทศไทย การช้อปปิ้งออนไลน์บนแพลตฟอร์มดิจิทัล (digital marketplace platforms) ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าในร้านค้าแบบดั้งเดิมสู่ช่องทางออนไลน์อย่างถาวร แพลตฟอร์ม e-Marketplace เช่น Shopee Lazada และ Facebook เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุด ผู้บริโภคมีความคาดหวังสูงขึ้นต่อความสะดวก ความรวดเร็ว และการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล ธุรกิจต้องพัฒนาแพลตฟอร์มและบริการที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง (Mahitthiwanitcha, 2020) อย่างไรก็ตาม ธุรกิจยังคงเผชิญความท้าทายในการสร้างความไว้วางใจในแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลและความน่าเชื่อถือของผู้ขาย ทั้งนี้การประยุกต์ใช้ AI และการเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีขึ้น ยังคงเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในยุคดิจิทัล ด้วยการพัฒนาทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะในด้านการติดต่อสื่อสาร ธุรกิจต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากทั้งในและต่างประเทศ การสร้างความพึงพอใจและความภักดีในลูกค้าจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จและความยั่งยืนของธุรกิจ โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล (digital marketplace platforms) ที่การนำเสนอสินค้าตรงกับความต้องการของลูกค้าเป็นหัวใจสำคัญ Personalized Marketing หรือการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลมีบทบาทสำคัญในการตอบโจทย์ความต้องการที่แตกต่างของลูกค้าแต่ละราย ด้วยปริมาณสินค้าที่มหาศาล การแนะนำสินค้าไม่สามารถตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล แต่การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลกลับเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากลูกค้าให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความไว้วางใจต่อแพลตฟอร์ม หากธุรกิจไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้ อาจทำให้ลูกค้าไม่อนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลและลดโอกาสในการนำเสนอสินค้าที่ตรงใจลูกค้า ในประเทศไทย การเติบโตของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ได้รับแรงผลักดันจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟนที่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงเผชิญปัญหา เช่น การช้อปสินค้าหรือการใช้ข้อมูลลูกค้าผิดวัตถุประสงค์ ปัญหาเหล่านี้สร้างความกังวลให้กับผู้บริโภคและส่งผลต่อการเติบโตของแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล รวมถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พฤติกรรมผู้บริโภคชาวไทยในยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริโภคมีแนวโน้มพึ่งพาการรีวิวและความคิดเห็นบนแพลตฟอร์มดิจิทัลมากขึ้น การเปลี่ยนแปลง

นี้สร้างความท้าทายให้ธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของลูกค้า ทั้งในด้านการพัฒนาแพลตฟอร์มและการสร้างประสบการณ์ที่ดี

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล รวมถึงระดับความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าในแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล การวิจัยนี้จะช่วยพัฒนากลยุทธ์การตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล ลดความกังวลของลูกค้า และส่งเสริมการสร้างลูกค้าที่ภักดี อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้า
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางตรงของความพึงพอใจของลูกค้าต่อความภักดีของลูกค้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (perceived personalized marketing) ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) ความภักดีของลูกค้า (customer loyalty) ของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล ซึ่งกำลังได้รับความนิยมและมีการเติบโตอย่างมากในประเทศไทย
2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีการใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลผ่านโทรศัพท์มือถือ โดยตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กร หรือเจ้าของกิจการและอาจารย์ จำนวน 4 ท่าน ผู้จัดการหรือระดับหัวหน้าฝ่าย จำนวน 3 ท่าน ลูกค้าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล จำนวน 3 ท่าน รวมทั้งหมด 10 ท่าน และตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณอีก จำนวน 400 ท่าน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non-probability sampling) โดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ในกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้การสุ่มตามความสะดวก (convenience sampling) โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามในรูปแบบ Google form ผ่านช่องทางออนไลน์
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและลูกค้าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เดือน กุมภาพันธ์ 2566 และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามภาคสนาม เดือน สิงหาคม - ตุลาคม 2566

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ประโยชน์ด้านการนำไปประยุกต์ใช้

เมื่อได้ทราบว่าการรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจให้กับผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลได้ เมื่อธุรกิจมุ่งเน้นในการพัฒนาการนำเสนอแบบเจาะจงตัวบุคคล

ให้ตอบสนองลูกค้าได้มากขึ้น ก็จะทำให้ลูกค้ายินดีที่จะให้ข้อมูลส่วนตัว ซึ่งจะมีผลทำให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอสินค้าได้ตรงตามความต้องการมากขึ้น นั่นคือสามารถทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าจนลูกค้าเกิดความภักดีกับธุรกิจ

ประโยชน์เชิงวิชาการ

นักวิชาการที่สนใจต้องการศึกษาผลกระทบของการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลและบุปปัจจัยต่อความภักดีของผู้ใช้แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำตัวแบบการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในอุตสาหกรรมที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นประโยชน์เชิงวิชาการใน การรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (perceived personalized marketing) ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) ความภักดีของลูกค้า (customer loyalty) หรืออาจปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มตัวแปรอื่นตามความเหมาะสม

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล

ด้วยความก้าวหน้าของการวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ ที่ช่วยให้สามารถทำการตลาดได้อย่างแม่นยำและปรับแต่งตามบุคคลได้ดียิ่งขึ้น การตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลถูกพบว่าสามารถเพิ่มสำคัญของข้อความการตลาด ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับแบรนด์ เพิ่มความพึงพอใจ และความภักดี และช่วยลดต้นทุน เพิ่มความสะดวกสบาย และปรับแต่งแง่มุมต่าง ๆ ของส่วนประสมทางการตลาดเพื่อปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้า บริษัทจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของผู้ใช้และการเข้าถึงข้อมูลลูกค้า ขณะที่ลูกค้าต้องเต็มใจที่จะแบ่งปันข้อมูลและใช้ข้อมูลเฉพาะบุคคล โดยมีการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ การปรับแต่งบริการ (service customization) ประสบการณ์ลูกค้า (customer experience) และแนวคิดด้านการตลาด (Arora, Dreze, Ghose, Hess, Iyengar, Jing, & Zhang, 2022; Chandra, Verma, Lim, Kumar, & Donthu, 2022; Grewal, Hulland, Kopalle, & Karahanna, 2020; Voss & Hsuan, 2021)

ความพึงพอใจของลูกค้า

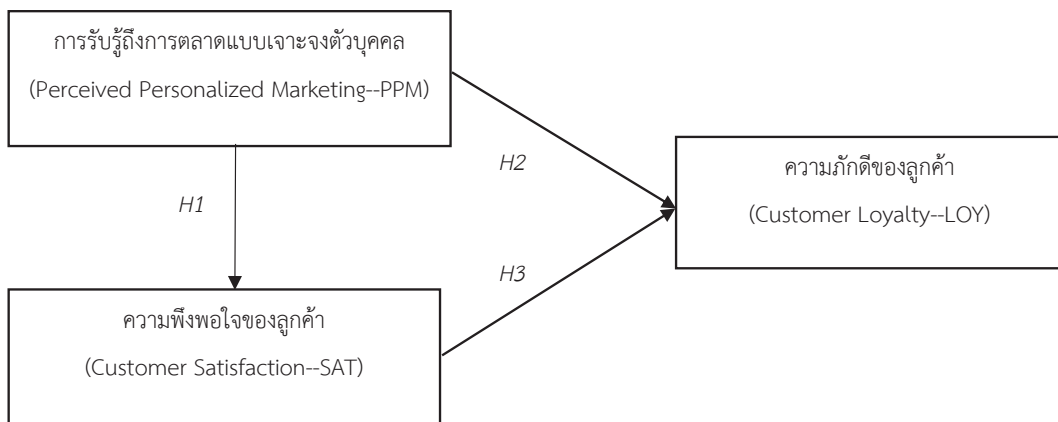
ความพึงพอใจของลูกค้าคือผลของประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับระหว่างกระบวนการซื้อ และยังเป็นตัวแปรสำคัญส่งผลถึงพฤติกรรมของลูกค้าในอนาคต เช่น การซื้อซ้ำทางออนไลน์และความภักดี ความพึงพอใจยังเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการค้าทางตรงระหว่างผู้ค้ากับลูกค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่องทางออนไลน์ ลูกค้าในช่องทางออนไลน์ที่พึงพอใจในบริการจะมีความเป็นไปได้มากที่จะกลับมาซื้อซ้ำ และยังช่วยแนะนำร้านค้าออนไลน์นั้นให้กับผู้อื่น งานวิจัยของ Paulo และทีมวิจัย พบว่า มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การออกแบบ ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว และการเติมเต็มความต้องการ (Juwaini, Chidir, Novitasari, Iskandar, Hutagalung, Pramono, ... & Purwanto, 2022; Pereira, de Fátima Salgueiro, & Rita, 2017; Rita, Oliveira, & Faris, 2019)

ความภักดีของลูกค้า

ความภักดีแบ่งออกเป็น 4 ช่วง และแยกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ ความภักดีด้านทัศนคติ และ ความภักดีด้านพฤติกรรม สามารถแบ่งความภักดีด้านทัศนคติออกเป็น 3 ชั้นสำคัญ ได้แก่ ชั้นการรับรู้ ชั้นความรู้สึก และ

ชั้นความตั้งใจที่จะซื้อสินค้า และในมิติของความภักดีด้านพฤติกรรม ได้แก่ ขั้นการแสดงพฤติกรรม ความสามารถในการปรับเปลี่ยนข้อเสนอเป็นรายบุคคลและความสามารถในการโต้ตอบที่รวดเร็ว ประกอบไปด้วยความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์นี้ ทำให้การทำการตลาดแบบรู้จักใจสามารถช่วยเหลือลูกค้าและพัฒนากระบวนการที่สร้างการยึดติดในแบรนด์และความภักดีของลูกค้าได้ (Agyeiwaah, Dayour, & Zhou, 2022; Kim, Wang, & Roh, 2021; Nyagadza, Mazuruse, Muposhi, & Chigora, 2022; Oliver, 1997; Shanahan, Tran, & Taylor, 2019)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): การรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลส่งผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า

สมมุติฐานที่ 2 (H2): การรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลส่งผลกระทบทางบวกต่อความภักดีของลูกค้า

สมมุติฐานที่ 3 (H3): ความพึงพอใจของลูกค้าส่งผลกระทบทางบวกต่อความภักดีของลูกค้า

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นประเภทการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method research) ขั้นตอนเชิงสำรวจ (exploratory sequential design) เป็นการวิจัยที่แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ช่วงแรกเป็นการวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และนำผลมาต่อยอดด้วยการวิจัยเชิงปริมาณแล้วจึงนำผลวิจัยไปยืนยันด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพอีกครั้งหนึ่ง เพื่อยืนยันและสามารถนำผลไปใช้ในวงกว้าง (Creswell, 2015) โดยเริ่มจากวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เพื่อหากรอบแนวคิดเบื้องต้นจากการทำ Pilot Study โดยสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล โดยแบ่งการสัมภาษณ์เป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ได้แก่ ผู้บริหารองค์กร หรือเจ้าของกิจการและอาจารย์ ระดับกลาง ได้แก่ ผู้จัดการ หรือระดับหัวหน้าฝ่าย และระดับล่าง ได้แก่

ลูกค้าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล จำนวนทั้งหมด 10 คน ด้วยคำถามแบบเปิดจำนวน 1 ข้อ เพื่อนำมาสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของลูกค้าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการเก็บโดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบ google form ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ โดยกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตามความสะดวก (convenience sampling) และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนของ Cochran (1977)

$$\text{ไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร หรือ } p = 0.5 \text{ ให้ใช้สูตร } n = \frac{Z^2}{4e^2}$$
$$n = 384.16 \approx 384 \text{ หน่วย}$$

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 1) ส่วนคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย 3 คำถาม แบบตรวจสอบรายการ (check-list) ได้แก่ (1) ตรวจสอบว่าเคยใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลหรือไม่ (2) ใช้แพลตฟอร์มใดเป็นประจำ และ (3) ใช้งานบ่อยเพียงใด ส่วนที่ 2 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย 5 คำถาม แบบตรวจสอบรายการ (check-list) ได้แก่ (1) เพศ (2) ช่วงอายุ (3) ช่วงรายได้ (4) ระดับการศึกษา และ (5) อาชีพ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (perceived personalized marketing) ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) และความภักดีของลูกค้า (loyalty) มีลักษณะคำถามให้ตอบเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนค่าแบบ Likert Scale ซึ่งมีคำถามให้ตอบ 5 ระดับ และมีข้อคำถามรวม จำนวน 20 ข้อ ที่ดัดแปลงมาจากแหล่งต่าง ๆ และมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการใน 2 ลักษณะ การตรวจสอบก่อนนำไปใช้ คือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นหลังจากการไปทดลองใช้ คือ การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2018) วัดโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.00 ถือได้ว่ามีความสอดคล้องกันการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม (reliability) พิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.881-0.946 อยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ (Tirakanant, 2014) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ 2 ประเภทคือ (1) สถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าความแปรปรวนรวมถึงการวัดตัวแปรการกระจายตัวแปร และ (2) สถิติเชิงอนุมานซึ่งเป็นการตรวจสอบสมมุติฐานโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและทำการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองและอิทธิพลของเส้นทางที่สร้างขึ้นตามสมมุติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นทั้งจำนวน 11 ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า (customer loyalty) ที่ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล ประกอบไปด้วย การรับรู้ถึงการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล (perceived privacy protection) ความไว้วางใจ (trust) การรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (perceived personalized marketing) ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) นอกจากนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์บางท่านยังได้ระบุถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความพร้อมในการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยด้านการเงินเพื่อได้มาซึ่งอุปกรณ์ในการเข้าถึงการบริการ ด้านสถานที่และระบบการขนส่งสินค้า และชื่อเสียงของผู้ให้บริการ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวนมากถึงร้อยละ 54.75 มีช่วงอายุระหว่าง 21-37 ปี ร้อยละ 54.25 มีรายได้ 10,001-30,000 บาท ร้อยละ 37.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 47.50 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 36.75 ใช้แพลตฟอร์ม Shopee ร้อยละ 44.75 ระยะเวลาการใช้แพลตฟอร์มจำนวน 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 29.00

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญสูงสุดอันดับที่ 1 และ 2 เกี่ยวกับตัวแปรทั้ง 3 ตัวและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สามารถสรุปได้ดังตาราง 1 โดยนำเสนอความคิดเห็นที่สำคัญ 2 ลำดับแรก พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและ R^2

ตาราง 1

สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตัวแปร (variable)	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
ด้านการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (Perceived Personalized Marketing --PPM)	PPM6. การสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ได้รับความสะดวกสบาย - ด้านประสบการณ์ของลูกค้า (customer experience) (M = 4.553, SD = 0.623) PPM5. การสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มเป็นประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีร่วมสมัย - ด้านประสบการณ์ของลูกค้า (customer experience) (M = 4.443, SD = 0.665)	PPM4. สินค้าและบริการที่แพลตฟอร์มนำเสนอตรงกับความต้องการของข้าพเจ้า - ด้านการปรับแต่งบริการ (service customization) ($R^2 = 0.718$) PPM7. จากการใช้งานระบบการสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการให้ความสำคัญและให้เกียรติกับลูกค้า - ด้านประสบการณ์ของลูกค้า (customer experience) ($R^2 = 0.624$)
ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (Customer Satisfaction--SAT)	SAT1. แพลตฟอร์มมีความพยายามที่จะออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันให้สวยงามและใช้งานง่ายอย่างต่อเนื่อง - การออกแบบแพลตฟอร์ม (design) (M = 4.480, SD = 0.633) SAT2. ในแอปพลิเคชันนำเสนอรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายไว้อย่างชัดเจน - การออกแบบแพลตฟอร์ม (design) (M = 4.443, SD = 0.684)	SAT5. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสินค้าที่แพลตฟอร์มจัดส่งให้จะอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน - การเติมเต็มความต้องการ (fulfillment) ($R^2 = 0.763$) SAT6. สินค้าที่แพลตฟอร์มจัดส่งมามีจำนวนครบถ้วนตามคำสั่งซื้อ - การเติมเต็มความต้องการ (fulfillment) ($R^2 = 0.720$)

ตาราง 1

สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (ต่อ)

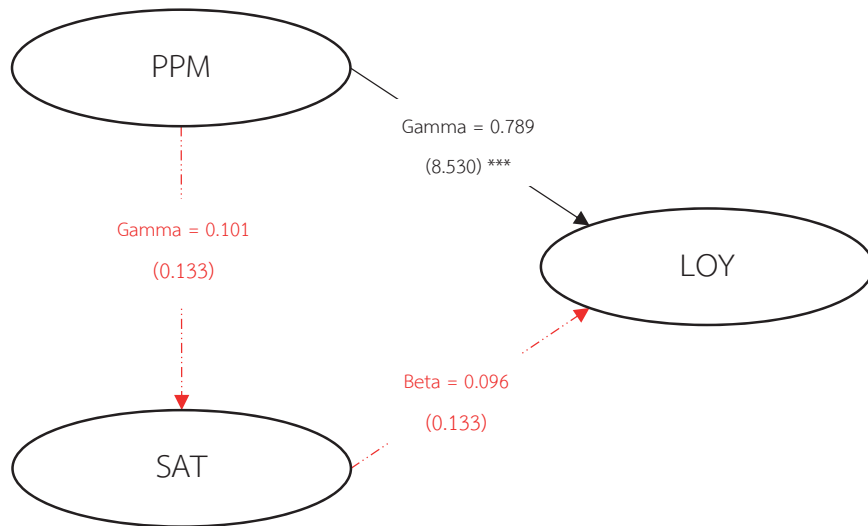
ตัวแปร (variable)	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
ด้านความภักดีของผู้ใช้บริการ (Customer Loyalty--LOY)	LOY1. ปัจจุบันข้าพเจ้าคุ้นเคยกับการสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล - ด้านความภักดีด้านทัศนคติ (attitudinal loyalty) (M = 4.493, SD = 0.605) LOY6. สินค้าบนแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลมีความหลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของข้าพเจ้า - ด้านความจงรักภักดีด้านพฤติกรรม (behavioral loyalty) (M = 4.488, SD = 0.584)	LOY4. ข้าพเจ้าต้องการจะใช้แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง - ด้านความภักดีด้านพฤติกรรม (behavioral loyalty) ($R^2 = 0.788$) LOY3. เมื่อคิดจะซื้อสินค้า ข้าพเจ้าจะนึกถึงแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลเป็นอันดับต้นๆ - ด้านความจงรักภักดีด้านทัศนคติ (attitudinal loyalty) ($R^2 = 0.627$)

ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างและเส้นทางความสัมพันธ์ของแบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันได้ตามความเป็นจริงตามทฤษฎีและปรับเส้นทางความสัมพันธ์ตามความเหมาะสมของแบบจำลองผลกระทบของการรับรู้ถึงการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลต่อความภักดีของลูกค้าผู้ใช้แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า เส้นทางความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นในแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์กล่าวคือมีค่า $\chi^2 = 417.23$, $df = 383$, $p\text{-value} = 0.110$, CFI = 0.999, GFI = 0.939, AGFI = 0.915, RMSEA = 0.015 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ (causal influence) และค่า $t\text{-statistic}$ แสดงได้ดังตาราง 2 และภาพ 2

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบหรืออิทธิพลเชิงสาเหตุ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ตัวแปร	อิทธิพล					
	SAT			LOY		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
PPM	0.101	-	0.101	0.789	0.010	0.799
SAT				0.096	-	0.096
R-Square (R^2)		0.759			0.758	

ภาพ 2 สัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ (causal influence) พร้อมค่า t statistics ที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างผลกระทบทั้งของตัวแปรภายนอก (exogenous variable) และตัวแปรภายใน (endogenous variable) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

หมายเหตุ: PPM = การรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล; SAT = ความพึงพอใจของลูกค้า; LOY = ความภักดีของลูกค้า

จากภาพ 2 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ (causal influence) ของตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable--X/Ksai) ที่ส่งผลกระทบไปยังตัวภายใน (endogenous variable--Y/Eta) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 3 เส้นทาง คือ มีเส้นทางที่แสดงเป็นเส้นทึบจำนวน 1 เส้นทาง หมายความว่า การรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (PPM) มีผลกระทบทางตรงต่อความภักดีของลูกค้า (LOY) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับอีก 2 เส้นทาง การตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (PPM) มีผลกระทบทางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า (SAT) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสุดท้าย ความพึงพอใจของลูกค้า (SAT) มีผลกระทบทางตรงต่อความภักดีของลูกค้า (LOY) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดวิจัยข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมุติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการทำการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้า ซึ่ง การทำการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลส่งผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ($H1$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ความคาดหวังที่สูงขึ้น ลูกค้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการซื้อสินค้าผ่านช่องทางการขายปกติเป็นการซื้อปิ้งออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ทำให้ความคาดหวังของผู้บริโภคต่อประสบการณ์ที่จะถูกปรับให้เหมาะกับแต่ละบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างมาก ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและความอ่อนไหวต่อข้อมูลในช่วงการระบาดของ

โควิด-19 ได้เพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ทำให้ผู้บริโภคมีตระวังในการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลมากขึ้น ซึ่งทำให้การตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลมีประสิทธิภาพน้อยลงในการส่งเสริมความพึงพอใจของลูกค้า (Tandon, Tandon, & Hassan, 2021) และในบางกรณี ความพยายามในการปรับให้เข้ากับบุคคลนั้นไม่สอดคล้องกับค่านิยมและความคาดหวังทางวัฒนธรรมของผู้บริโภคในประเทศไทย ทำให้ผลลัพธ์ในเชิงบวกต่อความพึงพอใจลดลง (Lee & Lee, 2020) ความไวต่อราคาและคุณภาพบริการขั้นพื้นฐานสำคัญยิ่งขึ้นกว่าการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นประโยชน์มากกว่าประสบการณ์ที่ปรับให้เหมาะกับแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้ผลกระทบของกลยุทธ์เหล่านี้ต่อความพึงพอใจลดลง (Nguyen & Simkin, 2020) นอกจากนี้ การนำผลวิจัยกลับไปสัมภาษณ์ยืนยันกับผู้เชี่ยวชาญและลูกค้า ยังพบว่ากรณีที่แพลตฟอร์มติดตามข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ามากเกินไป ทำให้เกิดความกังวลและรู้สึกเสียความเป็นส่วนตัว และระบบที่ติดตามพฤติกรรมของลูกค้ายังมีประสิทธิภาพไม่มากพอที่จะเข้าใจลูกค้า เช่น ระบบยังคงนำเสนอสินค้าที่มีการซื้อไปแล้วนั้นให้แก่ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความรำคาญกับลูกค้าได้ และการรับรู้ถึงการทำการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลส่งผลกระทบทางบวกต่อความภักดีของลูกค้า (H2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่สูงมาก ความนิยมของความสัมพันธ์ออนไลน์ยังเน้นไปที่การใช้การตลาดส่วนบุคคล เนื่องจากมีโอกาสที่ดีกว่าในการปรับเปลี่ยนตามแบบของลูกค้า (Steinhoff, Arli, Weaven, & Kozlenkova, 2019) การปรับเปลี่ยนในแบบเฉพาะบุคคลช่วยเพิ่มความภักดีอย่างมาก และยังเสริมด้วยว่าประโยชน์อื่น ๆ ในบริบทของบริการ ความพึงพอใจหมายถึงผลลัพธ์ของบริการที่จัดให้ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (Ball, Coelho, & Vilares, 2006; Weber & Juhlin, 2021) ในทางกลับกันหากเจ้าของกิจการทำการตลาดไม่เหมาะกับช่วงวัยยังส่งผลต่อความพึงพอใจและภักดีต่อแบรนด์ได้

วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาผลกระทบทางตรงของความพึงพอใจของลูกค้าต่อความภักดีของลูกค้า ซึ่งความพึงพอใจของลูกค้าส่งผลกระทบทางบวกต่อความภักดีของลูกค้า (H3) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากการศึกษาของ Meilatinova (2021) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของธุรกิจออนไลน์ Tech (2020) พบว่า ความพึงพอใจไม่ได้นำไปสู่ความภักดีของลูกค้า เป็นผลมาจากความวิตกกังวลในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าบริโภค สิ่งนี้สำคัญมากเนื่องจากผู้บริโภคที่ไม่พอใจอาจบอกผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้ได้ ในประเทศไทย ลูกค้าอาจยังคงภักดีต่อแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัล แม้ว่าจะไม่ได้รับความพึงพอใจเต็มที่ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ความผูกพันทางอารมณ์และจิตวิทยา แม้จะไม่พึงพอใจ แต่ลูกค้าบางคนยังคงมีความผูกพันทางอารมณ์หรือจิตใจกับแพลตฟอร์มในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้บริโภคหลายคนมองหาความสะดวกสบายจากแบรนด์ที่คุ้นเคย และความผูกพันนี้ยังคงอยู่แม้ว่าระดับความพึงพอใจอาจจะแตกต่างกันไป (Heaslip, 2023) ความสะดวกสบายมีบทบาทสำคัญในการรักษาความภักดี ลูกค้าหลายคนคุ้นเคยกับแพลตฟอร์มบางแห่งเนื่องจากการใช้งานที่ง่าย ความคุ้นเคยนี้สามารถกลบความไม่พอใจเล็กน้อยและนำไปสู่ความภักดีอย่างต่อเนื่อง (Customer Think, 2023)

นอกจากนี้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้สร้างต้นทุนในการเปลี่ยนแพลตฟอร์มที่สูง ปัจจัยเช่นการตั้งค่าบัญชีใหม่ การเรียนรู้การใช้งานใหม่ หรือความเสี่ยงที่รับรู้ว่าจะได้รับบริการที่แย่กว่าที่อื่น อาจส่งผลให้เกิดความเฉื่อยในการย้ายการใช้งานแพลตฟอร์ม (UNCTAD, 2023) เหตุผลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าความภักดีในตลาดดิจิทัลมีหลายมิติและอาจคงอยู่แม้เมื่อความพึงพอใจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ จากการนำผลวิจัยกลับไปสัมภาษณ์ยืนยันกับ

ผู้เชี่ยวชาญและลูกค้าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลเพิ่มเติม ยังพบว่าลูกค้ามักคุ้นเคยกับแพลตฟอร์มที่ใช้เป็นประจำและจะค้นหาสินค้าบนแพลตฟอร์มนั้นเป็นอันดับแรก อีกทั้งลูกค้าไม่ต้องการที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้กับแพลตฟอร์มจำนวนมากขึ้นเนื่องจากจะทำให้ลูกค้าเกิดความสับสนในการสั่งซื้อสินค้า การติดตามสินค้า การชำระเงิน และการเพิ่มขึ้นของความเสี่ยงที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจรั่วไหล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ

การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาตัวแปรสำหรับการวิจัยผลกระทบของการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล ต่อความภักดีของผู้ใช้แพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับหลักฐานเชิงประจักษ์และผลการวิจัย ขึ้นมา 2 ตัวแปรหลัก ตัวแปรที่หนึ่ง คือ ด้านการรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล (Perceived Personalized Marketing--PPM) มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience--CEX) และด้านการปรับแต่งบริการ (Service Customization--SEC) ตัวแปรที่สอง คือ ด้านความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction--SAT) มีองค์ประกอบ 2 ด้าน ด้านการออกแบบแพลตฟอร์ม (Design--DES) และการเติมเต็มความต้องการ (Fulfillment--FUL) ทั้ง 2 ตัวแปรได้มีการวิเคราะห์และสร้างขึ้นมา (construct) ให้เป็นตัวแปรที่พร้อมนำไปใช้ในการวิจัยสำหรับผู้สนใจศึกษาในบริบทธุรกิจที่มีความร่วมสมัยที่ให้บริการแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในบริบทอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการตลาดในแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนโทรศัพท์มือถือในภาคส่วนอื่น ๆ อีกด้วย ผลวิจัยในครั้งนี้พบว่าความพึงพอใจของลูกค้าไม่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอย่างนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้บทวนมา ผู้วิจัยที่สนใจสามารถนำตัวแปรดังกล่าวไปทดสอบในพื้นที่หรือธุรกิจลักษณะอื่นเพื่อยืนยันผลต่อไป

ข้อเสนอแนะด้านการนำไปประยุกต์ใช้

1. ทีมผู้บริหารต้องสร้าง การรับรู้ถึงการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลและความภักดีของลูกค้าของลูกค้าต่อเว็บไซต์เชิงพาณิชย์ เพราะมีอิทธิพลเชิงบวกจากสภาวะทางอารมณ์ของผู้บริโภคในการช้อปปิ้งทางมือถืออย่างมากในปัจจุบัน ความพึงพอใจกำหนดโดยสภาวะทางอารมณ์และความเสี่ยงที่รับรู้และจะสร้างความภักดีของผู้บริโภคต่อแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลของผู้ขายได้ ความเสี่ยงในการทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจและภักดีต่อผู้ค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ แท้จริงแล้วองค์กรต่าง ๆ จะต้องดำเนินงานเพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์ของประโยชน์ของบริการที่นำเสนอบนเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มตลาดดิจิทัลบนมือถือ ในด้านทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ และความปลอดภัย ผู้ค้าออนไลน์ที่จะต้องลงทุนอย่างต่อเนื่องในการให้ข้อมูลและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้บริโภค จึงเป็นการง่ายอย่างที่จะลดปัญหาข้อกังวลในใจของผู้บริโภคเพื่อสร้างบรรยากาศของความพึงพอใจและความภักดีที่ปราศจากความเสี่ยงต่อไป

2. ทีมผู้บริหารต้องจะต้องมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้องค์กรมีการพัฒนานำเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือส่งเสริมให้นำนวัตกรรมมาใช้ ควรสนับสนุนให้บุคลากรสามารถค้นหาแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่า องค์การต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ดิจิทัลในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการแข่งขัน โดยควบคู่ไปกับการจัดการผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามด้าน

ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (cyber security) การปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพเพื่อลดระดับความเสี่ยงและผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในเทคโนโลยี (technology) การเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน (process) รวมไปถึงการเพิ่มความตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามทางด้านไซเบอร์ให้กับบุคลากร (people) ภายในองค์กร อันจะนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันในอนาคต

3. ผู้วิจัยที่มีความสนใจเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคล ความพึงพอใจของลูกค้า และ ความภักดีของลูกค้า สามารถนำงานวิจัยนี้ไปเป็นต้นแบบในการศึกษาผลของการรับรู้ถึงการทำการตลาดแบบเจาะจงตัวบุคคลในการดำเนินธุรกิจหรือการขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโดยระบุลักษณะของสินค้า เนื่องจากสินค้าแต่ละลักษณะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อที่ต่างกัน อาจส่งผลให้ผลวิจัยมีความต่างกัน

References

- Agyeiwaah, E., Dayour, F., & Zhou, Y. (2022). How does employee commitment impact customers' attitudinal loyalty?. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 5(2), 350-376.
- Arora, N., Dreze, X., Ghose, A., Hess, J. D., Iyengar, R., Jing, B., & Zhang, Z. J. (2022). Putting one-to-one marketing to work: Personalization, customization, and customer experience. *Journal of Marketing*, 86(3), 1-23.
- Ball, D., Coelho, P. S., & Vilares, M. J. (2006). Service Personalization and Loyalty. *Journal of Services Marketing*, 20, 391-403.
- Chandra, S., Verma, S., Lim, W. M., Kumar, S., & Donthu, N. (2022). Personalization in personalized marketing: Trends and ways forward. *Psychology & Marketing*, 39(8), 1529-1562.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Creswell, J. W. (2015). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (3rd ed.). Sage.
- Customer Think. (2023). *How digital transformation drove customer loyalty during the pandemic and how to keep that loyalty now*. Retrieved from <https://www.customerthink.com>
- Grewal, D., Hulland, J., Kopalle, P. K., & Karahanna, E. (2020). The future of technology and marketing: A multidisciplinary perspective. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(1), 1-8.
- Hair, J. R., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Essex. Pearson
- Heaslip, E. (2023). *How the pandemic has changed customer loyalty*. US Chamber of Commerce. Retrieved from <https://www.uschamber.com>
- Juwaini, A., Chidir, G., Novitasari, D., Iskandar, J., Hutagalung, D., Pramono, T., ... & Purwanto, A. (2022). The role of customer e-trust, customer e-service quality and customer e-satisfaction on customer e-loyalty. *International Journal of Data & Network Science*, 6(2), 477-486.
- Kim, Y., Wang, Q., & Roh, T. (2021). Do information and service quality affect perceived privacy protection, satisfaction, and loyalty? Evidence from a Chinese O2O-based mobile shopping application. *Telematics and informatics*, 56, 101483.
- Lee, S. Y., & Lee, K. H. (2020). The impact of cultural relevance on the effectiveness of personalized marketing during the COVID-19 pandemic in Southeast Asia. *Journal of Consumer Research*, 47(6), 1234-1250.

- Mahitthiwanitcha, N. (2020). *Comparing the advantages between marketplace and e-commerce of brands (By Priceza)*. Retrieved from <https://www.twfdigital.com/blog/2020/08/marketplace-vs-brand-e-commerce-website/>
- Meilatinova, N. (2021). Social commerce: Factors affecting customer repurchase and word-of-mouth intentions. *International Journal of Information Management*, 57, 102300.
- Muangtum, N. (2020). *Personalized marketing*. AMARIN.
- Nguyen, T. N., & Simkin, L. (2020). Price sensitivity during economic uncertainty: Implications for personalization strategies in digital marketplaces. *International Journal of Market Research*, 62(5), 548-565.
- Nyagadza, B., Mazuruse, G., Muposhi, A., & Chigora, F. (2022). Effect of hotel overall service quality on customers' attitudinal and behavioural loyalty: Perspectives from Zimbabwe. *Tourism Critiques: Practice and Theory*, 3(1), 42-71.
- Oliver, R.L. (1997). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer*. Irwin-McGraw-Hill.
- Pereira, H. G., de Fátima Salgueiro, M., & Rita, P. (2017). Online determinants of e-customer satisfaction: Application to website purchases in tourism. *Service Business*, 11(2), 375-403.
- Rita, P., Oliveira, T., & Faris, A. (2019). Understanding customer satisfaction in digital marketplaces: A focus on design, security, and fulfillment. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 50, 67-74.
- Shanahan, T., Tran, T. P., & Taylor, E. C. (2019). Getting to know you: Social media personalization as a means of enhancing brand loyalty and perceived quality. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 47, 57-65.
- Steinhoff, L., Arli, D., Weaven, S., & Kozlenkova, I. V. (2019). Online relationship marketing. *Journal of the Academy of marketing science*, 47(3), 369-393.
- Tandon, A., Tandon, A., & Hassan, Y. (2021). Examining the role of perceived personalization and privacy concerns in driving online purchase intent during the COVID-19 pandemic. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 59, 102351.
- Tech, J. E. T. (2020). The influence of online food delivery service quality on customer satisfaction and customer loyalty: The role of personal innovativeness. *Journal of Environmental Treatment Techniques*, 8(1), 6-12.
- Thai Programmer Association. (2018). *Restaurant food menu*. Retrieved from <https://thaiprogrammer.org/lander?oref=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2F> [In Thai]
- Tirakanant, S. (2014). *Research methodology in social science: Approach to action* (12th ed.). Chulalongkorn University Press. [in Thai]

- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2023). *Consumer trust in the digital economy: The case for online dispute resolution*. Retrieved from <https://unctad.org/meeting/consumer-trust-digital-economy-case-online-dispute-resolution>
- Voss, C., & Hsuan, J. (2021). Service architecture and modularity: The application of product architecture concepts to services. *Journal of Operations Management*, 67(1), 1-18.
- Weber, P. S., & Juhlin, J. (2021). *Factors that affect consumer behavior towards streaming and TV Services*. Master's Thesis in Business Administration. Mälardalen University

ตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อ ความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

รตนาวดี ทองสุโขติ¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ดำเนินธุรกิจมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 100 ราย มีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็นที่ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ซึ่งมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยและสถิติใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า การแบ่งปันความรู้ (KN) ความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) และความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.237, 0.226 และ 0.513 ตามลำดับ ส่วนการแบ่งปันความรู้ (KN) ก็มีผลทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.273 นอกจากนี้การแบ่งปันความรู้ (KN) ก็มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) และความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.257 และ 0.623 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การแบ่งปันความรู้; ความสามารถทางนวัตกรรม; ความอยู่รอดของธุรกิจ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: ratanawadee.mec@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Influence Model of Knowledge Sharing and Innovation Capabilities on the Business Survival of Construction Contractors in the Bangkok Area

Ratanawadee Thongsuchote¹ Thanyanan Boonyoo²

Abstract

This research article aims to study the direct and indirect influences of knowledge sharing and innovation capability on the business survival of these construction contractors in the Bangkok area. It is quantitative research. The sample group consisted of 100 construction contractors operating in the Bangkok area for more than five years, selected using simple random sampling, a probability sampling method. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical methods were applied, including structural equation modeling using statistical software.

Findings are as follows: findings of the study revealed that the knowledge sharing (KN), product innovation capability (ID), and process innovation capability (IS) directly impact business survival (BS) with the path coefficient scale at 0.237, 0.226, and 0.513, respectively. Furthermore, knowledge sharing (KN) also indirectly influenced business survival (BS) with the path coefficient scale at 0.273. Additionally, knowledge sharing (KN) directly influenced process innovation capability (IS) and product innovation capability (ID) with the path coefficient scale at 0.257 and 0.623, respectively.

Keywords: Knowledge Sharing; Innovation Capabilities; Business Survival

Type of Article: Research Article

¹ Master of Business Administration Program in Business Administration, Southeast Asia University
19/1 Phet Kasem Road, Nong Khang Phlu, Nong Khaem, Bangkok 10160, Thailand
Corresponding Author Email: ratanawadee.mec@gmail.com

² Faculty of Business Administration, Southeast Asia University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างถือเป็นธุรกิจที่มีแนวโน้มเติบโตตามมูลค่าการลงทุนก่อสร้างโดยรวมที่คาดว่าจะมีการขยายตัวถึงร้อยละ 3.0-4.0 ต่อปี โดยในช่วงปี 2557-2566 นั้น ธุรกิจก่อสร้างได้มีมูลค่าการลงทุนก่อสร้างโดยรวมมีส่วนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานก่อสร้างในประเทศที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะผู้ว่าจ้าง ได้แก่ งานภาครัฐ และงานภาคเอกชน โดยในปี 2566 มีสัดส่วนของมูลค่าการลงทุนก่อสร้างอยู่ที่ร้อยละ 57 และร้อยละ 43 ตามลำดับ (Krungsri Research, 2024) และในปี 2566 เช่นกันธุรกิจก่อสร้างไทยก็ได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งใหม่อยู่ที่จำนวน 85,300 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2565 อยู่ที่จำนวน 76,488 ราย แต่ขณะเดียวกันก็ได้มีการจดทะเบียนยกเลิกถึงจำนวน 23,380 ราย เพิ่มขึ้นกว่าในปี 2565 ที่มีจำนวน 21,880 ราย และมีการยกเลิกการจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี (Department of Business Development, 2024) นอกจากนี้ SCB Economic Intelligence Center (2023) ได้ทำการวิเคราะห์ความท้าทายของธุรกิจก่อสร้างไทยในปี 2566 ว่า ธุรกิจก่อสร้างไทยได้เผชิญกับภาวะต้นทุนการก่อสร้างในระดับที่สูงและเกิดความผันผวนอย่างต่อเนื่อง จำนวนแรงงานในภาคก่อสร้างก็ปรับตัวลดลง เป็นเหตุให้ค่าแรงงานอยู่ในระดับสูง ความกดดันจากกฎระเบียบและความเสี่ยงในการประกาศให้หยุดการก่อสร้าง และแรงกดดันจากคู่ค้า ลูกค้า และผู้บริโภค ซึ่งจากปัจจัยความท้าทายต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ธุรกิจก่อสร้างไทยได้รับความเสี่ยงที่ทำให้อัตรากำไรของผู้รับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับต่ำ จึงส่งผลให้บางส่วนต้องออกจากธุรกิจไป และบางส่วนที่คงอยู่ต้องเร่งหาแนวทางในการพัฒนาและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินอยู่รอดต่อไปได้ในระยะยาว (SCB Economic Intelligence Center, 2023)

กรุงเทพมหานครถือเป็นเมืองหลวงของไทยที่มีการก่อสร้างและต่อเติมหรือดัดแปลงสิ่งก่อสร้างทั้งที่เป็นอาคารโรงงานและไม่ใช่อาคารโรงงานสูงถึง จำนวน 59,720 ราย โดยเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างและต่อเติมหรือดัดแปลงอาคารโรงงาน จำนวน 54,142 ราย หรือร้อยละ 90.7 ส่วนที่เหลืออีก จำนวน 5,578 ราย หรือร้อยละ 9.3 เป็นผู้ได้รับอนุญาตก่อสร้างสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใช่อาคารโรงงาน ในแต่ละปีมีการจดทะเบียนจัดตั้งใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีการจดทะเบียนอยู่ที่ จำนวน 25,120 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2565 อยู่ที่จำนวน 22,100 ราย และในขณะเดียวกันก็มีการจดทะเบียนยกเลิกสูงเช่นกัน โดยในปี 2566 มีการจดทะเบียนยกเลิกอยู่ที่ จำนวน 8,120 ราย เพิ่มขึ้นกว่าในปี 2565 อยู่ที่จำนวน 7,678 ราย ซึ่งถือได้ว่าการจดทะเบียนยกเลิกสูงที่สุดในประเทศไทย (Department of Business Development, 2024) การจดทะเบียนยกเลิกดังกล่าวสะท้อนได้ว่าธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครบางส่วนต้องออกจากธุรกิจไปด้วยสภาวะการณปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ มาตรฐานฝีมือแรงงานที่ไม่เพียงพอ และปัญหาสภาพคล่องทางการเงินที่ไม่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ต้นทุนวัสดุก่อสร้างที่สูงขึ้น การแข่งขันที่สูงและปัจจัยภายนอก เช่น ความผันผวนทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบของรัฐบาลส่งผลทำให้สถานการณ์ของผู้รับเหมาก่อสร้างมีความซับซ้อนมากขึ้น และเพื่อสร้างความอยู่รอดให้กับธุรกิจดำเนินต่อไปได้ในระยะยาวนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาลักษณะนี้มีประสิทธิภาพ (Sathonghai & Suksom, 2023) ด้วยการส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้เกิดทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน พร้อมกับพัฒนาความรู้ที่เกิดจากการนำข้อผิดพลาดจากการทำงาน โดยสร้างกระบวนการแบ่งปันความรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างทีม การสื่อสารข้อมูลข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการประสานงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในทีม เพื่อให้เกิดความสามารถทางนวัตกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาประยุกต์

ใช้ให้เกิดผลลัพธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่องที่สามารถสร้างผลประโยชน์ให้ผู้รับเหมา ก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครอยู่รอดและแข่งขันได้ในธุรกิจอย่างยั่งยืน และจากการศึกษาวิจัยของ Adam and Alarifi (2021) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางนวัตกรรมได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับองค์กรในยุคปัจจุบันที่ ต้องการอยู่รอดในโลกธุรกิจที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะเป็นแนวทางการจัดการใน รูปแบบใหม่ในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการและผลิตภัณฑ์ที่ ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ (Phanitchayahirun & Boonyoo, 2023) แต่การจะได้มาซึ่งความสามารถ ทางนวัตกรรมได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยการแบ่งปันความรู้ที่เป็นกระบวนการที่บุคคลได้ทำการเผยแพร่ความ รู้ที่ตนได้รับภายในองค์กรให้แก่บุคคลอื่น ๆ หรือเพื่อนำมาคิดค้นสร้างนวัตกรรมที่จะทำให้เกิดกระบวนการและ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายให้แก่องค์กร (Yuen & Lam, 2024) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Ukabudzhimkpa and Onuoha (2023) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้ที่ได้มาแบ่งปันให้เกิดเป็นความสามารถทางนวัตกรรมที่เป็นความสามารถ ขององค์กรในการดำเนินการตามแนวคิดใหม่ ทั้งความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการที่สร้างสรรค์ให้เกิด เป็นนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพื่อสามารถอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา (Destefanis, Maietta, Mazzotta, & Parisi, 2024)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ ศึกษาถึงตัวบ่งชี้พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมา ก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนากลยุทธ์ในการ ดำเนินธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ และควบคุมต้นทุนการก่อสร้าง ด้วยการแบ่งปันความรู้ การสร้างให้เกิดเป็นความสามารถทางนวัตกรรมทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคตให้สามารถอยู่รอดได้ในอุตสาหกรรมธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของการแบ่งปันความรู้ที่มีผลต่อความอยู่รอดของ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และความสามารถทาง นวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาครั้งนี้จะประกอบ ด้วยตัวแปร คือ (1) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) (2) ความสามารถทางนวัตกรรม (innovation) และ (3) ความอยู่รอดของธุรกิจ (business survive)

2. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,657 ราย โดยข้อมูลที่ได้อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ กรุงเทพมหานครที่ดำเนินธุรกิจมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 100 ราย โดยใช้แนวคิดของ Marsh, Hau, Balla, and Grayson (1998) ที่ได้กำหนดจำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ยในระดับที่ 12 มาเป็นเกณฑ์การคำนวณกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้

เพื่อให้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ proper solution และ non-convergence นั้น และใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ซึ่งทำการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับมาขยายองค์ความรู้ทางวิชาการของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมา ก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร หรือธุรกิจในสาขาที่เกี่ยวข้องได้

2. ประโยชน์เชิงการจัดการ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับมาใช้ในการวางแผนกำหนดกลยุทธ์ด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการปรับปรุงผลการดำเนินงานของธุรกิจก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครให้สนับสนุนการปรับตัว สร้างโอกาสในการอยู่รอด และความสามารถขององค์กร เพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันและความคาดหวังของลูกค้าต่อธุรกิจก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อไปในอนาคต

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้

การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing--KN) เป็นส่วนสำคัญมากของการจัดการความรู้ โดยการแบ่งปันความรู้จะเป็นการเผยแพร่ความรู้ หรือเป็นกิจกรรมการจัดการในองค์กรที่มุ่งเผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลโดยจะมีประโยชน์สำหรับทุกคนในองค์กรธุรกิจหรือแม้แต่วะหว่างธุรกิจด้วยการนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้อง การแบ่งปันความรู้จะสามารถเป็นการโต้ตอบหรือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลและองค์กรธุรกิจที่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรได้ (Mogea, 2023) นอกจากนี้กระบวนการแบ่งปันความรู้ยังเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะระหว่างบุคคลภายในองค์กรที่ส่งผลให้การตัดสินใจและประสิทธิภาพการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Boonmakerd, Boonyoo, & Piriyaakal, 2020) ซึ่งกระบวนการแบ่งปันความรู้สามารถวัดได้ 2 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การให้ความรู้ (knowledge donating) เป็นการสื่อสารความรู้ของปัจเจกบุคคลให้บุคคลอื่น ทั้งในแนวนอน ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน เพื่อนต่างหน่วยงาน ชุมชน นักปฏิบัติ และในแนวตั้งผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงฐานข้อมูลขององค์กร และ (2) การสะสมความรู้ (knowledge collecting) เป็นการสื่อสารเพื่อรับความรู้จากบุคคลอื่น ได้แก่ เพื่อนร่วมงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปรึกษาหารือกัน เพื่อแบ่งปันความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน (Natsir, Sangkala, & Yunus, 2023) และจากการศึกษาของ Siddiqui, Rasheed, Nawaz, and Abbas (2019) ได้กล่าวว่า องค์กรโดยส่วนใหญ่ต่างให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถทางนวัตกรรมของตน ซึ่งถือได้ว่า การแบ่งปันความรู้ที่เป็นทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในกระบวนการสร้างมูลค่านั้นจะก่อให้เกิดความสามารถทางนวัตกรรมได้ โดยความรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางนวัตกรรม องค์กรต่าง ๆ สามารถไปสู่ขีดความสามารถทางนวัตกรรมที่เหนือกว่าได้ หากองค์กรมีการค้นหาและการรวบรวมความรู้ที่จะสามารถแบ่งปันความรู้ที่มีอยู่ให้ทั่วทั้งองค์กร และการศึกษาของ Arsanti, Rupidara, and Bondarouk (2024) ได้กล่าวว่า กระแสความรู้ที่บุคคลหนึ่งถือครองจะสามารถนำมาแบ่งปัน และถ่ายทอดให้บุคคลอื่นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการของความรู้ระหว่างบุคคล

สามารถกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมที่บูรณาการสนับสนุนกระบวนการผ่านกลไกอย่างเป็นทางการที่เหนือกว่าคู่แข่งทางธุรกิจในรูปแบบเดียวกัน (Yuen & Lam, 2024)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางนวัตกรรม

ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovation Capabilities--IN) เป็นกิจกรรมภายในองค์กรที่ส่งเสริมให้เกิดการค้นพบและแนะนำสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ หรือนำแนวคิดใหม่มาใช้ หรือใช้วิธีการใหม่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร หรือเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นได้จากการค้นหาและใช้ทรัพยากรใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ที่นำไปสู่แนวปฏิบัติ ขั้นตอน หรือทฤษฎีใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อปรับปรุงหรือให้บริการของธุรกิจที่ดีกว่าเดิม (Ismail, 2021) นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ยังถือว่า ความสามารถทางนวัตกรรมเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญที่เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์ที่ลูกค้าชื่นชอบในลักษณะที่คู่แข่งไม่สามารถเลียนแบบได้ และสามารถสร้างเป็นความได้เปรียบในการแข่งขัน เพื่อเพิ่มการอยู่รอดได้ในตลาดโลก (Siddiqui et al., 2019) โดย Ismanu, Kusmintarti, and Riawajanti (2021) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางนวัตกรรมจะเป็นการผสมผสานปัจจัยที่มีอยู่แล้วเข้าด้วยกันเพื่อจุดประสงค์ในการประยุกต์ให้เกิดเป็นความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการเป็นการออกแบบกระบวนการใหม่เพื่อปรับปรุงการทำงานของกระบวนการทางธุรกิจภายในและความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จากวัสดุใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงบางส่วนหรือทั้งหมดของลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ ซึ่งความสามารถทั้งสองด้านถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะวัดความสามารถทางนวัตกรรมที่เกิดขึ้นแก่องค์กรและสามารถทำให้องค์กรอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ และจากการศึกษาของ Del Campo Villares, Miguéns-Refojo, and Ferreiro-Seoane (2020) ได้กล่าวว่า ความอยู่รอดของธุรกิจที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นต้องอาศัยการสร้างนวัตกรรมที่มีรูปแบบของกระบวนการผลิตที่ทันสมัย พร้อมกับสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย โดยธุรกิจที่มีการเน้นให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความรู้และการวิจัยที่จะพัฒนามากขึ้นก็จะสามารถสร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการและด้านผลิตภัณฑ์ที่แข่งขันกับธุรกิจในรูปแบบเดียวกันให้อยู่รอดในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นได้ และการศึกษาของ Adam and Alarifi (2021) ก็ได้กล่าวว่า แนวทางการสร้างนวัตกรรมทั้งด้านกระบวนการและด้านผลิตภัณฑ์จะสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของธุรกิจ และสามารถสร้างโอกาสให้ธุรกิจอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อธุรกิจสามารถสร้างแนวทางนวัตกรรมทั้งสองรูปแบบในเชิงบวกได้จะมีผลต่อการอยู่รอดของธุรกิจได้มากกว่าประสิทธิภาพ (Destefanis et al., 2024)

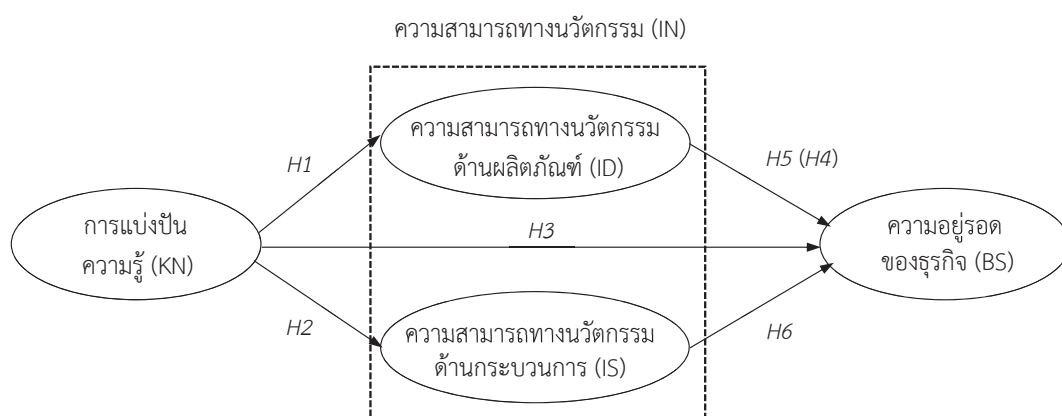
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของธุรกิจ

ความอยู่รอดของธุรกิจ (Business Survival--BS) ถือเป็นความท้าทายที่สามารถสร้างผลลัพธ์ให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการจ้างงาน โดยแรงกดดันในการแข่งขันและการขับเคลื่อนทางการตลาด จำเป็นที่ธุรกิจต้องเสนอกลยุทธ์การปรับตัวสำหรับธุรกิจ เพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เป็นการขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีย่อมนำให้เกิดความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ดีขึ้น (Hasyim & Bakri, 2023) และจากการศึกษา Mackiewicz and Kurczewska (2023) ได้กล่าวว่า การจัด การทุนมนุษย์ที่สนับสนุนการเติบโตของความรู้และทักษะของพนักงานภายในองค์กรจะทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยธุรกิจควรมีการแบ่งปันความรู้และทักษะที่เป็นประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงาน

ที่มีประสิทธิภาพที่สามารถสร้างความอยู่รอดของธุรกิจได้ (Ambe, 2023) นอกจากนี้ Jitsutthiphakorn (2021) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางนวัตกรรมถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดผลผลิตของธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของธุรกิจ โดยนวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์จะเป็นการแนะนำสินค้าและบริการใหม่ หรือสินค้าและบริการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของข้อมูลจำเพาะทางเทคนิคในส่วนของการกระบวนการผลิตที่ทำให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันย่อมนำไปสู่การเติบโตที่สามารถสร้างความอยู่รอดของธุรกิจได้ (Mugambe, 2024)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยจากแนวคิดการพัฒนองค์กรเพื่อให้องค์กรธุรกิจอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจมีความผันผวน โดยผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดตามที่กำหนดไว้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): การแบ่งปันความรู้ (KN) มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID)

สมมุติฐานที่ 2 (H2): การแบ่งปันความรู้ (KN) มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS)

สมมุติฐานที่ 3 (H3): การแบ่งปันความรู้ (KN) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS)

สมมุติฐานที่ 4 (H4): การแบ่งปันความรู้ (KN) มีผลทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS)

สมมุติฐานที่ 5 (H5): ความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS)

สมมุติฐานที่ 6 (H6): ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีวิธีการดำเนินการวิจัยที่อาศัยแบบสอบถามการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,657 ราย โดยข้อมูลที่ได้อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 (Department of Industrial Works, 2023) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ดำเนินธุรกิจมานานกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 100 ราย โดยผู้วิจัยได้นำวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับ proper solution และ non-convergence นั้น ๆ โดยใช้แนวคิดของ Marsh et al. (1998) ซึ่งได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ยต่อตัวแปรแฝงได้ดังตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนร้อยละของ *proper solution* and *non-convergence*

จำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ย	ชนิดของผลการศึกษา	ขนาดตัวอย่าง				
		50	100	200	400	1,000
3	proper solution	54.80	85.40	97.80	100.00	99.00
	non-convergence	10.80	0.90	-	-	-
4	proper solution	86.50	99.10	99.60	100.00	100.00
	non-convergence	2.20	-	-	-	-
6	proper solution	99.60	100.00	100.00	100.00	100.00
	non-convergence	0.10	-	-	-	-
12	proper solution	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
	non-convergence	-	-	-	-	-

โดยที่จำนวนตัวชี้วัดที่เฉลี่ยนั้นได้เกิดจากยอดรวมของจำนวนตัวชี้วัด (p) หาคด้วยจำนวนตัวแปรแฝง ซึ่งจากงานวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 34 ตัวแปร และตัวแปรแฝงจำนวน 3 ตัวแปร ดังนั้นค่าของจำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ยเท่ากับ 11.33 ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Marsh et al. (1998) ได้กำหนดจำนวนตัวชี้วัดเฉลี่ยในระดับที่ 12 มาเป็นเกณฑ์การคำนวณกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เพื่อให้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ proper solution และ non-convergence นั้น (Piriyakul, 2021) ผู้วิจัยจะกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 100 ตัวอย่างก็สามารถแทนประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้ถึงร้อยละ 100 และเพื่อความเหมาะสมของประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็น (non-probability sampling) ที่ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ ประเภทงาน ก่อสร้าง รูปแบบการดำเนินงาน และจำนวนพนักงานทั้งหมด เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ มีข้อคำถาม 7 ข้อ โดยให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการแบ่งปันความรู้ มีข้อคำถาม 6 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความสามารถทางนวัตกรรม ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ มีข้อคำถาม 5 ข้อ และด้านกระบวนการ มีข้อคำถาม 6 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความอยู่รอดของธุรกิจ มีข้อคำถาม 6 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวในแต่ละส่วนมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1932)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามที่ชี้วัดตัวแปรที่ทำการศึกษา และได้นำให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 ต่อมาได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปทดลองใช้ (tryout) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงของเครื่องมือด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.835-0.897 ซึ่งค่าที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ซึ่งได้ทำการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม พ.ศ. 2567 โดยได้เก็บข้อมูลกับผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ดำเนินธุรกิจมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 100 ราย ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นถึงสิทธิในการยอมรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้นและข้อมูลจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในลักษณะภาพรวม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้วยค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของการแบ่งปันความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม และความอยู่รอดของธุรกิจ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร และ (3) การวิเคราะห์สถิติอนุมาน ที่เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

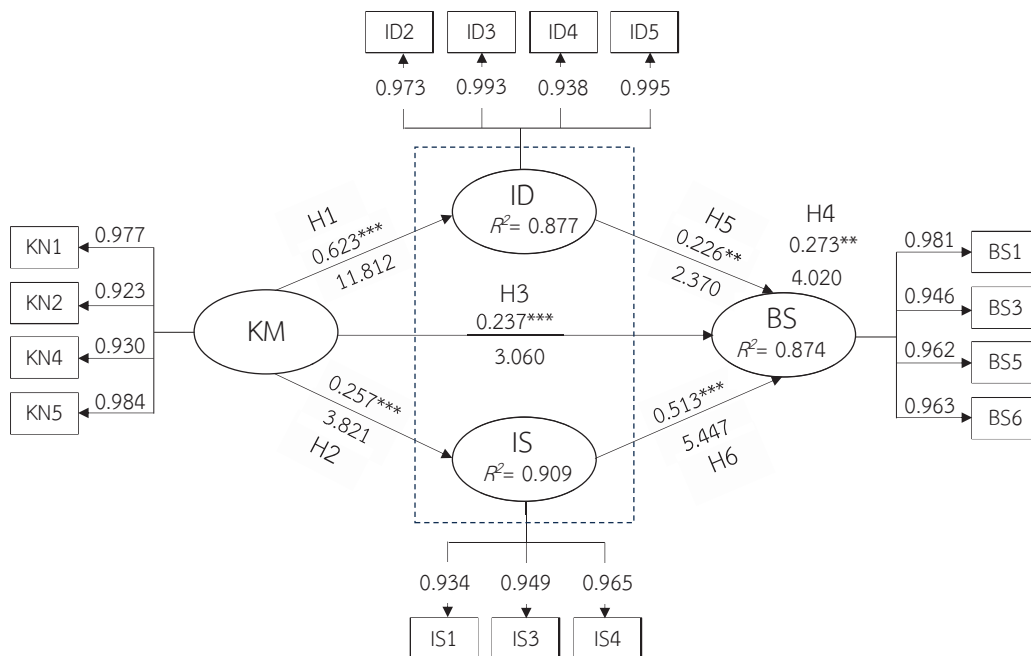
ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ที่ดำเนินธุรกิจมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 100 ราย เป็นผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ได้พบว่า ผู้รับเหมาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 52.00 มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วงของปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 59.00 มีการดำเนินธุรกิจ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.00 ส่วนใหญ่เป็นผู้รับเหมาประเภทก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 60.00 มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบบุคคลธรรมดาคิดเป็นร้อยละ 42.00 และมีจำนวนพนักงานทั้งหมดไม่เกิน 50 คน ถึงร้อยละ 65.00

1. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการแบ่งปันความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม และความสามารถของธุรกิจผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งสรุปผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมได้ว่า ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีระดับค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยประกอบด้วย การแบ่งปันความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ และความอยู่รอดของธุรกิจมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.00, 3.86, 3.82, 3.90, 3.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.794, 0.722, 0.743, 0.768 และ 0.817 ตามลำดับ

2. สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยตัวแบบอิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังภาพ 2

ภาพ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากภาพ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายได้ คือ (1) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) พบว่า การแบ่งปันความรู้ (KM) ความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) และความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าเท่ากับ 0.237 0.226 และ 0.513 ตามลำดับ ส่วนการแบ่งปันความรู้ (KM) ก็มีผลทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าเท่ากับ 0.273 (2) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) พบว่า การแบ่งปันความรู้ (KM) มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) มีค่าเท่ากับ 0.257 และ (3) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) พบว่า การแบ่งปันความรู้ (KM) มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) มีค่าเท่ากับ 0.623 โดยผู้วิจัยได้สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) ของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปรากฏได้ดังตาราง 2

ตาราง 2

สรุปอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อความอยู่รอด (BS) ของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร (LV)	ค่าความผันแปร (R ²)	อิทธิพล (effect)	การแบ่งปัน ความรู้ (KM)	ความสามารถทาง นวัตกรรม ด้านผลิตภัณฑ์ (ID)	ความสามารถทาง นวัตกรรม ด้านกระบวนการ (IS)
ความอยู่รอด ของธุรกิจ (BS)	0.874	DE	0.237**	0.226**	0.513***
		IE	0.273***	0.000	0.000
		TE	0.510	0.226	0.513
ความสามารถทาง นวัตกรรมด้าน กระบวนการ (IS)	0.909	DE	0.257***	0.000	0.000
		IE	0.000	0.000	0.000
		TE	0.257	0.000	0.000
ความสามารถทาง นวัตกรรมด้าน ผลิตภัณฑ์ (ID)	0.877	DE	0.623***	0.000	N/A
		IE	0.000	0.000	N/A
		TE	0.623	0.000	N/A

หมายเหตุ: De = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect, N/A = Not Applicable

** หมายถึง p -value $\leq .05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$; *** หมายถึง p -value $\leq .01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

3. สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของตัวแบบ อิทธิพลการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสรุปสมมุติฐานการวิจัยในครั้งนี้ได้ดังตาราง 3

ตาราง 3

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)			สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t -test	ผลลัพธ์
อิทธิพลทางตรง					
H1	KN	--> ID	0.623***	11.812	สนับสนุน
H2	KN	--> IS	0.257***	3.821	สนับสนุน
H3	KN	--> BS	0.237***	3.060	สนับสนุน
H5	ID	--> BS	0.226**	2.370	สนับสนุน
H6	IS	--> BS	0.513***	5.447	สนับสนุน
อิทธิพลทางอ้อม					
H4	KN	--> BS	0.273***	4.020	สนับสนุน

หมายเหตุ: ** หมายถึง p -value $\leq .05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$; *** หมายถึง p -value $\leq .01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตาราง 3 สรุปได้ว่า การแบ่งปันความรู้ (KN) มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) และความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.623, 0.257, 0.237 และค่า t -test เท่ากับ 11.812, 3.821 และ 3.060 นอกจากนี้การแบ่งปันความรู้ (KN) ก็มีผลทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) เช่นกัน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.237 และค่า t -test เท่ากับ 4.020 อีกทั้งความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (ID) และความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ (IS) มีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BS) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.226, 0.513 และค่า t -test เท่ากับ 2.370 และ 5.447

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ว่า อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของการแบ่งปันความรู้และความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การแบ่งปันความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการมีผลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ และการแบ่งปันความรู้ก็มีผลทางอ้อมต่อความอยู่รอดของธุรกิจ นอกจากนี้การแบ่งปันความรู้ก็มีผลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการและความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ เนื่องจากเมื่อผู้รับเหมาให้การส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน และสนับสนุนเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือให้เกิดการสื่อสารที่ประสิทธิภาพระหว่างทีมงานและโครงการย่อมทำให้เกิดบรรยากาศของความไว้วางใจระหว่างกัน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ทั้งในด้านดีและด้านที่ต้องปรับปรุงมีผลให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และด้านกระบวนการที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Adam and Alarifi (2021)

พบว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทั้งความสามารถทางนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และความสามารถทางนวัตกรรม ด้านกระบวนการมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่ต้องการเติบโตและความสามารถทางการแข่งขันให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในปัจจุบัน (Jitsutthiphakorn, 2021) ตลอดจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การ ศึกษาของ Ambe (2023) พบว่า องค์กรต่าง ๆ ต้องใช้ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการรูปแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และอาศัยการแบ่งปันความรู้ในการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกภายในองค์กร (Yuen & Lam, 2024) ให้เกิด กลยุทธ์การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการอยู่รอดในระยะยาวของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Destefanis et al., 2024)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาข้อมูลของการแบ่งปันความรู้ พบว่า มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างทีม มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด เนื่องจากผู้รับเหมาให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีมร่วมมือกับสมาชิกในทีมและระหว่างทีม ดังนั้นผู้รับเหมาต้องมุ่งเน้นและส่งเสริมการจัดทำแผนการดำเนินงานด้านการแบ่งปันความรู้ในการทำงานมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน พร้อมกับสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการส่งเสริมการเรียนรู้ของทีมงานในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง

จากผลการศึกษาข้อมูลของความสามารถทางนวัตกรรม พบว่า มีการออกแบบที่ทันสมัยที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับลูกค้ามีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด เนื่องจากผู้รับเหมาได้มุ่งเน้นการออกแบบที่ทันสมัยให้เกิดความหลากหลายที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ดังนั้นผู้รับเหมาต้องมุ่งเน้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการผลิตและการออกแบบให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีหลากหลายรูปแบบให้เลือก พร้อมกับสร้างความแตกต่างที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ เพื่อให้สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจได้

จากผลการศึกษาข้อมูลของความอยู่รอดของธุรกิจ พบว่า สามารถดำเนินการก่อสร้างโดยคำนึงถึงความต้องการของลูกค้ามีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด เนื่องจากผู้รับเหมาควรคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้รับเหมาควรมุ่งเน้นกระบวนการออกแบบให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริง และควรมุ่งเน้นการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้ลูกค้ารู้สึกประทับใจ เพื่อให้สามารถขยายฐานลูกค้าใหม่และรักษาฐานลูกค้าเดิมได้อย่างยาวนาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่อาจเป็นปัจจัยสำคัญกับความอยู่รอดของผู้รับเหมาก่อสร้าง และเพื่อให้การศึกษานี้เป็นแนวทางต่อการสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีอาจทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและเกิดความอยู่รอดของธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในลักษณะเฉพาะเจาะจงขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามขนาดของผู้รับเหมา เนื่องจากความสามารถในการลงทุนต่อการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ การแบ่งปันความรู้ และความสามารถทางนวัตกรรมจะมีระดับที่แตกต่างกันไปที่จะทำให้เกิดความอยู่รอดของธุรกิจได้

References

- Adam, N. A., & Alarifi, G. (2021). Innovation practices for survival of small and medium enterprises (SMEs) in the Covid-19 times: The role of external support. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 10(15), 1-22.
- Ambe, E. A. (2023). Rethinking “knowledge in use” in small businesses: A perspective. *Annals of Reviews and Research*, 9(5), 001-005.
- Arsanti, T. A., Rupidara, N., & Bondarouk, T. (2024). Managing knowledge flows within open innovation: Knowledge sharing and absorption mechanisms in collaborative innovation. *Cogent Business & Management*, 11(1), 1-20.
- Boonmakerd, K., Boonyoo, T., & Piriyaikal, M. (2020). Influence of moderators in organizational culture transfer of knowledge sharing and creative thinking to the performance of silk enterprises in the Northeast region of Thailand. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 6(3), 1-14. [In Thai]
- Del Campo Villares, M. O., Miguéns-Refojo, V., & Ferreiro-Seoane, F. J. (2020). Business survival and the influence of innovation on entrepreneurs in business incubators. *Sustainability*, 12(15), 1-17.
- Department of Business Development. (2024). Annual registration statistics classified by status and type of legal entity. Retrieved from <https://datawarehouse.dbd.go.th/stats>. [In Thai]
- Department of Industrial Works. (2023). *Factory Information by area*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/search-factory/> [In Thai]
- Destefanis, S., Maietta, O. W., Mazzotta, F., & Parisi, L. (2024). Firm survival and innovation: Direct and indirect effects of knowledge for SMEs. *Economics of Innovation and New Technology*, 33(7), 926-954.
- Hasyim, H., & Bakri, M. (2023). Challenges and strategies for small business survival. *The Journal of Business and Management Research*, 6(2), 80-90.
- Ismail, N. H. (2021). The impact of knowledge sharing on innovation during the covid-19 pandemic: The mediating effect of culture. *Journal on Global Socio-Economic Dynamics*, 28(3), 104-114.
- Ismanu, S., Kusmintarti, A., & Riawajanti, N. I. (2021). The effects of product innovation, process innovation and government policy on SMEs performance: Evidence from Indonesia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(12), 305-311.
- Jitsutthiphakorn, U. (2021). Innovation, firm productivity and export survival: Firm-level evidence from Asean developing countries. *Journal of Economic Structures*, 22(10), 1-17.

- Krungsri Research. (2024). Business/industry trends 2024-2026: Construction contractor business. Retrieved from https://www.krungsri.com/getmedia/6ab5d20f-c789-40b3-a2dd-6c36d80bd2d2/IO_Construction_Contractor_240311_TH_EX.pdf.aspx. [In Thai]
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Mackiewicz, M., & Kurczewska, A. (2023). Is it the survival of the fittest or of the jacks-of-all-trades? Business survival in the light of Lazear's theory. *BRQ Business Research Quarterly*, 26(2), 167-180.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Balla, J. R., & Grayson, D. (1998). Is more ever too much? The number of indicators per factor in confirmatory factor analysis. *Multivariate behavioral research*, 33(2), 181-220.
- Mogea, T. (2023). Improving knowledge sharing in organizations. *Jurnal Penelitian Mahasiswa*, 2(1), 203-214.
- Mugambe, P. (2024). Financial innovation for survival among micro-enterprises with declining profit margins. *Journal of Business and Management*, 12(3), 3145-3165.
- Natsir, M., Sangkala, S., & Yunus, M. (2023). Knowledge collecting and donating in public service innovation at Hasanuddin University. *International Journal of Politics and Sociology Research*, 11(2), 230-236.
- Phanitchayahirun, C., & Boonyoo, T. (2023). Effects of market orientation towards business survival of cloth retailing businesses in the story-buildings, Bo Bae Tower. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 9(3), 89-102. [In Thai]
- Piriyakul, M. (2021). Sample size determination for structural equation modeling (SEM). *The Journal of Industrial Technology*, 17(3), 232-246. [In Thai]
- Sathonghai, K., & Suksom, S. (2023). The management to construction business in Bangkok and Metropolitan areas. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(2), 211-223. [In Thai]
- SCB Economic Intelligencer Center. (2023). *Construction outlook 2023*. Retrieved from https://www.sceic.com/th/detail/file/product/8997/gkvm085n8w/Industry-Insight_Construction_20230512.pdf. [In Thai]
- Siddiqui, S., Rasheed, R., Nawaz, M. S., & Abbas, M. (2019). Knowledge sharing and innovation capabilities: The moderating role of organizational learning. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 13(2), 455-486.
- Ukabudzhiimkpa, O., & Onuoha, B. C. (2023). Innovative capability and survival of small and medium enterprises in rivers state. *International Journal of Business & Entrepreneurship Research*, 14(6), 167-185.
- Yuen, S. M., & Lam, H. Y. (2024). Enhancing competitiveness through strategic knowledge sharing as a driver of innovation capability and performance. *Sustainability*, 16(6), 1-19.

แบบจำลองสมการโครงสร้างสู่นวัตกรรมกระบวนวิจัยเชิงบริหารธุรกิจ

ธนัชพร แก้วฉีก¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) นำเสนอแนวทางในการวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง และ (2) อภิปรายสรุปขั้นตอนในการนำแนวทางไปใช้ในงานวิจัยสายสังคมศาสตร์สาขาบริหารธุรกิจ ศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้างจากงานวิจัยและทำการวิเคราะห์แนวทางอธิบายในหน้าที่สำคัญของการวิเคราะห์แบบภิมานเชิงสมการโครงสร้างจากการค้นคว้าศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร และเสนอแนวทางในการพัฒนาใช้ค่าทางสถิติเพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์ เริ่มต้นจากขั้นตอนการเปรียบเทียบและรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ขั้นตอนสำคัญในการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดสิ่งที่พบเหมือนกัน สิ่งที่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์ที่ปรากฏด้วยการศึกษางานวิจัยกำหนดเป็นงานวิจัยในสายสังคมศาสตร์ และใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการประมวลผลหลักฐานจากแหล่งข้อมูลและการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการวิจัยเชิงเอกสาร กำหนดขอบเขตเวลา แสดงตัวแปรอิสระที่ศึกษา ตัวแปรตามที่สำคัญ และโปรแกรมวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า เพื่อการสรุปผลการศึกษาเป็นต้นแบบสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่อไปนี้ (1) ขนาดอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรตามที่ทำการศึกษา แสดงค่าขนาดอิทธิพล และทิศทางของการส่งผลของอิทธิพล (2) ตัวแปรต้นในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ครั้งนี้มีทั้งหมด และตัวแปรตามแสดงเป็นความสัมพันธ์ และระดับความสัมพันธ์ ซึ่งบ่งชี้ว่าตัวแปรต้นที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ที่มากที่สุด และองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สนใจ อธิบายผลการศึกษา พบว่า มีหรือไม่มีอิทธิพลทั้งโดยตรง และ/หรืออิทธิพลร่วม ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติ และ (4) การส่งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามโดยการทดสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองตามทฤษฎีที่นักวิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ห่อภิมาน; สมการโครงสร้าง; การวิเคราะห์ห่อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เลขที่ 19 หมู่ 11 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 21120, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Tanaporn.k@fba.kmutnb.ac.th or Tanaporn.Kaewcheed@gmail.com

Structural Equation Modelling Forward to Researchnovation on Business Administration

Tanaporn Kaewcheed¹

Abstract

This research article aims (1) to guidelines of using structural equation meta analysis to show the results of the study process. And (2) to summarize the steps to be used in social science for business administration research. Explain the important functions of structural equation metaphysics analysis from the research on documentary research methodology and propose a way to develop the use of statistical values to explain the analysis results. Starting from the process of comparing and collecting data from different research papers, the key steps in the application of Meta-analytic structural equation model. The aim is to determine what is found in common. The differences and relationships that emerge from research studies are defined as research in the field of social sciences and use data collection tools by processing evidence from data sources and related research from documentary research. Set the time range, show the independent variable studied significant performs a causal influence analysis.

Findings are as follows: To summarize the results of the research study on the following topics: (1) The magnitude of the influence that affects the variables as studied. Displays the influence size and values. (2) The primary variables in this synthesis are variables expressed as correlations and levels of correlation, indicating the measures that show the greatest correlation coefficient and the knowledge from the analysis. (3) The relationship between the primary variable and the variable of interest. Explaining the results of the study, it was found or not that there was both direct and co-influence according to the level of statistical significance. (4) Direct and indirect influence of primary variables to dependent variables by testing the consistency between the theoretical model created by the researcher by causal influence analysis.

Keywords: Meta Analysis; Structural Equation Model; Meta-Analytic Structural Equation Modelling

Type of Article: Research Article

¹Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

19 Moo 11 Nong Lalok, Ban Khai, Rayong 21120, Thailand

Corresponding Author Email: Tanaporn.k@fba.kmutnb.ac.th or Tanaporn.Kaewcheed@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ถ้อยคำโดยการใช้การสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง จัดเป็นทางเลือกใหม่ในการบูรณาการการทำวิจัยจากพื้นฐานของการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) ร่วมกับการวิเคราะห์ถ้อยคำซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่มีประสิทธิภาพทั้งสองวิธีในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และในปัจจุบันเป็นที่นิยมมากขึ้นในงานวิจัยทางการแพทย์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์สมการโครงสร้างมาใช้ในงานวิจัย คือ การนำปัจจัยหลากหลายระดับมาสร้างแบบจำลองในหัวข้อที่ไม่เกี่ยวข้องกันนำมาศึกษาภายใต้สถานการณ์ปัญหาวิจัยทางบริหารธุรกิจและนำมาตัวแปรและตัววัดเหล่านั้นมาสู่การวิเคราะห์ซึ่งส่งผลต่อกรอบแนวคิดและการนำไปสู่การสรุปผลวิเคราะห์ในความสัมพันธ์และอิทธิพลผ่านข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงชุดข้อมูลเดียวและการเลือกความเป็นเอกพันธ์ (heterogeneity) ของตัววัดต่างระดับมาเป็นส่วนหนึ่งในแบบจำลองเชิงโครงสร้างภายใต้บริบทที่แตกต่างกันส่งผลให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างระดับดังกล่าวนำมาสู่การอภิปรายผลซึ่งกลายมาเป็นช่องว่างหรือปัญหาของกระบวนการการวิจัยและปัญหาการคัดสรรตัวแปรที่นำมาใช้ในแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง Cheung (2021) ได้อธิบายถึงการใช้กระบวนการของการวิเคราะห์ถ้อยคำเพื่อจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data สำหรับวิธีการวิเคราะห์กลุ่มนี้ Univariate-r, Generalized least squares, Two-stage SEM (TSSEM) และ One-stage MASEM (OSMASEM) นั้นนักวิจัยจำเป็นต้องตอบคำถามเหล่านี้ (ก) มีความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัววัดหรือไม่ (correlation matrices homogeneous?) (ข) โมเดลที่ยืนยันสอดคล้องกับข้อมูลมากเพียงใด (models fit the data?) (ค) เกิดตัวแปรกำกับ (moderators) ซึ่งมีความเป็นเอกพันธ์ (heterogeneity) ของตัววัดที่ศึกษาหรือไม่ ภายใต้ปัญหาการใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างดังกล่าวข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงนำเสนอกรอบการวิจัยเชิงระบบในการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างและแสดงให้เห็นถึงกระบวนการวิธีการทำการวิเคราะห์ถ้อยคำเชิงสมการโครงสร้างจัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ภายใต้คำแนะนำในการจัดการกับข้อจำกัดด้านสถิติในการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างและประโยชน์ของการวิเคราะห์ถ้อยคำในการตอบคำถามการวิจัย แนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์ถ้อยคำเชิงสมการโครงสร้างได้รับการทบทวนเพื่อรวบรวมตัวแปรที่สำคัญโดยสังเขป จากนั้นจึงมีการพัฒนากระบวนการในสร้างแบบจำลองจากการวิเคราะห์ถ้อยคำและเชื่อมโยงกับกรอบวิจัยตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างซึ่งมีการแนะนำแบบจำลองแบบคงที่และแบบผสมในการวิเคราะห์ถ้อยคำเชิงสมการโครงสร้างและการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างการวิเคราะห์ถ้อยคำหัวข้อขั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเสนอแนวทางในการวิเคราะห์ถ้อยคำเชิงสมการโครงสร้าง
2. เพื่ออภิปรายสรุปขั้นตอนในการนำแนวทางไปใช้ในงานวิจัยสายสังคมศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาค้นคว้าเฉพาะเจาะจงในเนื้อหาการวิเคราะห์ถ้อยคำเชิงสมการโครงสร้างสำหรับงานวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ และกระบวนการวิธีการวิจัยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการวิเคราะห์เป็นขั้นตอน และเทคนิควิธี รวมถึงการทบทวนกระบวนการวิธีการวิจัยจากหนังสือเพื่อการสรุปอภิปรายแนวทางการวิเคราะห์ดังกล่าว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เป็นแนวทางการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาณเชิงสมการโครงสร้างเป็นลำดับขั้นในการวิจัยสายสังคมศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการวิเคราะห์ห่อภิมาณเชิงสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาปัญหาเดียวกันอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางสถิติโดยมีงานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นหน่วยในการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ได้จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จากบริบทการศึกษาแต่ละเรื่องที่สามารถให้คำตอบในการสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สนใจศึกษา โดยวิเคราะห์สังเคราะห์ในระดับกว้างขวาง และระดับเชิงลึกภายใต้สถิติวิจัยและการวิเคราะห์องค์ประกอบ นำมาซึ่งความเที่ยงตรง และค่าความน่าเชื่อถือ จึงเป็นหนึ่งในวิธีการรวบรวมวิจัยช่วยให้สามารถสังเคราะห์และรวบรวมผลการวิจัยเป็นขนาดอิทธิพลเดียวสำหรับการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์หนึ่ง ๆ แสดงผลขนาดอิทธิพลสะท้อนให้เห็นทั้งขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวในการวิจัยดังกล่าวนั้น การนำแนวทางการสังเคราะห์ห่อภิมาณโดยวิธีการที่เน้นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์มากกว่าการวิจัยเชิงทดลองและให้ความสำคัญกับการปรับแบบจำลองด้วยการตัดสินใจจากความคลาดเคลื่อนเพื่อลดความแปรปรวนจากความคลาดเคลื่อนของค่าดัชนีมาตรฐาน โดยเมื่อปรับแก้แล้วจึงตรวจสอบสมมติฐานด้วยค่าดัชนีมาตรฐานว่า มีความแปรปรวนหรือแตกต่างกันหรือไม่โดยใช้วิธีการกระจายข้อมูลดัชนีมาตรฐาน ซึ่งพิจารณาจากความแปรปรวนของค่าดัชนีมาตรฐานหรือมีการกระจายแตกต่างกันมากขึ้นตอนต่อไปจึงเป็นการหาตัวแปรกำกับ (moderator) เพื่อแยกกลุ่มงานวิจัยก่อนการสังเคราะห์ต่อไป จุดเด่นของวิธีนี้มี 3 ประการ คือ (1) การตรวจสอบความคลาดเคลื่อนได้ (2) การใช้กับงานวิจัยเพื่อสรุปนัยทั่วไป (generalization) ของความตรง (validation) ได้ดี และ (3) สามารถสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนน้อยได้ (Allen, 2020; Hunter & Schmidt, 2004; Schmidt & Hunter, 2015) สำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal model) ระหว่างตัวแปรทำนายที่ผ่านแบบจำลองการวัด (measurement model) มีต่อตัวแปรตามเพื่อตอบคำถามการวิจัยด้วยตัวแปรแฝง (latent variables) ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถแยกค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดออกจากคะแนนจริงได้ ทำให้ผลการวิเคราะห์ถูกต้องมากขึ้นและสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ตามกรอบการศึกษาและสมมติฐาน ทั้งแสดงค่าอิทธิพลทางตรง (direct effects) และ อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects) รวมถึงการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน (mediation analysis) (Goldstein, 1995; Hair, Black, Babin, & Anderson, 2019; Muthén, 1994) ข้อจำกัดของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง คือ วิเคราะห์ข้อมูลได้เพียงระดับเดียว หากข้อมูลเป็นระดับลดย่อยกันจะบังคับให้ตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกันนำมาวิเคราะห์ให้เสมือนอยู่ในระดับเดียวกันส่งผลให้เกิดการละเลยต่อการศึกษาความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกันหรือแสดงได้ว่าการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวไม่สนใจต่อธรรมชาติของข้อมูลที่เป็นระดับลดย่อยกัน หรือต่างระดับ (Bryk & Raudenbush, 1992) เช่นนั้นสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณเชิงสมการโครงสร้าง (Meta-analytic structural equation model--MASEM) เป็นการผลการวิจัยที่ศึกษาตัวแปรในเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์ตามกระบวนการทางสถิติด้วยการยืนยันโดย

แสดงผลขนาดอิทธิพลที่ควบคุมตัวแปรและปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างและแสดงผลข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องของทั้งแบบจำลองสมการโครงสร้าง นอกจากนี้การวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างสามารถใช้สำหรับการทดสอบกลไกของตัวแปรกำกับและความสัมพันธ์ เพื่อปรับตัวแบบสมการโครงสร้างวิเคราะห์อิทธิพลความสัมพันธ์และทดสอบสมมุติฐาน และการพัฒนาแบบจำลองที่มาจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่ศึกษาภายใต้โจทย์วิจัย การลำดับความสำคัญ ศึกษาอิทธิพล ทิศทาง และขนาดของตัวแปรกำกับจากผลกระทบของกลไกตัวแปรกำกับมากกว่าสามตัวแปรอีกด้วย

การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้าง

เมื่อการวิเคราะห์ถ้อยแถลงมุ่งเน้นในการจัดการกับความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรที่ไม่สอดคล้องกัน หากต้องเสนอข้อมูลเชิงลึกหรือลักษณะข้อมูลต่างลำดับเกี่ยวกับช่องว่างทางแนวคิดที่สำคัญในการวิจัยสายสังคมศาสตร์ของการวิจัยสาขาบริหารธุรกิจ เช่น องค์ประกอบในการกำหนดกลยุทธ์ เช่น (microfoundations of strategy) ของ Baer, Dirks, and Nickerson (2013) และ แนวคิด “Black box” ระหว่างทรัพยากรกับผลลัพธ์การดำเนินงานซึ่งเป็นตัวแปรต่างระดับ (Sirmon, Hitt, & Ireland, 2007) นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างมีข้อมูลทั้งหมดที่มีสำหรับระดับสหสัมพันธ์ภายในสมการโครงสร้างที่สอดคล้อง จึงสามารถเพิ่มความถูกต้องภายนอกให้สูงสุดได้ (Shadish, Cook, & Campbell, 2002) นอกจากนี้ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างสามารถรวมความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรจากการศึกษาในระดับปฐมนิเทศที่แตกต่างกันได้ สุดท้ายการวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างจึงมีข้อได้เปรียบทางสถิติที่ไม่เหมือนรูปแบบการวิเคราะห์ก่อนหน้านี้ (Cheung & Chan, 2005) เนื่องจากตัวแปรและตัววัดที่คัดกรองสู่การศึกษาเพื่อสร้างและวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างได้มาจากการวิเคราะห์เชิงถ้อยแถลงซึ่งมักจะรวบรวมจากงานวิจัยและข้อมูลเชิงประจักษ์หลาย ๆ แหล่ง ข้อมูล (Crook, Ketchen Jr, Combs, & Todd, 2008) ขนาดตัวอย่างในการวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างจึงมีขนาดใหญ่กว่าในการศึกษาการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างทั่วไปมากกว่าการวิเคราะห์ถ้อยแถลงเชิงสมการโครงสร้างเป็นหนึ่งในเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้รับความนิยมจากนักวิจัยสายสังคมศาสตร์เพิ่มมากขึ้นในการแก้ปัญหาโจทย์วิจัยหากข้อมูลเชิงประจักษ์มีขนาดตัวอย่างหรือจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากการกำหนดขนาดตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่การประมาณค่าพารามิเตอร์จะให้ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) มีความไวต่อขนาดของตัวอย่างจึงควรระมัดระวังในการใช้ค่าสถิติ χ^2 ตัดสินรูปแบบว่ามีความตรงหรือไม่ หรืออีกประการหนึ่งคือ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดตัวอย่างมากกว่าจำนวน 250 ตัวอย่าง อ้างอิงหลักการกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ Saris and Stronkhorst (1984) ที่ได้ศึกษาต่อเนื่องในข้อจำกัดดังกล่าวใน Saris, Revilla, Krosnick, and Schaeffe (2010); Saris, Satorra, and Sörbom (1987); Saris, Satorra, and van der Veld (2009) หรือการกำหนดตัวอย่างของ Anderson and Gerbing (1984) ได้อธิบายว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ปัจจัยในระดับบุคคลของตัวแปรในลักษณะที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุควรมีขนาดตัวอย่างไม่ต่ำกว่าจำนวน 100 ตัวอย่าง นอกจากนี้ Lindeman, Merenda, and Gold (1980) ให้กำหนดอัตราส่วนระหว่างขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรว่าควรเป็น 20 เท่าต่อ 1 พารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ได้ให้ข้อพิจารณาขนาดตัวอย่าง

เท่ากับ 10-20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ การทดสอบด้วยค่าสถิติ χ^2 จะมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลักมากยิ่งขึ้น (Anderson & Gerbing, 1984) ทำให้ขาดความแม่นยำในการทำนายผลหรือแม้แต่การปรับแก้แบบจำลองเพื่อความสอดคล้อง (fit) อ้างอิงกระบวนการวิพากษ์จากหลักการพิจารณาการพิจารณาว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบซึ่งจะพิจารณาจากค่าสถิติ χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามการใช้ค่าสถิติ χ^2 ควรใช้ด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากค่าสถิติ χ^2 มีความไวต่อขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และถ้าหากตัวแปรสังเกตได้ข้อมูลมีลักษณะของการกระจายที่ไม่เป็นโค้งปกติ หรือมีจำนวนตัวแปรเชิงกลุ่ม (categorical data) การทดสอบด้วยค่า χ^2 มีแนวโน้มที่จะปฏิเสธสมมติฐานเช่นกัน (Goldstein, Rasbash, Plewis, Draper, Browne, Yang,... & Healy, 1998) เมื่อตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดตัวอย่างมากกว่าจำนวน 250 ตัวอย่าง แล้วการทดสอบด้วยค่าสถิติ χ^2 จะมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลักมากยิ่งขึ้น (Anderson & Gerbing, 1984) ดังนั้นนักวิจัยจะต้องตัดสินใจในการใช้ค่า χ^2 ตรวจสอบความกลมกลืนเพื่อความชัดเจนและถูกต้อง (Bentler & Yuan, 1999) สำหรับการวัดความกลมกลืนของแบบจำลองตามกฎพื้นฐาน ให้พิจารณาจากสัดส่วนของค่าสถิติ χ^2 ต่อ df ที่ควรมีค่าน้อยกว่า 2 ($\chi^2/df < 2$) นอกจากนี้ควรพิจารณาความกลมกลืนของแบบจำลองจากค่าดัชนีต่าง ๆ (Hox, 2002) ดังนี้ (1) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit indices--GFI) (2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of fit indices--AGFI) ซึ่งโดยทั่วไป GFI และ AGFI จะต้องมีการระหว่าง 0 ถึง 1 แต่ที่ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90 (3) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Square--RMS) (4) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual--SRMR) (5) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation--RMSEA) ซึ่งค่า RMR SRMR และ RMSEA ที่ดีควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงจะสรุปได้ข้อสรุปว่าแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ Diamantopoulos and Siguaw (2000) และ (6) ค่าดัชนี Tucker-Lewis (TLI) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 ทั้งนี้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เท่ากันควรพิจารณาความกลมกลืนของดัชนี RMSEA และค่า χ^2/df เท่านั้น (Muthen & Muthén, 1998) ในทางกลับกันเนื่องจากขนาดตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการประมาณค่าพารามิเตอร์ หากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่การประมาณค่าพารามิเตอร์จะให้ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ใกล้เคียงกัน หากพิจารณาวิธีการยอมรับความสอดคล้องและการปรับแก้แบบจำลองเพื่อลดความคลาดเคลื่อนดังกล่าวจึงมีโอกาสเกิดลำเอียงของนักวิจัยรวมถึงขั้นตอนการตัดสินใจในการยืนยันผลโดยไม่นำแบบจำลองทางเลือกเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ภายใต้กระบวนการทางสถิติอีกด้วย เห็นได้ว่าการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างซึ่งจำลองเพียงจากชุดข้อมูลเดียวเพียงครั้งเดียวจึงยังไม่สามารถเป็นข้อสรุปที่ดีในเรื่องดังกล่าวเพื่อช่วยลดความผิดพลาด ความลำเอียง และความไม่แน่นอนในการศึกษาก่อนหน้า และนำไปสู่ข้อสรุปที่ละเอียดอ่อนจนสามารถนำมาพัฒนาต่อไปเป็นทฤษฎีได้ ทำให้เห็นได้ว่า ความสำคัญในผลการค้นพบของการศึกษาทั้งหมดสามารถสังเคราะห์และทดสอบโดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างทางเลือกได้ การวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างจึงเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่ทรงพลังและเจาะลึกกว่ามากสำหรับการสังเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และขยายผลมากกว่าการวิเคราะห์เชิงอภิมานแบบเดิม หรือแม้แต่การวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างแบบเดิมที่ได้กล่าวมาข้างต้น

กรณีในการศึกษาวิจัยสายบริหารธุรกิจเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์กรมีการนำเสนอตัวอย่างที่ดีในจุดแข็งของการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างสำหรับการศึกษาระเบรจกัษของ Berry, Lelchook, and Clark (2012) ได้อธิบายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการถอดใจจากการทำงานของพนักงานในองค์กรจำแนกเป็นพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ การมาสาย การขาดงาน และการลาออก การศึกษาดังกล่าวได้อธิบายแบบจำลองทางเลือกปรับแก้ (modified model) ได้ว่า การมาสายส่งผลต่อการลาออกผ่านการขาดงานเท่านั้น และการวิจัยนี้ได้ใช้ความสามารถของการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับตัวแปรกำกับในความสัมพันธ์ของ Earnest, Allen, and Landis (2011) มาใช้โดยได้นำการศึกษาโดยการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างไปปฏิบัติเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบระหว่างแบบจำลองทางเลือกปรับแก้และอธิบายความสัมพันธ์ในทางเลือกดังกล่าวได้ถึง 4 แบบจำลอง เข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบความสมบูรณ์และความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างเพื่อประเมินผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากข้อมูลพบว่ามื่อธิพลต่อการลาออกโดยสมัครใจอย่างมัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้ยังได้ระบุถึงการตอบสนองความคาดหวัง ความชัดเจนของบทบาทหน้าที่ในองค์กร การรับรู้ถึงความซื่อสัตย์ในหน้าที่ และแรงจูงใจต่อองค์กร เป็นตัวแปรกำกับในแบบจำลองสมการโครงสร้างทำให้เกิดการค้นพบใหม่ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

ด้วยการบูรณาการวิธีการวิเคราะห์ข้างต้นจึงเป็นที่มาในหลายงานวิจัยในสายสังคมศาสตร์สมัยใหม่ที่ใช้ศักยภาพของการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างอธิบายและให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับตัวแปรกำกับและการพัฒนาแบบจำลองทางเลือกภายในรูปแบบเหล่านี้แพร่หลายยิ่งขึ้นจึงเป็นที่มาสำหรับการนำเสนอแนวทางการจัดการกระบวนการวิจัยเป็นระบบในครั้งนี้

ผลการวิจัย

แนวทางกระบวนการวิธีการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างเชิงบูรณาการ

การออกแบบระเบียบวิธีวิจัยในการวิเคราะห์ห่อถักมณฑลการโครงสร้างให้สอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเป็น 4 กระบวนการวิธีสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการกับประเด็นโจทย์วิจัยและของสาเหตุข้อมูลใช้ในการคำนวณการวิเคราะห์ห่อถักมณฑล (ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขนาดตัวอย่าง) อาจเป็นได้มาจากการออกแบบการวิจัยที่จัดการกับ Endogeneity ซึ่งปัญหาที่ตัวแปรที่ใช้การอธิบาย (explanatory variable) มีความสัมพันธ์กับค่าความคลาดเคลื่อน (error term) ของแบบจำลอง หรือ การที่มีตัวแปรที่ไม่ได้ถูกเอามารวมไว้ในแบบจำลองที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรตาม (outcome variable) และตัวแปรที่ไม่ได้นำมาใส่ในแบบจำลองนั้นกลับมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิด (conceptual framework)	ระบุโจทย์วิจัย และสร้างกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติการที่ต้องการศึกษาด้วยตัวแปร (และตัววัด) ความสัมพันธ์ และแบบจำลอง จากการทบทวนวรรณกรรม และจัดการ Big Data ผลลัพธ์ กรอบแนวคิดที่ชัดเจนจากการเลือกแบบจำลองต้นแบบ (priori model) หรือแบบจำลองทางเลือก (post hoc models)
ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์อภิมาน (meta analysis)	รวบรวมและวิเคราะห์ ตัวแปร และวิเคราะห์ ค่าสหสัมพันธ์ โดยการคัดสรรจากงานวิจัย คุณภาพจำนวนมากเพื่อแสดงแบบจำลองสมการความสัมพันธ์ ผลลัพธ์ อธิบายตัวแปรเหตุด้วยตัววัดที่มีประสิทธิภาพ และความสัมพันธ์ด้วยขนาด ทิศทาง และแบบจำลองความสัมพันธ์ตัวแปร
ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM)	วิเคราะห์สมการโครงสร้าง ตามเงื่อนไขของการศึกษา ผลลัพธ์ แบบจำลองสมการโครงสร้าง
ขั้นตอนที่ 4 การรายงานผลการวิจัย (analysis report)	ผลการค้นพบ ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ตัวแปร ความสัมพันธ์ และแบบจำลองก่อนและหลังปรับพร้อมค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลลัพธ์ ผลการค้นพบและสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายงานและอธิบายตัวแปรอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ และผลการทดสอบความสอดคล้อง

ภาพ 1 แนวทางกระบวนการวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างเชิงบูรณาการในการวิจัย

การวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ต้องระวังลักษณะปัญหาเช่นนี้อย่างมากเพราะเป็นการวิจัยที่มีตัวแปรที่ไม่สามารถอธิบายได้ (unexplained variable) อยู่มาก ที่มักจะมีความเป็นไปได้ที่จะปรากฏขึ้นในการศึกษาในอนาคตต่อ ๆ ไป ในการกำหนดระเบียบในการวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง รวมถึงจุดตัดสินใจเชิงตรรกะเหตุและแนวทางการตัดสินใจเพิ่มเติมในแต่ละขั้นตอนและคัดสรรขั้นตอนทางสถิติที่เหมาะสมเป็นทางเลือกเมื่อต้องจัดการกับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเป็นลำดับขั้น (ภาพ 1) เพื่อช่วยจัดการกับปัญหานี้

ขั้นตอนที่ 1 ในการวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างเชิงบูรณาการเป็นขั้นตอนสำคัญเริ่มต้นการวิจัย เป็นขั้นตอนการระบุศึกษาตัวแปรในแบบจำลอง และความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวในแบบจำลองนี้ประเด็นสำคัญขึ้นอยู่กับทบทวนวรรณกรรมของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและการศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อระบุตัวแปรที่เกี่ยวข้องและลดภัยคุกคามของตัวแปรที่ละเว้นซึ่งเป็นที่มาของการเกิด Endogeneity ได้ ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการระบุตัวแปรเหตุ (antecedent variables) ตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป โดยที่ตัวแปรเหตุที่ใช้ทำนายหรือทั้งแบบที่ทำนายร่วมกับตัวแปรอื่นแบบมีความสัมพันธ์ภายในร่วมกันทำนายหรือมีเสริมอิทธิพล

ระหว่างกัน ของตัวแปรเหตุ นอกจากนี้หากคำถามการวิจัยต้องการกำหนดสมมุติฐาน (รวมถึงสมมุติฐานที่มีตัวแปรกำกับ) หรือแบบจำลองที่มุ่งศึกษาว่าตัวแปรทั้งหลายที่เป็นเหตุ (antecedent) แสดงผลต่อตัวแปรที่ศึกษา ในตัวแบบการจำลอง Mediation model ในเงื่อนไขการนำเข้าของตัวแปรเหตุ ลำดับความสำคัญ ทิศทาง หรือขนาดของตัวแปรกำกับ แบบจำลองเช่นนี้ยังสามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถของการวิเคราะห์ถ้อยความเชิงสมการโครงสร้างในการให้ข้อมูลเชิงลึก อธิบายการกำหนดกรอบตัวแปรตัวอย่างด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร ดังนี้ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร คือ ลำดับความสัมพันธ์แบบแรกทีระบุ $g \rightarrow c \rightarrow g$ เทียบกับลำดับความสัมพันธ์แบบที่สองของ $g \rightarrow c \rightarrow g$ ยิ่งไปกว่านั้นโมเดลเหล่านี้สามารถเปรียบเทียบกับลำดับความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทำนายด้วยความสัมพันธ์ทางตรงอย่างเช่น $g \rightarrow c \rightarrow g$ ซึ่งเขียนกรอบแนวคิดได้ง่ายกว่าแบบแรกและแบบที่สอง ในตอนท้ายของกระบวนการกำหนดกรอบแนวคิดนั้นนักวิจัยสามารถนำเสนอได้ด้วยกรอบแนวคิดสุดท้าย หรือกรอบแนวคิดอีกสองแบบข้างต้น ในบางกรณีไม่มีแบบจำลองที่ระบุไว้ล่วงหน้าซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลและนักวิจัยอาจเสนอแบบจำลองหลังที่สร้างขึ้นโดยอุปนัยตามตัวแปรผลลัพธ์ที่ต้องการศึกษา (post hoc model) นอกจากนี้การระบุแบบจำลองสามารถตัด Endogeneity เพื่ออธิบายผลการวิจัยและการค้นพบ ดังนั้นการกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนจึงหัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ถ้อยความเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ถ้อยความเกี่ยวข้องกับการระบุการวิเคราะห์ถ้อยความที่ได้มาด้วยประสิทธิภาพหรือขนาดอิทธิพล (effect sizes) ของงานวิจัยโดยมีหลักการในการวิเคราะห์ถ้อยความก่อนหน้านี้ (จากหลักการหาค่าผลรวมที่ให้น้ำหนักงานวิจัยแต่ละชิ้นด้วยการถ่วงน้ำหนักจากความแตกต่างของขนาดอิทธิพลและขนาดตัวอย่างเป็นการคำนวณจากส่วนกลับของค่าความแปรปรวน (inverse variance) หรือโดยการประมาณค่าอิทธิพล ตามหลักการวิเคราะห์ถ้อยความของความสัมพันธ์ร่วมของสองตัวแปร (bivariate correlations) จากการศึกษาของงานวิจัยตัวอย่าง เช่นเดียวกับกรณีในการวิเคราะห์ถ้อยความในการประมาณขนาดอิทธิพลจะต้องแปลงเป็นเมตริกมาตรฐานทั่วไป (common standardized metric) ก่อนสังเคราะห์ นี่คือการแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficients) สำคัญต่อขนาดอิทธิพลสำคัญมากกว่าในสมการการถดถอย (regression) เพราะขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางครั้งเป็นผลมาจากการกำหนดตัววัดและจำนวนของตัวแปรในสมการความสัมพันธ์ของแบบจำลองการถดถอย (Hunter & Schmidt, 2004) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับสถานการณ์โดยที่ผลกระทบการวิเคราะห์ถ้อยความไม่สามารถนำสู่การคำนวณเนื่องจากข้อมูลที่ขาดหายไป วิธีแก้ปัญหานี้รวมถึง (1) ค้นหาอีกครั้งสำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์การค้นหาเดียวกันและ/หรือต่างกัน (2) ติดต่อกับนักวิจัยเจ้าของผลงานเพื่อขอค่าสหสัมพันธ์ (Shadish, 1996) (3) ดำเนินการศึกษาขั้นต้นตามระเบียบวิธีวิจัย (4) แทนที่ตัวแปรที่มีอยู่บางตัวที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกันในตัวแปร เป็น "ตัวแทน (surrogate)" Eby, Freeman, Rush, and Lance (1999) (5) จัดกลุ่มตัวแปรที่ขั้นตอนนี้จะเรียกว่า กำหนด Construct เฉพาะที่ถูกเลือกใช้มากจากค่าสหสัมพันธ์ (Viswesvaran & Ones, 1995) (6) ใช้ Two-stage structural equation modeling ในการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง ซึ่งจะทำการจัดการค่าที่ขาดหายไปโดยอัตโนมัติ (Cheung & Chan, 2005; Fan, Jackson, Yang, Tang, and Zhang (2010) (7) เลือกเทคนิคขั้นสูงในการใส่ข้อมูล เช่น Full information maximum likelihood (FIML) (Cheung, 2008) (8) ใช้ขนาดอิทธิพลเฉลี่ยในค่าขนาดอิทธิพลที่ขาดหายไปทั้งหมด (Viswesvaran & Ones, 1995) และ (9) เลือกวิธีประมาณค่าขั้นสูงสำหรับขนาดอิทธิพลที่ขาดหายไป (Robbins, Oh, Le, & Button, 2009) ในขั้นตอนเบื้องต้น

(1) - (3) ดังกล่าวเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ที่สุดหากใช้ข้อมูลจริงโดยไม่มีการจัดการเชิงแนวคิดหรือเชิงประจักษ์ แต่หากไม่สามารถทำได้ข้างต้นมีวิธีแก้ปัญหาดำเนินการที่เหลือ คือ จำกัดขอบเขตในการวิจัย (Viswesvaran & Ones, 1995)

สิ่งที่พึงระวังในการการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ หากมีแนวโน้มว่าจะมีตัวแปรหลายคู่เผชิญกับสถานการณ์ที่มีขนาดตัวอย่างต่างกันมาใช้ในการคำนวณค่าสหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณที่ได้มา เทคนิคทางเลือกในการแก้ไขปัญหา คือ (1) ค่าเฉลี่ยฮาร์โมนิก (haminic mean) (Burke & Landis, 2003) (2) ใช้การกำหนดแบบ Smallest total sample size (Roesch & Weiner, 2001) (3) ค่ามัธยฐาน (median) (Tokunaga & Rains, 2010) หรือ (4) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) (Graham, 2011; Judge, Bono, Ilies, & Gerhardt, 2002) ค่าเฉลี่ยฮาร์โมนิกคำนวณโดย $k/(1/N_1 + 1/N_2 + \dots + 1/N_k)$ โดยที่ k เท่ากับ จำนวน Meta-analytic correlations และ $N_1 \dots N_k$ แสดงอ้างอิงขนาดตัวอย่างทั้งหมดแต่ละขนาดที่ใช้คำนวณแต่ละค่าของสหสัมพันธ์ ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Brown, Tramayne, Hoxha, Telander, Fan, & Lent, 2008) ค่าเฉลี่ยฮาร์โมนิกนับเป็นตัวเลือกที่ต้องการเพราะมันจำกัดอิทธิพลของค่ามากและยังเพิ่มค่าอิทธิพลที่มีขนาดเล็กกว่าโดยเฉพาะไม่ใช่จะทำให้ทุกค่าส่วนใหญ่ได้ค่าที่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Johnson, Carter, Davison, & Oliver, 2001; Landis, 2013)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง สิ่งที่ต้องตระหนักว่าความเป็นไปได้ที่จะได้ค่าไม่เป็นบวกของค่าความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (เช่น ค่า Eigenvalues เป็น 0 หรือเป็นค่าลบ) ปัญหานี้เกิดขึ้นจากข้อมูลมาจากหลายแหล่งที่มา รวมถึงบางส่วนที่ได้มาจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ อาจมีผลรวมน้อยสำหรับบางค่า หรือตัวแปรสองตัวอาจมีค่าสหสัมพันธ์กันสูง และการปรากฏข้อมูลไม่ครบ อาจนำไปสู่การใช้เทคนิคการใส่ข้อมูลที่ขาดหายไปมากเกินไปของ Eby et al. (1999) วิธีแก้ปัญหาคือเป็นไปไม่ได้หลายประการ พร้อมใช้งานกรณีใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL (linear structural relations) เช่น การเลือกค่าเริ่มต้นแบบ Alternative global หรือการเลือกค่าเริ่มต้นที่แม่นยำยิ่งขึ้นสำหรับการประมาณพารามิเตอร์ นอกจากนี้นักวิจัยสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ก่อนโดย การขยายหรือเพิ่มกลุ่มบทความวิจัยและลดชุดของตัวแปร

ความสัมพันธ์กันระหว่างงานวิจัย หรือ ความสัมพันธ์กันภายในของตัวอย่างในงานวิจัยที่รวบรวมมาศึกษา หมายถึง ข้อมูลที่เหมือนกันมากเกินไปหรือเป็นตัวอย่างที่คล้ายคลึงกันมากในการประมาณขนาดอิทธิพล ความคล้ายคลึงกันดังกล่าว (เช่น ขนาดอิทธิพลที่ได้มาจากชุดการศึกษาที่ใช้ข้อมูลชุดเดียว) ยังคงเป็นปัญหาส่วนหนึ่ง เพราะการจำกัด generalizability ของผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Combs, Ketchen, Jr, Crook, & Roth, 2011) ดังที่ Geyskens, Steenkamp, and Kumar (2006); Glass, McGaw, and Smith (1981) กล่าวไว้ใน การวิเคราะห์ห่อภิมาณเทคนิคการจัดการแนะนำดังต่อไปนี้ (1) รวบรวมค่าสหสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทั้งหมดจากแต่ละตัวอย่างเพื่อการพิจารณาเพิ่ม (2) กำหนดค่าสหสัมพันธ์จากแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน จากนั้น (3) หากมีการศึกษาหลายงานวิจัยในชุดข้อมูลเดียวกันทั้งหมดหรือบางส่วน เลือกสหสัมพันธ์ตามตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่กว่า นักวิจัยยังสามารถใช้วิธีการสร้างแบบ Generalized least squares (GLS) ที่คิดจากขนาดอิทธิพล ดังนั้นจึงอาจให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่แม่นยำกว่าวิธี Traditional ordinary least squares (Furlow & Beretvas, 2005; Shadish, 1996) สุดท้าย อีกทางเลือกหนึ่งคือการใช้แบบสุ่มผลการวิเคราะห์ห่อภิมาณหรือการวิเคราะห์ห่อภิมาณหลายระดับ (Random effects meta-analyses หรือ multilevel meta-analytic) ร่วมกับ MASEM (Erez, Bloom, & Wells, 1996; Van Den Noortgate & Onghena, 2003)

ขั้นตอนที่ 4 การรายงานผลการวิจัย Meta-analysis reporting standards (MARS) เพื่อกำหนดมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ ได้ (Aytug, Rothstein, Zhou, & Kern, 2012; Kepes, McDaniel, Brannick, & Banks, 2013) จึงมีความจำเป็นในการอธิบายวิธีการได้รับมาของงานวิจัยแต่ละฉบับในการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา (เช่น วิธีการจัดการกับข้อมูลที่ขาดหาย) และอธิบายลักษณะของตัววัดหรือตัวแปรที่ระบุในแบบจำลอง สอดคล้องกับแนวปฏิบัติมาตรฐานในหลักการจากการทบทวนวรรณกรรมหรือใช้สัญลักษณ์ให้ใช้วงรีในตัวเลขเพื่อแสดงตัวแปรแฝง (latent variables) และการใช้สัญลักษณ์สี่เหลี่ยมผืนผ้าสำหรับตัวแปรสังเกตได้ (observable variables) แนวทางการรายงานผลการค้นพบ (1) สร้างตารางที่มีการประมาณการทั้งหมดความสัมพันธ์เชิงวิเคราะห์หรือปริมาณแบบสองตัวแปร (รวมถึงช่วงความเชื่อมั่น 95% สำหรับแต่ละความสัมพันธ์) จำนวนงานวิจัยศึกษาสำหรับแต่ละความสัมพันธ์ (k) และขนาดตัวอย่างทั้งหมด (N) (2) รายงานผลการทดสอบแต่ละครั้งแบบจำลองสมการโครงสร้าง ทั้งตัวแปรแฝง (construct) และตัวแปรที่สังเกตได้ และ (3) รายงานค่าสัมประสิทธิ์ระดับนัยสำคัญทางสถิติ Standard errors และช่วงความเชื่อมั่น 95% (4) รายงานผลการทดสอบในวิธีการวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้างแต่ละครั้งของแบบจำลองโดยการเปรียบเทียบระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง

การอภิปรายผล

แนวทางการบูรณาการการวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้างนำเสนอกระบวนการวิธี 5 กระบวนการวิธีการดำเนินงานและเทคนิคในการจัดการกับข้อมูลในแต่ละกระบวนการวิธีจากผลการทดลองใช้ และการค้นคว้าดังกล่าวอธิบายตามลำดับนั้น ความสำคัญของการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสร้างแบบจำลองสมการความสัมพันธ์มีความไม่ตรงกันมานานแล้วระหว่างลักษณะหลายแง่มุมของทฤษฎีการจัดการ และเครื่องมือระเบียบวิธีที่มีอยู่ในการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างเป็นแนวทางที่นิยมใช้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นเพื่ออธิบายความสัมพันธ์และเนื้อหาของความสัมพันธ์สนับสนุนทฤษฎีและอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงบริหารธุรกิจ ศักยภาพในการใช้ข้อมูลของวรรณกรรมเพื่อตรวจสอบโครงสร้างหลายตัวแปรของการศึกษามาจากคำถามการวิจัยเป็นหลัก ก่อให้เกิดข้อมูลขนาดใหญ่จากการศึกษาภายใต้องค์ประกอบและตัววัดหลากหลาย จากประสิทธิผลของกระบวนการจำลองสมการโครงสร้างดั้งเดิมและการปรับแต่งตัวแบบที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อสร้างตัวแบบที่มีความสอดคล้องและสร้างข้อมูลเชิงลึกที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น จุดเด่นหนึ่งของการวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้างได้นำเสนอมุมมองที่ขยายออกไปซึ่งนักวิจัยสามารถหันความสนใจไปที่แบบจำลองที่สะท้อนถึงกรอบการทำงานและมุมมองทางทฤษฎีทั้งหมดมาพิจารณาพร้อมกับเงื่อนไขขอบเขตของการวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้างที่อธิบายไว้ก่อนหน้านี้ ในแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุได้ว่า ความสัมพันธ์ใดมีความสำคัญต่องานวิจัยในอนาคต สิ่งสำคัญคือเทคนิควิธีการวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้าง คือ ผู้วิจัยควรมีความเข้าใจทั้งในเรื่องวิเคราะห์ปริมาณและการวิเคราะห์ด้วยรูปแบบสมการเชิงโครงสร้างเป็นพื้นฐานอีกทั้งต้องเลือกใช้โปรแกรมสถิติที่สามารถเพิ่มฟังก์ชันการคำนวณหรือช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมดังแนวทางข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้าง ยังมีข้อจำกัดหลายประการเงื่อนไข อาทิ การวิเคราะห์ปริมาณเชิงสมการโครงสร้างไม่มีประโยชน์ในสถานการณ์ที่ขาดสมมุติฐานหรือแบบจำลองทางเลือก หรือ การวิเคราะห์

อภิมานเชิงสมการโครงสร้าง ไม่ได้ใช้งานได้จริงเป็นไปได้จริงเมื่อมีข้อจำกัดต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้มีการศึกษาที่สนใจในค่าสหสัมพันธ์จากการวิเคราะห์อภิมานหรือค่าสหสัมพันธ์ของการศึกษาเพื่อทดสอบแบบจำลองที่สร้างขึ้นดังกล่าว หรือแม้ว่า การวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างจะไม่อนุญาตให้มีข้อสรุปเกี่ยวกับโครงสร้างเชิงสาเหตุ (causal model) แต่ก็เป็นเครื่องมือสำหรับการเปรียบเทียบแบบจำลองทางเลือกและช่วยให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์สมการจากการที่ในข้อมูลเชิงประจักษ์ แนวทางนี้สอดคล้องกับปรัชญาทางสังคมศาสตร์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษานี้ปรารถนาที่จะรักษาโครงสร้างของแบบจำลองที่ได้รับข้อมูลที่มีอยู่อย่างชัดเจนที่สุดและช่วยตัดทิ้งแบบจำลองที่ด้อยกว่าได้ง่ายขึ้น

การเสนอแนวทางการวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างในครั้งนี้เป็น การสังเคราะห์แบบภาพรวม หากจำแนกถึงข้อมูลด้านภูมิหลังของตัวอย่างแต่ละกลุ่มไว้ หรือบริบทที่แตกต่างกันได้จะนำไปสู่การวิเคราะห์อภิมานเชิงสมการโครงสร้างในลักษณะแยกกลุ่มย่อย (sub-group) เช่นการกำหนดขอบเขตด้านอุตสาหกรรม การยกกรณีงานวิจัยในสาขาย่อยของสายสังคมศาสตร์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับ (moderating effect) ได้ และในครั้งยังไม่อธิบายแนวทางการวิเคราะห์แบบกลุ่มย่อย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ MASEM ที่สังเคราะห์จากงานวิจัยที่เป็นลักษณะเชิงค้นคว้าวิเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางและกระบวนการความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการประยุกต์ใช้ เพื่อกำหนดและอธิบายขั้นตอนการนำไปสู่การประยุกต์ใช้และเทคนิคการจัดการกับข้อมูล ในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ MASEM ไปใช้ขยายผลเป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ อธิบายความสำคัญ กระบวนการ และมีข้อจำกัดหลายประการที่สามารถสำรวจเพิ่มเติมได้รวมถึงการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างที่มีตัวแปรกำกับ ให้การศึกษาดำเนินการอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในแต่ละมิติของตัวแปรและผลลัพธ์ออกมาเป็นเชิงทฤษฎีต่อไป

References

- Allen, M. (2020). Understanding the practice, application, and limitations of meta-analysis. *American Behavioral Scientist*, 64(1), 74-96.
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49(2), 155-173.
- Aytug, Z. G., Rothstein, H. R., Zhou, W., & Kern, M. C. (2012). Revealed or concealed? Transparency of procedures, decisions, and judgment calls in meta analyses. *Organizational Research Methods*, 15(1), 103-133.
- Baer, M., Dirks, K. T., & Nickerson, J. A. (2013). Microfoundations of strategic problem formulation. *Strategic Management Journal*, 34(2), 197-214.
- Bentler, P. M., & Yuan, K. H. (1999). Structural equation modeling with small samples: Test statistics. *Multivariate behavioral research*, 34(2), 181-197.
- Berry, C. M., Lelchook, A. M., & Clark, M. A. (2012). A meta-analysis of the interrelationships between employee lateness, absenteeism, and turnover: Implications for models of withdrawal behavior. *Journal of Organizational Behavior*, 33(5), 678-699.
- Brown, S. D., Tramayne, S., Hoxha, D., Telander, K., Fan, X., & Lent, R. W. (2008). Social cognitive predictors of college students' academic performance and persistence: A meta-analytic path analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 72(3), 298-308.
- Bryk, A. S., & Raudenbush, S. W. (1992). *Hierarchical linear models: Applications and data analysis methods*. Sage.
- Burke, M. J., & Landis, R. S. (2013). Methodological and conceptual challenges in conducting and interpreting meta-analyses. In *Validity Generalization* (pp. 287-309). Psychology Press.
- Cheung, M. W. L. (2008). A model for integrating fixed- random-, and mixed-effects meta-analyses into structural equation modeling. *Psychological methods*, 13(3), 182-202.
- Cheung, M. W. L. (2021). Meta-analytic structural equation modeling. In *Oxford research encyclopedia of business and management*. Retrieved from <https://oxfordre.com/business/view/10.1093/acrefore/9780190224851.001.0001/acrefore-9780190224851-e-225>
- Cheung, M. W. L., & Chan, W. (2005). Meta-analytic structural equation modeling: A two-stage approach. *Psychological methods*, 10(1), 40-64.
- Combs, J. G., Ketchen, Jr, D. J., Crook, T. R., & Roth, P. L. (2011). Assessing cumulative evidence within 'macro' research: Why meta-analysis should be preferred over vote counting. *Journal of Management Studies*, 48(1), 178-197.

- Crook, T. R., Ketchen Jr, D. J., Combs, J. G., & Todd, S. Y. (2008). Strategic resources and performance: A meta-analysis. *Strategic management journal*, 29(11), 1141-1154.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. Sage.
- Earnest, D. R., Allen, D. G., & Landis, R. S. (2011). Mechanisms linking realistic job previews with turnover: A meta-analytic path analysis. *Personnel Psychology*, 64(4), 865-897.
- Eby, L. T., Freeman, D. M., Rush, M. C., & Lance, C. E. (1999). Motivational bases of affective organizational commitment: A partial test of an integrative theoretical model. *Journal of occupational and organizational psychology*, 72(4), 463-483.
- Erez, A., Bloom, M. C., & Wells, M. T. (1996). Using random rather than fixed effects models in meta-analysis: Implications for situational specificity and validity generalization. *Personnel Psychology*, 49(2), 275-306.
- Fan, H., Jackson, T., Yang, X., Tang, W., & Zhang, J. (2010). The factor structure of the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test V 2.0 (MSCEIT): A meta-analytic structural equation modeling approach. *Personality and Individual Differences*, 48(7), 781-785.
- Furlow, C. F., & Beretvas, S. N. (2005). Meta-analytic methods of pooling correlation matrices for structural equation modeling under different patterns of missing data. *Psychological Methods*, 10(2), 227-254.
- Geyskens, I., Steenkamp, J. B. E., & Kumar, N. (2006). Make, buy, or ally: A transaction cost theory meta-analysis. *Academy of management journal*, 49(3), 519-543.
- Glass, G. V., McGaw, B., & Smith, M. L. (1981). *Meta-analysis in social research*. Sage.
- Goldstein, H. (2011). *Multilevel statistical models*. John Wiley & Sons.
- Goldstein, H., Rasbash, J. R., Plewis, I., Draper, D., Browne, W. J., Yang, M., ... & Healy, M. (1998). *A user's guide to MLwiN, Version 1.0*. Institute of Education.
- Graham, J. M. (2011). Measuring love in romantic relationships: A meta-analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(6), 748-771.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hair, J. F., Page, M., & Brunsveld, N. (2019). *Essentials of business research methods* (4th ed.). Routledge.
- Hox, J. J. (2002). *Multilevel analysis: Techniques and applications*. Erlbaum.
- Hunter, J. E., & Schmidt, F. L. (2004). *Methods of meta-analysis: Correcting error and bias in research findings*. Sage.

- Johnson, J. W., Carter, G. W., Davison, H. K., & Oliver, D. H. (2001). A synthetic validity approach to testing differential prediction hypotheses. *Journal of Applied Psychology*, 86(4), 774-780.
- Judge, T. A., Bono, J. E., Ilies, R., & Gerhardt, M. W. (2002). Personality and leadership: A qualitative and quantitative review. *Journal of applied psychology*, 87(4), 765-780.
- Kepes, S., McDaniel, M. A., Brannick, M. T., & Banks, G. C. (2013). Meta-analytic reviews in the organizational sciences: Two meta-analytic schools on the way to MARS (the meta-analytic reporting standards). *Journal of Business and Psychology*, 28, 123-143.
- Landis, R. S. (2013). Successfully combining meta-analysis and structural equation modeling: Recommendations and strategies. *Journal of Business and Psychology*, 28, 251-261.
- Lindeman, R. H., Merenda, P. F., & Gold, R. Z. (1980). *Introduction to bivariate and multivariate analysis* (Vol. 4). Glenview, Scott, Foresman.
- Muthén, B. O. (1994). Multilevel covariance structure analysis. *Sociological methods & research*, 22(3), 376-398.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (1998). Mplus [computer software]. *Muthén & Muthén*.
- Roesch, S. C., & Weiner, B. (2001). A meta-analytic review of coping with illness: Do causal attributions matter?. *Journal of psychosomatic research*, 50(4), 205-219.
- Robbins, S. B., Oh, I. S., Le, H., & Button, C. (2009). Intervention effects on college performance and retention as mediated by motivational, emotional, and social control factors: Integrated meta-analytic path analyses. *Journal of Applied Psychology*, 94(5), 1163-1184.
- Saris W. E., Satorra, A., & van der Veld, W. M. (2009). Testing structural equation models or detection of misspecifications?. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 16(4), 561-582.
- Saris, W. E, Revilla, M., Krosnick, J., & Schaefer, E. M. (2010). Comparing questions with agree/disagree response options to questions with item specific response options. *Survey Research Methods*, 4(1), 561-582.
- Saris, W. E., & Stronkhorst, L. H. (1984). *Causal modelling in nonexperimental research: An introduction to the LISREL approach*. Sociometric Research Foundation.
- Saris, W., Satorra, A., & Sörbom, D. (1987). The detection and correction of specification errors in structural equation models. *Sociological Methodology*, 17, 105-129.
- Schmidt, F. L., & Hunter, J. E. (2015). *Methods of meta-analysis: Correcting error and bias in researching findings* (3rd ed.). Sage.
- Shadish, W. R. (1996). Meta-analysis and the exploration of causal mediating processes: A primer of examples, methods, and issues. *Psychological Methods*, 1(1), 47-65.

- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Houghton Mifflin.
- Sirmon, D. G., Hitt, M. A., & Ireland, R. D. (2007). Managing firm resources in dynamic environments to create value: Looking inside the black box. *Academy of management review*, 32(1), 273-292.
- Tokunaga, R. S., & Rains, S. A. (2010). An evaluation of two characterizations of the relationships between problematic Internet use, time spent using the Internet, and psychosocial problems. *Human Communication Research*, 36(4), 512-545.
- Van Den Noortgate, W., & Onghena, P. (2003). Multilevel meta-analysis: A comparison with traditional meta-analytical procedures. *Educational and psychological measurement*, 63(5), 765-790.
- Viswesvaran, C., & Ones, D. S. (1995). Theory testing: Combining psychometric meta-analysis and structural equations modeling. *Personnel Psychology*, 48(4), 865-885.
- Wiersema, M. F., & Bowen, H. P. (2009). The use of limited dependent variable techniques in strategy research: Issues and methods. *Strategic management journal*, 30(6), 679-692.

Guidelines for the Training of Film and Television Production Personnel in Higher Education Institutions in Hebei Province People's Republic of China

Wang Li¹ Pimporn Charuchit² Suchada Bubpha³

Abstract

This research article aims to study guidelines for training models for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province, People's Republic of China. It is qualitative research using mixed research methods. Conducted interviews with specific groups of experts, consisting of the population consisting of 60 executives of film and television production companies, 30 teachers, and 99 fourth-year students in the film and television department. And 60 graduates with at least one year of work experience in the film and television industry in Hebei Province, totaling 249 people, using a multi-stage sampling process. The tools used in the research are Status and needs survey questionnaire and in-depth expert interview. Statistics used in data analysis were median, mode, quantile range and mean percentage. Questionnaires were analyzed according to the 5-level estimation model using the Likert method and the results of the research were summarized descriptively (Descriptive Research).

Findings are as follows: (1) The training model for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province should integrate industry and education. (2) The government should promote cooperation between higher education institutions and organizations. (3) The curriculum must meet the development needs of students. (4) Teaching should emphasize the practical part rather than the theoretical part. (5) The government should develop teachers so that they can truly teach with quality.

Keywords: Guidelines for the Training; Model of Film and Television Production Personnel; Higher Education Institutions in Hebei Province.

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University No. 64 Thahan Road, Mak Khaeng Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province 41000, Thailand

Corresponding Author Email: 348119298@qq.com

^{2,3} Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

แนวทางสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรด้านการผลิตภาพยนตร์และโทรทัศน์ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในมณฑลเหอเป่ย์

Wang Li¹ พิมพ์พร จารุจิตร² สุชาดา บุบผา³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการผลิตภาพยนตร์และโทรทัศน์ในสถาบันอุดมศึกษาในมณฑลเหอเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารบริษัทผลิตภาพยนตร์ และโทรทัศน์ จำนวน 60 คน อาจารย์จำนวน 30 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในภาควิชาภาพยนตร์และโทรทัศน์จำนวน 99 คน และ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานในอุตสาหกรรมภาพยนตร์และโทรทัศน์ในมณฑลเหอเป่ย์อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 249 คน โดยใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสถานะและความต้องการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม พิสัยควอไทล์ และค่าร้อยละเฉลี่ยแบบสอบถามถูกวิเคราะห์ตามแบบจำลองการประเมิน 5 ระดับโดยใช้วิธีของลิเคิร์ท และสรุปผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านการผลิตภาพยนตร์และโทรทัศน์ในสถาบันอุดมศึกษาในมณฑลเหอเป่ย์ควรบูรณาการระหว่างภาคอุตสาหกรรมและการศึกษา (2) รัฐบาลควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่าง ๆ (3) หลักสูตรต้องตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของนักศึกษา (4) การเรียนการสอนควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และ (5) รัฐบาลควรพัฒนาครูผู้สอนเพื่อให้สามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: แนวทางการฝึกอบรม; รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตภาพยนตร์และโทรทัศน์;
สถาบันอุดมศึกษาในมณฑลเหอเป่ย์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
เลขที่ 64 ถนนทหาร ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: 348119298@qq.com

^{2,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Background and Significance of the Problems

Hebei Province is a province in the northern part of the People's Republic of China. The province's abbreviation is "Ji", named after the historical Ji Prefecture or Jizhou, a prefecture during the Han Dynasty located in the southern part of the current Hebei Province. The name "Hebei" means "north of the river", referring to the province's location north of the Yellow River. The capital and largest city is Shijiazhuang. When the central government dissolved the "Zhili" province, which literally meant "directly governed", the modern Zhili province was established in 1911 and subsequently renamed "Hebei" in 1928. Another historical name for Hebei is Yan-Zhao, named after the ancient states of Yan and Zhao during the Republic of China era. Hebei Province surrounds two major municipalities: Beijing and Tianjin. It borders Liaoning Province in the northeast, Inner Mongolia Autonomous Region in the north, Shanxi Province in the west, Henan Province in the south, Shandong Province in the southwest, and the Bohai Sea in the east, situated between Beijing and Tianjin. The province includes the cities of Sanhe, the Hui Autonomous County of Dachang, and Xianghe County, all administratively part of Langfang City. Liu (2017)

China's economic development has entered a new stage, and the industry is facing continuous transformation and upgrading. The rapid development of the industry needs a large number of talents to match its development as support. College education shoulders the responsibility of cultivating application-oriented talents. But at present, there is a disconnection between the talents cultivated in some colleges and the talents needed for industrial development. On the one hand, the talents trained by vocational education "can't go out", on the other hand, no talents in the industry "walk in". All parties are actively exploring ways and means to solve this problem. In this context, the policy of integration of industry and education was put forward. In the Decision on the Development of Modern Higher Education Zhao (2024a).

China's undergraduate vocational education applied talents training implementation time is still relatively short, the relevant research is not deep enough. In recent years, under the background of the policy of integration of industry and education, many application-oriented undergraduate colleges have explored the path of talent training, but most of them focus on application-oriented undergraduate talent training and strategic research, while there are relatively few researches on undergraduate vocational education. In particular, there is a lack of optimizing talent training paths such as first-class curriculum construction, professional quality and excellent vocational education teacher training. Therefore, the research on the training of undergraduate vocational education talents is carried out to provide reference for the training

path of application-oriented undergraduate vocational education talents under the background of production-education integration policy by summarizing the experience of application-oriented undergraduate vocational education talents at home and abroad in terms of their professionalism and other aspects, combined with the research on the effectiveness of the training of undergraduate vocational education talents. It provides constructive suggestions for training application-oriented undergraduate vocational education talents who meet the requirements of social and economic development in the new era of modernization.

China's film and television industry has been developing rapidly, and the demand for high-quality applied talents in film and television production is also growing. However, at present, the talent training mode of film and television production major in some comprehensive colleges and universities in China is still difficult to meet the requirements of the development of film and television industry. The relevant education management personnel need to adjust the curriculum system according to the market demand. By analyzing the existing problems in the teaching mode of film and television production specialty, this paper takes the educational concept of integration of production and education and collaborative education model as the direction of innovation and reform of the teaching mode of film and television production specialty, and explores how to cultivate excellent applied talents for film and television production specialty. College film and television production major has the characteristics of The Times, practice and pertinency. Under the guidance of the new educational concept in the new era, it is necessary to explore the market-oriented professional development direction, keep up with the market demand, and adjust the curriculum system. Talents training for film and television production majors in comprehensive colleges and universities need to conduct in-depth cooperation with enterprises, implement the teaching mode of integration of production and education, and jointly train and develop talents needed by schools and enterprises. Through collaborative education, comprehensive colleges and universities can change the previous single talent training mechanism, integrate the innovative forces of both schools and enterprises, promote the reform of teaching mode, give play to the talents advantages of interdisciplinary, professional integration and multi-layer fields, and jointly build a training mechanism for professional talents in film and television production on the basis of collaboration between schools and enterprises.

Talent training is the foothold of the development of colleges and universities. The upgrading of technical talents puts forward new requirements for the quality of talent training in colleges and universities. It is urgent for colleges and universities to renew the concept of talent quality and change the mode of talent training. It can be seen that the quality of talent

training in colleges and universities is the accelerator of social development in the new era. In the Outline of the National Medium and Long Term Education Reform and Development Plan (2010-2020), it is proposed that schools should change the concept of talent training and closely integrate with actual production needs. Liao et al. (2022). How do colleges and universities in Hebei Province cultivate the quality of good talents on the road of integration of production and education? Where is the key breakthrough of talent training mode? When can we truly achieve “smooth imports and prosperous exports”? These are all questions worth pondering. It can be seen that vocational colleges in Hebei Province will carry out long-term and sustained development under the new normal route of integration of production and education. The most direct and effective way to promote the development of colleges and universities in Hebei Province is to deepen school-enterprise cooperation and take the school-running route of integrating production and education. Therefore, in the face of the increasing demand for talent quality in the market, it has become an urgent problem for researchers to explore the cultivation mode of talents integrating production and education in higher vocational colleges

Therefore, the author chooses to investigate and analyze the relevant aspects of the talent training model of the integration of production and education in colleges and universities in Hebei Province, focusing on the development status and existing problems of the talent training model of the integration of production and education in Hebei Province, and puts forward corresponding improvement strategies to provide reference for the new round of development of the talent training model of colleges and universities in Hebei Province.

Research Objective

To study The guidelines for training models for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province. People’s Republic of China.

Scope of Research

Aiming at the research on the cultivation of film and television production talents under the integration of production and education, the author carries out the research from the following aspects according to the characteristics of the research:

The sample of this study includes 60 managers of film and television enterprises, 30 teachers, 99 senior students majoring in film and television production, and 60 graduates with at least one year’s working experience in film and television production industry. A total of 249 people were sampled, and the sampling method was Muti Stage Random Sampling.

Phase 1 is to study the current situation and demand film and television talent training under the integration of production and education, which is divided into three steps:

The first step is to study the elements and characteristics of the training package for film and television production talents under school-enterprise cooperation. Research relevant documents, books, academic articles, journals, papers, and the opinions of experts or senior people.

Phase 2 Check the training package

Have the training package outline checked by an expert or senior person for accuracy, suitability and consistency.

Step 3 Modify the content of the film and television production training package based on the advice of experts or veterans before attempting to teach.

Phase 3 training package trial teaching

The training package will be trial taught on a sample of students to study the effectiveness and pertinence of the film and television production course.

Research Benefits

1. Deepen cooperation with the business sector and share teaching resources of higher education institutions.
2. Improve the curriculum and focus on practical teaching processes in the context of industry-education integration.
3. Strengthen the development of teaching personnel and improve the quality of teaching for teachers in the development of university personnel.
4. Establish a cooperation platform between institutions and the business sector to promote the integration of industry, academia, research and application. Higher education institutions should cooperate with the business sector.
5. Improve the evaluation system and focus on the development of students' holistic quality in the context of industry-education integration.
6. Increase international exchanges and cooperation to expand students' perspectives with deeper globalization.

Concepts, Theories, and Related Literatures

The necessity of training film and television production personnel; National policies relating to human development, the economy and education; University policy; Integration of production and education. namely a combination of academic and professional courses; The necessity and existing problems of film and television production talent entry preparation and

Research on relevant literature on the cultivation of film and television production talents under the integration of industry and education namely analyze the ability of film and television production talents. The demand of film and television production talent training , and an in-depth interview on the cultivation of film and television production talents under the integration of industry and education. and Group discussion on the capabilities required for film and television production. And used Film and television talent training together with 1. Research basic information ; 2. Curriculum development ; 3. Course trial teaching ; 4. Curriculum optimization and use the principles Correlation theory: together with 1. Research and development; 2. Participatory practical training ; 3. Training courses and development. and use the method Develop participatory practical courses to promote talent development (Song & Hu, 2021)

Conceptual Framework

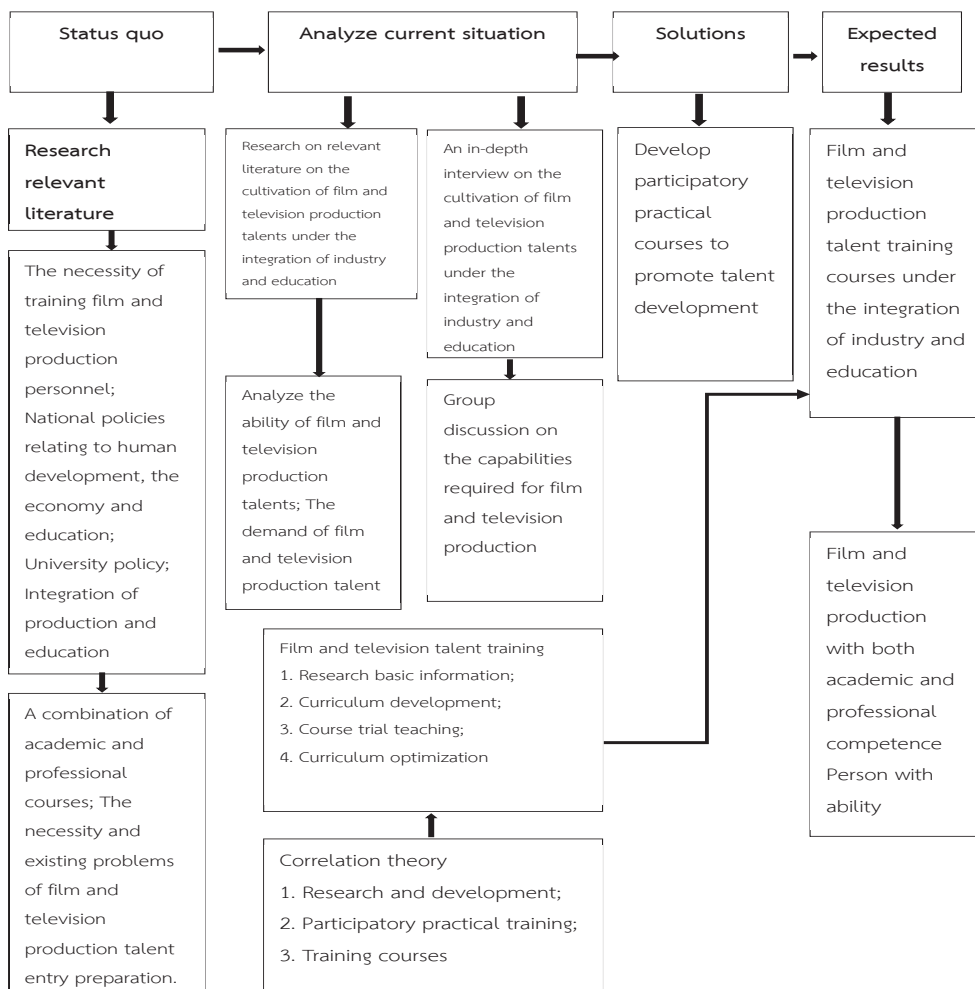

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

Aiming at the research on the cultivation of film and television production talents under the integration of production and education, the author carries out the research from the following aspects according to the characteristics of the research:

Phase 1 is to study the current situation and demand of film and television talent training under the integration of production and education, which is divided into three steps:

The first step is to study the elements and characteristics of the training package for film and television production talents under school-enterprise cooperation. Research relevant documents, books, academic articles, journals, papers, and the opinions of experts or senior people.

The second step is to investigate the current situation and demand of film production talent training under the integration of production and education in the form of questionnaires for teachers, students and experts.

The third step is to conduct an Indepth Interview with experts or professionals in the industry to study their suggestions and ideas on the cultivation of film and television production talents under the integration of production and education.

The second stage is to formulate a training package for film and television production talents, which is divided into three steps:

The first step is to formulate an outline of a training package for film and television production talents.

Based on the research on the current status and needs of film and television production talent training under the integration of middle-class industry and education in the first stage, the outline of the designated film and television production talent training package was modified.

Phase 2 Check the training package

Have the training package outline checked by an expert or senior person for accuracy, suitability and consistency.

Step 3 Modify the content of the film and television production training package based on the advice of experts or veterans before attempting to teach.

Phase 3 training package trial teaching

The training package will be trial-taught on a sample of students to study the effectiveness and pertinence of the film and television production course.

Results

The researchers summarized the research results based on the research objectives as follows.

Table 1

The researchers summarized the research results based on the research objectives as follows

Recommendation	Total Score Resolution	Standard Score	Score Percentage
The training model for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province should integrate industry and education.	86.40	4.75	87.84%
The government should promote cooperation between higher education institutions and organizations.	76.45	4.65	85.75%
The curriculum must meet the development needs of students.	82.57	4.35	87.98%
Teaching should emphasize the practical part rather than the theoretical part.	83.60	4.65	85.48%
The government should develop teachers so that they can truly teach with quality.	87.30	4.75	86.68%

Training Personnel: The total score is 86.40, with a score percentage of 87.84%, reflecting the importance of integrating industry and education into the curriculum. Promoting Government Collaboration with Organizations: The total score is 76.45, with a score percentage of 85.75%, which is the lowest in the table. Curriculum Meeting Students' Development Needs: This received the highest percentage score of 87.98%, highlighting the importance of aligning the curriculum with students' development needs. Emphasizing Practical Learning Over Theoretical: The total score is 83.60, with a score percentage of 85.48%, indicating a focus on practical learning within the curriculum. Developing Teacher Quality: The total score is 87.30, with a score percentage of 86.68%, underlining the importance of improving teachers' teaching quality. Overall, all recommendations scored above 85%, reflecting the significance of curriculum development and education for personnel in the film and television industry.

Discussion

The Research on guidelines for training models for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province. People's Republic of China.

This time, the Researcher was able to discuss the results as follows.

The results of the research found that the Guidelines for the Training Model of Film and Television Production Personnel in Higher Education Institutions in Hebei Province People's Republic of China has 5 elements in creating the guidelines:

1. The training model for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province should integrate industry and education. This is consistent with Zhang Li's research. Lu, Huang, Zhang, Hao, and Zhang (2023) which studied the talent cultivation model under the basis of industrial education integration. and suggested that the cultivation model should be adjusted to be in line with the needs of the industry and Liu Shang's research points out that the focus is on cultivating students' practical abilities and building cooperation between educational institutions and enterprises. It is an important principle in developing and creating a model for cultivating abilities. And it is in line with the research of Hou, Chen, Wang, and Wei (2021) research on developing a talent training model in the process of higher education development in my country. Through the study of concepts, meanings, and methods for creating a systematic training model for talented people. Propose to adjust the training model for talented people according to the needs of talented people. Emphasis is placed on developing capabilities. and emphasizes practical teaching The average assessment of student satisfaction with film and television production training was 4.53. It has a standard deviation of 0.38, which is considered to be the highest level overall. Each aspect is ranked from high to low. The highest rating was the average quality of the training materials at 4.64 with a standard deviation of 0.56. The second highest rating was the average overall content alignment of the content at 4.62. with a standard deviation of 0.53. The third highest assessment was a consistent mean of 4.56 with a standard deviation of 0.57, which was measured and assessed according to students' actual abilities. As a result, this training package has undergone many trials and improvements until it is effective and satisfactory in cultivating students.

2. The government should promote cooperation between higher education institutions and organizations. This is consistent with the research of Li and Chen (2024) found that methods for developing personnel in film and television production It will be designed from the perspective of academic industry integration. and proposes to promote practical teaching over theory. Emphasis is placed on creating cooperation between educational institutions and organizations. and create new design formats Personnel development

3. The curriculum must meet the development needs of students. The total score resolution. This is consistent with Wang Ning's research. Wang (2021, June). It was found that analyzing the current situation and existing problems The human resource development model

has been studied under the background of industrial education development. Suggesting the creation of training formats that meet the needs of the industry. Emphasis is placed on developing students' practical abilities and cooperation with organizations.

4. Teaching should emphasize the practical part rather than the theoretical part. This is in line with the views of Ali and Wang (2019) research on training models for researchers. It was found that creative practice areas recommend that educational institutions examine industry needs. and adjust practical courses to develop personnel to be able to work to meet the needs of the labor market. Personnel development requires the development of knowledge, understanding, principles, theories, and practical skills. and create a positive attitude for all personnel involved. Create understanding and cooperation between academia and industry. and is consistent with Yuan and Wang (2021, June) research on building a practical teaching system for the effective integration of industry and education within the context. South and offer opinions that guide the establishment of a professional, practical teaching system to cultivate the practical ability and innovation of talented people. and provide support to talented people for industry development

5. The government should develop teachers so that they can truly teach with quality. This is consistent with the research results of Lu et al. (2023) found that the study created a training model for vocational college personnel from the perspective of industry-education integration. Emphasizes the role of industry-education integration in promoting the training of talented personnel in high-level occupations. By proposing guidelines for creating creative personnel training models for quality training of personnel in vocational colleges. The training package is effective and can be used to improve the quality of film and television production personnel. And in line with the research of Zhao (2024b) study the personnel training model based on industry-education integration. Analyze existing problems and offer personnel training models for film and television production. in the field of film and television arts This is guided by integration between industry and education. Talented people will be trained to have effective practical and innovative potential. he above 5 elements are guidelines for creating Guidelines for the training model for film and television production personnel in higher education institutions in Hebei Province People's Republic of China It is very important to make education and organizational development of quality.

Recommendations

1. Higher education institutions should actively seek deep cooperation with film and television production enterprises to jointly build a talent training model that integrates industry and education. Through close cooperation with enterprises, schools can understand the latest trends and needs of the industry, adjust teaching content and methods in a timely manner, and make teaching more practical. At the same time, enterprises can also provide schools with practical teaching venues and real projects, enabling students to learn and grow through practice. In addition, both parties can jointly develop textbooks and build a teaching resource library to achieve the sharing and optimization of teaching resources.

2. In summary, future research on film and television production talents should follow the trend of industry development, emphasizing interdisciplinary research and practical teaching research. Strengthen international cooperation and promote the recognition and continuous development of the film and television cultural industry.

3. Trends, developments, and new trends should be studied. Continuously gaining in-depth understanding of the film and television art industry, understanding market demand and industry standards, will affect the development of the film and television industry. It can promote the optimization and adjustment of film and television content.

4. Study the universal standards for international film and television production talents, strengthen cooperation and exchanges in the field of international film and television art production, and enhance the international competitiveness of the film and television art field.

5. In summary, future research on film and television production talents should follow the trend of industry development, emphasizing interdisciplinary research and practical teaching research. Strengthen international cooperation and promote the recognition and continuous development of the film and television cultural industry.

References

- Ali, M., & Wang, Y. (2019). Entrepreneurial orientation and organizational resilience: The role of absorptive capacity and firm performance. *Journal of Business Research*, 101,(1), 24-33.
- Hou, G., Chen, X., Wang, S., & Wei, Z. (2021). Massively parallel algorithms for personalized pagerank. *Proceedings of the VLDB Endowment*, 14(9), 1668-1680.
- Lu, D., Huang, H., Zhang, L., Hao, L., & Zhang, G. (2023). Complete chloroplast genomes of three sand-fixing salix shrubs from Northwest China: Comparative and phylogenetic analysis and interspecific identification, *Trees*, 37(3), 849-861.
- Li, X., & Chen, J. (2024). Factors affecting tooth loss among the elderly population in China. *Journal of Preventive Medicine*, 36(4), 308-313.
- Liu, F. (2017). *Building a database with background equivalent concentrations to predict spectral overlaps in ICP-MS*. The Ohio State University.
- Liao, N., Wu, C., Li, J., Fang, X., Li, Y., Zhang, Z., & Yin, W. (2022). A comparison of the fine-grinding performance between cylpebs and ceramic balls in the wet tumbling mill. *Minerals*, 12(8), 1007.
- Song, Z., & Hu, H. (2021). Research on the innovation of professional practice teaching mode of radio and television editing and directing under the background of industry-education integration. *Media*, 12(1), 82-84.
- Wang, N. (2021, June). The influence of computer network technology on trade development. In *International Conference on Applications and Techniques in Cyber Security and Intelligence* (pp. 22-27). Cham: Springer International.
- Zhao, X. (2024a). Research on talent training model based on the “three-three integration” studio model under the integration of Industry and education: -- Taking Wenzhou Design College as an Example. *Journal of Education and Educational Research*, 8(3),138-140.
- Zhao, X. (2024b). *Efficient 3D bayesian full waveform inversion and analysis of prior hypotheses*. Unite Kingdom & Andrew Curtis School of Geosciences University of Edinburgh Edinburgh, Unite Kingdom. Retrieved from <https://arxiv.org/html/2409.09746v1>
- Yuan, W., & Wang, Y. (2021, June). The development of vocational education and training in China. In *1st International Conference on Education: Current Issues and Digital Technologies (ICECIDT 2021)* (pp. 375-383). Atlantis Press. Retrieved from <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icecidt-21/125957268>

Utilizing Artificial Intelligence (AI) Tools for Improving Academic Writing: Thai EFL Learners' Perspectives

Patcharaphan Susamawathanakun¹

Abstract

This research article to study explores the integration of artificial intelligence (AI) in teaching academic writing. It focuses on three main areas: (1) comparing students' confidence levels before and after using AI tools for academic writing, (2) identifying the most frequently used AI tools, and (3) examining students' perspectives on AI assistance. The research involved 104 fourth-year English majors at Suan Sunandha Rajabhat University and utilized a mixed-methods design. Quantitative data were gathered through a rating form, while qualitative data were collected via semi-structured interviews. The qualitative data were analyzed, using Braun and Clarke (2006) thematic analysis, while the quantitative data were analyzed, using descriptive statistics, including mean, standard deviation, and paired t-tests.

Findings are as follows: indicated a significant increase in students' confidence in their academic writing after using AI tools, with ChatGPT being the most popular choice. Overall, students expressed positive views about AI tools, although they noted some limitations in their use.

Keywords: Academic Writing, AI Tools, Artificial Intelligence, Popular AI tools in Thailand

Type of Article: Research Article

¹ Faculty of Humanities and Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

1 U-Thong nok Road, Dusit, Bangkok 10300, Thailand

Corresponding Author E-mail: patcharaphan.su@ssru.ac.th

การใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงวิชาการ: มุมมองผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศชาวไทย

พัชรพรพรรณ สุสมาวัตนะกุล¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสอนการเขียนเชิงวิชาการ ซึ่งมุ่งเน้นสามประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบระดับความมั่นใจของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้ AI ในการเขียนเชิงวิชาการ (2) การระบุเครื่องมือ AI ที่ผู้เรียนนิยมใช้มากที่สุด และ (3) ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการใช้ AI ผู้เข้าร่วมการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วยนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจำนวน 104 คน การศึกษานี้ใช้วิธีการแบบผสมวิธี โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการใช้แบบประเมินและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ตาม Braun & Clarke (2006) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบทดสอบ paired t-test

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีระดับความมั่นใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากใช้เครื่องมือ AI ในการเขียนเชิงวิชาการ โดยที่ ChatGPT เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ในภาพรวม นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อเครื่องมือ AI แม้จะกล่าวถึงข้อจำกัดบางประการจากการใช้งานเครื่องมือด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: การเขียนเชิงวิชาการ; เครื่องมือ AI; ปัญญาประดิษฐ์; เครื่องมือ AI ที่ได้รับความนิยมในไทย

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอุทัยนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: patcharaphan.su@ssru.ac.th

Background and Significance of the Problems

It cannot be denied that artificial intelligence (AI) has, nowadays, penetrated in a wide range of areas, such as healthcare, education, finance, and manufacturing. Back on November 30, 2022, ChatGPT was launched, impressing users with its capabilities. However, its earlier version still had some limitations. Therefore, the chatbot has undergone continuous improvements that have led to its current status as a widely recognized tool. According to research by creative agency BBDO Bangkok (Nation, 2024, July 24), over 70 percent of Thai people use AI for its convenience in daily life, saving time, and boosting operational efficiency.

In the field of education, AI has established its presence, serving various purposes, from answering questions and checking grammar to teaching foreign languages and conducting research. Bransen (2024) lists the 22 best AI in education tools for students and teachers in 2024. The top ten tools are (1) ChatGPT (2) Copilot (Bing Chat) (3) Perplexity AI (4) Quillbot (5) Canva (6) Grammarly (7) SCI Space (8) Explain Paper (9) Tavily AI, and (10) Consensus, respectively. A quick search on Google using the keyword “เครื่องมือ AI ที่ได้รับความนิยมในไทย” (Popular AI tools in Thailand) reveals numerous websites, most of which unanimously regard ChatGPT as the most popular tool. Others are listed inconsistently, including Gemini, Quillbot, Canva, and Grammarly.

The increasing integration of AI into daily life underscores its significance, particularly in education. In Thailand, the adoption of AI in educational settings is rapidly growing, evidenced by various articles, books, and conferences focused on this trend. One of the notable examples includes Aroonmanakun's book “Know and Understand AI: Linguists' Perspectives” (2024). Additionally, several scholars in the field of teaching have explored the roles of AI in teaching all four language skills, with a particular focus on writing. Previous studies (e.g., Methaneethorn, 2024; Sakkampang & Mansourmahani, 2023; Santhuenkaew, 2024) have found that AI chatbots have been found to improve writing skills in various ways. They help create high-quality, engaging content, such as articles and advertisements, while also enhancing writing ability. Chatbots reduce writing time and increase efficiency, allowing users to learn effective writing techniques. By providing consistent practice and personalized feedback, they help students develop their skills and build confidence. Studies have also investigated students' perspectives of the use of AI in writing. It was found that students were aware of AI tools and had used them for both daily and academic purposes, but not for professional writing. While they had positive attitudes toward AI tools after a trial period, they acknowledged certain drawbacks and expressed reservations about adopting AI tools for future academic and professional writing, particularly in English rather than Thai. Some of their concerns included over-reliance on technology, potential academic misconduct, and the occasional ineffectiveness

of the tools (Tantivejakul et al., 2024; Thangthong et al., 2024).

Suan Sunandha Rajabhat University (SSRU) also recognizes the importance of AI, as one of its strategies in the digital era is to develop a learning management system, foster learning innovation, and enhance administrative processes to meet international standards. Consequently, AI is undeniably important and is being incorporated into teaching and learning at the university. This article focuses on the perspectives of fourth-year English majors at SSRU regarding the use of AI in their Independent Studies course. Based on a comprehensive literature review, it is evident that while a large body of studies explores different facets of AI in education, they collectively emphasize AI's transformative potential, the importance of ethical considerations, and the need for ongoing research and collaboration in this rapidly evolving field. As the use of AI in education continues to grow, it is essential for educators to comprehend how these technologies can enhance the teaching and learning of English.

Despite its increasing presence in education, comprehensive studies examining which AI tool is the most popular among learners remain under-researched. Also, while evaluating the effectiveness of AI tools is important, it is equally vital to consider students' perspectives on their use. Understanding how students perceive AI applications can provide valuable insights into their experiences, engagement, and overall learning outcomes. Therefore, this study was designed according to the following research objectives (ROs):

Research Objectives

1. To identify the AI tools most frequently used by Thai EFL learner in academic writing.
2. To explore perspectives of Thai EFL learners toward the selected AI tools in academic writing.
3. To analyze the confidence level of Thai EFL learners before and after integrating AI tools in academic writing.

Research Benefits

Based on the three research objectives, this study offers valuable benefits for both educators and students. First, by exploring the most popular AI tools utilized by students, the research identifies which tools are most widely accepted and effective, guiding educators in selecting and recommending the best resources for students. Second, understanding students' perspectives of these tools provides insights into their experiences, engagement, and overall satisfaction, enabling educators to tailor AI integration in ways that optimize learning outcomes and foster a supportive learning environment. Finally, assessing students' confidence in using

AI tools for writing research reveals how well students are able to utilize these technologies, which can inform the development of instructional strategies aimed at enhancing their skills and comfort. Together, these insights can contribute to the successful integration of AI in educational settings, ensuring that it meets student needs and improves academic performance.

Concepts, Theories, and Related Literatures

1. English Writing Problems among Thai Students

Multiple studies (e.g., Boonyaratthanasoontorn, 2017; Imala-Ong; 2013; Pawapatcharaudom, 2007) have examined the challenges Thai students face in language learning. Pawapatcharaudom (2007) identified writing as the most challenging aspect of the English language for Thai undergraduates in international university programs in Thailand. Similarly, Imala-Ong (2013) found that writing difficulties were especially common among undergraduate students. The most common mistakes found in writing of Thai students include grammatical errors, incorrect use of punctuation, transferring Thai sentence structures into English, and using non-colloquial vocabulary. These challenges become even more pronounced in academic writing, where students often struggle with specific aspects such as structuring coherent arguments, adhering to academic conventions, and mastering complex vocabulary and grammar (Gillett, 2024). Additionally, academic writing requires critical thinking, clarity, and a formal tone, which can be difficult for students whose proficiency in English is still developing. For Thai students, the need to produce well-organized, evidence-based writing that meets international standards in a second language adds further complexity, making academic writing a particularly daunting task.

In most cases, Thai students are strongly encouraged to write paragraphs once they enter university. Pongsukvajchakul (2023) highlights that these students emphasize the need for writing practice starting from elementary school. However, in today's digital world, many institutions have begun incorporating AI tools into their writing instruction, and evidence shows that these tools have proven effective in enhancing writing skills (Sanderson & Stephens, 2023). Likewise, after the introduction of AI tools in education, students have reported improvements in various aspects of academic writing, including grammar, structure, and content generation. These tools not only assist in producing better-written academic work but also provide valuable feedback, fostering greater writing confidence and encouraging independent learning among students (Buripakdi & An, 2024).

2. Roles of Artificial Intelligence (AI) in Education

Gibson et al. (2023) present a three-level model that synthesizes and unifies existing

learning theories to explore the roles of (AI) in promoting learning processes. They outline a three-level model of learning and the roles of artificial intelligence AI in education across micro, meso, and macro levels, as visually shown in Figure 1.

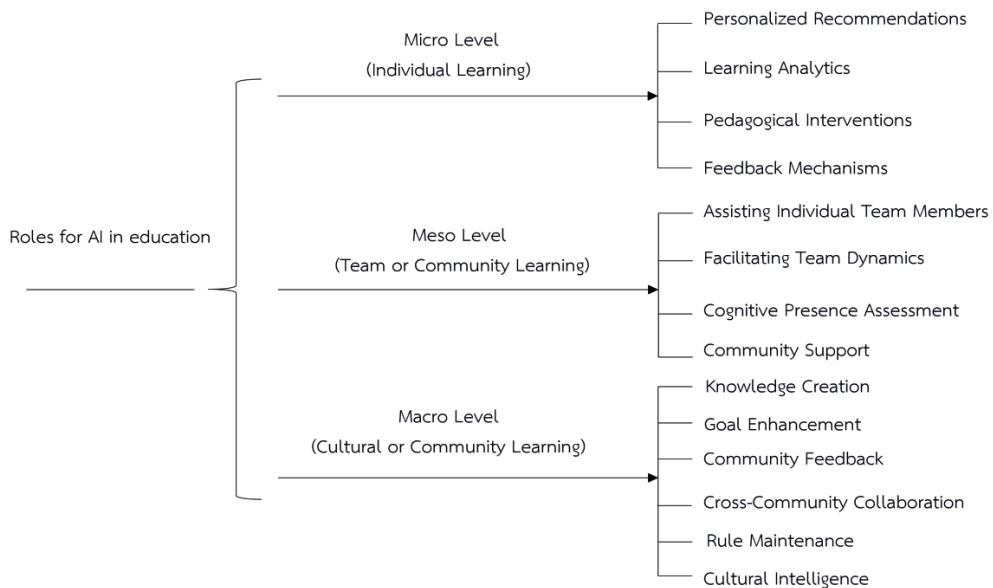

Figure 1 Three-level model of learning and the roles of AI (adapted from Gibson et al., 2023, p. 1130)

According to Figure 1, AI plays vital roles across the three levels. At the micro level, AI has four key roles, which can be further elaborated as follows: (1) providing tailored suggestions to guide learners' next steps based on their unique knowledge and performance, (2) helping individuals understand their progress and compares their performance to peers, (3) fostering confidence through targeted support and adaptive learning experiences, and (4) offering formative and summative feedback to ensure learners understand their progress and areas for improvement. At the meso level, its four roles are (1) aligning individual capabilities with team tasks, (2) nudging team members toward establishing shared understanding and maintaining organization within the group, (3) evaluating and supporting the cognitive engagement of team members, and (4) building and sustaining knowledge communities. At the macro level, its six roles are (1) generating new ideas and tools that contribute to the collective knowledge of a community, (2) clarifying objectives and developing strategies for achieving community aims, (3) facilitating reflective practices within communities by providing insights on collective progress and contributions, (4) fostering connections between different fields and communities,

(5) maintaining and adapting the norms, practices, and membership rules that govern community interactions and knowledge entry, and (6) enhancing the distribution of cognitive resources.

3. AI in English teaching

Recently, many scholars in the field of English teaching (e.g., Imthap et al., 2024; Methaneethorn, 2024; Pakdee & Phetmalhkul, 2024) have focused more on AI, as demonstrated by the substantial amount of research being conducted in this area. Furthermore, while acknowledging the limitations and drawbacks, most of them highlighted the benefits of AI. AI has been incorporated into teaching all four English skills. Studies that indicate that AI enhanced students' listening skills, increased their motivation and confidence in using English (e.g., Suryana et al., 2020; Yu et al., 2023). In the realm of reading skill, studies have shown that such AI can yield significant improvements in reading comprehension (e.g., Hidayat, 2024; Iwata et al., 2020; Liu et al., 2020). Regarding speaking, many studies highlight the positive impact of AI such as correcting English pronunciation, enhancing speaking awareness among English language learners, and elevating learning experiences (e.g., Huang & Zou, 2024; Noviyanti, 2020; Yang et al., 2024). Finally, for writing, Harunasari, (2023) study on AI-integrated approach in EFL writing shows that the integration of ChatGPT has shown to assist EFL students in generating ideas, planning stories, and correcting grammar. In a similar vein, Ahmad et al. (2024) reveal that students' attitude toward the use of AI played a mediating role in explaining the effect of reading and feedback on writing skills, that reading had an indirect effect through attitude on writing skills improvement, and that lecturers' feedback had an indirect effect through attitude on writing skills.

In summary, recent research in English teaching highlights the growing integration of AI across the four core skills. The positive impact of AI in education is evident, making it essential to embrace its use wisely rather than resorting to bans.

4. Students' Perspective towards AI in Education

The literature suggests that viewpoints on the use of AI in education can be divided into two main categories: those of teachers and those of students. Teachers tend to focus on how AI can enhance instructional strategies, streamline administrative tasks, and provide personalized learning experiences for their students (e.g., Bezjak, 2024; Fakhar et al., 2024; Fissore et al., 2024). In contrast, students tend to focus on their direct experiences with AI tools; many students appreciate how technologies like ChatGPT and personalized learning platforms can provide immediate feedback, assist in brainstorming, and help with writing and research tasks (e.g., Chan & Hu, 2023; Djokic et al., 2024; Johnston et al., 2024). In simpler terms, they recognize that AI can facilitate personalized learning by tailoring resources to their individual needs, thus enhancing engagement and motivation in their studies. However, students also

voice concerns about issues like accuracy, ethical implications, and the potential impact on their personal development and future career prospects. Ultimately, understanding students' perspectives is crucial for developing effective policies and practices that harness AI's potential while mitigating its risks in educational contexts.

Conceptual Framework

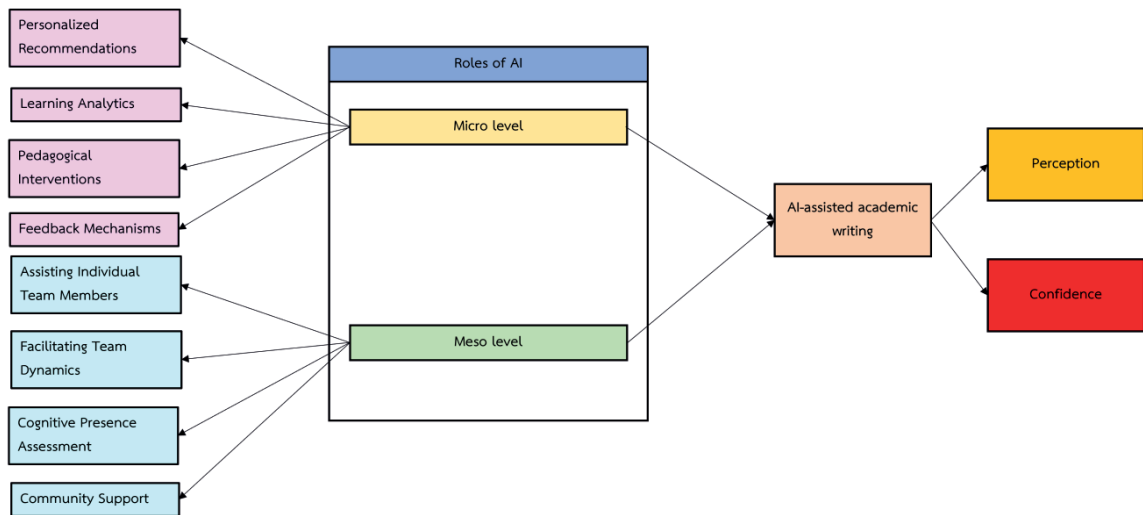

Figure 2 Conceptual framework

Based on Gibson et al.'s (2023) framework for AI roles in education, this study adopts two levels: The micro level (individual learning) and the meso level (team learning). Students work both collaboratively in groups and individually to develop their independent research, with the support of AI tools. Upon completion, their confidence and perspectives are assessed to determine whether the use of AI has positively influenced their confidence and how they perceive its role in their learning process.

Research Methodology

1. Research Design

This study utilizes a mixed-method research design that combines both quantitative and qualitative approaches to examine students' confidence in using AI tools, identify the most frequently used AI tools, and gather their perspectives on AI in writing research. By focusing on the qualitative aspect, the research aims to provide deeper insights into students' experiences, attitudes, and concerns regarding the integration of AI tools into their learning processes.

2. Participants

The participants in this study consisted of 104 fourth-year English majors at SSRU who were selected through purposive sampling. They had completed four compulsory writing courses —Introduction to English Writing, Academic Reading and Writing, English Expository Writing, and Research Paper Reading and Writing Proposal— and were all enrolled in the Independent Studies course during the 1/2024 academic year. This course focuses on fundamental research principles, such as selecting a research topic and presenting findings in both written and oral formats. By selecting participants from this specific course, the study aims to create a targeted context to explore students' perspectives of AI's role in their educational experiences, providing insights into how these technologies impact their learning processes and outcomes.

3. Research Instruments

The research instrument consists of tools for collecting both qualitative and quantitative data. In the qualitative approach, interviews were used as the primary research instrument. Onsite interviews with audio recording were first employed to gather data on the students' most frequently used AI tools. For exploring their perspectives of AI tools, semi-structured interviews were conducted. The specific questions posed during these interviews included: (1) What is the AI tool you use most frequently for writing your research?, (2) How do you perceive the usefulness of AI tools in your writing process?, (3) Do you prefer writing independently, as you did in the initial phase, or with the assistance of AI?, and (4) What limitations, if any, have you encountered when using AI tools? For the quantitative approach, a rating form, developed specifically for this purpose and based on a Likert scale, was used to assess the students' confidence levels before and after using AI tools. The scale ranged from 1 (very unconfident) to 5 (very confident).

4. Data Collection

Data collection occurred in two phases: During the first half and the second half of the course. In the initial phase, students were tasked with developing a research topic, writing an introduction, and conducting a literature review. AI use was prohibited during this period, with the lecturer closely monitoring their progress. Each student completed a rating form to assess their initial confidence in academic writing. Subsequently, they were organized into groups of eight to collaborate on their approved topics, resulting in a total of 13 groups.

In the latter phase, students focused on developing the results, discussion, and conclusion sections of their research. During this time, they were permitted to use AI tools in class. It is important to note here that the students were allowed to use AI tools for partial

assistance rather than having them write entire research papers. This approach encouraged them to enhance their writing skills while still benefiting from the support provided by AI. Once again, students were asked to rate their confidence in academic writing, using the same rating form employed in the initial phase. This consistency allowed for a comparative analysis of their self-assessed confidence levels before and after incorporating AI tools into their learning process.

At the end of the course, the lecturer conducted semi-structured interviews in Thai, in person, during class, using an audio recorder. The students were called in groups, and each student within the group was asked to identify their most frequently used AI tool. Additionally, the lecturer asked each group about their perspectives of the AI tools they utilized in writing their research.

5. Data Analysis

This study employs a multi-faceted approach to analyze the data collected during the two phases of the course, focusing on confidence levels and perspectives of AI tools as follows:

1. Calculation of AI Tool Usage

From the individual interviews with 104 students, the frequencies of the AI tools mentioned by students were compiled. The percentage of students who identified each tool was calculated based on the total number of participants. This data provides insights into the most popular AI tools among students for research writing.

2. Analysis of Semi-Structured Interview Responses

To identify common themes and insights regarding students' experiences with AI tools, the responses from the semi-structured interviews were qualitatively analyzed, using Braun and Clarke's (2006) thematic analysis, which includes six phases, i.e., familiarization, codes formulation, generation of themes, themes review, defining and naming themes, and report formation. The data were then presented textually. By examining these qualitative data, the study aims to gain a deeper understanding of how students perceive the integration of AI in their writing processes and how it affects their overall learning experience.

3. Comparison of Confidence Ratings

To assess the impact of AI tools on students' confidence in academic writing, the average confidence ratings from the initial phase (before AI use) will be compared to those from the latter phase (after AI use). Descriptive statistics, namely mean, standard deviation, and paired t-tests, were employed to determine if there were significant differences in confidence levels. This comparison will highlight whether the introduction of AI tools positively influenced students' self-assessed writing confidence.

Results and Discussion

This section presents the results to address the three research objectives (ROs) as follows:

1. The Most Popular AI Tools

RO1 investigates the AI tools most frequently used by the students in academic writing. The results from the interviews are illustrated in the table 1.

Table 1

Ranks of the students' AI tools used

No.	AI tools	N (104 students)	Percentage
1	ChatGPT	73	70.19
2	Google Translate	15	14.42
3	Quillbot	9	8.65
4	Gemini	5	4.81
5	Grammarly	2	1.92
6	Unheard of	0	0.00

Remarkably, the interviews show that ChatGPT gains the most popularity among the students (70.19%). This aligns with several Thai websites reporting that ChatGPT ranks first among the AI tools currently in use (e.g., Thairath Online, 2023, December 26; Techsauce, 2024, January 26). This suggests that ChatGPT has already established a presence in educational settings in Thailand. However, this is not parallel to some studies that examined AI use in education in the West. For example, Johnston et al. (2024) conducted a study on University of Liverpool students' perspectives towards AI, revealing that Grammarly is the most popular tool (88.5%), followed by ChatGPT (68.9%). Similarly, Cohen (2024) from IU International University of Applied Sciences in Germany supports this finding. Ultimately, this disparity highlights potential cultural or contextual differences in the adoption of AI in education, reflecting varying educational priorities and attitudes toward technology in different regions.

Notably, although Google Translate is much less popular than ChatGPT, having been around for a long time, it still maintains a degree of popularity, ranking second at 14.42%. Moreover, it is important to highlight that none of the students (0%) reported being unfamiliar with AI tools. This indicates a complete awareness of AI technology among the student population surveyed, suggesting that these tools are well-recognized and potentially integrated

into their educational experiences. This level of familiarity could reflect the increasing prevalence of AI in academic contexts, emphasizing its relevance and importance in today's education.

2. Student's Perspectives towards AI Tools

RO2 explores students' perspectives of using AI tools for academic writing. The responses to the three questions from the semi-structured interviews are detailed below.

How do you perceive the usefulness of AI tools in your writing process?

When asked the question, most of the students expressed that AI tools saved them time when writing, particularly for lengthy assignments required during class. They noted that these tools also helped paraphrase and summarize long references and alleviated concerns about grammar. The immediate suggestions provided by AI tools were especially beneficial. When the lecturer inquired about their frequent use of ChatGPT, students mentioned its talk of the town on social media platforms like Facebook, along with positive word-of-mouth, highlighting its quick responses and time-saving features. Many students preferred ChatGPT over Google Translate, as they found the latter's suggestions occasionally awkward and primarily limited to translation, lacking in summarization and question-answering capabilities. Further, they were less familiar with Quillbot and Gemini. Some noted that while Grammarly is available online, it is preferable to install it; however, once installed, it often interrupted their writing process.

Do you prefer writing independently, as you did in the initial phase, or with the assistance of AI?

When asked whether they prefer writing independently, as they did in the initial phase, or with the assistance of AI, most students expressed a preference for using AI tools. Only a few preferred independent writings, citing concerns that heavy reliance on AI could undermine their writing skills and limit their opportunities for practice. These students emphasized the importance of developing their abilities rather than depending solely on technology. In addition to the binary answers, some students pointed out that they should maintain a balance between independent effort and technological aid.

What limitations, if any, have you encountered when using AI tools?

In response to the question, the students noted that ChatGPT consistently generated high-quality English that often surpassed their actual writing abilities. Occasionally, the output was difficult to understand, leading them to request simpler language by specifying "easy" or "moderately difficult" English. Additionally, Google Translate was acknowledged as limited, primarily serving as a translation tool without capabilities for paraphrasing, summarization, or question-answering. Furthermore, Grammarly presented its own challenges; once installed,

it frequently interrupted the students' writing process. This ongoing interference disrupted their flow and made it harder for them to cultivate their own voice and style.

In summary, despite encountering some limitations, students expressed trust in AI tools that supported their academic writing, citing benefits such as time savings, grammar checking, paraphrasing, and question-answering. Influenced by advertisements and discussions on social media, many students opted for AI tools in their educational practices. As a result, most leaned toward writing with AI assistance, while some preferred a balance between independent writing and using AI support. Notably, very few students indicated a desire to rely solely on their own efforts. The results are consistent with several studies. Sumakul et al. (2021) found that students had positive attitudes toward using an AI app, enjoying the learning experience and appreciating the assistance it provided in their writing. Similarly, Marzuk et al. (2023) reported that AI writing tools significantly enhanced their students' writing quality, especially in terms of content and organization. Additionally, Kim et al. (2025) discovered that students believed AI-assisted writing could help them in three key areas: The writing process, their performance, and their emotional engagement. These findings offer a deeper understanding of the effects of AI on academic writing, incorporating student perspectives and suggesting implications for the design of educational AI and instructional strategies.

3. Students' Confidence in Using AI Tools

RO3 aims to explore students' confidence in using AI tools. The table 2 presents the students' confidence levels before and after the integration of AI tools in academic writing. The analysis of the data using descriptive statistics reveals the following results:

Table 2

Results from the paired samples test

Paired Samples Test									
		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	Before and After AI Use	-1.933	.672	.066	-2.063	-1.802	-29.325	103	.000

The comparison of the students' confidence levels in academic writing before and after using AI tools reveals a t-value of -29.325 and a p-value (sig.) of 0.000. The results demonstrate that AI tools enhanced their confidence, confirming the usefulness of these tools in academic writing. However, the results are inconsistent with those of Johnston et al. (2024) who reveal

that students who used or considered using AI technologies had lower median confidence scores in academic writing compared to those who did not. This suggests that reliance on AI may correlate with decreased confidence in their own writing abilities. In simpler terms, while AI tools can enhance confidence in academic writing, there is a risk that over-reliance on them may correlate with reduced self-assurance, highlighting the need for a nuanced approach to integrating technology in education. The Figure 3 provides a visual representation of the increase in the students' confidence levels.

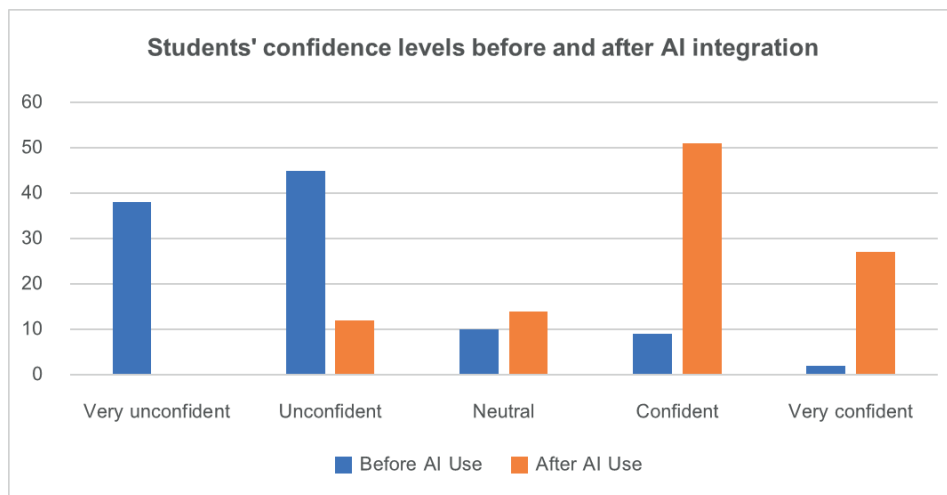

Figure 3 Students' confidence before and after AI integration

Conclusion

The study highlighted a significant boost in student confidence after they began using AI tools for their writing tasks. Many students reported that these tools were particularly advantageous for several reasons: They saved time, helped with grammar checking, facilitated paraphrasing, and provided quick answers to questions. Through interviews, it was revealed that the influence of advertisements and discussions on social media played a crucial role in students' preferences, with ChatGPT emerging as the most commonly used tool. Following closely behind was Google Translate, which, despite being a long-established resource, is still earning the trust of students. This trend suggests that ChatGPT has made a strong impression in educational settings, indicating its potential as a valuable resource for learners.

Interestingly, every student surveyed was aware of AI tools, reflecting their growing prevalence in academic contexts. When it came to their perspectives, the majority expressed a positive view towards AI tools, seeing them as beneficial. This favorable perspective led many

students to favor AI assistance in academic writing over traditional methods of independent writing. However, while students appreciated the benefits of AI, they also identified some limitations during their writing activities. Ultimately, these findings enhance understanding of AI's influence on academic writing by incorporating student perspectives. By recognizing both the positive experiences and the limitations identified by students, educators and developers can design AI-integrated writing instruction and adopt strategies that lead to more effective and user-friendly tools, ultimately better supporting learning outcomes.

Recommendations

The findings from this study shed light on the growing influence of AI tools in academic settings, particularly in writing tasks. While students generally express positive views towards AI, recognizing its potential to enhance productivity and support learning, there are also challenges and limitations that need to be addressed. To maximize the benefits of AI in education, it is important to consider recommendations for its effective implementation, development of policies to guide ethical usage, and areas for future research. The following sections outline key recommendations in three critical areas: Implementation, policy, and future research.

1. Implementation

It is recommended that educators integrate AI tools, such as ChatGPT, into academic writing instruction. Teachers should provide guidance on how to use these tools effectively to enhance students' writing skills while ensuring that students remain engaged in the process of independent thought and critical thinking. It is important to offer training on the strengths and limitations of AI tools to ensure students understand when and how to use them appropriately. Additionally, educators should incorporate AI tools into writing assignments in a structured manner, allowing students to leverage their time-saving benefits while also encouraging original work and creativity.

2. Policy

At the institutional level, policies should be developed to guide the ethical use of AI tools in education. Institutions should establish clear guidelines that promote responsible usage, ensuring that AI tools supplement rather than replace students' efforts. Policies should also address issues such as plagiarism, over-reliance on AI-generated content, and the importance of maintaining academic integrity. Furthermore, universities and educational bodies should invest in the continued development and integration of AI tools in curricula, recognizing their potential to enhance learning outcomes and prepare students for future careers in an increasingly digital world.

3. Future Research

Future research should focus on expanding the understanding of how AI tools impact long-term learning outcomes, particularly in relation to academic writing. It would be beneficial to explore how different AI tools affect various student demographics, such as those with varying levels of academic proficiency. Studies could also investigate the development of new AI features that better address students' identified limitations, such as improving the tool's ability to handle complex writing tasks or offering more personalized feedback. Additionally, further research should examine how students' attitudes and engagement with AI evolve over time, providing insights into how AI tools can be adapted to meet the changing needs of learners.

References

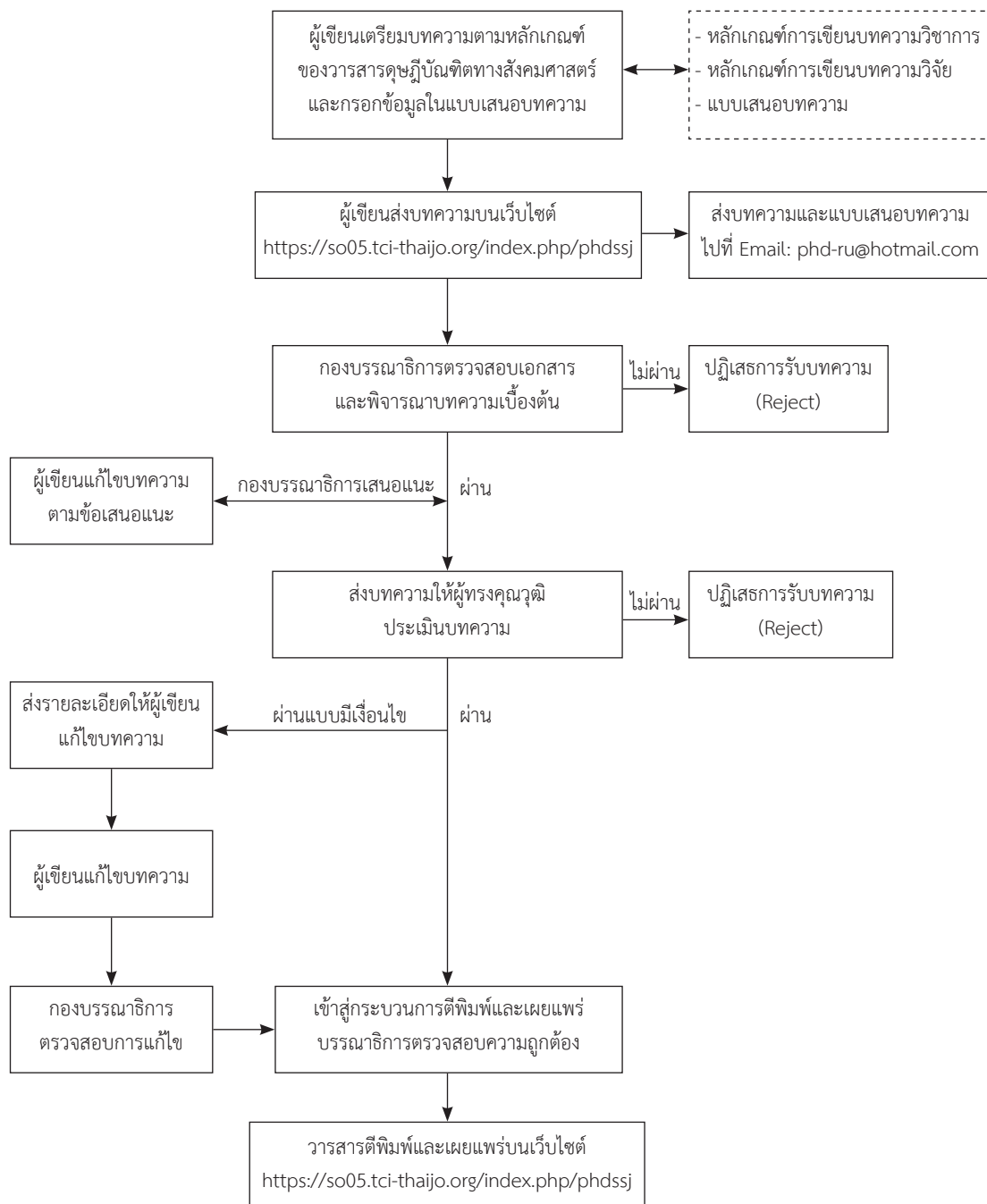
- Ahmad, D., Latif, I., Arafah, B., & Suryadi, R. (2024). Defining the role of artificial intelligence in improving English writing skills among Indonesian students. *Journal of Language Teaching and Research*, 15(2), 568-578.
- Aroonmanakun, W. (2024). *Know and understand AI: Linguists' perspectives*. Chulalongkorn University. [InThai]
- Bezjak, S. (2024). *Perceptions and perspectives: Understanding teachers' attitudes towards AI in education*. In *Artificial Intelligence for Human-Technologies-Economy Sustainable Development* (pp. 68-74). Lublin, Poland. Retrieved from <https://toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-31-4/68.pdf>
- Boonyaratthanasoontorn, P. (2017). An investigation of Thai students' English language writing difficulties and their use of writing strategies. *Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities*, 2(2), 111-118.
- Bransen, M. (2024). *The 22 best AI education tools (students & teachers) in 2024*. Tilburg University. Retrieved from <https://tilburg.ai/2024/01/best-ai-education-tools/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Buripakdi, A., & An, L.T. (2024). "Why can't I use ChatGPT for my academic learning?" Voices from Ph.D. students in a Thai university. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 17(2), 299-319.
- Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023). Students' voices on generative AI: Perceptions, benefits, and challenges in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(43), 1-18.
- Cohen, K. (2024). *Best AI tools for students*. IU International University of Applied Sciences. Retrieved from <https://www.iu.org/blog/ai-and-education/best-ai-tools-for-students/>
- Djokic, I., Milićević, N., Djokic, N., Malcic, B., & Kalas, B. (2024). Students' perceptions of the use of artificial intelligence in educational services. *Amfiteatru Economic*, 26(65), 294-310.
- Fakhar, H., Lamrabet, M., Echantoufi, N., El Khattabi, K., & Ajana, L. (2024). Artificial intelligence from teachers' perspectives and understanding: Moroccan study. *International Journal of Information and Education Technology*, 14(6), 856-864.
- Fissore, C., Floris, F., Fradiante, V., Marchisio Conte, M., & Sacchet, M. (2024). From theory to training: Exploring teachers' attitudes towards artificial intelligence in education. In *Proceedings of the 16th International Conference on Computer Supported Education (CSEDU 2024)* (Vol. 2, pp. 118-127). SCITEPRESS.

- Gibson, D., Kovanovic, V., Ifenthaler, D., Dexter, S., & Feng, S. (2023). Learning theories for artificial intelligence promoting learning processes. *British Journal of Educational Technology*, 54(5), 1125-1146.
- Gillett, A. (2024). *Features of academic writing*. UEFAP. Retrieved from <https://www.uefap.com/index.htm>
- Harunasari, S. Y. (2023). Examining the effectiveness of an AI-integrated approach in EFL writing: A case of ChatGPT. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT)*, 39(2), 357-368.
- Hidayat, M. T. (2024). Effectiveness of AI-based personalised reading platforms in enhancing reading comprehension. *Journal of Learning for Development*, 11(1), 115-125.
- Huang, F., & Zou, B. (2024). English speaking with artificial intelligence (AI): The roles of enjoyment, willingness to communicate with AI, and innovativeness. *Computers in Human Behavior*, 159, 108355.
- Iamla-ong, H. (2014). Language learning problems and language learning strategies of MFU students. *Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(1), 54-86.
- Imthap, P. C., Nueangdad, T., Dvngna, P., & runsuwannadit, P. (2024). Artificial intelligence: Active learning teaching with morality of teachers in Thai educational institutions. *MCU Haripunchai Review*, 8(1), 301-312.
- Iwata, Y., Yokoyama, T., & Umemura, Y. (2020). An AI-based writing feedback system for improving reading comprehension skills. *Educational Technology Research and Development*, 68(4), 1739-1759.
- Johnston, H., Wells, R. F., Shanks, E. M., Boey, T., & Parsons, B. N. (2024). Student perspectives on the use of generative artificial intelligence technologies in higher education. *International Journal for Educational Integrity*, 20(2), 1-21.
- Kim, J., Yu, S., Detrick, R., & Li, N. (2025). Exploring students' perspectives on Generative AI-asisted academic writing. *Education and Information Technologies*, 30(1), 1265-1300.
- Liu, Y., Zou, W., & Wang, Y. (2020). An AI-based personalised reading platform for Chinese primary school students. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 13(1), 1-16.
- Methaneethorn, J. (2024). Generative AI in education: ChatGPT and Gemini as an educational tool. *Journal of Information Technology and Innovation*, 23(1), 85-99. [InThai]
- Noviyanti, S. D. (2020). Artificial intelligence (AI)-Based pronunciation checker: An alternative for independent learning in pandemic situation. *ELT Echo: The Journal of English Language Teaching in Foreign Language Context*, 5(2), 162-169.

- Pakdee, S., & Phetmalhkul, T. (2024). Guidelines for the application of artificial intelligence (AI) in education under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(6), 123-135. [InThai]
- Pawapatcharaudom, R. (2007). *An Investigation of Thai Students' English Language Problems and Their Learning Strategies in the International Program at Mahidol University* [Masters' thesis, King Mongkut's Institute of Technology]. King Mongkut's Institute of Technology. [InThai]
- Pongsukvajchakul, P. (2023). Analysis of Thai EFL university students' needs in learning English paragraph writing. *Journal of Management Sciences*, 2(2), 44-59. [InThai]
- Sakkampang, D., & Mansourmahani, S. (2023). The Effects of the use AI chatbot on communicative writing skill and self-regulated learning strategies of Thai university students. *Journal of Man and Society*, 9(2), 119-138. [InThai]
- Sanderson, I. J., & Stephens, O. S. (2023). The frequency and accuracy of prompts and suggestions made by Free Grammarly on Thai university students' English writing errors. *Chiang Mai University Journal of Humanities*, 24(3), 257-294. [InThai]
- Santhuenkaew, T. (2024). Using artificial intelligence technology (AI, ChatGPT) to promote writing skills. *Journal of Applied Education*, 2(2), 45-58. [InThai]
- Sumakul, D. T. Y., Hamied, F. A., & Sukyadi, D. (2022, February). Students' Perceptions of the Use of AI in a Writing Class. In *67th TEFLIN international virtual conference & the 9th ICOELT 2021 (TEFLIN ICOELT 2021)* (Vol. 624, pp. 52-57). Atlantis Press.
- Suryana, I., Asrianto, & Murwantono, D. (2020). Artificial intelligence to master English listening skills for non-English major students. *JOLLT Journal of Languages and Language Teaching*, 8(1), 48-59.
- Tantivejakul, N., Chantharasombat, J., & Kongpolphrom, W. (2024). Voices of the Future: Exploring Students' Views on the Use of GenAI in Academic and Professional PR Writing. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 17(2), 511-537.
- Techsauce. (2024, January 26). *Top 10 popular AIs: ChatGPT takes first place with over 60% share*. Retrieved from <https://techsauce.co/tech-and-biz/the-most-popular-ai-tools>
- Thairath Online. (2023, December 26). *Top 10 most effective AI technologies popular among people in 2023*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/2750626> [InThai]
- Thangthong, P., Phiromsombut, J., & Imsa-ard, P. (2024). Navigating AI writing assistance tools: Unveiling the insights of Thai EFL learners. *THAITESOL Journal*, 37(1), 111-131. [InThai]
- The Nation. (2024, July 24). *Majority of Thai people use AI in their daily lives for its convenience: Study*. Retrieved from <https://www.nationthailand.com/business/tech/40039969>

- Yang, Y.-F., Tseng, C., & Lai, S.-C. (2024). Enhancing teachers' self-efficacy beliefs in AI-based technology integration into English speaking teaching through a professional development program. *Teaching and Teacher Education*, 144(4), 104582.
- Yu, C., Wu, L., Li, J., & Li, S. (2023). English listening teaching mode under artificial intelligence speech synthesis technology. *ACM Transactions on Asian Low-Resource Language Information Processing*, 22(1), 1-17

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์ วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้เขียน

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนแล้ว หรืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจากวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. ผู้เขียนบทความต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้เขียนต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นและต้องอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอโดยอ้างอิงในเนื้อหาบทความของตน และจัดทำเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายบทความให้ชัดเจน
4. ผู้เขียนทุกคนที่มีรายชื่อในบทความต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ผู้เขียนบทความที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง
6. หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
7. ในกรณีที่ผู้เขียนทำผิดจริยธรรมจะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีโดยแจ้งผู้เขียนและหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน
8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้เขียน ผู้เขียนและคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน
9. การพิจารณาอนุญาตให้ลงตีพิมพ์ในวารสารขึ้นอยู่กับพิจารณาจากบรรณาธิการและให้ถือเป็นที่สุด

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานทางวิชาการที่ประเมินอย่างแท้จริง
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความคิดเห็นส่วนตัว
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
4. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้เขียน
5. ผู้ประเมินบทความจะต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
6. ผู้ประเมินบทความ เมื่อตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
7. ผู้ประเมินบทความจะต้องส่งผลประเมินตรงตามกำหนดเวลาที่วารสารกำหนดไว้

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาก่อนกรองคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารโดยคัดเลือกผลงานที่มีการควบคุมคุณภาพ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ รวมถึงผลงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

2. บรรณาธิการมีหน้าที่ในการตรวจสอบการตีพิมพ์ซ้ำ (Duplications) หรือการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) อย่างเคร่งครัดหากตรวจพบว่า บทความมีการคัดลอก ลอกเลียนแบบจากบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้ประเมิน และต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติโดยใช้เหตุผลทางวิชาการ ในการพิจารณาบทความทุกครั้งด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียงต่อบทความและผู้เขียน ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม การเมือง อุดมคติ และสังกัดของผู้เขียน
5. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่างานวิจัยทุกชนิดที่จะตีพิมพ์หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
6. บรรณาธิการต้องไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
7. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน หรือผู้ประเมิน และต้องไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ หรือนำไปเป็นผลงานของตน
8. บรรณาธิการไม่ควรเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารของตน

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

1. การวิจัยที่กระทำต่อมนุษย์ไม่ว่ากระทำต่อร่างกายหรือจิตใจ การวิจัยข้อมูลด้านสุขภาพเกี่ยวกับบุคคลซึ่งสามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ การวิจัยที่ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายหากข้อมูลรั่วไหลผู้รับการวิจัยอาจถูกดำเนินคดี และการวิจัยที่อาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียงและสถานภาพของผู้รับการวิจัย ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถาบัน
2. การวิจัยที่กระทำในบุคคลที่มีความเปราะบางหรือผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุญาตหรือผู้พิทักษ์ของผู้นั้นตามกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ที่ กสว. ประกาศกำหนด
3. การวิจัยในมนุษย์ต้องยึดหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย และหลักความยุติธรรม โดยต้องดำเนินการให้ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายอื่น
4. ผู้เขียนต้องแสดงหลักฐานว่าได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาแล้วภายในระยะเวลาที่กำหนด
5. ผู้เขียนต้องแสดงหนังสือรับรองที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ให้ทำการวิจัยได้ และระบุหมายเลขหรือรหัสการรับรองดังกล่าวลงในบทความ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสาร ต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความ โดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นผู้ประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้ หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีมุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ ประมาณ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้แยกออกจากกัน สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน จำนวนคำประมาณ 250 คำ โดยแบ่งออกเป็นสองพารากราฟ

พารากราฟแรก ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ...ตามด้วยวัตถุประสงค์จำนวน 1 ข้อ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับ.....ครบทุกข้อ ที่สอดคล้องกับหัวข้อแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบในการวิเคราะห์

This academic article aims to analyze...

พารากราฟสอง ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า ผลการวิเคราะห์ พบว่า.....สรุปประเด็น สั้น กระชับตรงประเด็น และสอดคล้องกับกรอบในการวิเคราะห์

Findings are as follows:...

4.2 คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ

4.3 บทนำ (Introduction) อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอภิปรายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.9.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.9.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.9.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.9.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่งและชื่อหนังสือ

4.9.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.9.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ผู้เขียนส่งต้นฉบับบทความ (Original Manuscript) บนระบบออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียม กรณีที่บทความได้รับการยอมรับการตีพิมพ์ (Acceptance) ให้ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยการโอนเงินไปที่ ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ

(1) เอกสารทางวิชาการนี้ เป็นเอกสารใช้เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(2) วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

 1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

1 นิ้ว

16 Point Bold

▶

บทคัดย่อ

16 Point

}

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม

- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือยควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด

- ความยาวประมาณ 250 คำ

คำสำคัญ:

.....

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความและเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

16 Point Bold

▶

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

12 Point

}

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่...

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล...(ที่ติดต่อได้)

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด

ชื่อเรื่อง

1 นิ้ว

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

▶

กรณีนีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

1 นิ้ว

 1 นิ้ว

ภาษาไทย

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 1 สาขาสังคมศาสตร์

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

(ภาษาอังกฤษ) ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือยควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคัดย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250

16 Point
Bold

Keywords:

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความและเป็นคำที่นิยมใช้เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

16 Point
Bold

Type of Article: Academic Article

12 Point

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา
ที่อยู่...

ผู้รับผิดชอบอีเมล...(ที่ติดต่อได้) (Corresponding Author Email:...)

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด

1 นิ้ว

16 Point
Bold

→ **บทนำ**

16 Point

นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสมเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความอันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์

นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล

นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้น ๆ ทำย่อ
บท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้
เกิดอะไรต่อไปอาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

นำเสนอข้อเสนอนะที่ได้อาจจากการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงภาษาไทย

การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สำนักพิมพ์.

ชาย โพธิ์สิตา. (2556). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*

////////(พิมพ์ครั้งที่ 6). อัมรินทร์พรินต์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). *การสร้างเครื่องมือวิจัย*. พิมพ์ดี.

การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ

ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวราภรณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภค

/////////เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 197-210.

ศฤงคาร คล้ายแขก, ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร, เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ และวลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อ

/////////การจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

/////////ในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 175-186.

การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์[วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และชื่อปริญญาที่

/////////ไม่ได้เผยแพร่]. ชื่อสถาบัน.

บุศรา นิยมเวช. (2555). *ประชาธิปไตยแบบพอเพียงในประเทศไทย*. [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตที่มิได้เผยแพร่].

/////////มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศฤงคาร คล้ายแขก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการวิจัยโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์
/////////เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. [ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]

การอ้างอิงจากเว็บไซต์ (Website)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์

วิจัยกรุงศรี. (2567). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง.

/////////https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/construction-construction-
/////////materials/construction-contractors/io/construction-contractor-2024-2026

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*
/////////(4th ed.). Sage.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information
/////////technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340.

Mitchell, S. D. (2000). *The Import of uncertainty*. <http://philsci-archive.pitt.edu/archive/00000162/>

Rezaei, J., Ortt, R., & Trott, P. (2018). Supply chain drivers, partnerships and performance of high-tech
/////////SMEs: An empirical study using SEM. *International Journal of Productivity and Performance*
/////////Management, 67(4), 629-653.

Schmidt, N. A., & Brown, J. M. (2017). *Evidence-based practice for nurses: Appraisal and application*
/////////of research (4th ed.). Jones & Bartlett Learning.

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master's thesis]. Auckland University of Technology.

UN Global Compact. (2014). *The ten principles*. <http://www.unglobalcompact.org/abouttheGc/>
/////////TheTenprinciples/index.html

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสาร ต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นผู้ประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ ประมาณ 10-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้แยกออกจากกัน สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน จำนวนคำประมาณ 250 คำ โดยแบ่งออกเป็นสองพารากราฟ

พารากราฟแรก ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ...ตามด้วยวัตถุประสงค์ครบทุกข้อ (กรณีเป็นรายชื่อให้ใช้วงเล็บปิด (1)...) ประเภทการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง เครื่องที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

This research article aims to study...

พารากราฟสอง ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า ผลการวิจัยพบว่า...

Findings are as follows:...

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems)** นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 ขอบเขตของการวิจัย (Scope of Research) นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดตัวอย่าง โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย (ดังตัวอย่าง)

- ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่...

- ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ได้แก่...(กรณีวิจัยเชิงคุณภาพ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้แก่...)

- ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา...

- ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา...

4.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (Research Benefits) นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures) นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมุติฐานของการวิจัย (ถ้ามี) (Hypotheses of Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (กรณีการวิจัยเชิงปริมาณเขียนเป็นรายชื่อ ตัวอย่าง สมมุติฐานที่ 1 (H1):....)

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ประเภทการวิจัย อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากร และตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.14.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.14.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.14.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.14.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่งและชื่อหนังสือ

4.14.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.14.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ผู้เขียนส่งต้นฉบับบทความ (Original Manuscript) บนระบบออนไลน์ (ไฟล์ Word) บนระบบออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ กรณีที่บทความได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ (Acceptance) ให้ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยการโอนเงินไปที่ ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ

(1) บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือ ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(2) วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารคหุภณัฒนทททางสัณคมศาสตร

 1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

1 นิ้ว

16 Point Bold

→

บทคัดย่อ

16 Point

→

- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาางานทงหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และ ดึงดูดให้ผู้่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย

- ระบุมูลฐานประสงคของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย และคุณค่าของการวิจัย

- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาบทคัดย่อให้พบได้ง่ายที่สุด

- ความยาวประมาณ 250 คำ

16 Point Bold

→

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

12 Point

→

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุนามสกุลสาขาสหวิชา คณะ สถาบันการศึกษา

ที่อยู่...

ผู้รับผิดชอบบทความอีเมล:.....(ที่ติดต่อได้)

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุนามหน่วยงานที่สังกัด

ชื่อเรื่อง

1 นิ้ว

→

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

1 นิ้ว

→

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

ภาษาไทย

1 นิ้ว

→

คำสำคัญ:

- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกันกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัย เป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอ จำนวน 3-5 คำ

1 นิ้ว

→

ภาษาไทย

 1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

(ภาษาอังกฤษ) ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย
- ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย และคุณค่าของการวิจัย
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำศัพท์ให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

16 Point
Bold

Keywords:

- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัย เป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอ จำนวน 3-5 คำ

16 Point
Bold

Type of Article: Research Article

12 Point

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา
ที่อยู่...

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล.....(ที่ติดต่อได้) (Corresponding Author Email...)

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด

1 นิ้ว

16 Point
Bold

→ **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

16 Point

นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปล คำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่า องค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกตัวอย่าง วิธีเลือกตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

-ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร ได้แก่...

-ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ได้แก่... (กรณีวิจัยเชิงคุณภาพ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้แก่....)

-ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา...

-ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา...

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ"อ้างอิงใน" หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

ระเบียบวิธีวิจัย

นำเสนอโดยอธิบายประเภทการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการสุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างถึงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

ผลการวิจัย

.....

.....

.....

.....

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย			
ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง (เป็นลักษณะแบบตารางเปิด)			
ตาราง 1 <i>ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน</i>			
ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

การอภิปรายผล

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมุติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายชื่อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน แนวคิดและทฤษฎีใดบ้าง - อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย
--

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยสำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงภาษาไทย

การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สำนักพิมพ์. ชาย โพธิ์สิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ
////////(พิมพ์ครั้งที่ 6). อัมรินทร์พรินดี.
ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). การสร้างเครื่องมือวิจัย. พิมพ์ดี.

การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ
ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวารณารณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภค
/////////เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสมาคมนักวิจัย, 21(3), 197-210.
ศฤงคาร คล้ายแขก, ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร, เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ และวลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อ
/////////การจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
/////////ในประเทศไทย. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 11(1), 175-186.

การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์[วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และชื่อปริญญาที่
/////////ไม่ได้เผยแพร่]. ชื่อสถาบัน.
บุศรา นิยมเวช. (2555). ประชาธิปไตยแบบพอเพียงในประเทศไทย. [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตที่ไม่ได้เผยแพร่].
/////////มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
ศฤงคาร คล้ายแขก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์
/////////เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]

การอ้างอิงจากเว็บไซต์ (Website)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์
วิจัยกรุงศรี. (2567). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง.
/////////https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/construction-construction-
/////////materials/construction-contractors/io/construction-contractor-2024-2026

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* //////////////(4th ed.). Sage.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information //////////////technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340.

Mitchell, S. D. (2000). *The Import of uncertainty*. <http://philsci-archive.pitt.edu/archive/00000162/>

Rezaei, J., Ortt, R., & Trott, P. (2018). Supply chain drivers, partnerships and performance of high-tech //////////////SMEs: An empirical study using SEM. *International Journal of Productivity and Performance* //////////////Management, 67(4), 629-653.

Schmidt, N. A., & Brown, J. M. (2017). *Evidence-based practice for nurses: Appraisal and application* //////////////of research (4th ed.). Jones & Bartlett Learning.

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master's thesis]. Auckland University of Technology.

UN Global Compact. (2014). *The ten principles*. [http://www.unglobalcompact.org/abouttheGc/](http://www.unglobalcompact.org/abouttheGc/ //////////////TheTenprinciples/index.html) //////////////TheTenprinciples/index.html

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความหนังสือ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้กระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งเอกสารต่างๆ ให้บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้

☒ ต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

☒ สำเนาต้นฉบับ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

☒ แบบเสนอบทความส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

กรณีบทความวิจัยของนักศึกษา ต้องผ่านการพิจารณาจากประธานที่ปรึกษาว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และยินดีให้ตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ได้

ลงชื่อ.....

(.....)

ประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

วันที่.....เดือน.....ปี.....

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

ผู้จัดพิมพ์ สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง